

İŞİD-lə üz-üzə

**Hərəm müdafiəçisinin Fatimiyyun
döyüşçüləri barədə xatirələri**

Qələmə alan: Zəhra Sabiti

Kitabın adı:.....İŞİD-lə üz-üzə
Qələmə alan:.....Zəhra Sabiti
Tərcümə edən:.....Vüsal Hüseynzadə
Çap tarixi:.....2021
Çap növbəsi:.....Birinci
Tiraj:.....1000

«Издательство Полипресс»
Тверь, Комсомольский проспект, дом 19.
Тел.: (4822) 58-19-78, 500-250,

ISBN 30-28-024519-28

Giriş

Deyirdi ki, biz əfqanıstanlı hərəm müdafiəçilərinə Fatimiyyun - Fatiməçilər deyirlər. Çünki biz həzrət Fatimə (ə) kimi həm qəribik, həm də bəzən məzlum oluruq. Mən bu qəribliyi və məzlumluğu onun həm fatiməçi olmazdan öncəki, həm də ondan sonrakı xatirələrində hiss edirdim.

Bu xatirələrin müəllifi kod adında olduğu kimi, doğrudan da nəcib adamdır. Onunla söhbətləşdiyimiz saatlarda bəzən xatirələrdən vəcdə gəlir, bəzən o günlərdən ötrü darıxır, başına gələnləri, enişli-yoxuşlu həyatında baş verənləri səmimi şəkildə danışdı. O qədər

təvazökar idi ki, “mən” yerinə “biz” sözünü işlədirdi. İlk görüşdə bildim ki, “biz” deyəndə çox vaxt özünün etdiklərindən danışır, təvazökarlıqdan, ya da başqa səbəbdən özünü öyməkdən çəkinir.

Şəhid yoldaşları, birlikdə qədəm qoyduqları bu yolu sonacan getmişdilər. Seyid Qulamsəxi Hüseyninin, Əli Şarjinin, Seyid İbrahimin və digər dostlarının şəhadətindən danışanda üzünə təbəssüm qonurdu, əvvəldən inanırdı ki, onlar getməlidilər, qalsalar, təəccüb etmək lazımdır. Ancaq Əbu Hamidin şəhadətinə görə hələ də kədərli idi. Ömrünün son aylarında onun köməkçisi olmuş, şəhadətini yaxından görmüşdü. Ondan danışdıqca sanki illər öncə atasını itirmiş, hələ də matəmdən çıxa bilməyən bir kişinin inanılmaz qəm-qüssəsinə şahid olurdum.

Döyüş xatirələrini söyləyərkən səmimiyyəti qəlbimin yarısını lərzəyə gətirsə də, yarısını bərkidir, mənə öyrədirdi ki, həqiqət həmişə acı deyil, həqiqət bir olsa da, onun iki üzü var: şirin və acı üz. O, doğrunu söyləməkdən, həqiqətin hər iki üzünü göstərməkdən çəkinmirdi.

Sonda əziz anasına, mehriban həyat yoldaşına
və gözəl qızına, eləcə də dəyərli şəhidlərə və
bütün bu hədsələrin səbəbkarı olan Əhli-beyt
xanımına dərin hörmətlərimi ifadə edirəm.

Zəhra Sabiti

Mart, 2020

Birinci bölmə

İran-Əfqanıstan yolunda

Birinci fəsil

Qərarlısızlıq

Mən 1984-cü ilin martında İranda doğulmuşam, amma iranlı sayılmıram. Atam təxminən 40 il öncə Əfqanıstandan İrana mühacirət edib, ancaq onlar da iranlı sayılırlar. Buna görə çox sıxıntı yaşayır, hətta atamın dializi üçün xəstəxanada da problemlə üzləşirdik. Bu çətinliklər məni çox narahat edirdi; elə bir yerdə yaşamaq istəyirdim ki, oraya aid olum, xalqı və hökuməti məni öz həmvətəni bilsin.

Bütün bunlarla yanaşı, İrani sevirdim; bu ölkədə doğulub böyümüşdüm, həyatımın bütün xatirələri Məşhəd şəhərinin bir məhəlləsində yaşanmışdı.

Uşaqlıqda anam günortadan sonralar əlimdən tutub bir-bir qonşuları və xalalarımı görməyə aparardı. Biz o qonşularla doğma bacı-qardaş kimi idik; o qədər yaxın idik ki, bir-birimizin evinə girib-çıxır, soyuducudan yemək götürürdük.

Vətənimə qarşı nə qədər xoş hisslər keçirirdimsə, bəzi məsələ və münasibətlərdən də bir o qədər inciyirdim. Buna görə də, attestat alandan sonra Əfqanıstana dönmək qərarına gəldim. Valideynlərimlə razılıq vermirdilər.

Attestat almadan öncə də Talibanla vuruşmaq üçün Əfqanıstana getməyə çalışmış, atamın sərt etirazı ilə üzləşmişdim.

Bircənd şəhərində əfqanıstanlı könüllülərə Talibana qarşı vuruşmaq üçün təlim keçir, Tacikistan yolu ilə Məhəmməd (s) ordusu adlı təşkilata göndərirdilər. Dəfələrlə oraya gedib yalvardım ki, adımlı yazsınlar, ancaq razılaşırmırdılar. Çünki atam rəhbərlərinə tapşırırmışdı ki, məni əsla qəbul etməsin. Bir

müddət küsdüm, gecələr evə getmədim, axırda Taliban məğlub oldu və mənim Məhəmməd (s) ordusuna qoşulmaq istəyim gündəmdən düşdü.

Artıq 21 yaşım vardı. Durumum məni İran vətəndaşı olduğuma inandıra bilmirdi. Qürurum zədələnmişdi. Onda mənim kimi çoxları düşünürdü ki, Amerikanın gəlişindən və Talibanın məğlubiyyətindən sonra vəziyyət düzələcək. Atam dedi ki, getmə, peşman olacaqsan. Mənsə dedim: “Məgər demirlər ki, mən əfqanıstanlıyam?! Bəs burda neyləyirəm?! Gərək Əfqanıstana gedib özümə həyat qurum”.

Qərarımı vermişdim. Bunu özümə, bütün ailə üzvlərimə və qohumlarıma sübut etmək istəyirdim. İrandakı oturma kartımı saxlaya da bilərdim, ancaq getməzdən öncə təhvil verdim. Qərara gəlmişdim ki, bir də İrana qayıtmayım.

İkinci fəsil

Əfqanıstan ordusu

Əfqanıstanda bir məsəl var, deyirlər ki, eşşəyə minmək bir ayıbdır, ondan düşmək də başqa bir ayıb. Mənim Əfqanıstandakı halım da eynilə belə idi.

2004-cü ilin yayında birbaşa Kabilə getdim. Birinci işim atamın köhnə pasportu əsasında özümə Əfqanıstan pasportu almaq oldu. Yeni pasporta yiyələndim, amma bir şey dəyişmədi, gözləntilərimlə rastlaşmadım. Mən Əfqanıstan əhalisinin bir qismi ilə eyni soydan idim, ancaq çox keçmədən başa düşdüm ki, buraya da aid deyiləm. Məşhəddə doğulmuş, 20 ilə yaxın

İranda yaşamışdım, əfqanıstanlılarla böyük fərqlərim vardı. Nə qədər axtarırdımsa, onlarla öz aramda az oxşarlıq tapa bilirdim; dil və ləhcədən tutmuş mədəniyyət, əxlaq və adət-ənənələrə qədər. Güclü depressiyaya düşdüm. Elə birinci ayda Əfqanıstana getdiyimə peşman oldum. Ancaq o qədər ısrar və iddiadan sonra İrana dönüb valideynlərimin üzünə baxmağa utanırdım.

Bir müddətdən sonra özümü toparladım. Uşaqlıqdan silahı, hərbi sahəni çox sevirdim, rəsm dərslərində ancaq tüfəng və tank şəkilləri çəkirdim. Müəllimim həmişə deyirdi ki, sən başqa bir şey çəkə bilmirsən? İrandakı müdafiə hazırlığı dərsi də yadıma düşdü. Ancaq əfqanıstanlı olduğumuza görə mənə və dostlarıma silahdan istifadə etməyə icazə verməmişdilər.

Qərara gəldim ki, Əfqanıstan Milli Ordusunda işə düzəlim. Üçillik bir müqavilə əsasında çavuş rütbəsilə bölüyün təminat xidmətinin rəisi vəzifəsində xidmətə başladım.

Dəri farscası ilə danışa bilmədiyimə görə Əfqanıstan ordusunda dəfələrlə məsxərə olundum. Əfqanıstanda Məşhədə ziyarətə

gedənlərə “zəvvar” deyirdilər. Orada mənə məsxərə olaraq, “iranlı” və ya “zəvvarək” (balaca zəvvar) deyə çağırırdılar. Ancaq mən bu yellərdən titrəyən dağ deyildim. Dil öyrənmə istedadım yaxşı olduğuna görə tez bir zamanda dəri farscası ilə, hətta yerli ləhcəylə danışmağı bacardım.

Orduda həzara, puştu, özbək və tacik kimi bütün soylardan adam vardı, çoxu da sünni idi. Bəzi dostlarım deyirdilər ki, burada şiə olduğunu gizlətsən, yaxşı olar. Ancaq mən razılaşmadım, dedim ki, inşallah, problem yaranmaz.

Azan veriləndə bütün əsgərlər namaza toplaşırdılar. Bir gün dostumla cibimizdən möhür çıxarıb namaza dayandıq. Namazı bitirəndən sonra gördük ki, əsgərlər bizi dövrəyə alıb heyvətlə bir-birinə göstərir, deyirlər: “Bunlar müşriklər!”

Buna baxmayaraq, hamımız bir yerdə qalırdıq, heç vaxt aramızda problem yaranmırdı. Kimsə şiə-sünni mübahisəsi salmaq istəyəndə də digərləri mane olurdular. Puştunlar bizim də Quran oxuduğumuzu görəndə təəccüblənirdilər, şiələrə qarşı fikirləri dəyişirdi. Bir dəfə puştun

dostlarımdan biri mənə evinə dəvət etdi. Talibandan olduqlarına görə bəziləri məsləhət görürdülər ki, onların kəndinə getməyim. Lakin mən getdim və çox səmimi qarşılandım.

Mənə məyus edən və Əfqanıstan ordusu ilə müqaviləmi uzatmağa mane olan amil oradakı əxlaqi problemlər idi. Təəssüf ki, əsgərlər üçün tərbiyəvi-əxlaqi bölmə nəzərdə tutulmamışdı, hərbi hissədə çox intizamsızlıq və əxlaqsızlıq görünürdü. Əsgərlər əvvəldə namaza qarşı çox ciddi olur, gündə beş dəfə vacib və müstəhəb namazlar qılır, get-gedə isə həvəsdən düşürdülər. Hərbi hissədə spirtli içkilər, qumar və əxlaqsız filmlər azad idi. Əfqanıstanlı əsgərlər amerikalı hərbiçilərdən bir qutu film və jurnal alıb tamaşa edirdilər.

Orduya amerikalılar hərbi təlim keçirdilər. Bir amerikalı çavuşun bizim generalımıza hərbi salam vermədiyini, hətta əmr verdiyini görəndə çox narahat olurdum. Bu isə orada adi bir şey idi.

Düzdür, amerikalı əsgər və komandirlər bizim mədəniyyətimizə hörmət etməyə çalışırdılar. Məsələn, ramazan ayında günorta azanından iftara qədər hərbi təlimi dayandırırıdılar. Bir dəfə

otağında namaz qılırdım. Hiss elədim ki, amerikalı bir əsgər qapının önündə dayanıb, içəri girməyə tərəddüd edir. Elə bilirdi ki, içəri girsə, müqəddəs ayinə hörmətsizlik etmiş olar.

Mən ərzaq xitmətinə başçılıq edirdim. Təzə çörək yeyək deyə Kabildən bir təndir almışdım. Bir dəfə amerikalı komandirlərin biri məndən bir parça təzə çörək alıb yedi, çox xoşu gəldi, amma qalanını yerə atdı. Ona başa saldım ki, bizim mədəniyyətimizdə çörək müqəddəsdir, onu heç vaxt yerə atmırıq. Soruşdu ki, bəs nə edirsiniz? Dedim ki, onu hündür bir yerə qoyuruq. Bu söhbətdən sonra onun əlində çörək hündür bir yer axtardığını dəfələrlə görmüşəm.

Üç ildən sonra müqaviləmi uzatmadım. Atamın dəstəyi ilə İranda ingilis dili kurslarına gedib bu dili tam öyrəndim. Əfqanıstan ordusunda amerikalılarla da çox ünsiyyət qurub ləhcələrini mənimsəyə bilmişdim. Bu dəfə birillik müqavilə bağlayıb orduda tərcüməçi kimi fəaliyyətə başladım.

Üçüncü fəsil

Səfər yaraları

Bu dörd ildə ailəmin vəziyyətindən uzaqdan-uzağa xəbər tuturdum. Bir dəfə telefonla danışanda bildim ki, atamın vəziyyəti yaxşı deyil, tez İrana qayıtmasam, bəlkə də heç vaxt onu görə bilməyəcəyəm. Anam israrla deyirdi ki, tez gəl.

Atam Əfqanıstanda bir toxuculuq fabrikində işləmiş, eyni zamanda dini hövzədə təhsil almışdı. Ara qarışandan, təhlükəsizlik pozulandan sonra isə qohumları ilə birgə İrana köçmüşdü. İranda elektrik şirkətində işləyirdi.

Nəhayət, böyrəklərinin biri işdən düşdü və biz böyrək peyvəndindən ötrü evimizi satmağa məcbur olduq. Atam ondan sonra işləyə bilmədi, ancaq bir dəfə çox təsadüfi şəkildə əfqanıstanlı ruhani dostlarından birini görüb qərara gəldi ki, Məşhəddə dini təhsilini davam etdirdsin.

Atam əməliyyat olunanda demişdilər ki, peyvənd həmişəlik deyil. Artıq doqquz il ötürdü. Böyrəyi onu incidir, həftədə üç dəfə dializə gedirdi. Yadımdadır, o, böyrək ağrılarından əziyyət çəkdiyi ilk günlərdə anam hər cümə axşamı kişmiş və ləbləbi alır, mənə və bacımı qardaşlarımı həyəətə toplayırdı. Bacımla özü başörtüklərini açırdılar, qardaşlarımla mən də papaqlarımızı çıxarırdıq. Əfqanıstanda qayda belədir ki, kimdənsə bir şey istəyəndə gərək papağını çıxarasan. Anam deyirdi ki, Allahdan istəyin, atanıza tezliklə şəfa versin. Duadan sonra kişmiş və ləbləbini küçədən keçənlərə paylayırdıq.

Bu xatirələri yadıma salıb atama görə daha çox narahat oldum. Ancaq viza almaq asan iş deyildi. İran səfirliyinin önündəki növbənin sonu görünmürdü. Viza verilənə qədər atamı görmək imkanını həmişəlik itirə bilərdim. Məni

hansı çətinliklərin gözlədiyini bilmədən qərara gəldim ki, qaçaq yolla İrana keçim.

Danışıqlar çox tez baş tutdu. Məni sərhəddən keçirəcək adam əminlikdə deyirdi ki, səni evinizə qədər aparacağam. Ancaq zəhmət haqqını verəndən sonra onu bir daha görmədim.

Kabildə bir mehmanxananın önü qaçaq yolçuların görüş yeri idi. Orada başqa bir adam bizi təhvil aldı. Səkkiz nəfər idik. Həmin adamla birgə Qəndəhara, oradan da Hilməndə getdik. İranın Sistan və Bəlucistan vilayəti ilə həmsərhəd olan Nimruz vilayətində bir bəluc kişi bizim başçımız oldu. Mən qaçaq səfərin üsullarından xəbərsiz idim, elə bilirdim ki, pulu alan adam bizi ölkədən çıxaracaq. Ancaq orada bildim ki, qaçaq səfərini bu adamlar həyata keçirəcəklər. Qərrib və tələsik mühitdə bizi arxayınlaşdırıb, “Bir neçə saatdan sonra sərhədin o tərəfində görüşərik” deyənlər isə sadəcə olaraq, fırıldaqçılar idi.

Sərhədi keçəndən sonra çətinliklər başladı. Səfərin əvvəlində gördüyüm və mənə, “Arxayın ol, bu səfərdə zərrə qədər də əziyyət çəkməyəcəksən” deyən kişinin nə özündən xəbər vardı, nə də verdiyi sözlərdən. Onun yerinə

bizimlə çox kobud rəftar edən, bizi tez-tez söyən və vuran bəluc kişi ilə bir neçə nəfər vardı. Onların yanında heç bir dəyərimiz yox idi, bizimlə heyvan kimi rəftar edirdilər. Silahlı olduqlarına görə etiraz da edə bilmirdik. Tutduğum işə görə ikinci dəfə ürəkdən peşman oldum. Təkcə əfqanıstanlı olduğuma görə yox, həm də insan olduğuma görə özümü pis hiss edirdim.

Zahidanda bizi, yəni təxminən yüz əlli nəfəri bircə otağı və 12 kv metrlik həyəti olan bir evə yerləşdirdilər. Kim ayağa qalxırdısa, yerini tuturdular və ayaq üstə qalmalı olurdu. Gündüz hava çox isti olduğuna görə hamı həyətdə çıxmağa çalışırdı, gecə isə hava çox soyuyurdu və hamı otağa girmək istəyirdi. Ölməyə dəyər hər gün bir tikə çörəklə bir qədər qızarmış soğan verirdilər. Bizi iyirmi gün bu vəziyyətdə saxladılar. Deyirdilər ki, sərhəd polisi pusqu qurub, yollar bağlanıb, getmək təhlükəlidir.

İyirmi gün həтта ayaqlarımızı uzada bilməyəndən sonra nəhayət, dedilər ki, gedirik. Bir nəfər küçədə qapının yanında dayanmışdı, bir-bir yolçuların paltarlarından tutub dartır,

deyirdi ki, get filan maşına. Yavaş-yavaş vurmaq, qışqırmaq və söymək də başlandı.

Mən həyətdən çıxdım. Qaçmaq istəyirdim, ancaq heç yeriyyə də bilmirdim. Bu iyirmi gündə ayaqlarımın sümükləri qurumuş, dizlərim kilidlənmişdi. Hamı bu vəziyyətdə idi, yığıla-yığıla gedirdik, bir nəfər də bizi təpiklə vurub söyür, deyirdi ki, tez gedin. Əzab-əziyyətlə maşınlara çatdıq. On altı nəfərlə bir Peugeot avtomobilinə minməli idim. Mən iki nəfərlə birgə baqaja girdim. Qiyamət idi! Heç kimin yanındakına baxmağa da halı yox idi. Bəlkə də hamı elə bilirdi ki, bu qədər həyəcan, qorxu və əzab-əziyyət yalnız onun başına gəlib və hamı özünü xilas etmək barədə fikirləşirdi. O vəziyyətdə ən asanı ağlamaq idi, amma hamı özünü möhkəm saxlamışdı ki, azca qüruru da getməsin.

Axşam düşmüşdü. Təxminən dörd saat gedəndən sonra bizi bir çöllükdə maşından endirdilər. Hündür otların arasında bir qədər piyada gedəndən sonra hamımızı məsafə ilə yerə oturtdular. Hər tərəf zülmət qaranlıq idi, göz gözü görmürdü. Səmada ay da yox idi ki, o qaranlıq və həyəcan dolu gecəni bir qədər

işıqlandırır. Hər bir neçə dəqiqədən bir səs gəlirdi, 20-40 yolçunun adını çəkib deyirdi ki, yola düşün. Onda bildik ki, otların arasında nə qədər adam sakitcə oturub gözləyirmiş. Nəhayət, növbə mənə də çatdı. Plan belə idi ki, çöllükdə 4 saat piyada gedib postları keçək. Elə bildim ki, daha səfərin sonlarına çatmışam və tezliklə rahat nəfəs alacağam. Özümə ümid və həvəs verib gödəkcəmin zəncirbəndini yuxarı çəkdim, çantamı çiynimə atdım, ayaqqabımın bağını bərkidib piyada yolçuluğa hazırlaşdım.

Bələdçimiz bəluc paltarı geyinmiş kök bir kişi idi, ayaqqabı yerinə çəkələk geyinmişdi. Bunu görüb sevindim ki, yəqin, yavaş yeriyəcək və bizi yormayacaq. Ancaq bu da xəyal imiş! Çox iti addımlar atır, keçi kimi dağ-dərələrdən enib-qalxırdı. Biz otuz nəfər idik, nə qədər qaçırdıqsa, ona çata bilmirdik.

Təxminən on iki saat keçdi. Hələ çatmaq bilmirdik. Bələdçinin qorxusu yox idi, yorğunluğun nə olduğunu da bilmirdi. Biz fikirləşdik ki, bəlkə azıb, yaxud bir neçə postu birdən keçir, ya da bizi incitmək üçün yolu uzadır. Çarəmiz yox idi, gərək ardınca gedəydik. Əks təqdirdə, Bərəhut çölünə bənzəyən o

səhrada tələf olardıq. Axırda səbrim tükəndi. Yorğunluqdan ölmək üzrə idim, daha özümü daşıya bilmirdim. Əvvəlcə çantamı atdım, bir qədər gedəndən sonra gödəkcəmi çıxarıb tulladım. Ancaq bir şey dəyişmədi, yenə eyni ağırlıqda və yorğunluqda idim. Yoldaşlarımdan ikisi qoltuqlarımdan altına girib məni sürüməyə başladı. Bir qədər sonra isə yerə qoyub dedilər ki, daha bacarmırıq, özümüzü zorla sürüyük. Dedim ki, gedin, mən də ardınızca gələrəm. Amma özüm də bilirdim ki, daha bacarmıram, dizlərimin büküldüyü ilk yerdə yıxılacaq və daha qalxa bilməyəcəyəm.

Onlar getdilər. Fikirləşdim ki, beş dəqiqə uzanıb istirahət edim. Torpaq və kəsəklərin üzərinə uzanan kimi yaxından canavarların ulaşmasını eşitdim, ildırım sürəti ilə yerimdən sıçrayıb qaçdım. Amma heç kimi görmürdüm, onları itirmişdim, təxminlə və ayaq izləri ilə yolu tapıb irəliləməyə çalışırdım.

Səhərin alatoranlılığında uzaqdan uşaqların qaraltısını gördüm. Hamısı torpaq yolun bir kənarında uzanmışdı. Məndən iki saat öncə çatmışdılar, bələdçi, "Axşama qədər gözləyin, bir nəfər gələcək" deyib getmişdi.

Günəş səmada yerini almamış var gücü ilə saçırdı. Yorğunluq və istilik hamımızı susatmışdı, içməyə isə bir şey yox idi. Bir qədər irəlidə daşların arasında qumlu su yığılmışdı. Butulkanın üstünə parça qoyduq, suyu az-az içinə töküüb qumun çökməsini gözlədik. Amma olmadı və daha çox südlü qəhvəyə bənzəyən suyu içməyə məcbur olduq.

Bir dağın başına çıxdıq. Oradan yolu daha yaxşı görə bilirdik. Orada oturub arxamızca gələcək maşını gözləməyə başladıq. Fikir verirdik ki, zastava maşınıni görsək, gizlənək. Ancaq yolda heç bir hərəkət yox idi, yalnız yandırıcı isti vardı və uzaqdan gözlərimiz önündə yırğalanan ilğım.

Günəşin başımıza düşən şüası yavaş-yavaş təqətimizi kəsirdi. Dağdan enib yaxınlıqdakı bir çay yatağının kölgəsinə sığındıq. Səhərə qədər orada qaldıq. Soyuqdan səhərə çıxacağımıza inanmırdıq. Aclıq və susuzluq da amanımızı kəsirdi. Başqa bir nəfərlə ayağa qalxıb dedik ki, biz gedib yolun kənarında dayanacağıq. Digərləri dedilər:

- Əgər polis görsə, nə olacaq? Sizi tutub Əfqanıstana göndərəcəklər.

- Nə olursa-olsun. Bu çöllükdə ölməkdən ki, yaxşıdır. Təhvil verməzdən öncə yəqin ki, içməyə bir stəkan su verərlər.

İkimiz getdik, digərləri isə orada oturub gələcək adamı gözləməyə davam etdilər.

Yolun kənarında dayandıq. Uzaqdan bir Toyota avtomobilinin gəldiyini gördük. Təxmin etdik ki, polis maşınıdır, amma artıq bizə susuzluqdan başqa heç nə mühüm deyildi.

Əl yellədik. Bir qədər irəlidə dayandı. Qısa fasilədən sonra geri qayıtdı. Hərbçi deyildilər. Maşının arxası iyirmilitrlik kanistrlərlə dolu idi. İki nəfər idilər, qaçaq yolla yanacaq daşıyırdılar. Pul alıb bizi yaxın kəndə aparmağa razılaşıdılar. Maşının arxasında oturduq. Gözümüz su termosuna sataşan kimi qısa bir zamanda hamısını içdik.

Qaçaq yolçu olduğumuzu bilmişdilər. Bizi bir qoca arvadın yanına apardılar. Arvad dedi ki, filan qədər pul alıb sizi Tehrana apara bilərəm. Yoldaşım razılaşdı, mənsə, "Məşhədə gedəcəyəm" deyib onlardan ayrıldım.

Yolun kənarında dayanıb sərnəşin gözləyən maşınların birini seçməli idim. Vüqarlı qoca sürücüsü olan və Kirmana gedən maşına

yaxınlaşdım, “Bismillah” deyib maşına mindim. Halbuki İran pulum bitmişdi, yalnız corabımda gizlətdiyim 4000 rupi qalmışdı.

Qoca azdanışan idi, kim olduğumu, nə işlə məşğul olduğumu soruşmadı. Bir rövzə kaseti qoymuşdu, mən də bu bəhanə ilə gözlərimin yaşını saxlamadım. Çox darıxırdım. Fikirləşirdim ki, ilk polis postuna çatanda məni tutub sərhəddən keçirəcəklər, daha atamı görə bilməyəcəyəm.

Rövzə oxunur, mən də ağlayıb İmam Hüseynə (ə) və həzrət Əbəlfəzə təvəssül edir, Allahdan kömək istəyirdim.

Yol polisinə çatdıq. Bir zabıt maşını saxlatdırıb içəri baxdı, məni görən kimi dedi: “En aşağı!”

- Haralısan?

- Məşhədliyəm.

Gözlərini üzümə zilləyib dedi:

- Yalan deyirsən, əfqanıstanlısan.

- Yox, vallah, Peyğəmbər haqqı, Məşhəddənəm, yalan demirəm.

Mən israr edirdim, o da inkar. Axırda dedi ki, indi məlum olar. Postun yanından bir əsgəri çağırdı. Məşhədli idi. Yaxınlaşıb soruşdu: “Məşhədin harasında olursan?”

Məhəlləmizin və evimizin dəqiq ünvanını verdim. Zabitə baxıb dedi: “Düz deyir, məşhədlidir”.

Ancaq zabit razılaşmaq istəmirdi. Əvvəlcə mənə dedi ki, bir salavat de. Sonra dedi ki, birdən ona qədər say. Yavaş-yavaş ümidimi üzür, özümü həbsə hazırlayırdım. Ancaq sorğusaldan sonra razılaşıb dedi: “Otur. Sağ-salamat!”

İnana bilmir, mat-məəttəl ona baxırdım. Qoca sürücü çağıranda özümə gəldim. Maşına minib yola düşəndə gözəl təbəssümlə mənə baxdı, yalnız bir cümlə dedi: “Göz yaşların səni xilas etdi, oğul can! Bəli!”

Kirmana qədər yenə danışmadım. Çatanda dedim ki, məni bir valyuta dükanına apar, bu pulları tümənə çevirib sənə verim. Dedi: “Lazım deyil. Get, əvəzinə mənimçün dua elə”.

O qədər əzab-əziyyətlərdən sonra bu qocanın varlığı mənə yuxu kimi gəlirdi. Ondan ayrılmaq istəmirdim, amma çarə yox idi. Sağollaşdıq.

Kirman şəhərində rupiləri tümənə çevirib bir mehmanxanaya getdim, isti duş qəbul etdim, bir pors lüləkabab yeyib qarnımı doyurdum. Ancaq həyəcan dolu səfər hələ bitməmişdi.

Avtovağzala getdim. Bilet alanda pasport istədilər. Dedim ki, itib. Dedilər: “Get, polis bölməsinə de. Təsdiq etsələr, sənə bilet sata bilərik”.

Özümə də qəribə idi; haradan yarandığını bilmədiyim arxayınlıqla polis bölməsinə gedib dedim: “Sənədlərim itib, avtovağzalda bilet ala bilmirəm”. Heç bir söz soruşmadan bir əsgəri mənimlə göndərdilər, asanlıqla avtobus bileti aldım və yoldakı postlarda dayanmadan Məşhədə çatdım. Yolboyu qocanın cümləsi qulaqlarımda təkrarlanırdı: “Göz yaşların səni xilas etdi, oğul can!”

Ata-anamın vəziyyəti yaxşı idi. Bir neçə il idi onları görmürdüm. Məni incidən yeganə şey bu idi ki, Əfqanıstanda bu qədər işləyəndən sonra ailəmə pul gətirə bilməmişdim. Atamın tələbə təqaüdü çox deyildi, anam da evdə zəfəran təmizləyir, püstə qırır, təsbeh düzəldirdi. Öz xərcimin də onların üzərinə düşməsinə razı ola bilməzdim. Məktəb illərində günortadan sonralar dərzi yanında şagirdlik edərdim. Bu işi bacarırdım. Ata-anama dedim ki, Vəraminə gedib əmimin dərzi sexində işləmək istəyirəm. Etiraz etdilər, amma mən israr etdim. Bir gün

heç bir söz söyləmədən yola düşdüm, avtobusdan zəng vurub dedim ki, Vəramin yolundayam, əmimin yanına işləməyə gedirəm. Artıq başqa yolları qalmadı və vəziyyətlə barışdılar.

Əmimin sexində işlədiyim müddətdə Məşhəd-Tehran yolunu həyəcanla gedib-gəlirdim. Oturum kartımı öz əllərimlə təhvil vermişdim, sənədim yox idi.

Dördüncü fəsil

Türkiyə

Sanki yolçuluq alnıma yazılıb. Hələ son səfərin çətinliklərini unutmamış Avropaya getmək həvəsinə düşdüm. Bir müddət idi İranda yaşayan əfqanıstanlı gənclərin Avropa ölkələrinə mühacirəti başlamışdı.

Validəynlərimlə yenə həmişəki söhbətlər, köhnə mübahisələr başlandı. Deyirdim ki, mənəm burada gələcəyim və gəlirim yoxdur, heç bir şey olmayacağam. Oturum kartı üçün yenə müraciət etmişdim, amma verməmişdilər.

Evdə məni israrla evləndirmək istəyirdilər, mənə o şəraitdə ailə qurmaq istəmirdim. Digər tərəfdən, eşidirdim ki, filankəs iyirmi günə İsveçə və ya Almaniyaya çatıb və artıq işləməyə başlayıb. Deyirdilər ki, kim ingilis dilini bilirsə, daha yaxşı işlərə düzələ bilir. Bu baxımdan da problemim yox idi. Odur ki, birtəhər ata-anamı razı salıb 2012-ci ilin yayında bir neçə nəfərlə birgə Təbrizə yola düşdüm.

İran-Türkiyə sərhədi yaxınlığında bir həftə bir evdə qaldıq. İmkanları yaxşı idi, çətinlik çəkmədik. İnsan qaçaqçısı hərəməzə bir sənəd verdi. Sənədlərə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının saxta möhrü vurulmuşdu. Sonra məni və başqa bir nəfəri İstanbul avtobusuna mindirdi. Əvvəldə oturacaqda oturmuşduq, ancaq yol polisini keçəndən sonra sürücü iki yeni sərnəşin mindirdi və mən yoldaşım ilə birlikdə avtobusun yerində oturmağa məcbur oldum. Oturacaqlarda əyləşmiş sərnəşinlərin təhqiramiz baxışları ilə üzləşəndə yenə İrənı tərək edib qaçaq yolçuluq etdiyimə görə peşmanlıq hissi keçirməyə başladım. O anda fikirləşdim ki, bu iki qaçaq səfərinin bədənime verdiyi əzabları yaddan

çıxara bilərəm, amma ruhuma vurduğu yaraları heç zaman unutmayaçağam.

Bir sutkadan sonra İstanbula çatdıq. Bir neçə gün yataqxanada qaldıq. Orada müxtəlif milliyyətlərdən adamlar vardı: pakistanlı, banqladeşli, çinli, afrikalı və s. Onların hər biri Avropa ölkələrindən birinə getmək istəyirdi. Mən bir neçə kişi və xanımla birgə Yunanıstana getməyi planlamışdım. Yunanıstana yol dənizdən idi. Biz xilasedici jilet almaq istəyəndə dedilər ki, ehtiyac yoxdur, sahilə özümüz verəcəyik.

Hamımız maşına mindik. Mən yumşaq balış kimi bir şeyin üstündə oturmuşdum. Sahildə maşından enəndə bələdçimiz dedi ki, üstündə oturduğun şeyi də gətir. Onu məndən alıb bir hava nasosuna birləşdirdi. Bir neçə dəqiqə ərzində böyük bir xalça kimi açıldı. Qaranlıqda çox da yaxşı görmürdüm, amma sonralar qayıq motoru olduğunu bildiyim bir aparatı ona birləşdirib dedi: "Bu da sizin motorlu qayığınız!"

Cavanların biri ilə qayığa minib bir dövrə vurdu, qayıdıb sahilə enəndən sonra həmin cavanı göstərib dedi: "Qayıq sürməyi öyrətdim.

Bu, kapitanınızdır. O işıqları görürsüz? Ora Yunanıstandır. Minin, gedin. Sağ-salamat!"

Bundan gülməlisi ola bilməzdi. Mat-məəttəl qalmışdıq. Dedik ki, bəs söz verdiyiniz jiletlər hanı? Dedi: "Olan budur; istəyirsiniz minin, istəmirsiniz minməyin!"

Qoca-cavanlardan, kişi, qadın və uşaqlardan ibarət otuz nəfər idik. On iki nəfərlik hava qayıqna zorla yerləşdik. Qayıq o qədər ağırlaşmışdı ki, çətinliklə gedirdi. Bu dəfə artıq yerdə və çöllükdə də deyildim. Zahidanın çöllüklərində təcrübə etdiyim qaranlıq vardı, amma ondan min dəfə artıq qorxulu idi. İnsan suda olanda özünü yerdəki kimi hiss etmir, əli hər yerdən üzülür; özü də elə bir qayıqda ki, çərçivəsi hər an çıxıb bilərdi. Nə qədər irəliləyirdikdə, işıqlar da uzaqlaşır. Sanki heç vaxt çatmayacaqdıq.

Birdən hər yer işıqlandı. Soyuq və həyəcanlı işıq idi. Türkiyənin Sahil qvardiyasının projektorları idi. Qayıq mühasirəyə aldılar, hamımızı gəmiyə mindirib sahilə qaytardılar. Qabaqcadan bizə öyrətmişdilər ki, polis sizdən haralı olduğunuzu soruşsa, "Myanmadanıq" deyin. Myanmanın Türkiyədə səfirliyi

olmadığına görə vətəndaşlarını oradan çıxara bilməyəcəkdilər.

Gəmidə haralı olduğu soruşulan ilk adam mən oldum. O qədər həyəcanlı və məyus idim ki, myanmalı olduğumu söyləmək yadımdan çıxdı, dilimə gələn ilk söz bu oldu: “Əfqanıstan”.

Mənim yanımdan keçib o birinə yaxınlaşanda özümə gəlib barmağımı dişlədim. Gəmidə və sahildə olduğumuz saatlarda, Çanaqqalanın bir kəndində yerləşən düşərgəyə çatana qədər məni daim bir sual incidirdi; Allaha şikayət edirdim ki, bu bəxtsizliyin səbəbi nədir və nə üçün həmişə mən?

Myanmalı olduğunu söyləyənlərin hamısı azad olundu; yəni İstanbula göndərildilər və Türkiyəni tərk etmək üçün onlara bir ay vaxt verildi. Mən də belə bir şey gözləyirdim. Məni bir neçə nəfərlə birgə bir fərqlə mindirib dedilər ki, sizi buraxacağıq. Ancaq yolda türkcə bilən sərnişinlərin biri bizi Əfqanıstana deportasiya edəcəklərini anladı. O qədər narahat oldum ki, ixtiyarsız olaraq, özümü vururdum. Son günlərdə xora kimi canıma düşmüş xəsis sual yenə başımda fırlandı: “Bu qədər adamın içində nə üçün mən?”

Bizi İstanbulda Yabancılar zindanına aparıb təkadamlıq kameraya saldılar. Dedilər ki, bu axşam təyyarə ilə Kabilə gedəcəksiz.

Kiçik kameranın hər tərəfinə baxdım. Xəyallarımdan və məni içdən yeyən fikirlərimdən uzaqlaşmaq üçün bir şey axtarırdım. Bir neçə il idi siqareti tərk etmişdim. Birini götürüb çəkdim, amma fikrim dağılmadı. Otaqda axtarışa davam etdim. Gözlərimi əlüzyuyanın üstündə bir stəkanın içinə qoyulmuş ülgüc alətinə dikib yenə fikrə daldım. Ürəyimdə saxladığım azca ümidimi də itirirdim. Əgər İrana deportasiya olunsaydım, dözə bilərdim, Əfqanıstana isə yox. Pulum da yox idi. Heç bir planım, ümidim qalmamışdı. Elə vəziyyətdə idim ki, istəyirdim ölüm, amma Əfqanıstana deportasiya olunmayım. Bir anlığa sinəm sancdı. Elə bildim ki, ürəyim dayandı, infarkt oldum. Kaş adam ölüm zamanını biləydi! Mənsə hələ yaşayırdım. O anda stəkanın içindəki ülgüc mənə xilasedici jilet kimi görünür, əzilmiş ruhumu maqnit kimi var gücü ilə özünə çəkirdi. Fikirləşdim ki, o məni həyatımın cavabsız okeanlarında boğulmaqdan həmişəlik xilas edən yeganə şeydir.

Aləti götürüb çətinliklə ülgücünü çıxardım, hisslərim yatmadan, ağlım işə düşmədən cəld bir hərəkətlə damarımı kəsdim. Qolum qana boyanıb istiləşdi.

Xəstəxanada özümə gələndə bildim ki, ülgüc də mənimlə tərslik edib, damarımı kəsməyib. Sanki həyatımda heç kim geri çəkilməyəcək, məndən başqa heç nə təslim olmayacaqdı.

Məni gecə saat 12-də sarıqlı qolla hava limanına apardılar. On nəfər idik. İkisi qadın idi. Bizi qandalla bir-birimizə bağlamışdılar. İstanbulun beynəlxalq hava limanının salonunda addımlayır, bizə cinayətkar və qatil kimi baxan adamların baxışlarından əziyyət çəkirdik. Nəhayət, təyyarəyə oturanda həmin əzabverici qandallardan da qurtulduq.

Beşinci fəsil

Qəriblik

Bərbəzəkli İstanbul hava limanından toztorpaqlı Kabil hava limanına qədər yolçuluğumuz 4 saat sürdü. Mənsə sıfır nöqtəsinə deyil, mənfi iki nöqtəsinə qayıtmışdım və bu hadisələrin nə üçün baş verdiyini, Allahın nə üçün mənim də Avropaya getməyimə icazə vermədiyini bilmirdim.

On nəfərdən bəziləri ailələri ilə əlaqə saxlayıb dedilər ki, pul göndərin, yenə Türkiyəyə qayıdaq. Mən İrana qayıtmaq istəmirdim. Anamla danışıb dedim ki, Əfqanıstandayam və

burada qalacağam. Kabilin şiələr yaşayan Dəşti-Bərçi məhəlləsinə gedib qohumlarımı tapdım. Atamın əmisi oğlunun evinə yerləşdim. Ona “əmi” deyirdik.

Pulum yox idi, tezliklə özümə iş tapmalı idim. Amerikalı və ingilislərin düşərgəsində, Təhlükəsizlik nazirliyində tərcüməçilik imtahanı verdim. Hər yerdə dedilər ki, bir neçə gündən sonra xəbər verəcəyik, amma heç bir xəbər gəlmirdi. Nəhayət, bir dərzi sexində səhərdən axşama qədər işləməyə başladım.

Dörd ay ötdü, qış gəldi. Əfqanıstanda evi qızdırmaq üçün odun və ya kömür sobasından istifadə edirlər. Yanacaq baha olduğuna görə evdə yalnız bir otağı qızdırırlar, hamı orada yatır. Mən əmimin evində naməhrəm olduğuma görə soba olmayan bir otaqda yatırdım. Əmim yoldaşı nə qədər adyal vardısı, mənə vermişdi.

Dərzi sexində də vəziyyət eyni idi. Gödəkcəmin zəncirbəndini boğazıma qədər çəkib başıma papaq qoyur, yun əlcəklə tikış maşınının arxasında otururdum. Günorta yeməyinə əmimgilə getməyə utanırdım. Bir pors restoran yeməyi 100 rupi edirdi. Restoran sahibinə dedim ki, mənə 50 rupiyə yarım pors

yemək versin, ancaq razılaşmadı. Sonra isə get-gedə yumşaldı və bir pors yeməyə məndən 50 rupi almağa başladı. Çox əziyyət çəkirdim. Dövlət tərəfindən tərcüməçilik işinə qəbul olunmağımı gözləyirdim. Onda maddi vəziyyətim çox yaxşılaşdı.

Əfqanıstanın kəskin soyuğu məni işə saldı. Hər şey iyirmi dəqiqə kəsilməyən, sinəmi və boğazımı yandıran öskürəklərdən başlandı. Bir həkimdən o birinə getdim, bir neçə dəfə analiz verdim, müxtəlif iynə-dərmanlar qəbul etdim, ancaq halım nəinki yaxşılaşmadı, günbəgün zəifləyib arıqladım. Bir gün sexdə əl-ayaqlarım o qədər əsdi ki, özümdən getdim. Daha işləyə bilmirdim. İşdən çıxıb əmimə dedim: “Mən bir müddət evdə istirahət etməyə məcburam, bəlkə halım yaxşılaşdı”. Əmim yoldaşı naməhrəm olduğuna görə mənə çox yaxınlaşmırdı, bir kasada yanıma su və parça qoyurdu, özüm parçanı isladıb alnıma qoyurdum ki, hərarətim ensin.

Halım o qədər pisləşmişdi ki, əmimgil məndən ümidlərini üzmüşdülər. Bir gün əmim yoldaşının yandakı otaqdan danışığı səsinə eşitdim. Bir-bir Əfqanıstandakı qohumlarımıza

zəng vurub deyirdi ki, bu oğlan burada ölür, gəlin aparın. Əfqanıstanlıların inancına görə, evində adam ölməsi çox pis bir şeydir.

O anda qəlbim sındı. Arzu edirdim ki, kaş öz evimizdə anamın yanında olaydım. Ancaq ondan kilometrərlə uzaqda qərib halda xəstələnmişdim.

Məni bu vəziyyətdən bibim qızı xilas etdi. Yaşı böyük olduğuna görə onu “bibisi” çağırırdıq. Dörd oğlu vardı, hamısı Əfqanıstanda yaxşı sahələrdə işləyirdilər. Bibim onlara dedi ki, məni evinə aparsınlar və həkim diaqnoz qoymayınca heç biri işə getməsin.

Qərara gəldik ki, misirli bir həkimə müraciət edək. O qədər arıqlamışdım ki, binanın keşikçisi narkoman olduğumu düşünüb məni içəri buraxmırdı. Axırda analiz kağızlarını görüb razılaşıdı. Onun müraciət etdiyim neçənci həkim olduğu yadımdan çıxmışdı, ancaq yaxşı bilirdim ki, daha sağalmağa ümid qalmayıb. Bibim oğlanlarına dedim ki, evə qayıdaq, ömrümün son bir neçə günündə rahat olum. Razılaşmadılar və xoşbəxtlikdən, misirli həkim düzgün diaqnoz qoyub dedi: “Vərəmləmişən”.

Bu xəstəliyin əlamətlərindən biri bəlgəmli öskürəkdir. Ancaq mənim öskürəklərim quru idi. Buna görə heç bir həkim belə bir diaqnoz qoymurdu. Misirli həkim dedi: “Sənin xəstəliyin bəlgəmsiz vərəm növündəndir”.

Xəstəxanada yatdım. Müalicəni davam etdirməyə pul lazım idi. Bibim bütün qohumları evinə toplayıb vəziyyətimi başa saldı. Hamı kömək etdi, müalicə pulum düzəldi. Anamla da danışdılar, xəstələndiyimi söyləmədən dedilər ki, İrana qayıtmağım üçün pul lazımdır. Anam qızıllarını satıb pulunu göndərdi. Sağalmağa başlayanda qohumlarımdan biri mənə pasport və viza aldı. Ayağa qalxandan sonra qohumlarımla sağollaşıb təyyarə ilə İrana qayıtdım.

Bir il ötmüşdü. Rüyalarımın ardınca getdiyim fəsildə də evə döndüm: 2013-cü ilin yayında. Anam məni görən kimi huşunu itirdi. Hələ tam sağalmamışdım, çox arıq idim. İranda müalicəmi davam etdirdim. Vərəm dərmanı pulsuz idi, altı ay qəbul etdim. Bu müddətdə bir neçə dəfə Əfqanıstandan əlaqə saxlayıb dedilər ki, tərcüməçi işinə qəbul olunmusan, gəlib işə başlaya bilərsən. Və mən bilmirdim ki, gülüm, yoxsa ağlayım!

İkinci bölmə

İran-Suriya yolunda

Birinci fəsil

Təlim mərkəzi

Hər şey Feysbukda gördüyüm bir şəkildən başladı. Üç əfqanıstanlı hərbi geyimdə və silahla torpaq istehkamın arxasında dayanmışdı. Papaqlarının üstündən “Ləbbeyk, ya Zeynəb” yazılmış lent bağlamışdılar. Şəklin altından da belə yazılmışdı: “Suriyadakı əfqanıstanlı döyüşçülər”.

O vaxt camaat arasında belə söhbət gedirdi ki, həzrət Zeynəbin məqbərəsini uçurmaq və Suriya şüələrini qətlə endirmək istəyirlər. Ancaq

Suriyaya vuruşmağa getmək məsələsi çox məxfi idi.

O şəkli görəndə canıma od düşdü, bir anlığa bütün sual və narazılıqlarımın cavabını tapdım. Mənim yerim Əfqanıstan və ya Yunanıstan deyildi, Suriya idi. Ondan sonra hər gün artan həvəslə Suriyaya getməyə yol axtarmağa başladım. Ancaq nəinki heç bir yerdə ad yazılmır, hətta bunu gizlədirdilər də. Eşitmişdim ki, məhəlləmizdə bir nəfər Suriyadan təzə gəlib. Onunla görüşdüm, amma Suriyaya getdiyini inkar etdi.

İnternetdə axtarış zamanı Suriyadakı döyüşləri işıqlandıran bir sayt gördüm. Saytın rəhbərinə çox yazdım ki, mənə yol göstərsin, amma həmişə belə cavab verirdi: "Belə bir şey yoxdur. Biz Suriyada vuruşmuruq, sadəcə, məsləhətçilik edirik". Ona çox yazdım, ısrarla dedim: "Cusus deyiləm, həqiqətən, getmək istəyirəm. İki həftədir nə yeyə bilirəm, nə də yata. Dəli olmaq üzrəyəm".

Nəhayət, bir gün səhər çağı mənə bir telefon nömrəsi göndərdiyini gördüm. Tez geyinib getdim. Tanımadıqları adamı içəri

buraxmırdılar. Dedim ki, indicə sizinlə telefonla danışdım, buranın ünvanını verdiniz.

Nəhayət, qapı açıldı, içəri girdim. Evdə hər şey normal idi, müharibəyə ad yazılan yerə heç bir oxşarlığı yox idi. İlk görüşdə mehriban və güləruz olan kişi birdən-birə çox ciddiləşdi, dedi ki, sözlərinə yaxşı qulaq asım. O zaman hələ İŞİD yaradılmamışdı. Suriyada qiyam qaldıran silahlılardan danışdı. Oranın ağır vəziyyəti barədə o qədər danışdı ki, elə bildim, məni fikrimdən daşıdırmaq istəyir. Ancaq inamla dedim: “Mən Əfqanıstanda hərbcı olmuşam”.

İstehza ilə gülümsəyib dedi: “Suriyadakı döyüş çox fərqlidir, tamam başqa bir şeydir. Bütün bu sözlərdən sonra yenə güclü inamın varsa, get, amma bil ki, müharibənin heç kimlə zarafatı yoxdur!”

Adımı yazdırıb üç həftə gözlədim. Bu müddətdə o kişiyə o qədər zəng vurdum ki, axırda bezib dedi: “İmam Hüseynə and olsun, nə vaxt yetərli say düzəlsə, sənə xəbər verəcəm. Bu qədər zəng vurma”.

Suriyaya getmək üçün evdən razılıq kağızı gətirməli idim. Yenə mübahisə yaranmasını istəmədim, özüm yazıb imzaladım və Tehranın

yaxınlığında bir iş bəhanəsilə anamla sağollaşdım.

Əlli nəfər idik. Avtobusa minib Amul şəhərinə təlim mərkəzinə yola düşdük. Birinci gün dedilər ki, kim xüsusi bir dərman qəbul edirsə, desin, gətirək. Mən dərmanlarımı gətirməyi unutmuşdum. Adlarını başçımıza söylədim. Ertəsi gün atıcılıq təlimi zamanı məni çağırır dedilər: “Əşyalarını topla, qayıdırsan”. Narahat halda soruşdum: “Axı nə üçün?” Dedilər ki, xəstəliyindən ötrü. Çox dedim ki, xəstəliyim keçici vərəm deyil, xahiş edirəm həkimdən soruşun, amma razılaşmadılar.

Əşyalarımı toplaya-toplaya ağlayır və deyirdim: “Mən həzrət Zeynəb tərəfindən sillələndim... Mən buna layiq deyildim... Kaş qala biləydim...”

Mərkəzin ezamiyyət rəisi sakit simalı 24 yaşlı bir gənc idi. Adı Zakir idi. Ağladığımı görüb yaxınlaşdı, mənə təskinlik verib dedi: “Narahat olma, elə edəcəm ki, qayıdasan”.

Məni öz maşınına mindirib avtovağzala apardı. Telefon nömrəsini sürücüyə verib dedi ki, sənədi olmadığına görə yolda problem yaransa, ona xəbər versin. Sağollaşanda dedi:

“Məşhəddə heç kimə bir söz demə, iki həftədən sonra yenə müraciət elə”.

İki həftədən sonra yenə müraciət etdim, amma təlim mərkəzinə göndərilməyim bir ay çəkdi. Əvvəldə 74 nəfər idik, sonra könüllülərin ikisi müəyyən səbəblərdən imtina ərizəsi yazdı və 72 nəfər qaldıq. Bir birimizlə zarafatlaşıb deyirdik: “Kərbəlanın 72 şəhidi kimi heç birimiz salamat qayıtmayacağıq”.

Amulda təlimlər 13 gün çəkdi. Səhər azanına yarım saat qalmış oyanır, axşam saat 10-a qədər dayanmadan təlim keçirdik. Yeddi gündən sonra Suriyada vuruşmuş müəllimlər xüsusi təlimlər keçməyə başladılar. İxtisaslaşma zamanı snayperliyi seçdim. Bir dəfə draqunov tüfəngi ilə 300 metrlik məsafədən butulkanı vurdum. Müəllim soruşdu: “Vuran kim idi?” Dedim ki, mən. Dedi: “Səni Hələbə göndərəcəm”.

Nəhayət, uçuş zamanı gəldi. Paltarlarımızı və silahlarımızı təhvil verdik. Hava limanına gedəcəyimiz gecə səhərə qədər yatmadıq; sevinib şeir oxuyurduq.

İkinci fəsil

Dəməşq hava limanı

2013-cü ilin oktyabrı idi. Dəməşq hava limanının salonunda dayanmışdıq. Biz 72 nəfər olmasaydıq, ora daha çox ruhlar aləminə bənzəyərdi. Hər şey qəribə sükuta qərq olmuşdu. Heç kim tozlu oturacaqlarda oturmaq belə istəmirdi. Əbu Hamid adlı bir nəfərin Fatimiyyun komandiri olduğunu bilirdik, amma o vaxta qədər üzünü görməmişdik. Bizi görməyə, bizimlə danışmağa gəlməsini həvəslə gözləyirdik. Digər tərəfdən, həzrət Zeynəbi ziyarət etməyə çox tələsirdik.

Ancaq birdən-birə plan dəyişdi. Bir nəfər gəlib dedi ki, buradan təyyarəyə minib birbaşa Hələbə getməlisiz.

Uşaqlar mat-məəttəl bir-birlərinə baxırdılar. Yavaş-yavaş özlərinə gəlib etiraz etməyə başladılar.

- Məgər Fatimiyyun komandiri Əbu Hamid bizi görmək istəmir? Bəs ziyarət nə olacaq? Biz Əbu Hamidi görməyincə burdan tərpənən deyilik!

Mən yaşca hamıdan böyük idim. Onları salonun bir tərəfinə toplayıb dedim: "Niyə uşaqlıq edirsiniz?! Məgər biz cihada gəlməmişik?! Məgər hərəmi ziyarət etməsək, nə olar?! Gəlin, Hələbə gedək; şəhid olsaq, o həzrətin yanına gedərik, sağ qayıtsaq, məzarını ziyarət edərik".

Bəzi uşaqlar mənimlə razılaşıdılar, amma bəziləri əvvəlcə ziyarətə getməkdə israrlıydılar. Bir nəfər çox ağlayırdı. Yanında oturub dedim: "Sənin ağlamağın hissiyyatdandır. Ziyarətə getmək daha əhəmiyyətlidir, yoxsa bir kəndin işğalının qarşısını alıb insanları ölümdən xilas etmək?!"

Bütün bu sözlərin nəticəsində 30 nəfər Hələbə getməyə razı oldu, digərləri isə Dəməşqdə

qaldılar. Biz təyyarəyə mindik. Hələb şəhərinin böyük bir hissəsi işğal olunmuşdu, təhlükəsizlikdən ötrü təyyarə işıqlarını söndürüb uçurdu.

Üçüncü fəsil

Təll-Şüğeyb

Hələbin hava limanı zülmət qaranlıq idi. Təyyarədən enəndən sonra bir nəfər fənərlə qabağa düşüb bizi bir zirzəmiyə apardı və dedi ki, buradan bayıra çıxmayın.

Məhərrəmlik idi. Şam yeməyindən sonra məddahımız Yasir Cəfəri bir neçə beyt rövzə oxudu, suriyalı uşaqlardan biri mobil telefonu ilə əzadarlığımızın videosunu çəkdi. İki-üç saatdan sonra Dəməşqdə qalmış digər uşaqlar Nəqəvi adlı bir nəfərlə bizə qoşuldular. Nəqəvi dedi:

“Mən Əbu Hamidin nümayəndəsi və sizin komandirinizəm”.

O zaman döyüş təcrübəmiz olmadığına görə Əbu Hamid israr edirdi ki, biz 72 nəfər Hələbə getməyə, Dəməşqdə qalıb təlim keçək. Ancaq Hələbdəki Həzrət Rükəyyə qərargahı canlı qüvvə çatışmazlığına görə etiraz etmiş və Əbu Hamidin yalnız nümayəndəsinin bizimlə görüşməsinə icazə vermişdi.

Ertəsi gün səhər çağrı avtobusa minib Təll-Şüğeyb adlı bölgəyə getdik. Hava limanından təxminən 15 dəqiqəlik məsafədə yerləşirdi. Hələb şəhərinin yarısı işğal olunmuşdu, Həzrət Rükəyyə qərargahı canlı qüvvə və digər imkanlar baxımından çətin durumda idi. Onlar Suriya polislərindən də istifadə etməyə məcbur qalmışdılar.

O zaman əl-Nüsrə cəbhəsi, Əhrar əl-Şam və Ceyş əl-hürr kimi müxtəlif silahlı qruplaşmalar yaradılmışdı, əksəri ixvançı görüşlərə sahib idi. Onların döyüş imkanları az, amma sayları bizdən olduqca çox idi.

Təll-Şüğeyb kəndinin yaxınlığında yerləşən əl-Səfirə şəhərinin bir hissəsində çox qızgın döyüş gedirdi. Buna görə də, Təll-Şüğeyb kəndinin

əhalisi başqa bölgələrə qaçmışdı. Kənddə Nübl və əl-Zəhra qəsəbələrindən olan döyüşçülər qalırdılar. Onlar bizi qarşılamağa gəldilər. O qədər şəhid vermiş və yaralanmışdılar ki, sayları azalmışdı, bizi görüb çox sevinirdilər. Qaldığımız evin həyətinə ocaq yandırdılar, ətrafında oturub qəhvə içdik, səhərədək deyib-güldük. Bir-birimizin dilini anlamasaq da işarə ilə danışırıdıq. Mən ərəbcə ləhcəsiz, kitab dili ilə danışardım. Nübl və əl-Zəhra uşaqları, “Niyə Quran oxuyurmuş kimi danışırısan” deyirdilər və hamımız gülüşürdük.

Ertəsi gün səhər çağı Həzrət Rükəyyə qərargahının komandiri bizi görməyə gəldi və Zülfüqar adlı bir livanlını qrupumuza komandir təyin etdi. Nəqəvi ilə uşaqların ikisi Əbu Hamidlə telefonla danışib bu şəraitdə nə etməli olduğumuzu soruşdular. Əbu Hamid hələ də düşünürdü ki, biz Dəməşqə qayıtmalıyıq. Mən o vaxta qədər Əbu Hamidi görmədiyimdən və fikirləri ilə tanış olmadığimdən Nəqəviyə deyirdim: “Nə üçün Əbu Hamidə bu qədər zəng vurursuz? Məgər Dəməşqə getməsək, nə olar? Biz cihad üçün gəlmişik, nə fərqi var ki, Hələbdə

olaq, ya Dəməşqdə; komandirimiz iranlı olsun, yoxsa livanlı?"

Axırda Əbu Hamidlə Həzrət Rükəyyə qərargahı arasında yaranmış fikir ayrılığına görə Nəqəvidən üzr istəyib onu Dəməşqə qaytardılar, öz qrupumuzdan bir nəfəri də Nəqəvinin müavini seçdilər. Xuzistanlı idi, ərəbcə çox səlis danışdı. Onu "Nasir" çağırırdıq. Saxta Əfqanıstan pasportu düzəldib qrupumuza qoşulmuşdu. Çünki o zaman iranlılara Suriyaya getməyə icazə vermirdilər.

Dördüncü fəsil

Təll-Təyyara əməliyyatı

Qarşıdakı əməliyyatdan ötrü bir neçə livanlı tərəfindən təlim keçirildi və biz onnəfərlik mançalara bölündük. Mən mançaların birinin komandiri oldum. Livanlı komandirlə əlaqə saxlamaq üçün hər mançaya bir suriyalı rabitəçi və bir ratsiya verildi. Mənim rabitəçim əl-Zəhra qəsəbəindən olan İsa Mətuq idi. Sursat azlığına görə hərəyə cəmi iki daraq verdilər. Mançaların ikisi də bir pulemyot və bir RPG qumbaraatanı təhvil aldı.

Əməliyyat yerinə getmək üçün manqamla dördqapılı bir Toyota pikapına mindik. Uşaqların çoxunun başında dəbilqə, əynində gülləkeçirməz jilet vardı. Maşın boş avtobanda sürətlə getdiyi yerdə birdən atəş səsi gəldi və arxadakı uşaqların biri maşından yerə düşdü. Sürücü maşını saxladı. Onun yanına getdik. Güllə qəfil gürz zərbəsi kimi dəbilqəsinə dəymiş, xoşbəxtlikdən, başına bir şey olmamışdı. Yenə maşına mindik. Bu dəfə hamı başına dəbilqə qoyub ipini möhkəm bağladı və jiletini geyindi.

Əməliyyat zamanı bizim hücumçu olmağımız nəzərdə tutulmamışdı. Plan belə idi ki, Nübl və əl-Zəhra qüvvələri hücum edib hədəfi alsınlar, Fatimiyyun uşaqları onların arxasınca getsinlər. Ancaq hər şey başqa cür oldu.

Əl-Nüsrə cəbhəsinin əlində olan Təyyara yüksəkliyi avtobanın yaxınlığında yerləşirdi. Bu əməliyyatda məqsəd həmin yüksəkliyi və yamacındakı kəndi geri almaq idi. Nübl və əl-Zəhra qüvvələri ilk saatdaca tərəni ala bildilər. Biz təxminən 2 km geridə bir torpaq istehkamın arxasına yerləşmişdik ki, ehtiyac olsa, əməliyyata qoşulaq. Əl-Nüsrə cəbhəsi axşam

əks-hücuma keçib təpəni mühasirəyə aldı. Ancaq təpədəki əlli nəfər təslim olmadı.

Ertəsi gün səhər çağı livanlı komandir Əbu Zeynəb hamımızı istehkamın arxasına toplayıb vəziyyəti izah etdi:

– Uşaqlar təpədə mühasirədədirlər. Şəhid və yaralıların sayı hər an artır, sursatları bitmək üzrədir. Biz ilk mərhələdə təpənin yamacındakı tək evi terrorçulardan almalıyıq ki, mühasirə yarılsın.

Uşaqlar çox həvəsli görünürdülər. Hamı hücum dəstəsindən olmaq üçün israr və mübahisə etdiyi yerdə bir nəfərin kənarda oturub güldüyünü gördüm. Görkəmindən məlum idi ki, ilk dəfə döyüşə gəlməyib. Güllə-güllə uşaqlara deyirdi: “Gedin, gedin! Görüm əməliyyatdan qayıdanda da ön xəttə getmək üçün dava edəcəksiz, yoxsa yox”.

Mən Əfqanıstan ordusunda olduğuma görə nə demək istədiyini anlayırdım. Uşaqlarımızın çoxunun isə heç bir müharibə təcrübəsi yox idi, hələ onun sərt üzünü görməmişdilər.

Əmrə uyğun olaraq, altı manqaya bölündük. Üç hücumçu manqa həmin evə doğru gedib döyüşə girəcəkdi. İki manqa təpənin sağ və

solunda dayanacaq, ehtiyac olduqda hücumə keçəcəkdi. Sonuncu manqa isə ehtiyat qüvvə kimi istehkamın yanında qalacaqdı.

Mən manqamla birlikdə evdən təxminən 800 metr aralıda sağ tərəfdə mövqe seçdim. Evin ətrafında döyüş başlandı. Ratsiyadan bildirildi ki, uşaqlar uğurla evə giriblər, amma çox keçmədən dəhşətli bir gürultu qopdu. Uzaqdan uşaqları görürdüm, qaça-qaça, sürünə-sürünə geri qayıdırdılar. Mən də manqamla birlikdə istehkamın arxasına qayıtdım.

Bütün plan pozuldu. Evdən sağ çıxmış uşaqlar istehkamın arxasında oturub ağlayırdılar. Hələ kimin şəhid olduğunu da bilmirdilər. Onlar müharibənin amansızlığı ilə ilk dəfə real şəkildə üzləşib heyrətə düşmüşdülər. Onları sakitləşdirməyə çalışdım. Narahat halda dedilər ki, evə bomba qoyulubmuş, biz girən kimi partladı. Sonradan öyrəndim ki, kustar bombalarla tələ qurmaq əl-Nüsrə cəbhəsinin fəndlərindən biridir. İstədikləri yerdə bomba quraşdırıb geri çəkilir, bizim uşaqlarımızı irəli buraxırdılar. Zamanı gələndə isə pultla bombanı partladırıdılar.

Uşaqları sıraya düzüb saydım. On bir nəfər yox idi. Onlar həmin evə girənlər idi. Uşaqların köməyi ilə şəhidlərimizin adlarını qeyd etdim: Nəqəvinin müavini seçilmiş xuzistanlı Seyid Nasir, axşamlar bizə rövzə oxuyan məddahımız Yasir Cəfəri, bir axşam evinə zəng vurub qızının dünyaya gəldiyini öyrənmək üçün həyəcanla telefon axtaran Mehdi Həzara, sonradan iranlı olduğunu və saxta Əfqanıstan pasportu ilə Suriyaya gəldiyini öyrəndiyim Əhməd Dusti, sonuncu gecə üzü çox nurlanmış və hamının onunla şəkil çəkdirməyə can atdığı Seyid Mehdi Salmani, sakit oğlan olan, sonralar adını özümə kod adı seçdiyim Nəcib və digərləri.

Uşaqların bir neçəsi narahat halda əməliyyat komandiri Əbu Zeynəbin yanına gedib dedilər: “O evdə qalmış şəhidlərimiz nə olacaq? Cəsədlərini qaytarmaq üçün bir şey fikirləşməliyik”.

Uşaqlarımızdan on bir nəfəri şəhid olduğuna görə Əbu Zeynəb çox narahat idi, daim özünü qınayırdı. O, Nübl və əl-Zəhra uşaqlarından ikisini həmin evə xəbər gətirməyə göndərdi. Biri bizdən təxminən 300 metr aralıda güllə

atəşindən yerindəcə şəhid oldu, digəri də yaralanıb yerə yığıldı.

Fatimiyyun uşaqlarından Seyid Qulamsəxi Hüseyni uşaqlara hirsləndi.

– Sizin tərsliyinizə görə iki nəfər şəhid oldu. Niyə israr edirsiniz ki, şəhidləri indicə qaytarmalıyıq? Cəsədləri gətirməkdən ötrü bir neçə şəhid vermək yaxşıdır?!

Qarşıdan atəş açılsa da, o, yaralanmış suriyalı döyüşçünü gətirməyə getdi, onu çiyninə atıb qaça-qaça geri qayıtdı, amma təəssüf ki, yerə qoyanda yaralı davam gətirmədi, kəlmeyi-şəhadətini deyib şəhadətə qovuşdu. Qulamsəxi yenə uşaqları danladı ki, bu döyüşçü sizin israrınıza görə gedib şəhid oldu.

Artıq iş-işdən keçmişdi. Hamının qəm-qüssəsi daha da artdı.

Axşam elan etdilər ki, Fatimiyyun uşaqlarının qarovul çəkməsi lazım deyil, bu gecə istirahət etsinlər. Uşaqların çoxu ruhdan düşmüşdü, itirdikləri dostlarına, gördükləri səhnələrə görə kədərli idilər.

Soyuq noyabr axşamlarından idi. Elə orada, istehkamın arxasında yatmalı olduğumuza görə Nübl və əl-Zəhra uşaqları bütün adyallarını

gətirib hərəməzə üçünü verdilər. Uzanıb yatmağa çalışdıq. Düşmənlə məsafəmiz təxminən 1 km idi, bəzən atəş səsi gəlirdi. Adyalları üstümə çəkdiyim yerdə əl-Zəhra uşaqlarından biri gəlib bir adyalın ucundan tutdu. Demək istəyirdi ki, götürümmü? Dedim ki, bəli, götür.

Adyalı götürən kimi dostları onu danlamağa başladılar. O da deyirdi ki, mənə də soyuqdur. Söhbətə qoşulub dedim ki, problem yoxdur, mənə iki adyal kifayət edər. Ancaq onlar dayanmır, dostlarını qınayırdılar ki, bu, dünyanın o başından bizimçün vuruşmağa gəlib, gərək soyuqlamasın, sənə səhərədək soyuqdan əssən də olar.

Beşinci fəsil

Unudulmaz gecə

Ertəsi gün səhər çağı bəzi uşaqlar Əbu Hamidlə əlaqə saxlayıb uşaqların şəhadəti barədə məlumat verə bilmişdilər. Əbu Hamid demişdi ki, daha orada qalmayın, hamınız geri qayıdın. Uşaqlar qərarlarını livanlı komandirimiz Əbu Zeynəbə söylədilər. O dedi: “Bilirəm ki, matəmdəsiniz, özünüzü toparlamağa ehtiyacınız var, amma hazırda istəhkamın arxasına yerləşdirməyə heç kimimiz yoxdur”.

Uşaqlar qərarlarından geri çəkilməyib dedilər ki, biz Əbu Hamidin yanına getmək, Fatimiyyun komandirinin əmri altında vuruşmaq istəyirik. Əbu Zeynəb bir-iki saatdan sonra gəlib dedi: “Qərargahla danışdım. Ordudan bizə köməkçi göndərəcəklər. Siz qayıda bilərsiz”.

Mən hələ də uşaqların Əbu Hamidlə danışmalarına, ondan tapşırıq almalarına razı deyildim. Ancaq o vəziyyətdə qrupumuzun qərarının əksinə çıxıb bilməzdim. Əməliyyatda rabitəçim olan İsa Mətuqun yanına gedib dedim ki, mən burada qalıram. O, Əbu Zeynəblə danışdı. Əbu Zeynəb razılaşmayıb dedi ki, ya hamı gedəcək, ya da hamı qalacaq.

Sonra özüm Əbu Zeynəbin yanına getdim. Bir saat yarım hara gedirdisə, dalınca düşüb israrla qalmama icazə verməsini istəyirdim. Axırda razılaşdı.

Bu məsələni uşaqlara necə demək də bir problem idi. Onlar maşınlara minəndə dərindən nəfəs alıb dedim: “Mən gəlmirəm”.

Hamısı təəccüblə mənə baxdı, amma yalnız altı nəfəri yaxınlaşıb hirsli ürəyini boşaltdı:

– Sən nə üçün Əbu Hamidin əmrinə tabe olmursan?

– Özünü göstərmək istəyirsən?

– Sən əvvəldən Fatimiyyun uşaqları arasında təfriqə salmaq istəyirdin. Dəməşq hava limanında da belə etdin, indi də ikitirəlik salırsan.

Heç birinə cavab vermədim, kövrəlmədən onlardan uzaqlaşdım. Qəlbim çox sınımışdı. Öz halımı anlaya bilmirdim. İstehkamın başına çıxıb o tərəfinə endim, düşmənlə üz-üzə oturdum. Nə baş verəcəyi mühüm deyildi. Orada ağlamağa başladım.

Bir neçə dəqiqədən sonra İsa ilə Əbu Zeynəb məni tapıb istehkamın bu tərəfinə keçirdilər. Soruşdular ki, nə üçün ağlayırsan? Ərəbcə birtəhər başa saldım ki, uşaqlar mənə çox söz dedilər, ancaq mən qalmağa gəlmişəm, mən kufəli deyiləm və s. Onlar məni sakitləşdirməyə çalışaraq zarafata dedilər: “Artıq bir biz qalmışıq, bir də bu torpaq istehkam. Nə istəsək, edə bilərik. Keşik çəkmək də lazım deyil. Qoy gəlib hər üçümüzün başını kəssinlər”.

Deyib-güldüyümüz yerdə birdən istehkamın o tərəfindən bir nəfər özünü bu yana atdı. Dərhal tanıdıq; Seyid Qulamsəxi Hüseyni idi. Yaxınlaşıb onu qucaqladım.

– Sən hardaydın? Niyə uşaqlarla qayıtmadın?

Gülə-gülə dedi:

– İstehkamın arxasında gizlənmişdim. Fikirləşdim ki, uşaqlar bilsələr, məni zorla apararlar.

Qulamsəxi peyda olandan sonra həmin gecə sevincimiz birə min artdı. Hər şeydən danışırıdık. İsa Mətuq deyirdi: “Biz əl-Zəhrada böyük bir qəbiləyik. Bizim babalarımızdan biri qul olub. Həzrət Əli (ə) onu alıb azad edib. Beləliklə, bizi Mətuq, yəni azad edilmiş çağırıblar. Bizim qəbiləmiz o vaxtdan özünü Əli (ə) nökeri bilir”.

Söhbətimiz qızıışırdı. Ətrafda bir neçə zeytun ağacı vardı. Yarpaqlarını qoparıb döşək kimi altımıza sərdik. Əbu Zeynəb dedi: “Siz yatın, İsa ilə mən qarovul çəkəcəyik”. Dedim ki, yox, bu gecə o qədər sevinirik ki, yatmaq heyfdır.

Hündür bir torpaq istehkamla baş-başa qaldıq. Üç pulemyotumuz vardı, istehkamın üç tərəfinə qoymuşduq. Arabir atəş açırdıq ki, düşmən istehkamın adamla dolu olduğunu düşünsün.

Bir neçə gündən sonra Suriya ordusundan köməkçi qüvvələr gəlib istehkamı təhvil aldılar

və mən dostlarımı görmək üçün düşərgəyə qayıtdım.

Düşündüyümün əksinə olaraq, mənimlə çox yaxşı rəftar etdilər. Döyüş yerinə qayıtmaq istəyəndə uşaqların bir neçəsi maşına mindi. Biri də maşının önündə dayanıb deyirdi ki, gərək ya məni də aparasan, ya da cənazəmin üstündən keçəsən. Əbu Zeynəb tapşırırmışdı ki, özünlə heç kimi gətirmə. Ancaq maşına zorla minmiş on iki nəfər razılaşmadı. Çarəm yox idi. Hamımız razılıqla döyüş yerinə yola düşdük.

Altıncı fəsil

Təmizləmə əməliyyatı

Uşaqlarımızdan on bir nəfəri şəhid olanda məhərrəmliyin yeddinci günü idi. Artıq doqquz gün idi ki, cəsədləri yerdə qalmışdı. Əbu Zeynəb bir neçə dəfə Həzrət Rükəyyə qərargahı ilə danışmışdı ki, İsa Mətuqla birlikdə gedib şəhidlərin cəsədlərini gətirsinlər, amma icazə verməmişdilər. O bundan ötrü hələ də vicdan əzabı çəkir, özünü qınayırdı. Axşam namazlarından sonra həmişə deyirdi ki, Şəhid Yasir Cəfərinin rövzə filmini qoy, baxım. Onda Hələbin hava limanının zirzəmisində bir neçə

beyt şeir oxumuşdu. Rövzəni dinləyib bərkdən ağlayırdı. Ağlaya-ağlaya Allaha nə dediyini bilmirəm, amma necə oldusa, axırda hacətini aldı: Bir ildən sonra şəhid oldu və cəsədi doqquz gün yerdə qaldı.

Nübl və əl-Zəhra qüvvələri hələ də təpənin başında mühasirədə idilər və müqavimət göstərirdilər. Ərzağı helikopterlə hündürdən onlara atırdılar. Əl-Nüsrə cəbhəsi Nübl və əl-Zəhra döyüşçülərindən ikisinin başlarının kəsilmə videosunu internetə yükləmişdi. Dostları buna görə çox hirsli idilər. Suriya ordusu mühasirəni yarmaq üçün əməliyyat planı hazırlayırdı. Digər tərəfdən, son bir neçə gündə buldozerlə istehkam qura-qura irəliləmiş, partlayışın baş verdiyi evin 200 metrliyinə çatmışdılar. Fatimiyyun qüvvələrindən altı və suriyalılardan altı nəfər olmaqla istehkamin arxasına yerləşdik. Düşməyə yaxın olduğumuza görə vəziyyət təhlükəli idi, daim atəş açılırdı. Hətta bir gecə əl-Nüsrə cəbhəsindən bir nəfər irəliləyib yaxından qumbaraatanla atəş açdı və uşaqlarımızın biri şəhid oldu.

Bir gün səhər çağı istehkamin arxasında oturub telefonla bir-birimizin şəklini çəkirdik.

Birdən fitə bənzər bir səs gəldi, yerə mərmə düşdü və güclü toz-torpaq qalxdı. Ondan sonra bir-bir mərmilər gəlib qulaqbatıran səslə partlayırdı. Hər kəs olduğu yerdə uzanıb özünə bir çala qazdı. Mən də özümə kiçik bir sığınacaq düzəltdim. Mərmilər havada fırlana-fırlana gəlib yerə düşürdü. Bəzisi partlamırdı. Nübl və əl-Zəhra uşaqları deyirdilər ki, silahlıların minaatanı olmadığına görə mərmiləri mancanaqla atırlar, buna görə fırlana-fırlana gəlir.

Partlayışlar o qədər sürətli və ardıcıl idi ki, heç kəs başını bir an da sığınacaqdan qaldıra bilmirdi. Məndən 3 metr aralıya bir su butulkası düşmüşdü. Çox susuz idim, amma hər dəfə onu götürməyə qalxanda bir mərmə fiti gəlirdi. Bu vəziyyət günortadan sonraya qədər davam etdi və suriyalı uşaqlardan bir neçəsi yaralandı.

Bu müddətdə uşaqlar hələ də şəhidlərimizin cəsədlərini qaytarmaq barədə düşünürdülər. Fikirləşirdilər ki, bir kanal qazıb o evə gedək. Ancaq mən planlarına etiraz edib deyirdim: “Nübl və əl-Zəhra uşaqlarının təpənin başında mühasirədə qaldığı bir şəraitdə cəsədlərdən ötrü bu qədər fikir çəkmək düzgün deyil. Bir qədər

səbir edin, şəhidlər üçün 10 günün 15 günlə fərqi yoxdur”.

Suriya ordusu təpəni dövrə vurmağı bacardı və əl-Nüsrə cəbhəsi geri çəkilməyə məcbur oldu. Bizə dedilər ki, əməliyyata hazırlaşaq. Təpənin yamacındakı kəndə hücum edəcəkdik. Halbuki silahlıların hələ kənddə qalıb müqavimət göstərmə ehtimalı vardı.

Əbu Zeynəb iki gün idi Livana məzuniyyətə getmişdi. Bizim uşaqlarımızın şəhid olmasında özünü günahkar hesab etdiyinə görə əməliyyat günü qayıtdı.

Əməliyyat başlayanda kəndə doğru yola düşdük. Yolda boş düşmən səngərləri ilə rastlaşdıq. Kənddə də sakitlik idi, deyəsən, təzəlikcə boşaldıb qaçmışdılar. İşin qaydası belə idi ki, bomba və pusqu ehtimalına görə hər evi beş döyüşçü və bir minaçı təmizləməli, zərərsizləşdirməli idi. Ancaq canlı qüvvə azlığına görə orada uşaqların hər biri bir küçəni təmizləməyə başladı. Ağır və həyəcanlı iş idi.

Kənd qorxunc sükuta qərq olmuşdu. İlk dəfə idi elə varlı kənd görürdüm. Evlərin çoxu üçmərtəbəli idi, damlarında böyük hovuzlar vardı. Evlərin içindəki vəziyyətdən bəlli idi ki,

ev sahibləri təzəlikcə qaçıblar. Qapıları təpiklə açıb otaqlara girir, bütün şkafları, siyirmə və sandıqları açıb baxırdıq. Təhlükə ehtimalı olan bir yerə girmək istəyəndə əvvəlcə əl qumbarası atırdıq. Xoşbəxtlikdən, heç bir hadisə baş vermədi, kustar bombalarla dolu bir evdən başqa bir şeylə rastlaşmadıq. Yəqin ki, bizim uşaqlarımızı tək evdə həmin bombalarla partladıraraq şəhadətə yetirmişdilər.

Nəhayət, mühasirə yarıldı, təpə azad edildi. Əlli suriyalı döyüşçüdən yalnız yeddi nəfər sağ qalmışdı. Kənd təmizləndəndən və bölgədə təhlükəsizlik yaranandan sonra Əbu Zeynəbin razılığı ilə dostlarımla birgə tək evə şəhidlərimizin cəsədlərini gətirməyə getdik.

Partlayış cəsədləri təxminən sıradan çıxarmışdı. Qismən sağlam qalmış cəsədlər də günəş və yağış altında qaldığına görə şişib qaralmışdı. Suriyalı uşaqların bir neçəsi video çəkmək istəyirdi, amma şəhidlərə hörmətsizlik olar deyər icazə vermədim.

Mən Əfqanıstan ordusunda oxşar səhnələr görmüşdüm, amma uşaqlar ilk dəfə idi belə cansız bədənrlə rastlaşırdılar. Mat-məəttəl dayanıb yalnız baxırdılar. Bir cəsəddən yapışıb

uşaqları köməyə çağırdım, amma yerlərindən tərpənmədilər. Sanki qurumuşdular. Başlarına qışqırdım: “O qədər israr edirdiniz ki, şəhidlərimizi qaytaraq! İndi gəlin, kömək edin, niyə yerinizdə qurumusuz?!”

Yavaş-yavaş yaxınlaşdılar. Ancaq bir şey etmək də olmurdu. Cəsədlər o qədər parçalanmışdı ki, qaldırmaq mümkün deyildi. Yerə çadır sərib bir şəhidin cəsədini yavaşca onun üzərinə qoyduq, büküb hər iki tərəfdən iplə bağladıq.

Cəsədlərin heç birini tanıya bilmədik. Partlayış dalğasına görə hətta kimlik nişanları da sıradan çıxmışdı. Onları əşyalarından tanımağa çalışdıq. Cəsədlərin birinin yanına bir kalaşnikov avtomatı düşmüşdü. Bildik ki, o, Nasirdir. Silah verilən gündən aldığı rus kalaşnikovu ilə öyünürdü. Qrupumuzun rövzəxanı olan Yasir Cəfərini çəkmələrindən tanıdıq. Ayağını vurduğuna görə bir hissəsini qayçı ilə kəsmişdi. Bir nəfəri də siqaret qutusunda tanıdım.

Şəhidləri İrana apardılar. İlk şəhidlərdən olduqlarına görə razılaşdırmalarda problemlər yaranırdı. Şəhidlərin birinin cəsədini qrupumuzun sağ uşaqlarından Seyid Mehdi ilə

səhv salmış, Qumda ona yas saxlamışdılar. Bir müddətdən sonra Seyid Mehdi evlərinə zəng vuranda onların sərt reaksiyası ilə üzləşdi. Onlara deyirdi ki, Seyid Mehdiyəm, sağam, şəhid olmamışam... Ancaq yaxınları deyirdilər ki, şəhid ailəsi ilə belə zarafat edərlər?! Axırda telefonda həyat yoldaşına bəzi xatirələri söyləyəndən sonra inanmışdılar. Məzarı açandan sonra məlum olmuşdu ki, cəsəd özünü əfqanıstanlı kimi göstərərək Suriyaya getmiş iranlı Əhməd Dustiyə məxsusdur.

Yeddinci fəsil

Yol polisinin binası

Yusif peyğəmbər adlı təpəni ələ keçirməkdən ötrü Hələbin Şeyx Nəccar bölgəsinə yollandıq. Təpədən öndə böyük bir bina vardı, Fatimiyyundan on nəfərlə birgə orada keşik çəkirdik. Binada iki livanlı və iki suriyalı da vardı. Canlı qüvvənin azlığına görə Suriya polisindən iyirmi nəfər də binadan bir qədər aralıda hazırlıqlı vəziyyətdə dayanmışdı. Müharibədən qabaq bu altımərtəbəli binada sürücülük vəsiqəsi verilir, maşınlar texniki baxışdan keçirilirdi. Otaqlar şəkaf, qovluq və

sənədlə dolu idi. Birinci mərtəbənin pəncərələri o qədər böyük idi ki, tank oradan binanın içinə girə bilirdi.

500 metr irəlidə Yusif peyğəmbər təpəsi yerləşirdi. Təpənin başına qədər bir-birinin üstündə tikilmiş kənd evləri uzaqdan görünürdü. Uşaqlar kənddə döyüşə başlamışdılar, atışma səsi bir neçə saata qədər kəsilmədi.

Bu ezamiyyətdə də Qulamsəxi ilə birlikdə idim. Fatimiyyundan olan biz 11 nəfərin vəzifəsi binanı qorumaq idi. Bu isə asan deyildi. Çünki nə pulemyotumuz vardı, nə də qumbaraatanımız. Ən çətini bu idi ki, ratsiyamız da yox idi, bir-birimizlə əlaqə saxlaya bilmirdik. Yuxarı mərtəbələrdə olanda düşünürdüm: Əgər indi düşmən gəlib birinci mərtəbədəki iki nəfərin başını kəssə, xəbərim olmayacaq. Buna görə də, altı mərtəbəni tez-tez çıxıb-düşür, uşaqlara baş çəkirdim. Aramızda təkcə livanlıda ratsiya vardı, əməliyyat komandiri ilə və qərargahla əlaqə saxlayırdı.

Sonrakı günlərdə Yusif peyğəmbər təpəsi tam ələ keçirildi və bizim mövqeyimiz bərkidi. Buna baxmayaraq, hər an qulağım zəngdə idi.

Düşmən hücumu keçsəydi, birinci bu binanı tutacaqdı. Çünki bir yerə hücum edəndə lazım olan ilk şey möhkəm sığınacaqdır. Bu bina da o qədər böyük və möhkəm idi ki, düşmən ona ağır silahlarla atəş açırdı.

Bütün bunlarla bərabər, vəziyyət o qədər sakit idi ki, bəzən binadan bayırda şəhər polisləri ilə oturub çay içir, söhbətləşirdik. Onlar müharibəyə cəlb olunmalarından şikayətlənirdilər. Hərçənd, bunun səbəbini bilirdilər: canlı qüvvə o qədər az idi ki, əli silah tutan hər kəsi döyüşə gətirirdilər.

Yol polisinin binasında bəzi səbəblərdən hələ də çətinlik çəkirdik. Uşaqlar günorta yeməyinin axşamüstü saat 6-da verilməsinə alışınca çox əziyyət çəkdilər. Günortaya qaynanmış buğda, arpa və ya makaron verirdilər, axşam yeməyinə də balıq konservi və ya kolbasa. Çoxunun balıq konservini yeməyə ürəyi gəlmirdi; ağzını açan kimi gözlərini adamın gözünə dikmiş bütöv bir balıq görürdülər.

Xəfif qar yağıb hər yeri ağartmışdı. Binanın içi çölündən soyuq idi. Nə istilik sistemi vardı, nə də qış geyimləri. Qərara gəldik ki, ətrafdakı evlərdən özümüzə bir şey tapaq. Livanlı

komandirimizlə danışdıq. Dedi ki, eybi yoxdur, amma gedəndə götürdüyünüz hər şeyi yerinə qoyarsınız.

Yol polisi binasının ətrafı ticarət zonası idi, çoxlu xalça və parça anbarları vardı. Bəzi tərk edilmiş evlərdən bir odun və bir dizel sobası gətirdik. Növbəti problem onların yanacağını tapmaq idi. Nə odunumuz vardı, nə də dizelimiz. Məcbur qalıb binanın arxivindəki qovluqların canına düşdük, nə qədər kağız vardısı, iki həftəyə qədər yandırıb qızıxdıq.

Sonra iyirmilitrlik kanistrlərlə dizel tapmaq üçün ətrafı gəzməyə başladıq. Təkcə bir ev qalmışdı. Ora getmək üçün düşmənin gözü önündəki təxminən 200 metrlik ərazidən keçmək lazım idi. “Bir, iki, üç!” sayırdım və iki-üç nəfərimiz qaçırdı. Biz qaçanda düşmən də atəş açmağa başlayırdı, amma bütün güllələr yan keçirdi. Snayperlə atəş açırdılar, amma nişançı nabələd idi, silahını nizamlasaydı, bizi ikinci güllədə endirə bilərdi.

Ümidimiz üzülmədi. Evdə iki dizel çəni vardı. Kanistrlərimizi doldurduq. Bu dəfə güllələrin altından əlidolu və ağır halda keçib özümüzü binaya yetirdik. Dizel götürəndə heç kimin

diqqətini çəkməməyə çalışsaq da, Suriya ordusunun uşaqları xəbər tutdular və tez bir zamanda iki çən yanacağın fatihəsini verdilər. Xoşbəxtlikdən, bu dəfə bir odun anbarı tapdıq, axırda da yaxınlığımızdakı artilleriya sursatının qutularını sındırıb sobaya atdıq.

Bir müddətdən sonra döyüşçülərə yun poliver gəldi. Bu isti geyim də bəzi suriyalıların inciməsinə səbəb oldu. Paltarları əvvəlcə iranlı və livanlılara verdilər, sonra əfqanlılara, axırda da suriyalılara. Mən də incidim, amma bilirdim ki, hamı belə deyil və bu ayrışkıllıq xüsusi qərəzçilikdən irəli gəlmir. Ancaq hər halda, bu iş öz təsirini buraxdı; Vətən müdafiəsi təşkilatının uşaqları narazılıqla deyirdilər ki, görürsən, bizi axıra saxlayırlar.

Binadakı livanlı minaçı idi. Onu “Safi” çağırırdıq. Axşamlar mina basdırmaq üçün ön xətdən 400 metr irəli gedir, gündüzlər düşmənin bizim ətrafımızda basdırdığı minaları zərərsizləşdirirdi. Bəzən mən də kömək etmək üçün onunla gedirdim.

Düşməndən qənimət götürülən bəzi silah və sursatlar əl üsulu ilə hazırlandığına görə onlardan istifadə etmək çox təhlükəli idi. Misal

üçün, onlar mancanaqla mərmə atırdılar, yalnız başı yerə dəyəndə partlayırdı. Bundan ötrü mərminin başına içində dəmir parçası olan bir stəkan qoyurdular. Beləliklə, mərminin hansı tərəfi yerə dəysəydi, stəkan sınırıd və içindəki dəmir parçası partladıcıya dəyib mərməni partladırıd. Yol polisi binasında olanda Safi bu mərmə və bombaları zərərsizləşdirməyin yolunu bizə öyrətdi.

Bir gün mina sursatlarını təhvil almaq üçün Safi ilə birlikdə Hələbin hava limanına getdim. İşinin uzandığını görəndə beynimə bir fikir gəldi. Hava limanından çıxıb birbaşa Həzrət Rükəyyə qərargahına getdim. Qərargah komandirinin yaxşı cəhətlərindən biri bu idi ki, onu asanlıqla görmək olurdu. Ofisinin rəhbəri dedi ki, hacının iclası var, gərək bir qədər gözləyəsən.

Gözlədiyim müddətdə deyəcəyim sözləri yadıma saldım. Nübl, əl-Zəhra və Hizbullah uşaqlarında yataq kisəsi və balon gödəkcələr vardı, biz on bir nəfərdə isə yox idi. Kənd evlərindən gətirdiyimiz adyallar da güclü soyuğa davam gətirmirdi.

Hacı otaqdan çıxdı. Uşaqlardan eşitdiyim kimi, döyüş mövqelərinə tez-tez baş çəkdiyinə görə üst-başı toz-torpaqlı idi. Salamlaşıb hal-əhval tutduq. Məni görüb təəccübləndi; çünki orada vuruşan 70 Fatimiyyun döyüşçüsü razılaşıdırmadan bölgədə get-gəl edə bilməzdi. Vəziyyətimizi izah edib dedim:

- Biz ön xətdəyik, amma yetərinə patron vermirlər. Balon gödəkcəmiz və yataq kisəmiz də yoxdur.

- Axı siz ön xətdə deyilsiz! – dedi və dərhal əlavə etdi: - Aha! Siz yol polisi binasına yerləşmiş on bir nəfərdən birisiz.

Tez əşya xidməti rəisini çağırıb dedi ki, məni anbara aparsın və istədiyimi versin.

Silah anbarının qarşısında ağzım açıq qalmışdı. Böyük bir anbarın dördüdə biri daraq qutuları ilə dolu idi, halbuki biz 60 gün idi binada yalnız iki daraqla qalmışdıq.

Binaya əlidlolu qayıtdım. Uşaqlar məni dövrəyə aldılar. Qulamsəxi də yaxınlaşıb yataq kisəsini, balon gödəkcəsini və patron darağını təhvil aldı. Ancaq axşam yatmaq istəyəndə gördüm ki, adyalın altında yatıb. Təəccüblə silkələyib soruşdum: “Bəs yataq kisən hanı?”

Başını adyalın altından çıxarıb məsum baxışla dedi: “Bir polis üşüyürdü, verdim ona”.

Adyalı başına çəkib dedim: “İndi adyalın altında titrə ki, adam olasan!”

Ertəsi gün səhər çağı qarovul vaxtı gördüm ki, balonu da yoxdur. Bildim ki, gödəkcəsini də bir suriyalı polisə verib. Bu dəfə ona bir söz demədim, bildim ki, əxlaqı hamıdan fərqlənir. Yalnız bir gecə onunla qalmış suriyalılar dəfələrlə mənə yaxınlaşıb demişdilər: “Necə də mərifətli dostun var! Həqiqətən, Allah övliyalarındandır!”

Təxminən 80 gün idi bu binada idik, amma sanki bir il ötürdü. Evdən, ailə üzvlərimizdən ötrü darıxırdıq. Bəzi axşamlar bir yerdə oturub analarımızın bişirdiyi isti və dadlı xörəkləri yada salırdıq. Həmin gecələrin birində dedilər: “Fatimiyyun komandiri Əbu Hamid gəlib, bayırda sizi gözləyir”.

O vaxta qədər Əbu Hamidi görməmişdik. Bir qədər qorxdum, ehtimal verdim ki, mənə görə digər uşaqlardan ayrıldığıma görə danlayacaq. Ayağa qalxıb mobil telefonlarımızın fənəri ilə mərmə atəşlərindən uçub-dağılmış pillələrə işıq saldıq. Aşağı enəndə Əbu Hamidi

qarşımızda gördük. Onu eynəkli təsəvvür etmirdim. Çöhrəsi qətiyyətli idi, xüsusi heybəti vardı. Bir əli sarıqla bağlanıb boynundan asılmışdı. Sonralar bildim ki, Dəməşqdə yaralanıb, bizi görməkdən ötrü çətinliklə Hələbə gəlib. Yavaşca danışmağa, Fatimiyyun birləşməsini genişləndirmək planları barədə məlumat verməyə başladı.

– Planım budur ki, Fatimiyyun tək-cə piyada qüvvələrdən ibarət olmasın, uşaqlar artilleriyada, zirehli birləşmələrdə, snayperdə, rəbitədə və digər sahələrdə ixtisaslaşsınlar və inşallah, gələcəkdə müstəqil bir diviziya olub bütün bölmələrimizi idarə edək.

Sonra bir qədər dayandı, mənə baxmadan davam etdi:

– Eşitmişəm ki, bəziləriniz özbaşına hərəkət edirsiniz, sözə qulaq asmırsız. İndi hazırlaşın, Dəməşqə qayıdır və bir neçə günlüyə İrana gedirsiniz.

Uşaqlar Əbu Hamidə şikayət etmiş olsalar da, mənimlə belə səbirli davranacağını düşünməzdim. Hətta gedəndə uzun saqqalıma baxıb gülə-gülə dedi: “Niyə özünü mövləvilərə

oxşatmısan? Sən gərək ləqəbini Nəcib yox, Mövləvi qoyaydın”.

Onda adət belə idi ki, uşaqlar kod adlarını şəhidlərin adlarından seçirdilər. Mən də ilk şəhidlərimizdən olan Nəcibin adını götürmüşdüm.

Qulamsəxi ilə düşünürdük ki, əgər məzuniyyətə getsək, daha Hələbə qayıtmağa icazə verməyəcəklər. Halbuki biz ərəb uşaqlarla dostlaşmışdıq, onlarla birlikdə vuruşmaq istəyirdik. Əbu Hamid bilmədən Safiyə dedik ki, bizi Həzrət Rükəyyə qərargahına aparsın, komandirlə danışaq. Ona dedik ki, biz məzuniyyətə gedirik, amma qayıdanda yenə Hələbə qayıtmaq istəyirik. Komandir soruşdu: “Həqiqətən, bunu istəyirsiniz?” Dedik: “Bəli. Necə mägər?” Mənə bir telefon nömrəsi verib dedi: “Məzuniyyətdən qayıdandan sonra bu nömrə ilə əlaqə saxla, sizin Hələbə göndərilməyinizi razılaşdırım”. Bu cəhətdən arxayınlaşandan sonra sevinc içində Dəməşqə getdik.

Səkkizinci fəsil

Sirac düşərgəsi

Dəməşq hava limanının yaxınlığında Sirac düşərgəsi adlı bir bina vardı, oraya təxminən 300 Fatimiyyun döyüşçüsü yerləşmişdi. İrana uçuş növbəmiz çatana qədər bir neçə gün orada qalmalıydıq. Bir gün həyətdə gəzişdiyim yerdə bir maşın gəldi. Sərnişinləri Fatimiyyundan idilər, ratsiyaları da vardı. Maşından endilər, yerə bir minaatan bərkidib atəş açdılar. Əbu Hamidin sözləri yadıma düşdü, Fatimiyyunun müxtəlif sahələrdə ixtisaslaşmasını və öz ayağı

üstə dayanmasını istəyirdi. Bu baxımdan çox sevinib ümidvar oldum.

Bu müddətdə Zeynəbiyyəyə ziyarətə və alış-verişə getdik. Bizi bir avtobus apardı. Sürücü avtobusu saxlayıb yerə endi. Uşaqlardan bir neçəsi də avtobusdan düşdü, uzaqdan kiçik və qərib bir günbəz görüb ikiəlli başlarına vuraraq qışqırdılar:

- Uşaqlar, gəlin, görün bibinin hərəmi necə qəribdir!

Suriyalı uşaqların biri dedi:

- Siz nə edirsiniz?! Hələ hərəmə çatmamışıq. Bu, bir məscidin günbəzidir.

Düşmən yaxınlaşmış olsa da, həzrət Zeynəbin hərəminin ətrafında təhlükəsizlik təmin olunmuşdu. Düşmən mərmiləri ora asanlıqla çatırdı, amma çox nadir hallarda atəş açılırdı. İki tərəf arasında yazılmamış bir anlaşma var idi; bilirdilər ki, vursalar, vurulacaqlar.

Hərəmdə özümü çox yaxşı hiss edirdim. Bütün həyatım mənə günəşli bir gün kimi aydınlaşmışdı. Bütün suallarına cavab tapmışdım, özü də yaxşı cavablar. Mən Türkiyədə, Yunanıstanda, Əfqanıstanda və ya hər hansı bir yerdə yaşamaq yerinə xanım

Zeynəbin hərəmini müdafiə etməyə seçilmişdim. Allaha çox şükür edirdim.

On beş günlük məzuniyyətdən sonra Dəməşqə qayıtdım. Biz əsas qərargahda olanda Fateh gəldi. Onu birinci dəfə idi görürdüm. Əsil adı Rza Bəxşi idi, amma hamı onu kod adıyla çağırırdı. Özünü Kadrlar bölməsinin rəhbəri kimi təqdim etdi. Sonralar bildim ki, Əbu Hamidin bölgədəki müavinidir və altı aydır məzuniyyətə getməyib. Mənə maraqlı idi ki, həm möhkəm və ciddi danışır, həm də dodaqlarındakı təbəssümü qoruya bilirdi. O danışanda Əbu Hamidin Fatimiyyun üçün nəzərdə tutduğu planlar yadıma düşürdü. Sanki danışan o deyildi, Əbu Hamidin ruhu onun bədəninə üfürülmüşdü. O, Həzrət Zeynəb qərargahının müxtəlif sahələrini təqdim etdi: zirehli birləşmə, artilleriya, nəqliyyat, mühəndis-istehkam, nişançı, maddi təminat, rabitə və s. Bütün bu ixtisaslaşmış hərbi birləşmələrin bir iranlı komandiri vardı. O, ehtiyacına uyğun olaraq, suriyalı və əfqanıstanlılardan kadrlar götürürdü.

Fateh müxtəlif sahələrə bölmək üçün bütün uşaqların təhsil, təcrübə və maraqlarını öyrəndi.

Mən Əfqanıstan ordusunda üç il əşya və ərzaq xidmətində təcrübə keçmişdim. Bunu adımın önündən qeyd etdi.

Bir gün hərbi hissənin həyatında idim. Birdən əşya və ərzaq xidmətinin önündə uşaqlardan bir neçəsinin mübahisə etdiyini gördüm. Dava bunun üstündə idi ki, şəxsi heyətə su və yemək ya vaxtında çatmır, ya da az verilir. Bir saatdan sonra Əbu Hamid məni çağırırdı.

– Sən blankında yazmısan ki, bir neçə il əşya xidmətində təcrübə keçmisən. Doğrudur?

– Bəli.

– Əşya və ərzaq xidmətini sənə vermək istəyirəm. Bir müddətdir şəxsi heyətdə narazılıq yaranıb, istəmirəm bir də yeməyin və ya həftəlik ərzağın az verildiyindən ötrü səs-küy yaransın. Görüm nə edirsən.

– Baş üstə! Əlimdən gələni edəcəyəm.

Həmin gündən əşya və ərzaq xidmətində işləməyə başladım. Ancaq bu iş çox da ürəyimcə deyildi, Hələbə qayıtmaq istəyirdim. Daim Nübl və əl-Zəhra uşaqları ilə birgə istehkamın arxasındakı günlərimizi xatırlayırdım. Həzrət Rükəyyə qərargahının komandirinin verdiyi

nömrə ilə əlaqə saxlayıb dedim: “Mən Hələbə gəlmək istəyirəm. Lütfən kömək edin”.

Bir neçə gündən sonra Əbu Hamid bir iclasda dedi: “Bilmirəm kim tez-tez Hələblə əlaqə saxlayır. Əgər onu tapsam, vay halına!”

Əbu Hamiddən qorxub tez telefonumu söndürdüm.

Zaman ötdükcə Əbu Hamidi daha yaxşı tanıdım və barəsində yanlış düşündüyümü bildim. Əvvəllər fikirləşirdim ki, biz cihadə gəlmişik, Əbu Hamid isə başçılıq etmək, güclənmək həvəsindədir, Fatimiyyunu Hələbə getməyə qoymur, hamını Dəməşqdə öz nəzarəti altında saxlayır. Amma yavaş-yavaş bu insanın necə ixləsli olduğunu gördüm. Bildim ki, məqsədi daha böyükdür və müqəddəs arzuları var. Onun həyatının uzun illəri İran-İraq müharibəsində, Sovetlərə və Talibana qarşı döyüşlərdə keçmişdi. Buna görə də, uşaqların təlimindən ötrü ən kiçik imkanlardan da istifadə edirdi.

Bir gün hərbi hissəyə bir DŞK pulemyotu gətirdilər. Uşaqlardan on beş nəfərlə birgə həyətdə idik. Əbu Hamid bizi çağıraraq dedi: “Nə

işiniz varsa, yerə qoyub gəlin, bunu öyrənin, hardasa işinizə yarayacaq!"

Özü pulemyotu açıb-bağladı, sonra bizə dedi ki, növbə ilə bir-bir açıb-bağlayaq. Səhvlərimizi də söyləyirdi.

Dəməşqin Şərqi Qutə bölgəsində Məleyhə əməliyyatı başlayanda Əbu Hamid də oraya getdi və biz onu az-az görməyə başladıq. 2014-cü ilin yazında Seyid Həsən Nəsrullahın Fatimiyyuna təbrik məktubu yayıldı. Əbu Hamid Fatimiyyundan yüz nəfərlə birlikdə Laziqiyyə bölgəsindəki Kəsəb adlı mühüm bir yeri ələ keçirə bilmişdi. Bu böyük qələbə uşaqların ruh yüksəkliyini bir neçə dəfə artırdı.

Mənim əşya və ərzaq xidmətində işlədiyim müddətdə Şərqi Qutə əməliyyatları davam edirdi. Canlı qüvvə azlığına görə nişançı uşaqları da əməliyyata aparmağa məcbur olurdular.

Bir gün Fatimiyyun nişançılarının komandirini gördüm. Adı Süleyman idi. Onunla dost idik. Ah çəkib ağlayır, deyirdi: "Bütün bölüyüm əldən getdi. Təlim görmüş peşəkar döyüşçülərimin hamısı ya şəhid oldu, ya da yaralandı".

Ağır günlər idi. Şəhidlərin sayı çox idi. O zaman əşya və ərzaq xidmətinin işləri dəqiq müəyyən olunmamışdı. Canlı qüvvə azlığına görə yemək, su və sursatı başqa bir nəfərlə özüm aparırdım.

Biri su və yeməklə, digəri də silah və sursatla dolu iki maşını mümkün yerə qədər sürüb saxlayırdıq. Hələ maşın yolu vardı, ancaq minaatanla vurduqlarına görə qalanını piyada getməli olurduq. Hərəməz bir içməli su və bir sursat qutusunu qoltuqlarımızın altında tutub düşmənin gözü önündə təxminən 1 km yolu qaçırdıq. Qayıdanda da yaralıları geri gətirirdik. Yolda bir adam görəndə də deyirdik ki, əliboş getmə, qutulardan birini götür. Qida maddələri və sursat aparmaq üçün həmin yolu dəfələrlə gedib-gəlirdik.

Fateh son zamanlarda əşya və ərzaq xidmətinə beş nəfər vermişdi. Özümlə altı olurduq. Onların biri Seyid İsa Musəvi adlı enerjili qoca idi, yaşlı olduğuna görə onu vuruşmağa qoymurdular. Onu və başqa bir nəfəri qərargahda qoyurdum. Seyid İsa yorulmaz olduğuna, köhnə və yeni döyüşçülərə lazımı əşyaların çatdırılmasında fəallığına görə arxayın olurdum. Biz dörd nəfər

isə növbə ilə döyüş yerinə gedirdik, qida məhsulları və silah-sursat aparmaqdan əlavə, yaralıları da yerbəyer edir, ratsiyalara batareya aparır və hələ bir şəxsə tapşırılmamış digər işləri görürdük.

Şərqi Qutədə döyüş çox zəif, addım-addım irəliləyirdi. Biz düşməyə ev-ev, hətta mərtəbə-mərtəbə yaxınlaşır, çox əziyyətdən sonra dörd-beş evi tutmağa müvəffəq olurduq. Halbuki onları qorumaq ələ keçirməkdən çətin olurdu. Bəzən elə olurdu ki, bir evin birinci mərtəbəsi Fatimiyyunda olurdu, ikinci mərtəbəsi düşməndə. Nişançı uşaqlar böyük işlər görürdülər. Çünki şəhərdaxili bir müharibədə yaxşı bir nişançı bir diviziyanı uzun müddət çökdürə bilir.

Şərqi Qutədə bir yağ zavodunu ələ keçirməkdən ötrü Fatimiyyundan, Hizbullahdan, iraclılardan və Suriya ordusundan ibarət hərbi qüvvələr iki ay döyüşdülər, ancaq onu ələ keçirə bilmirdilər. Axırda ehtimal verdilər ki, düşmən tunnel qazıb, bu yolla zavoda canlı qüvvə aparır. Hətta tank və minaatan mərmiləri də zavodu yerlə-yeksan

edə bilmirdi, hələ də oradan avtomat və pulemyotlarla atəş açılırdı.

Suriyada binalar olduqca möhkəm idi, daş, beton və armatur ucuz olduğuna görə bütün binaları bu materiallarla tikmişdilər. Mərmi və raket dəyəndə divarlar deşilirdi, amma bina uçmurdu.

Zavodu ələ keçirəndən sonra gördük ki, orada düşmən qüvvələrindən cəmi iki nəfər var. Onlar həm güclü iradələrinə və peşəkar olduqlarına görə, həm də zavodun binası möhkəm olduğuna görə iki ay müqavimət göstərə bilmişdilər.

Şərqi Qutənin əsas yolunda gedib-gəlmək təhlükəli idi. Buna görə bağların və əkin sahələrinin ortasından bir yol çəkmişdilər. Bu yolun torpağı çox yumşaq və yüngül idi, iki maşının eyni zamanda hərəkəti mümkün deyildi; öndəki maşın o qədər toz-torpaq qaldırırdı ki, arxadakı sürücü heç nə görə bilmirdi. Yolun əvvəlinə və sonuna bir hava nasosu qoymuşdular. Maşınlar çatan kimi kapotu qaldırıb havasını alırdılar. Buna baxmayaraq, Fatimiyyunun on iki avtomobilindən yalnız ikisi salamat qalmışdı, digərlərinin motoru yanmışdı.

Doqquzuncu fəsil

Əşya və ərzaq xidməti

Seyid İsa daim şampun, corab, meyvə və digər əşya və ərzaq məhsulları almaq üçün anbara mü raciət edən uşaqlarla məşğul idi. Oturub istirahət etmək istəyən kimi bir nəfər gəlib pəncərəni taqıldadır, o da qalxıb istədiyini verirdi. O, səhər tezdən yatağıma girənə qədər daim şəxsi heyətlə məşğul olur, ehtiyaclarını təmin edirdi. O qədər olurdu ki, öz meyvə payımızı kənara qoyurdu, bizsə yeməyi unudurduq, ertəsi gün görürdük ki, xarab olub. Bütün bu qaçaqaqlara baxmayaraq, axırda iş də

düzgün görülmürdü; həm özümüzü əldən salırdıq, həm də şəxsi heyət narazı qalırdı.

Altı nəfərin hamısını toplayıb dedim: “Belə olmaz. Gərək bir yolla burda nizam-intizam yaradaq”. Ancaq uşaqlar etirazla belə cavab verdilər: “Özünü yorma. Burda mümkün deyil. Şəxsi heyət hərəm müdafiəsinə gəlmiş könüllülərdir və əmr verilib ki, onları razı salaq”. Dedim ki, “olmur” sözü ilə razı deyiləm, istəsək, olar. Əbu Hamidin xarakterinə bələd idim, bilirdim ki, bir işi birinə tapşırdısa, daha müdaxilə etməyəcək, ondan şəxsi heyətin razılığını və işin nəticəsini istəyəcək.

Gördüyüm birinci iş anbarları ayırmaq oldu. O vaxta qədər həm qida, həm geyim məhsulları, həm yuyucu maddələr, həm də silah-sursat bir anbarda saxlanırdı. Onların hər birinin anbarını ayırdım. Bir nəfərə batalyonların şəxsi heyətini saymağı tapşırdım. Elan etdim ki, bundan sonra hər bir batalyonun ehtiyacı olan məhsullar həftəlik veriləcək, batalyonun müvafiq məsul şəxsi onları şəxsi heyət arasında böləcək və döyüşçülər dəqiqəbaşı anbara gəlməyəcəklər.

Batalyonların əşya və ərzaq üzrə məsul şəxsləri ilə həftəlik iclaslar keçirirdim. Birinci

iclasda dedim: “Bundan sonra hər batalyonun kiçik bir anbarı olmalı, həftəlik ərzaq və əşyalarını təhvil alıb orada saxlamalıdır. Hər batalyonun üç bölüyü və doqquz taqımı var. Gərək döyüşçülərin sayı sizdə olsun, ona uyğun əşya və ərzaq alıb paylayasınız və bundan sonra problem yaranmasın”.

Ərzaq bölməsində döyüşçülərə saymadan və qeydiyyat aparmadan azuqə verilirdi, axırda da yemək çatmırdı. Seyid İsa bu baxımdan şikayətçi idi, deyirdi ki, dəfələrlə özümüzə yemək çatmayıb və yumurta soyutması yeməyə məcbur olmuşuq.

Mən hər səhər canlı qüvvə üzrə məsul şəxsdən statistikanı öyrənirdim. Siyahı hazırlayıb divara bir lövhə vurdum. Verilmiş sayə uyğun olaraq, hər batalyona yemək verir və lövhə üzərində adının önündən nişan qoyurduq.

Bəzi problemlərə görə hərdən istədiyimiz imkanları bizə vermirdilər. Buna görə bir neçə dəfə Əbu Hamidə şikayət etdim. Axırda hirsələnib həmin şəxslə danışdı, o da istədiklərimizi verdi. Ancaq sonra bildim ki, hirsəlməsi mənə görədir. Məni kənara çəkib dedi:

– Bax, mən bu işi sənə tapşırıdım ki, bu baxımdan arxayın olum. Əgər dəqiqəbaşı gəlib şikayət edəsi olsan, işi özüm görərəm. Mənim min cür işim var, əməliyyat hazırlayıram. Bu axşam çıxışım vardı, bütün əsəblərimi korladın, nə deyəcəyim yadımdan çıxdı. Bundan sonra hər bir işi birinci özün gör, ikinci dəfə də özün gör, üçüncü dəfə yenə də özün gör, əgər alınmasa, onda gəl, mənə de.

Bir gün mərkəzi anbara silah almağa getdim. Dedilər ki, siz indiyədək sayınızdan artıq silah almırsınız. Dedim ki, mən bu xidmətə yeni gəlmişəm, indi döyüşçülərin bir qisminin silahı yoxdur, nə etməliyəm? Dedilər ki, eybi yoxdur, bu iki yüz silahı apar. Silahları təhvil alıb düşərgəmizə qayıtdım. Heç kim məndən silahları paylamaq üçün proqram istəməmişdi, amma fikirləşdim ki, belə işləmək olmaz.

Uşaqların ikisinə tapşırıdım ki, bir-bir bütün otaqlara gedib hər bir döyüşçünün adını və silahının nömrəsini qeyd etsinlər. Tapşırıdım ki, bundan sonra məzuniyyətə gedəndə təhvil verilən silah blankda qeyd olunmuş nömrə ilə uyğun gəlməlidir, əks-təqdirdə, çıxış icazəsi verilməyəcək. Qənimət götürülmüş silahlar üçün

də bir anbar nəzərdə tutdum. Bu silahlar barədə protokol tərtib edəndən sonra anbara əlavə edirdim.

Bu tələbkarlıqlara görə bəzi uşaqlar məndən inciyirdilər. Məsəl üçün, bir nəfərin şəhid olduğunu eşidən kimi tez silahı ilə maraqlanırdım. Mənə deyirdilər: “Bu nə hərəkətdir?! Adam şəhid olub, sənsə silah dərdindəsən!” Ancaq geri çəkilməyib deyirdim: “Hər şeyin öz yeri var. Şəhiddən qalmış bütün silah-sursat təhvil verilməlidir”. Bundan ötrü də bir blank hazırladım. Dörd şahid deməli idi ki, məsələn, şəhidin silahı düşmən ərazisində qalıb, axırda da batalyon komandiri imzalayandan sonra müvafiq nömrəli silahın itməsi barədə rəislərimə dəqiq cavab verə bilirdim.

Bütün bu işlər təxminən bir ay sürdü, sonra isə Fatimiyyunun əşya və ərzaq xidməti nizam-intizama düşdü.

Ramazan ayı gəldi. Dini-tərbiyəvi işlər üzrə məsul şəxslər elan etdilər ki, şəxsi heyətin vəzifəsinə xələl gələrsə, oruc tutmaya bilərlər. Ancaq uşaqların və komandirlərin çoxu, o cümlədən, Seyid İbrahim ardıcıl əməliyyatlarda

iştirak etsə də, oruc tuturdu. O, döyüşçülərinə demişdi ki, oruc tutmayın, özü isə tuturdu.

Bu vəziyyətdə şəxsi heyətə əşya və ərzaq xidməti vermək çətin idi. İftara bir saat qalmış Zeynəbiyyəyə gedib buz alır, böyük termoslarda döyüş yerinə aparırdım. Nə qədər çalışdımsa, mətbəx yemək məsələsində əməkdaşlıq etmədi, günorta və şam yeməklərinin yerini dəyişmədi. Adətən, günorta yeməyinə plov verilirdi və uşaqlar çətinliklə olsa da, onu isti havada obaşdana saxlamağa məcbur olurdular.

Onuncu fəsil

Məleyhə əməliyyatı

Aylar ötürdü və biz hələ Məleyhə əməliyyatı ilə məşğul idik. Əbu Hamid zirehli texnika təlimlərindən ötrü Xudabəxş Xavəri adlı istedadlı bir döyüşçünü Dəməşqə göndərmişdi. O, Məleyhədə özünü doğrultdu. Çox şuxtəb və enerjili idi, yanındakıların hamısını mənəvi enerji ilə təmin elədiyinə görə Əli Şarji kimi məşhurlaşdı. Sakit bir yerə gedəndə bir neçə dəqiqədən sonra oradan gülüş səsləri ucalırdı. Çox cəsur oğlan idi və cəsurluğu ağıllılıqdan, zirəklikdən irəli gəlirdi.

Məleyhə əməliyyat zonası hündür binalarla və küçələrlə dolu idi, tankların çox da manevr imkanı olmurdu. Suriyanın tank sürücüləri küçələrə girməyə qorxurdular. Ancaq Əli Şarji məharətlə küçəyə girib bir neçə dəfə atəş açır, sonra cəld başqa bir küçəyə girirdi. Bir dəfə içində on beş silahlı olan bir evə o qədər yaxınlaşmışdı ki, topun lüləsini pəncərədən içəri salıb atəş açmışdı.

Qulamsəxi də artilleriya birləşməsində işə başlamışdı. Uzaq məsafəni vuran 23 mm çaplı top çox ağırdır. Onu maşınlara qoyub istifadə edirlər. Bundan ötrü səkkiz silindrli Amerika maşınlarına qədər müxtəlif nəqliyyatlar sınaqdan keçirildi. Amma top o qədər qüdrətli idi ki, atəş açanda güclü təkan maşınların gövdə və şassilərinə xəsarət yetirirdi. Nəhayət, bu sınaqdan Toyota Land Cruiser pikapı başıuca çıxdı.

Qulamsəxi əşya xidmətinə gələndə Hələbdə geyindiği forma hələ də əynindəydi. Halbuki yeni forma ala bilərdi. Mənimlə hal-əhval tutub deyirdi: "Daha özünə görə rəis olmusan ha!"

Bir neçə günlüyə məzuniyyətə getmişdim. Qayıdanda onun şəhid olduğunu eşitdim.

Təəccüblənmədim. Hamımız bu xəbəri gözləyirdik. Buna baxmayaraq, bir neçə gün halım çox pis oldu. Döyüş yoldaşlarından onun necə şəhid olduğunu soruşdum. Məleyhə əməliyyatında 23 mm çaplı topdan atəş açmış. Ona doğru iki tank əleyhinə raket atıblar. Birini topla vurub, amma ikincisi maşına dəyib və Qulamsəxi yerindəcə şəhadətə qovuşub.

On birinci fəsil

Fatimiyyun briqadasının yaradılması

Əbu Hamid məzuniyyətdə olanda xəbər gəldi ki, Həzrət Zeynəb qərargahının komandiri dəyişib. Uşaqlarla birlikdə dua məclisində oturmuşduq. Yeni komandir ətrafındakılarla birgə hüseyniyyəyə girdi. Məclisdən sonra yeni qərargah komandiri yanındakıların birini Fatimiyyun komandiri kimi təqdim etdi. Biz təəccüblə bir-birimizə baxdıq. Elan etdilər ki, Əbu Hamid Fatimiyyun komandirliyindən kənarlaşdırılıb.

Uşaqlar arasında pıçapıç başlandı, hamımız etiraz etdik. Məleyhə əməliyyatında yenicə yaralanmış Fateh sarılmış qolu boynundan asılı vəziyyətdə yerindən qalxıb dedi: “Məgər belə şey olar?! Siz nə haqla bunu etmisiz?!”

Komandir Fatehi sakitləşdirməyə çalışdı, soyuqqanlıqla və mülayim şəkildə dedi: “Yaxşı olar ki, gedək bayıra, təklikdə danışaq”.

Fateh dərhal, “Sizinlə təklikdə heç bir söhbətim yoxdur” – deyib hüseyniyyədən çıxdı.

Hər şey təbii görünürdü; Zeynəbiyyun, Heydəriyyun, hətta Vətən müdafiəçiləri hərbi birləşməsinin komandiri də iranlı, İran-İraq müharibəsinin veteranlarından biri idi. Yeni qərargah rəisi fikirləşmişdi ki, razılaşdırmalarda problem yaranmasın deyə yaxşı olar ki, Fatimiyyun komandiri də iranlı veteranlardan olsun. Buna görə Əbu Hamidi kənarlaşdırmaq qərarına gəlmişdi.

Fateh nadir hallarda hirslənərdi. Bəzən hirslənəndə də məşhur təbəssümü üzündən getmirdi. Şəxsi heyətindən bir nəfər tabesizlik göstərdiyinə görə bölgədən uzaqlaşdırılanda, hətta əmrə tabe olmayıb əməliyyat komandiri Fatehə silah tuşlayanda da gülümsəmişdi. Onda

Fatehin rəftarı çox qərribə idi. Məlum idi ki, hirslidir. Çünki həmin döyüşünün qayda pozuntularını dəfələrlə ona izah edirdi, onunsa vecinə deyildi. Buna baxmayaraq, üzündən təbəssüm əskilmirdi, yaxınlaşıb həmin döyüşünü sakitləşdirməyə və xoşluqla bölgədən çıxarmağa çalışırdı.

Bu dəfə isə nə gülür, nə də təbəssüm edirdi. Həmin axşam Əbu Hamidlə əlaqə saxlayıb məsələni söylədi. Əbu Hamid dedi: “Siz müdaxilə etməyin, həmişəki kimi, vəzifələrinizi yerinə yetirin. Mən özüm qayıdıb məşğul olacam”.

Əbu Hamid barədə hər gün bir şeyə yayılırdı. Deyilirdi ki, guya onun Dəməşqə gəlməsinə icazə verilmir, yaxud həbs olunub və s. Yavaş-yavaş onun Fatimiyyun barədə planlarından da məyus olmağa başlayırdıq. Fateh daha bu vəziyyətə dözə bilmirdi, uşaqlara deyirdi ki, bir neçə gün heç bir iş görməyin, tətil edin. Nəhayət, xəbər gəldi ki, qərargahın xüsusi idarə rəisi Fatehi axtarır, onu yaralanma bəhanəsi ilə İrana qaytarmaq istəyir. Mən onu Müəllim adlı dostlarımızdan birinə tapşırdım. Əşya xidmətinin maşınlarından birini Müəllimə verib

dedim ki, Fatehi bir müddət nə mənim, nə də başqa birinin bildiyi bir yerə aparsın. Müəllim də onu Zeynəbiyyəyə bir dostumuzun evinə aparmışdı.

Fatimiyyunun yeni komandirinin birinci müavini müxtəlif bölmə və xidmətlərə baş çəkməyə başlamışdı. Mən onun əşya və ərzaq xidmətinə müdaxilələrindən bezmişdim. Hətta anbarda əşyaların düzülüşünə də irad bildirirdi. Halbuki Əbu Hamid belə deyildi. O, işləri məsul şəxsinə tapşırır, ondan ancaq məruzə və şəxsi heyətin razılığını istəyirdi. Axırda səbrim tükəndi, uşaqların ikisinə dedim ki, komandir müavininin söylədiklərini etsinlər, özüm isə səhərdən axşama qədər düşərgədən bayırdakı işlərlə məşğul oldum.

Nəhayət, Əbu Hamid qayıtdı. Hamımız onu dövrəyə alıb dedik: “Nə əmr etsən, hazırıq. İstəyirsənsə, hamımız tətıl edək”. Gülüb dedi: “Bu işlərə ehtiyac yoxdur”. Bizimlə bir qədər danışdı və həmişəki kimi bir neçə beyt şeir oxudu:

*Qürub çağı yolun isti nəfəsində gəzəcəyəm,
Piyada gəlmişəm, piyada da gedəcəyəm.
Bütün üfüq əlimdən əziyyətə düşübdür,
Məni görən hər bir kəs keçər ikən görübdür.
Necə qayıtmayım?! Səngərlərim ordadır!
Necə axı?! Məzarında qardaşlarım ordadır.
Necə qayıtmayım ki, məscid də "Gəl" söyləyir,
Başımdan öpmək üçün xəncər məni gözləyir.*

Əbu Hamid bizə dedi ki, işlərimizin ardınca gedək. Özü isə İran səfirliyinə getdi və yeni bir maşınla qayıtdı.

Həmin axşam bir iclas keçirildi və Əbu Hamid Baş qərargahdan aldığı yeni hökmü oxudu. Baş qərargah ona Fatimiyyun briqadasını yaratmağı və ona rəhbərlik etməyi tapşırırmışdı. Bir neçə günlük narahatlıqdan sonra uşaqların üzündə sevinc göründü. Əbu Hamid Fatehi soruşdu. Fateh qayıdanda icazəsiz getdiyinə görə onu bir neçə günlük cəza kamerasına yolladı. Daimi təbəssümü üzünə qayıtmış Fateh də məmnuniyyətlə razılaşdı.

On ikinci fəsil

Həmə

Qısa müddətə məzuniyyətə getdim. Bu müddətdə bir əməliyyat baş tutdu və Fatimiyyundan iyirmi nəfər şəhadətə qovuşdu. Onların cəsədləri düşmənin nəzarəti altında olan ərazidə qaldı, əməliyyat da dayandırıldı.

Hamı şəhid cəsədlərindən ötrü narahat idi, amma əraziyə girmək mümkün deyildi. İyirmi yaşlı bir Fatimiyyun gənci oraya getmək üçün plan hazırladı. Axşam yerə uzandı, hər iki dəqiqədən bir 10-15 metr irəli sürünüb şəhidlərin cəsədlərinə çatdı. Düşmən tərəfdən elə

görünürdü ki, o da bir cəsəddir. Əlindəki ipi bir-bir şəhidlərin ayaqlarına bağlayıb getdiyi kimi də geri qayıtdı və ipi çəkərək cəsədləri öz tərəfimizə keçirməyə müvəffəq oldu. Mən məzuniyyətdən qayıdanda şəhid cəsədlərinin gəldiyinə görə hamı sevinir və o gəncin cəsarətini alqışlayırdı.

Bir dəfə iclasda Əbu Hamidə dedim: “Mən daha əşya və ərzaq xidmətində işləmək istəmirəm. Lütfən, mənə başqa bir iş verin”.

Əbu Hamid dedi: “Həmə vilayətində Seyid Həkimin rəhbərliyi altında bir batalyon yaratmışıq. Orada sənə ehtiyac var. Gedə bilərsən?”

Məmnuniyyətlə qəbul etdim. Qərara gəldik ki, dostlarımdan Rizvan və Bəratı ilə birgə Həməyə gedək. Seyid Həkimin yanında olacağıma görə sevinirdim. Onun böyük hərbi təcrübəsi vardı, yeniyetməlikdən Əfqanıstan müharibələrində Məhəmməd (s) ordusunda Əbu Hamidin yanında vuruşmuşdu. Kompüter və elektron proqramlar sahəsində də çox savadlı idi, ilk ixtisası isə kəşfiyyat olmuşdu.

2014-cü ilin avqustu idi. Həmin günlərdə Məleyhə bölgəsi azad olundu, amma bu

sevindirici xəbər Fatimiyyun uşaqlarından doqquz nəfərin şəhadət xəbəri ilə birgə gəldi. Silahlılar Məleyhədə hər tərəfdən Fatimiyyunun, Zeynəbiyyunun, iraclıların və Hizbullahın hücumu altında idilər. Onlar qaçanda bizim uşaqlarımızdan doqquz nəfərin yerləşdiyi bir evlə rastlaşmış və var-gücləri ilə hücum edib onları öldürmüşdülər. Bundan sonra bütün Məleyhə bölgəsini boşaldıb getmişdilər, Dəməşq hava limanından ciddi təhdid də aradan qalxmışdı. Ondan öncə isə oradan hava limanını vura bilirdilər.

Həməyə getməzdən öncə eşitdiyimiz son acı xəbər Fatimiyyunun ruhanisi və dini-tərbiyəvi işlər üzrə komandir müavini Rzayinin şəhadəti oldu. O həmişə istəyirdi ki, döyüş yerinə getsin, amma icazə vermirdilər. Qərara gəlmişdilər ki, imkan daxilində dini-tərbiyəvi işlər üzrə məsul şəxslərdən şəhid verməyə. Ancaq heç kim onun qarşısını ala bilmirdi. Bir dəfə Şərqi Qutədə bir anbarın başına çıxmış, əmmaməsinə güllə dəymişdi. Əbu Hamid Fatimiyyunun fəaliyyətlərini lentə almaq üçün bir kamera almışdı. Rzayi Fatimiyyunun ilk könüllü jurnalisti kimi döyüş səhnələrini lentə alırdı.

Məleyhədəki döyüş mövqelərinin birində video çəkərkən şəhadətə qovuşmuşdu.

Həma şəhərinin yaxınlığında, Zeynəlabidin adlı bir dağın başında ziyarətqah var. Deyilənə görə, İmam Səccad (ə) Şamdan qayıdanda bir gecə həmin dağın başında qalıb. O zaman xalq Əhli-beyti çox sevir, hətta imamı müdafiə məqsədilə qiyama hazırlaşmış. Biz orada olanda isə Həma şəhəri şiə düşmənlərinin mərkəzi idi. Bu şəhərin əhalisi bizə nifrət edirdi və biz şəhərdə çox görünməməyə çalışırdıq.

Seyid Həkimin Həmadakı batalyonunun əşya və ərzaq xidmətinə dostlarımdan Seyid Əli Alimi adlı bir nəfər rəhbərlik edirdi. Onu kod adıyla “Əbu Səccad” çağırırdıq. Məni görüb çox sevindi, dedi ki, bu işdə təcrübəsi yoxdur və bu xidməti mən təhvil alım. Mən də dedim ki, birlikdə işləyərək.

Əbu Səccadla bir otaqda qalırdıq. Çox aktiv və enerjili idi, işlərini sürətlə görürdü. Səhər saat 6-dan sonra oyanıb otaqlarda gəzir, uşaqlara lazım olan hər bir şeyi gətirirdi. Çoxları kimi o da bir yerdə qərar tutub istirahət edə bilmirdi, hər an işləyirdi. Bəzən gecə saat 11-də məni yuxudan oyadırdı ki, gedək döyüş yerinə baş çəkək, görək

uşaqların bir şeyə ehtiyacı var, yoxsa yox. Sürücülüüyü bacarmadığına görə mən də razılaşırdım. Mərkəzi anbara gedəndə istədiyini almayınca qayıtmazdı. Çox yaxşı danışır, hamının diqqətini çəkə bilirdi. Əbu Hamid həmişə zarafata deyirdi ki, Əbu Səccadı Suriya ordusunun əşya xidmətinə buraxsaq, onlardan iki-üç maşın almayınca qayıtmaz. Axırda elə də oldu. Danışiq qabiliyyəti o qədər yüksək idi ki, bir dəfə bir suriyalı generalla günorta yeməyi təşkil etdi. Seyid Həkimlə mən də getdim. Əbu Səccad generalı istədiklərimizi verməyə razı saldı. Həmin görüşdən sonra Fatimiyyuna bir sursat anbarı və iki maşın verildi.

Biz o vaxta qədər Suriya ordusunun hərbi hissələrindən birinə yerləşmişdik. Əbu Səccadın məsləhətləşmələrindən sonra məsihilərin yaşadığı Mühərdə şəhərində bizə müstəqil bir düşərgə verdilər.

Həmadakı aşpazlar suriyalı idilər, bütün canlı qüvvəyə öz xörəklərindən bişirirdilər. Bizim uşaqlarımız isə yeyə bilmir, ac qalırdılar. Əbu Səccad buna görə narahat idi. O, şam yeməyinə verilən balıq konservindən başladı, aidiyyəti şəxslərlə danışdı ki, bizim döyüşçülərimizə

həftədə iki dəfə sendviç versinlər. Razılaşıdılar və bizdən yalnız bunun qəbzini istədilər.

Ərəblər arasında belə bir qayda vardı ki, komandirlərin xörəyi əsgərlərdən fərqli olurdu. Elə ilk gündə beş yüz xörəyin yanına on xörək qoyulmuş, sellofanın üstünə flomasterlə yazılmışdı: “Xüsusi”. Bu on xörəyi Fatimiyyun komandirləri üçün ayırmışdılar, plovla kartof yerinə, plovla ətdən ibarət idi. Seyid Həkim bunu biləndə mətbəxə gəlib sərt etirazını bildirdi, suriyalı aşpaza dedi: “Sən belə edəndə döyüşçüm mənim barəmdə nə fikirləşər?! Döyüşçünü bir kənara qoy, mən Allaha nə cavab verərəm?!”

Ertəsi gündən daha Fatimiyyun komandirləri üçün xüsusi yemək ayrılmadı, hamı eyni xörəkdən yedi.

Bir müddətdən sonra Əbu Səccad Fatimiyyunun mətbəxini ayıra bildi. Ondan sonra öz aşpazlarımız 300 Fatimiyyun döyüşçüsünə İran xörəkləri bişirməyə başladılar.

Suriya ordusu Həmada çox güclü idi. Dəməşqdə isə ordu komandirləri Fatimiyyunla öz səngərlərinin yan-yana olmasına çalışırdılar ki, əsgərləri baxıb ruhlansınlar, qaçmasınlar.

Suriya ordusunun Həmadakı uzunmüddətli planı Murik şəhərini ələ keçirmək idi. Seyid Həkimlə birlikdə suriyalı generalla iclas keçirirdik, israr edirdik ki, Fatimiyyun həm hücumda iştirak etsin, həm də mövqelərin bərkidilməsində. Onlar isə razılaşmayıb deyirdilər: “Siz bacarmazsınız. Gedin, əl-ayağımıza dolaşmayın”.

Əli Şarji də Həmada idi, zirehli bölükdə tank sürürdü. Suriyalı general onun barəsində o qədər eşitmişdi ki, bir dəfə şəxsən ön xəttə onun manevrlərini yaxından görməyə gəldi. Əli Şarji onda təsədüfən, bir dağın başında həssas bir nöqtədən düşməyə atəş açdı.

Suriya ordusu Mühərdə bölgəsində ön xəttin bir hissəsini Fatimiyyuna verməyə razı oldu. Orada şəxsi heyət həmişə hazırlıqlı vəziyyətdə olurdu, bu səbəbdən hər 24 saatdan bir növbə dəyişirdi. Bu qüvvələrə Bəratı başçılıq edirdi. Bizim istehkamımızın önündə geniş bir düzənlik vardı, hamı elə bilirdi ki, hədəfimizdə olduğuna görə düşmən bu açıq ərazidən bizə hücum edə bilməz.

Bir axşam Əbu Səccadla birgə arxadakı mövqedə idim. Birdən ratsiyadan səs-küy

qopdu. Deyirdilər ki, düşmən qarşımızda hücumla hazırlaşır. Uşaqlara əmr verildi ki, hazır olun, hədəfdə olan kimi atəş açın. Bu vəziyyətdə yata bilməzdik. Qərara gəldik ki, döyüş yerinə gedək. Biz yaxınlaşdıqca atəş və partlayış səsləri də çoxalırdı. Mövqeyin yaxınlığında ratsiyadan düşmənin qələbə çaldığını bildirdilər. Bir-birinin ardınca atılan mərmilərə görə irəli getmək olmurdu. Maşını nisbətən hündür bir divarın arxasında saxladım. Divarın o tərəfinə bir neçə top mərmisi dəydi, ancaq o qədər möhkəm idi ki, bizə zərər toxunmadı. Seyid Həkim də maşınla gəlib həmin divarın arxasında dayandı. Ratsiyadan Bəratidən eşitdiyim son söz bu oldu: “Biz burda otuz nəfərik. Qalanını göndərdim”.

Məqsədi üç nəfər idi. Ratsiyadan danışanda söyləmək istədiyimiz rəqəmə bir sıfır artırırıdık ki, düşmən qulaq assa, çaşsın. Təxminən yarım saatdan sonra səs-küy yatdı və mövqeyə qədər qalan yolu piyada gedə bildik. Yolda uşaqların geri çəkildiyini görürdük. Təxminən səkkiz nəfər də itkin düşmüşdü. Səhərə qədər təyyarə bölgəni bombaladı. Çünki əl-Nüsrə cəbhəsi irəliləyir, Suriya ordusunun yerləşdiyi təpəni almağa

çalışırdı. Axırda bacarmayıb geri çəkildilər və biz yenidən mövqeyimizə qayıtdıq.

İstehkamın arxasında hər şey alt-üst olmuşdu, yer qanla dolu idi. Şəhid Bəratinin və uşaqlardan iki nəfərin cəsədini gördük. Onları divarın önündə dayandırıb güllələmişdilər. İtkin düşmüş uşaqlardan hələ xəbər yox idi.

Həmin gecə geri çəkilməmiş uşaqlar hadisə barədə dedilər:

– Biz torpaq istehkamın arxasında hazır vəziyyətdə dayanmışdıq. Birdən uzaqdan işıq gördük. Bir neçə zirehli maşının işıqları idi, hamısı bir vaxtda yandı və sürətlə bizə doğru gəlməyə başladı. Onlar 2 km-lik məsafəni çox tezliklə qət edib istehkama çatdılar. Hər maşından 15 nəfər endi və üz-üzə döyüş başlandı. Bəratı cəld pulemyotun arxasına keçib atəş açmağa başladı. Tez-tez qışqırırdı ki, uşaqlar geri çəkilsinlər...

Seyid Həkim bunları eşidəndə başını yelləyib heyfsilənir və deyirdi: “Heyf! Çox qəfil yaxalandıq!”

Biz əsla düşünməzdik ki, düşmən bu qədər cürətlənib qarşıdan hücumla keçə bilər. Ehtimal verirdik ki, kənardakı kanaldan hücum edərlər.

Orada pusqu da qurmuşduq. Bundan bildik ki, əl-Nüsrə cəbhəsinin çox peşəkar hərbciləri var.

Bu hadisədən sonra Suriya ordusunun Fatimiyyunla rəftarı daha da yaxşılaşdı. Bizə iki maşın verdilər. Tapşırıbmışdılar ki, nə qədər sursat istəsək, versinlər. Hətta israrla bizim təmizlik işlərimizdən ötrü bir neçə nəfər ayırmaq istəyirdilər, amma biz razılaşmadıq.

Düzənlikdə itkin düşmüş uşaqlardan altısı düşərgəyə qayıtdı, iki nəfərdən isə hələ də xəbər yox idi. Onları tapmaq mənə tapşırıldı. Bir neçə saatdan sonra biri peyda oldu. Dalğın bir qoca idi. Dediyinə görə, həmin gecə əynində balon gödəkcə və başında qara papaqla yatmaq üçün uşaqlardan uzaqlaşıb. Bir nəfər təpiklə böyrünə vurub onu oyadıb. Qoca onun əl-Nüsrə cəbhəsindən olduğunu bilməyib. Qara paltar geyindiyinə, hava da qaranlıq olduğuna görə düşməni də onu özlərinki zənn edib. Qoca bir müddət onun ardınca gedib, axırda kətlərindən bilib ki, düşməndir. Yavaşca yolunu ayıraraq istehkamin yanındakı kanala girib və oradan geriye gəlib.

İkinci adamı tapmaqdan ötrü xəstəxanaya getdim. Yer və çarpayılar yaralılarla dolu idi.

Bir-bir hamısına baxdım. Bir tibb bacısı dedi: “Bir nəfər var, farsca danışır. Bəlkə də sizin uşaqlardandır”. Onun yanına getdim. Vəziyyəti çox ağır idi, bədənində sağlam yer qalmamışdı. Palçıq üzünü örtmüşdü, ayırd edə bilmirdim. Tibb bacısına, “Mən bunu tanımıram” – deyib qayıtmaq istəyəndə şalvarımdan tutub dartdı. Başımı ağzına yaxınlaşdırdım. O vəziyyətdə adını söyləmək istəyirdi. Onda onu tanıdım. Sonralar mənə dedi ki, silahlılar hücum etməzdən öncə bir işdən ötrü uşaqlardan uzaqlaşib, atışma və partlayış səslərini eşidəndə olduğu yerdə sığınacaq seçib, vəziyyət sakitləşəndən sonra isə qalxıb. Uzaqdan ona silah tuşlamış üç ərəb kişini görüb. Elə bilib ki, Suriya ordusundandırlar. Buna görə qışqırıb ki, mən Fatimiyyundanam. Onlar da atəş açıb sinəsindən vurublar. Mövqe ələ keçəndən sonra bizim təyyarələrimiz oranı bombardman edəndə Allah onu qorumuş, ancaq çoxlu torpaq və palçıq altında qalmışdı. Yalnız üzünün bir hissəsi torpaqdan bayırda qalıbmış. Ertəsi gün onu tapıb xəstəxanaya gətirmişdilər.

Bir ildən sonra Əbu Səccad həmin şəhərdə həmişəlik aramızdan getdi. Məzuniyyət vaxtı

gəlmişdi. İşlərini sahmana salıb Dəməşq hava limanına getmək üçün paltarlarını geyinmişdi. Getməzdən öncə bilmişdi ki, uşaqların bir qrupu Həmada bir bölgəyə şəhidlərin cəsədlərini gətirməyə gedirlər. Tez özünü onlara yetirmişdi. Bu tapşırıqdan qayıtmayacağını bilsəydik, onunla yaxşıca vidalaşardıq. Uşaqlar yüngül bir döyüşlə şəhidlərin cəsədlərini gətirə bilmişdilər, qayıdanda isə Əbu Səccada güllə dəymişdi. Uşaqlar onun şəhadət anındakı məşhur gülüşünün şəklini çəkmişdilər. Bu şəkil uzun müddət Fatimiyyun döyüşçüləri arasında yayıldı.

On üçüncü fəsil

Murik Zəfəri

Əbu Hamid Seyid İbrahimi Həmaya göndərmək qərarına gəlmişdi. Çünki qərargahın xüsusi idarəsi onu axtarırdı. Özlərini əfqanıstanlı kimi qələmə verib Suriyaya gəlmiş iranlıları geri qaytarırdılar. Kod adı Seyid İbrahim olan Mustafa Sədrzadə də onlardan idi və o vaxta qədər gizlənə bilmişdi. O, əməliyyat komandiri kimi Həmaya gələndə düşərgənin ab-havası dəyişdi, uşaqlar arasında çox yüksək əhval-ruhiyyə yarandı. O, gecə-gündüz uşaqlara təlim keçir, deyirdi: “Əgər yorğunsansa, de: “Ya Əli!”

Uşaqların möhkəm “Ya Əli” səsi düşərgənin ərazisində ümid dolu əks-səda verirdi.

Biz Murik əməliyyatında öz ısrarımızla iştirak edirdik. Seyid Həkim Suriya ordusunun komandirinə demişdi ki, biz mütləq bu əməliyyatda iştirak etmək istəyirik.

Əməliyyat günü səhər çağından ordu bölgəni vururdu. Günortadan sonra hücum nöqtəsinə gedib evlərə yerləşdik. Əli Şarji Suriya ordusundan da qabaq tankla şəhərə girdi. Biz şəhərə girəndən sonra silahlılar çox da müqavimət göstərmədilər, şəhəri saxlaya bilməyəcəklərini görüb geri çəkildilər. Səhərin ala-toranlığında Murikin azad olunduğunu elan etdilər və döyüşçülər küçə-küçə təmizləmə əməliyyatına başladılar.

Ertəsi gün şəhərin müxtəlif yerlərindən tüstü qalxırdı. Elə bildim ki, silahlılar əks-hücuma keçiblər. Ancaq yaxınlaşanda gördüm ki, Suriya ordusunun hərbciləri elektrik kabellərini qoparıblar, mislərini satmaq üçün yandırırırlar. Sonralar bildim ki, azad olunmuş hər bir bölgədə belə şeyləri satıb aralarında bölürlər.

Bir gün ötdü. Fatimiyyunun yerləşməsi üçün şəhərdə bir bina seçdik. Ancaq bir qədər sonra

ratsiyadan mənə dedilər ki, tez özünü yetir, burada dava düşəcək. Çatanda gördüm ki, bir neçə döyüşçümüzlə bir neçə suriyalı arasında mübahisə gedir. Suriyalılarla danışmaq istəyəndə gördüm ki, təbii halda deyillər. Bildim ki, Murikin azadlığı münasibəti ilə onlara spirtli içkilər veriblər. Uşaqlara dedim ki, hazırlaşın, gedək özümüzə başqa bir yer tapaq. Binanı təmizləyib səliqəyə salmış olsalar da, deyinə-deyinə əşyalarını topladılar. Şəhərin kənarında bir binaya yerləşdik, mövqeyi bərkitmək üçün bir neçə gün orada qaldıq, sonra Həma şəhərindəki düşərgəmizə qayıtdıq.

On dördüncü fəsil

Hələbə qayıdış

Hələbdə Həndərat-2 əməliyyatı planlaşdırılmışdı, canlı qüvvəyə ehtiyac vardı. Əmr gəldi ki, Həmadakı 300 Fatimiyyun döyüşçüsü Hələbə getsin. Bir TIR gəldi, bütün əşyalarımızı yüklədik. Şəxsi heyət də avtobuslara minib Hələbə yola düşdü. Qərara görə, mən silah-sursatla dolu Land Cruiser avtomobili ilə gedəcəkdim. O vaxta qədər Həma-Hələb yolunu avtomobillə getməmişdim. Hər bir yol polisinə çatanda saxlayıb yolu soruşurdum. Qarşımda kələ-kötürlü və təhlükəli yol vardı. Bu

yol tez-tez bağlanırdı; gah İŞİD səmtindən, gah da əl-Nüsrə cəbhəsi tərəfdən.

Günortaya yaxın idi. Günəş səmanın ortasına çatmışdı. Yol boş idi, amma maşın xarab olduğuna görə saatda 80-dən artıq sürətlə sürə bilmirdim. Yavaş-yavaş canıma qorxu düşdü. Sonuncu yol polisindən bir saat idi keçmişdim, ancaq nə qədər gedirdimsə, çatmırdım. Fikirləşdim ki, birdən düşmənin üstünə gedərəm. Əl-Nüsrə cəbhəsi adətən, düşməninin bilmədən yaxınlaşmasına icazə verir, sonra qəfil yaxalayır. Hava isti olsa da, üzümü soyuq tər basdığına görə şüşələri qaldırmışdım. Hər an düşmən pusqusuna düşəcəyimi gözləyirdim. Birdən anam üçün çox darıxdım və o anda Seyid İbrahim yadıma düşdü. O, Məleyhə əməliyyatında deyirdi: “Biz şəhid olmuruqsa, buna görədir ki, özümüz istəmirik. Əməliyyatdan qabaq şəhadəti çox arzulayıırıq, amma şəhadət anında buna ürəyimiz gəlmir”. Sonra demişdi ki, hər dəfə qumbaraatana mərmə bağlayanda anasını, həyat yoldaşını və övladını xatırlayır, hələ ürəyinin hazır olmadığını düşünür. O anda mən də bildim ki, hələ ürəyim hazır deyil.

Bu fikirlərlə uzaqdan bir bina görüb sürətimi azaltdım. Binanın üstündə Suriya bayrağını görüb çox rahatlaşdım, bildim ki, düz gəlmişəm.

Hələbdə Əzzan təpəsindəki düşərgəməizə getdim. İlk dəfə idi oraya gedirdim. Mən Dəməşqdə olanda Fatimiyyun Əbu Abbasın komandirliyi ilə oranı ələ keçirmişdi. Təpənin başına çıxmaqdan ötrü hər iki tərəfində böyük villalar tikilmiş bir küçədən keçməli idim. Müharibə şəraitinə görə həmin villalar yarıuçmuş halda idi. Fatimiyyun qüvvələri həmin binaların iki-üçünə yerləşmişdilər.

O zaman Hələbdəki Fatimiyyun döyüşçülərinə Süleyman başçılıq edirdi. Onu orada gördüm. Təzəlikdə bitmiş Həndərat-1 əməliyyatında şəhid olmuş uşaqlara görə narahat idi. Düşmənin yenə də “Yalançı geriçəkilmə və qəfil hücum” taktikası ilə uşaqlarımızı 20 km yaxınlaşdırmış, sonra qəfil yaxalamışdı. Süleyman yalnız sağ qalmış döyüşçüləri toplayıb geri gətirə bilmişdi. Bir qədər dərdləşəndən sonra dedi: “Seyid Həkimlə Seyid İbrahim Həndərat-2 əməliyyatına hazırlıqdan ötrü öz döyüşçüləri ilə birlikdə Şeyx Nəccar bölgəsinə gediblər”.

Mən də oraya getdim. Əməliyyatın zamanı bilinmirdi, Seyid Həkimlə mənim məzuniyyət vaxtım da çatmışdı. Buna görə biz məzuniyyətə getdik. Asanlıqla olmasa da, bu məzuniyyətdə nişanlandım. Suriyaya getdiyimə görə qızın atası razılıq vermirdi. Tez-tez anamla bacıma zəng vurub deyirdim ki, yenə gedib danışınlar və razılıqlarını alsınlar. Axırda həzrət Zeynəbə təvəssüllə məsələ həllini tapdı.

On beşinci fəsil

Həndərat-2 əməliyyatı

Mən məzuniyyətdən qayıdanda Həndərat-2 əməliyyatı bitmişdi. Düşmən bu əməliyyatda da geniş bir düzənlikdə 14,5 mm çaplı topla uşaqlarımızın arxasındakı yolu vururmuş və onlar 24 saat mühasirədə qalmışdılar. Seyid İbrahim baldırından ağır yaralanmışdı. Əli Şarjinin qarnına üç güllə dəymişdi, onu İrana aparmışdılar. O, doqquz aydan sonra həmin yaralardan şəhadətə qovuşdu. Seyid İshaq Musəvi adlı başqa bir dostum da vardı, bölük komandiri idi, şəxsi heyəti ilə birgə bir evdə

mühasirəyə düşmüşdü. O, uşaqlarını BMP-yə mindirib geri göndərə bilmişdi. Özü minəndə isə arxadan vurub şəhid etmişdilər.

Şəhidlərin sayı çox idi, Fatimiyyunun düşərgəsində ağır ab-hava vardı. Orada olmadığımı iki həftənin üzücü xəbərləri əsəblərimi korlayırdı.

Bir gün Əbu Hamid şəxsi heyət önündə çıxış etməyə başlayanda uşaqların bir neçəsi qalxıb şikayətlənməyə başladı: “Hamınız yalan deyirsiniz. Həndəratda bizə demişdilər ki, artilleriya vuracaq, tanklar, zirehli maşınlar gələcək. Ancaq heç biri olmadı və dostlarımız şəhid oldular”.

Əbu Hamid hirsələnədi, uşaqların ürəklərini boşaltmasına, etirazlarını bildirməsinə imkan yaratdı. Sonra soyuqqanlıqla əməliyyatda baş verənləri izah etdi, hətta lövhə üzərində mövqeyi və vəziyyəti təsvir etdi. Adətən, komandir şəxsi heyətə açıqlama verməzdi, amma o, döyüşçülərinin narazılığına biganə qala bilmirdi.

Həndərat əməliyyatlarında düşmən bizi gözləyirdi, gözlənilmədiyinin əksinə olaraq, düşməni qəfil yaxalaya bilmədik. Düşərgəmiz

şəhərdə, əhalinin yanında idi. Avtobuslar şəxsi heyəti aparıb-gətirəndə yalnız bir nəfərin bu hərəkətliliyi telefonla düşməyə bildirməsi kifayət edirdi. Bizim hansı kəndə hücum etdiyimizi bilmədiklərinə görə silahlılarını bölgəyə yayır, hər yerə həyəcan signalı verirdilər. Əksər hallarda irəliləməyimizə imkan yaradır, sonra arxadan qayçılayıb mühasirəyə alırdılar.

On altıncı fəsil

Komandir köməkçisi

Daniyal adlı bir döyüşçü vardı, atası əfqanlı, anası iranlı idi. O, üzündən anasına çəkmişdi. Buna görə xüsusi idarə həmişə onu saxlayır, o da pasportunu göstərirdi.

O, Fatimiyyunun qərargah üzrə məsul şəxsi idi. Bir dəfə mənə dedi: “Əbu Hamid özünə köməkçi istəyir: səhər tezdən oyanan, savadlı, sürücülüyü bacaran və siqaret çəkməyən bir adam. Biz bu işdən ötrü səni seçmişik”.

Onda Əbu Hamiddən çəkinirdim. Buna görə qəbul etdim. Onun yanına gedib dedim: “Mən

indiyədək komandır köməkçisi olmamışam. İndi nə etməliyəm?" Əbu Hamid gülüb dedi: "Mənim də indiyə qədər köməkçim olmayıb. Bu da belə!"

İşə başlayanda dostlarım gəlib məni ələ salır, deyirdilər: "Şəstlə de ki, cənab rəis iclasdadır". Mən də gülə-gülə stolun arxasından qalxıb onları qabağıma qatırdım.

Qış gəlmişdi. Əbu Hamidi hər gün döyüş yerinə aparırdım. O məndən tez oyanırdı. Bəzən səhər çağı gəlib məni oyadır, deyirdi: "Bilmirəm sən mənim köməkçimsən, yoxsa mən sənə köməkçin!"

Dəməşqdən Dəra vilayətindəki döyüş yerinə qədər iki saatlıq yol vardı. Əbu Hamid həmişə deyirdi ki, döyüş yerindəki uşaqların yanında olmaq çox gözəldir. Hamı istəyirdi ki, bir neçə dəqiqəlik olsa da, Əbu Hamidlə söhbətləşsin. O, çox yaxşı həmsöhbət idi, şeir oxumaqda və lətifə söyləməkdə heç kim ona çatmazdı. Hövzə dərsləri oxuduğuna görə vaiz ruhanilər gülüb deyirdilər: "Biz Əbu Hamidin şirin dili ilə rəqabət aparmaq istəsək, gərək bir neçə nəfər birlikdə ona hücum edək. Tək-tək öhdəsindən gələ bilmərik".

On yeddinci fəsil

Dəra vilayəti

Bir duada belə deyilir: “İlahi! Zalımları zalımlarla məşğul elə!” İŞİD yaranandan sonra belə bir hadisə baş verdi. Əvvəldə əl-Nüsrə cəbhəsi, Əhrar əl-Şam və digər sələfi və ixvançı qruplaşmalar onunla birləşdilər. Ancaq Əbu Bəkr əl-Bağdadi özünü xəlifə elan edəndə aralarında ixtilaf yarandı, əl-Nüsrə cəbhəsi, Əhrar əl-Şam və ixvançı qruplaşmalar İŞİD-dən ayrıldılar. İŞİD-in nəzarəti altındakı bölgələrin çoxu əl-Nüsrə cəbhəsi ilə vuruşurdu və bu bizim xeyrimizə idi.

İŞİD Dəməşqin Şərqi Qutə bölgəsinə və Dəra vilayətinə yerləşmişdi, ancaq güclü deyildi. Səudiyyə Ərəbistanının maddi və silah yardımları ilə bu bölgədə Ceyş əl-İslam qüvvələri çox qüdrətli və imkanlı idilər, kiçik ixvançı qruplaşmaları da özlərinə cəlb etmişdilər. Suriya ordusu Dəra vilayətində bir bölgəni ələ keçirməyə dəfələrlə cəhd etmiş, amma hər dəfə məğlubiyyətlə üzləşmişdi. O vaxta qədər Ceyş əl-İslam qruplaşması ilə döyüslərdə 20 tankını əldən verdiyinə görə yalnız Şərqi Qutəni mühasirəyə almaqla kifayətlənmişdi. Əlbəttə, Ceyş əl-İslamın bu mühasirədən çıxmaq üçün yol və kanalları vardı. Belə avtomobil tunellərindən biri 20 km uzunluğunda idi, həmin yolla gedib-gəlir, lazım olanları gətirirdilər. Şərqi Qutədə iş düyünə düşəndə iki tərəf arasında yazılmamış bir atəşkəs əmələ gəldi. Düşmən bilirdi ki, Dəməşq şəhərinin ortasına qədər çatan mərmilərini atsa, Suriya ordusu artilleriya və hava hücumlarına başlayacaq və bu onun üçün heç də yaxşı olmayacaq.

Döyüslərin çoxu İsrail və İordaniya ilə sərhəddə yerləşən Dəra vilayətinə çatmışdı.

Silahlılar silah-sursat, hətta yaralıların müalicəsi baxımından da bu iki dövlət tərəfindən dəstəklənirdi. Mən Əbu Hamidin köməkçisi olanda biz Dəra vilayətinin Şeyx Miskin şəhərini ələ keçirə bilmişdik, amma düşmən iki intihar əməliyyatı ilə hücum edib şəhəri yenidən zəbt etmişdi. Bu zaman Seyid Həkim Fatimiyyundan 300 döyüşçü ilə birlikdə qarşıdakı əməliyyatdan ötrü Şeyx Miskin şəhərinin yaxınlığında yerləşən İzrə düşərgəsinə köçdü.

Həmin günlərdə Seyid İbrahim ayağının gipsdən çıxmasını gözləyə bilməyib o halda Dəməşqə gəldi. İranlı olduğuna görə hava limanında qarşısını kəsmiş, Əbu Hamidin zəngindən və razılaşdırmasından sonra şəhərə buraxmışdılar. Əbu Hamid Seyid İbrahimə Dəra əməliyyatı üçün xüsusi təyinatlı hərbi birləşmə yaratmasını tapşırırdı. Seyid İbrahim bu birləşməyə könüllü döyüşçü qəbulu elan etdi. Onun birləşməsinə yazılan hər kəs ən ağır döyüşlərə qatılacağını bilirdi. Onlar Dəməşqdə Sirac məktəbinin arxasındakı böyük bir binaya yerləşdilər və çox tezliklə xüsusi təlimləri başlandı.

Qarşıda soyuq qış vardı. Dəməşqdəki qərargahımızdan Dəraya qədər iki saatlıq yolu Əbu Hamidlə birlikdə tez-tez gedib-gəlirdim. Əbu Hamid Seyid Həkimin döyüşçülərini və onlara keçirilən təlimləri araşdırır, lazımı tapşırıqlarını verirdi.

Onda Şəhid Tamamzadə Suriyaya yeni gəlmişdi, Fatimiyyunun dini-tərbiyəvi işlər bölməsində ruhani idi. O, çox çalışırdı ki, İranda Fatimiyyun üçün həftəlik və ya aylıq bir bülleten buraxsın. Axırda buna nail oldu. O, çox vaxt Dəməşq-Dəra yolunda bizimlə birlikdə olurdu. Sonralar Seyid İbrahim də bizə qoşuldu. O düşünürdü ki, əməliyyat bölgəsinə müştəri gözü ilə baxmaq lazımdır.

İzrə düşərgəsində istilik avadanlıqları əlverişli deyildi. Dizel həmişə tapılmır, soyuq iliyimizə qədər işləyirdi. Hətta sobaya yaxınlaşanda da daxildən soyuğu hiss edirdik. Uşaqlar mənə deyirdilər: "Xoş halına! Komandirin yanında rahat yerdəsən!" Əslində isə nə gecəm vardı, nə də gündüzüm. Gecələr Dərada olanda Əbu Hamid yatmırdı. Orada qurulmuş bir neçə müşahidə qülləsinə və kiçik postlara baş çəkir, düşmənin mövqelərinə baxırdı. Özünə mühafizəçi

götürmədiyinə görə hara gedirdisə, mən də yanında olmağa çalışırdım. Dəfələrlə demişdi ki, qərargahda qalıb istirahət edirəm, ancaq Fatimiyyun komandirinin təkbaşına sükan arxasında oturub bir yerə getməsinə ürəyim dözməmişdi. O, şəxsi heyətlə çox vaxt keçirirdi, onlarla Əfqanıstan kəndlərinin sadə ləhcəsi ilə danışır, onları ruhlandırır. Bəzən günorta və ya şam yeməyini unudurdu. Yemək verilən vaxt bir yerə çatanda zarafat və gülüşlə uşaqların arasında oturub Qorxu xuruşu kimi məşhurlaşmış xörəkdən yeyirdi. İçində hər bir şey olduğuna görə onu belə adlandırırdılar. O, həzrət Zeynəb qərargahının komandiri və birinci müavini ilə tez-tez iclas keçirir, birlikdə vəziyyəti dəyərləndirirdilər.

Qərargah komandirinin də yeməyi və yuxusu yox idi, öz qərargahını Dəraya köçürmüşdü. Onu hər dəfə görəndə üst-başı tozlu olurdu, çünki daim döyüş yerinə baş çəkirdi. Boğazına qəlpə dəydiyinə görə səsi çox zəif çıxırdı, pıçılı ilə danışdı, ancaq işlərin irəliləməsindən ötrü ürəkdən çalışdı. Əbu Hamid də çox əziyyət çəkirdi, bəzən başgicəllənməsindən bilirdik ki,

haçandır bir şey yeməyib. Dəfələrlə olub ki, gecə saat 1-də şam yeməyinə bir şey axtarmışıq.

On səkkizinci fəsil

Gözlənilməz görüş

Dəra vilayəti İsrailə həmsərhəddir, orada çoxlu bazalar yerləşir, süni coğrafi maneələr, altından gizli yol və tunellər keçən dağ və təpələr var.

Bir axşam Əbu Hamidlə və Daniyalla birlikdə oradakı tunel və postlardan keçdik. Hara getdiyimizi bilmirdim. Əbu Hamiddə bir kart vardı, livanlı hərbcilərə göstərirdi, bizi buraxırdılar. Axırda qaranlıq bir yerə çatıb maşını saxladıq. Maşından enən kimi bir nəfər yaxınlaşıb mənə əl verdi.

- Necəsən, cavan?

Gecə qaranlıqda üzünü yaxşı görə bilmədim. O, Əbu Hamidlə bir otağa girəndən sonra Daniyal mənə dedi: "Bildin o kişi kim idi? Hacı Qasim idi!"

İnana bilmirdim. Çox həyəcanlandım. Daniyala dedim ki, gəl, biz də içəri girək. Otağın sonunda bir qapı vardı, dağın altına açılır, aşağıya doğru pilləkən gedirdi. Pilləkəndən endik. Hər iki tərəfində otaqlar olan bir dəhlizlə rastlaşdıq, orada oturub Əbu Hamidin iclasdan çıxmasını gözlədik. İclas Təll-Əntər bölgəsində keçiriləcək əməliyyat barədə idi.

Bizim sağ tərəfimizdə Deyr əl-Ədəs, sol tərəfimizdə də Kəfər-Şəms kəndləri yerləşirdi. Onların hər ikisi düşmənin əlində idi. Hücüm nöqtəmiz Səğir təpəsi idi, onun arxasında Həbariyyə və Təll-Qərin kəndləri vardı.

On doqquzuncu fəsil

Deyr əl-ədəs kəndi

Əbu Hamid iclasdan sonra Fatimiyyun briqadasının kəşfiyyatçılarna tapşırırdı ki, qərargahın və Hizbullahın kəşfiyyatçıları ilə birlikdə Təll-Əntər bölgəsini öyrənsinlər. Kəşfiyyat rəisimiz ağa Sədaqət bir neçə sutka soyuq havada tülkü çalası kimi bir yerdə qaldı. Lakin düşmən hərəkətliliyi duyub çox tezliklə bölgədə mövqelərini gücləndirdi və oraya hücum etmək mümkün olmadı.

Hacı Qasim yanımıza gəldi. Gec tərpənib fürsəti fəvtə verdiyimizə görə çox narahat idi.

Buna görə əmr gəldi ki, Təll-Əntər yerinə Deyr əl-ədəs kəndinə hücum olunsun.

Seyid İbrahim əməliyyat günü ayağının gipsini açıb xüsusi təyinatlı birləşməsi ilə birgə hücumu hazırlaşdı. Əməliyyat komandiri Höccət ləqəbli Məhəmmədrza Xavəri idi. Maşın sürə bilmədiyinə görə Əbu Hamid mənə tapşırırdı ki, onu istədiyi yerə aparım.

Əməliyyat təxminən axşam saat 10-da başladı. Seyid İbrahim şəxsi heyəti ilə kəndə girdi. Onlardan sonra Seyid Həkimlə Fədayinin döyüşçüləri növbə ilə kəndə girdilər. Ürəyim onların yanında qalmışdı, bir yolla özümü oraya yetirmək istəyirdim. Əbu Hamidə yaxınlaşdım. Həyəcanla ratsiyadan danışdı. Dedim ki, mən də döyüşə getmək istəyirəm.

Hırlənib dedi: "Lazım deyil! Sən burada qalmalısan!"

Geri qayıtdım. Ancaq inadkar ruhum məni rahat buraxmırdı. Atışma səsləri gələndə çox həyəcanlanırdım.

Uzaqdan bir BMP gəlib anbarın önündə dayandı. Uşaqlar köməkləşib sursatları və balıq konservlərini yükləməyə başladılar. Mən də kömək etmək üçün tez onlara yaxınlaşdım.

Axırıncı sursat qutusunu qoyanda özüm də minib qapını bağladım.

Təll-Səğirdən Deyr əl-ədəs kəndinə gedən yol təhlükəli idi. O vaxta qədər düşmən bizim maşınlarımızdan iki-üçünü vurmuşdu. Yolda BMP xarab oldu və raketlə vurulub yanmış başqa bir BMP-nin yanında dayandı. Mən kiçik bacadan baxırdım. Suriyalı sürücü başına vura-vura maşından endi, tez ratsiya ilə əlaqə saxlayıb köməkçi göndərmələrini istədi. Köməkçi gələndə qədər ötən bir neçə dəqiqə ərzində bütün bədənim tərlədi; istidən yox, hər an raketlə vurulma qorxusundan.

Axırda yeni bir BMP gəldi. Sürücüsü dedi: "Mən arxadan sənə BMP-nə bərk vuracam, bəlkə işə düşdü". Arxadan bir neçə dəfə maşına bərk vurdu; konservlər başıma tökülür, içəliyəm laxlayırdı. Öz-özümə "İşə düş! İşə düş!" dediyim yerdə birdən motorun səsinə eşidib rahat nəfəs aldım.

BMP Deyr əl-ədəs kəndinin girişində saxladı və mən tez maşından endim. Gördüyüm ilk adam Vəhid adlı bir dostum oldu, ağzı nahiyyəsindən yaralanmışdı. Sursatları və qida maddələrini boşaldıb onu maşına mindirdim.

Atışma bir an da dayanmırdı. Uşaqlar sonunda dağılmış bir məscid yerləşən prospektin iki tərəfindəki divarların və üst-üstə tökülmüş köhnə daş və taxta parçalarının arxasına sığınmışdılar. Mənə dedilər ki, yola çıxsan, məscidin minarəsindəki düşmən snayperi dərhal vuracaq. Mən Fədai adlı bir döyüşçü ilə birgə idim. Prospektdən irəli getmək olmurdu. Qərara gəldik ki, evlərin divarlarını dəlib ev-ev irəliləyək. Fədai silahının süngüsü ilə, mən də bir boru ilə divara zərbə endirirdim. Bu minvalla bir neçə ev irəliləyib bir küçəyə çatdıq.

Əbu Rüqəyyə ləqəbli bir dostum partlayış dalğasına düşmüşdü, vəziyyəti yaxşı deyildi, küçənin bir tərəfində divarın yanında oturmuşdu. Ona yaxınlaşıb düşmənin olduğunu ehtimal etdiyim səmtə doğru mövqe seçdim. Gözlədim ki, digər uşaqlar da gəlsinlər, yavaş-yavaş evləri yoxlayıb irəliləyək. Birdən küçənin sonunda 14,5 mm çaplı bir topu daşıyan maşının keçdiyini gördüm. Əbu Rüqəyyə ilə birlikdə silahlarımızı tuşlayana qədər keçib-getdi. Yerə uzandıq, qayıdan kimi ona atəş açmağa başladıq.

O da tez dövrə vurub qayıtdı, bildi ki, oradan bizə atəş açə bilməyəcək.

İrəlilədikcə sayımız azalırdı. Canlı qüvvə sanki yoxa çıxmışdı, batalyon və bölükdən xəbər-ətər yox idi. Bir yerdə bir bölük komandirinin təkbaşına vuruşduğunu gördüm. Başqa bir küçədə də yalnız üç-dörd nəfər qalmışdı. Mən uşaqların bir neçəsi ilə birgə bir neçə evə yerləşdim. Bəzi uşaqlar sevincək gəlib deyirdilər ki, iki-üç düşməni məhv ediblər.

Düşmən topunu gördüyüm küçə ilə irəlilədik. Orada Seyid İbrahimi və başqa bir neçə nəfəri gördüm. Mənə dedi ki, şəxsi heyətindən beş nəfərlə sol tərəfdən gedim, özü də sağdan hərəkət etsin. Gedib ikimərtəbəli bir evə girdik. Ehtiyatla ikinci mərtəbəyə qalxdım. Təmiz idi. Pəncərənin yanında dayanıb ehtiyatla bayıra göz atdım. Küçənin sonunda bir evin önündə təxminən yeddi-səkkiz düşmən döyüşçüsü vardı. “Ya Hüseyn” yazılmış bir bayrağı götürüb ələ salırdılar. Tez nişan alıb atəş açdım. İkisini vura bildim, digərləri qaçdı. Aşağı enib Seyid İbrahimə xəbər verdim. Dedi: “Tez həmin evə gedib təmizləyin”. Biz ora çatanda hamısı qaçmışdı.

Həmin ev onların əsas qərargahlarından biri idi. Otaqlarda rabitə aparatı, bir raket oturacağı və çoxlu sursat vardı. Əşyalara baxdığım yerdə pəncərədən gördüm ki, təxminən iyirmi silahlı heç bir ehtiyat etmədən, qorxmadan küçədən evə doğru gəlir. Dərhal atəş açmağa başladıq. Yerə uzandılar. Seyid İbrahimə xəbər verdim. Onlar da həmin ərazini atəşə tutdular. Tez evin damına çıxıb oradan atəş açdım ki, evin tamamilə bizdə olduğunu bilsinlər və yaxınlaşmaq fikrinə düşməsinlər. Həmin ev və ələ keçirdiyimiz ətraf evlər silah-sursatla dolu idi.

Seyid İbrahimə dedim ki, məhəlləni saxlamaqdan ötrü mənə on döyüşçü versin. “Bizim özümüzə də döyüşçü lazımdır” dedi, ancaq uşaqlardan dördünü mənimlə göndərdi. Vəziyyət sakitləşmiş kimi görünürdü, ancaq elə deyildi. Küçədə dayanıb mövqeyimizi araşdırdığım yerdə birdən bir silahlı bir evin hasarından aşıb küçəyə çıxdı. Hər ikimiz özümüzü itirdik, bir neçə saniyə bir-birimizə baxdıq, sonra hər ikimiz sürətlə daldalandıq. Uşaqlar tez həmin ərazini atəşə tutdular. Silahlılar həmin evlərdən və orada qoyduqları silah-sursatdan keçə bilmirdilər. Tez-tez küçənin

başındakı ağacların arxasından da boylanıb baxırdılar, biz də onlara atəş açırdıq.

Ratsiyada çox səs-küy vardı, kənddən müxtəlif xəbərlər gəlirdi. Bildim ki, uşaqların çoxu digər bölgələri qoruya bilməyib kəndin girişinə qədər geri çəkiliblər. Yerləşdiyimiz ev ən ön xətt sayılırdı və biz bağdan açılan top atəşlərinə məruz qalırdıq.

Bu zaman uşaqlardan Sabiri adlı biri bir Şilka zenit-raket kompleksinin üstündə köməyə gəldi. Maşının üstünə 14,5 mm çaplı top yerləşdirilmişdi. Ona bir hədəf verdim, nişan alıb bir neçə dəfə atəş açdı. Sürücüsü suriyalı olan başqa bir Şilka da vardı, ancaq sürücü döyüşə qatılmayıb geri qayıtdı.

Seyid İbrahim günbatana yaxın ratsiyadan bildirdi ki, problem yaranıb və bizim evlərimizə sarı gəlir. Fatimiyyun snayperlərindən Seyid Əli Musəvi də yanında idi. Tez dedim ki, evin bir hissəsinə yerləşsin və arabir atəş açsın. Snayperin səsi fərqlidir. Düşmən bizdə snayper olduğunu biləndə canına qorxu düşür və müəyyən qədər özünü yığışdırırdı.

Bu zaman bölük komandirlərindən Məhəmməd Tənha peyda oldu. Bölüyünün

harada olduğunu bilmirdi. Tez ikinci mərtəbəyə qalxıb pulemyotla düşməyə atəş açdı. Orada hər kəs düşmənin qarşısını almaqdan ötrü əlindən gələni edirdi. Uşaqların ikisini yandakı evin damına göndərdim, amma onlar yan küçəyə döndülər və daha qayıtmadılar.

Vəziyyət çox ağırlaşmışdı. Düşmənin atdığı top mərmiləri yerləşdiyimiz evləri titrədirdi. Qorxurduq ki, sayımız bundan da azalar. Hamımız səs-küy salıb “Ləbbeyk ya Zeynəb”, “Hizbullah! Maşallah!”, “Ya Hüseyn” qışqırırdıq ki, düşmən qorxub geri çəkilsin. Şüardan sonra uşaqların biri rövzə oxuyurdu. Daha çox düşmənin bizi mühasirəyə almasından qorxurduq. Uşaqları ruhlandırmağa çalışır, qorxmasınlar deyə arxamızdakı yolun açıq olduğunu söyləyirdim. Seyid İbrahimə dedim: “İrəli getmək istəyirəm. Görüm bu lənətə gəlmiş topu vura biləcəm, yoxsa yox”.

Dəra vilayətinin məhsuldar torpağı var, amma irili-xırdalı daşlarla doludur. Əkin zamanı böyük daşları toplayıb sahənin kənarına düzürlər. Mən sürünə-sürünə belə daşların arxasına çatdım. Düşmən topunun yerini öyrənmək üçün başımı qaldıran kimi məni görüb atəşə tutdular. Mən

yerə yapışmışdım, mərmilər iri daşlara dəyib partlayır, qırıqları üst-başma tökülürdü. Sürünə-sürünə geri qayıtdım.

Artilleriya heyətinin komandiri ratsiyadan dedi ki, hədəf təyin et, atəş açım. Dedim ki, topları bir bağın içindədir, biz oranı görə bilmirik. Onlar da həmin bağı vurmağa başladılar.

Uşaqlar acanda bir nəfər könüllü şəkildə gedib yemək gətirməli idi. Bundan ötrü isə düşmənin hədəfi altında olan təxminən 30 metrlik bir yerdən keçmək lazım gəlirdi. Bəzən digərlərinin ələ salıb güldükləri sadələvh bir uşaq vardı, dedi ki, mən gedirəm. Əvvəlcə qaçıb iyirmi xörək gətirdi. İkinci dəfə də belinə bir qutu sursat atıb gətirdi. Allaha şükür, ona güllə dəymədi.

Ratsiyadan eşitdik ki, bütün kənddən yalnız bizim olduğumuz ərazi qorunub, düşmənin və bizimkilərin bütün diqqəti oraya yönəlib. Qərargah komandiri bizə dedi ki, müqavimət göstərin. Bir qədər sonra Hacı Hüseyn Badpa gəldi, hamımız ruhlandıq.

Düşmən bizim geri çəkilməyimizi gözləyir, hələ top atəşlərini dayandırmırdı. Seyid İbrahim

bir neçə dəfə ratsiyadan dedi ki, bizə tank göndərin. Nəhayət, bir tank gəldi. Ona dedik ki, düşmənin bizə atəş açdığı istiqamətə dörd-beş mərmə atsin. Tankın sürücüsü suriyalı idi. Dedi ki, tankım xarəbdır, atəş açmır. Hirsələndim.

– Bəs onda nə üçün gəlmişən?

– Məni zorla göndərdilər. Dedilər ki, get.

– Eybi yoxdur, – deyib əsəblərimi sakitləşdirməkdən ötrü bir neçə dəfə dərinədən nəfəs aldım.

– Sən tankını işə sal, burada bir dövrə vur. Bizdə tankın olduğunu görsələr, vəziyyəti başa düşəcəklər.

– Yox, mən bunu edə bilmərəm.

Qorxurdu. Onu ürəkləndirməyə çalışdım.

– Divarın arxasında, təhlükəsiz yerdəsən, problem yaranmayacaq.

Razılaşdı. Ancaq tankın səsinə bir neçə dəqiqədən sonra eşitdim, onda da sürətlə geri qayıdırdı.

Mən o şəraitdə əsgəri qınamırdım. Vəziyyət çox ağır idi. Hətta belə şəraitləri təcrübə etmiş adam da digərini mühakimə edə bilməz, o ki qala başqalarına. Suriya ordusunun sürücüləri arasında elələrini də görmüşdüm ki, ən təhlükəli

vəziyyətdə qorxmadan işləyir, düşmənin atəşi altında istehkam qururdular. Mühəribədə hər şey olur.

Tankın bizim yanımızda olduğu qısa müddətdə düşmən topu atəş açmadı, o gedən kimi yenə atəş başladı.

25 nəfər bir neçə evə yerləşmişdik. Onlar ölümü gözə almış cəsur döyüşçülər idi; əsla bekar oturmur, gecənin qaranlığından istifadə edib asanlıqla geri çəkilmə bilsələr də, əmrə tabe olurdular.

Təxminən gecə saat 1 idi. Hələ atışma davam edirdi. Əbu Hamid ratsiyadan Seyid İbrahimlə danışib geri çəkilmə əmri verdi. Mən bunu başa düşə bilmirdim. Seyid İbrahimə dedim:

– Səhərə cəmi bir neçə saat qalıb. Biz bu ərazini saxlaya bilərik. Arxa ərazilər də açıqdır, düşmən bizi qayçılaya bilməz. Əbu Hamid nə üçün belə bir əmr verir?

– Düzdür, – deyə Seyid İbrahim bildirdi, – bəlkə də saxlaya bilərik, amma Əbu Hamid belə əmr verib. Bizim vəzifəmiz əmrə tabe olmaqdır.

Haqlı idi. Uşaqların yanına Əbu Hamidin əmrini çatdırmağa getdim. Evin arxasında dayanıb onlara dedim: “Mənim işarəmlə iki-iki

yaxınlaşıb küçədən keçin". Özüm uşaqların ikisi ilə qalmışdım. Düşmən bizim get-gəlimizdən duyuq düşüb atəş açmağa başladı. Mən hərəkətə başlayan kimi ayağımda göynərti hiss etdim və üzü üstə yerə yığıldım. İxtiyarsız olaraq, dedim: "Lənət olsun bu bəxtə! İndi yaralanma vaxtıdır?!" Hələ yaram isti idi, çox da ağrı hiss etmirdim. Uşaqların ikisi cəld qoltuqlarımın altına girdilər, onların köməyi ilə kəndin əvvəlinə qədər getdim.

Orada elə bir səhnə gördüm ki, narahatlıqdan ayağımın ağrısı yadımdan çıxdı. Çoxlu canlı qüvvə, pikap avtomobilləri və tanklar geri çəkilirdi. Çox narahat oldum, əsəblərim korlandı. Öz-özümə fikirləşdim ki, bu canlı qüvvə və imkanlar kəndə girsəydi, evbəev irəliləyər, səhərə qədər bütün kəndi ələ keçirərdik. Ancaq görünür, plan dəyişmişdi.

Əbu Hamid ratsiyadan, "Mənim köməkçim hardadır?" – deyə soruşanda Seyid İbrahim "Nəcib burdadır" cavabını vermiş və məni çox tərifləmişdi. Buna baxmayaraq, həyəcanlı idim ki, Əbu Hamid icazəsiz getdiyimə görə məni danlayar.

Geri qayıdanda dostlarımdan birini gördüm. Məni maşınına mindirdi. Öz mövqelərimizdə maşından enən kimi Əbu Hamidi gördüm. Yolun kənarında dayanıb uşaqlardan məni soruşmuş. Maşına yaxınlaşanda ürəyim üzüldü. Qapını açdı. Oturacağın qana bulaşdığını görüb məni qucaqladı, maşından enməyimə kömək etdi. Bacardığım qədər çalışırdım ki, ayağımın ağrısını büruzə verməyim. Təbəssümlə dedi: "Bir şey deyil, sağalacaq". Sonra tələsik məni təcili yardım maşınına mindirdi və özü qayıtdı.

Məni əvvəlcə Təll-Səğirdə yerləşən səyyar tibb məntəqəsinə apardılar, orada ağrıkəsici verdilər, sonra Suriya dövləti ilə sülh bağlamış qəsəbələrin birində yerləşən xəstəxanaya köçürüldüm. Dəra vilayətində hələ qəbilə şəklində yaşayan kənd və qəsəbələr vardı. Ordu ora girmirdi. O bölgələrin təhlükəsizliyi öz qəbilələrinin üzərinə düşürdü. Onların işinə müdaxilə etmirdilər, ancaq demişdilər ki, Suriya bayrağını rəsmən tanısinlar və silahlıları bölgələrinə buraxmasınlar.

Bu bölgələrin əhalisinin özünəməxsus inancları vardı. Onlar müqavimət qüvvələrinə

nifrət edir, bəzən problem yaradırdılar. Bir dəfə bizim hərəkətdə olan avtomobilimizə atəş açmışdılar; bir dəfə tibb işçilərimizi aparıb döymüşdülər. Onlar ordunun vasitəçiliyi ilə azad olundular. Tibb işçiləri də bəzən bizim yaralılarımıza diqqətsizlik edir, xarici olduqlarına görə sarğılarını dəyişdirmirdilər.

Mən həmin qəsəbələrin birində yerləşən bir xəstəxanada yatdım. Xəstəxananın bir hissəsi müqavimət cəbhəsinin yaralılarna ayrılmışdı. Hər yer yaralı ilə doluydu. Hətta dəhlizlərdə də uzanmışdılar. Bu müddətdə mənə bir neçə dəfə ağrıkəsici vurdular. Bu iynələrin təsiri altında çətinliklə oyaq qalıb diqqətimi toplaya bilirdim. Səhərin ala-toranlığında bir nəfər məni oyadıb dedi: "Yaralıları Dəməşq xəstəxanasına aparmaq üçün bir təcili yardım maşını gəlib".

Çox çətinliklə ayağa qalxdım, dəhlizin divarlarından tutub axsaya-axsaya maşına yaxınlaşdım. Maşında on iki yaralı vardı, hara minəcəyimi bilmirdim. Dedilər ki, minməsən, bəlkə də üç gün burada qalmalı olacaqsan.

Birtəhər özümə yer açıb oturdum, yaralı ayağımı uşaqların arasına uzatdım. Mənim vəziyyətim hamısından yaxşı idi. Maşın hərəkətə

başlayanda və yaralılar tərپənəndə biri güllə dəymiş ayağımın üstündə oturdu. Səsimi çıxarmaq istəyəndə gördüm ki, vəziyyəti çox ağırdır. Başı və gözləri sarılmışdı. Bir söz demədim. Mən bud nahiyyəmdən yaralanmışdım, baldırımın üzərinə düşən ağırlığa dözə bilirdim.

Təcili yardım maşını çox sürətlə gedirdi. Trampolin və çökəklərdən keçəndə hamımız birbirimizin üstünə düşürdük, qışqırırdıq ki, bu necə sürücülükdür. Axırda sürücü ucadan və həyəcanla dedi:

– Axı mənim arvad-uşağım var!

– Bunun arvad-uşağa nə dəxli var? – deyə dilləndik.

– Deyəsən, vəziyyətdən bixəbərsiniz. Bu qəbilənin adamları hər an maşının önünü kəsib hamımızı öldürə bilərlər.

Gördük ki, haqlıdır. Birtəhər buna da dözüb sağ-salamat Dəməşqə çatdıq.

Dəməşq xəstəxanası da qələbəlik idi. Hara baxırdınsa, yaralı görürdün. Salonda gözləyirdim. Mənim dil öyrənmə istedadım çox yaxşıdır, o vaxta qədər artıq ərəbcə başa düşür, yerli ləhcə ilə danışırıdım. Dəhlizdəki televizordan xəbərlər verilişi yayımlanırdı.

Xəbərlərdə deyildi ki, Deyr əl-ədəs kəndi azad olundu. Birdən salonda səs-küy qopdu, hamı gülə-gülə bir-birini təbrik etməyə başladı. Mən təəccübləndim. Tibb məntəqəsində və xəstəxanada olduğum bir neçə saatda nə baş verdiyini bilmirdim. Çünki biz ötən gecə geri çəkilib kənddən çıxmışdıq.

Məni palataya apardılar. Bir tibb bacısı ağrıkəsici iynəsini hazırlayırdı. Başım çox dumanlanırdı, əsla ağrıkəsici istəmirdim. Ona “vurma” deyənə qədər işini bitirdi.

Özümə gələndə dostlarımdan birini başım üstə gördüm. Dəməşqin Zeynəbiyyə bölgəsində yerləşmiş əfqanıstanlı uşaqlardan idi. Onun işi xəstəxanada yatan Fatimiyyun döyüşçülərinə baxmaq idi. Yarıyuxulu halda soruşdum: “Məni nə vaxt əməliyyat edəcəklər?”

Gülüb dedi: “Dünən əməliyyat etdilər”.

Bir neçə saatdan sonra Əbu Hamid və dostlarımdan bir neçəsi məni görməyə gəldi. Deyr əl-ədəs kəndini soruşdum. Sevincək dedilər ki, doğrudur, kənd azad olunub.

İyirminci fəsil

Tibb məntəqəsindən qaçış

Ertəsi gün öz düşərgəmizdəki əsas tibb məntəqəsinə köçürüldüm. Həkim müayinəyə gələndə dedim ki, məni buraxın, gedim. O isə müayinə edəndən sonra, “Siz İrana göndəriləcəksiz!” – deyib getdi.

Sanki şok keçirdim. Əsla İrana qayıtmaq istəmirdim. Ancaq işin qaydası belə idi: Yaralıların kimliyi və vəziyyəti qeyd olunandan sonra ayaqüstü müalicəyə ehtiyacı olanlara sarı kart verilirdi, vəziyyəti ağır olanları isə qırmızı kartla İrana aparırdılar. Mənə kart verilməzdən

öncə kod adı Müəllim olan Rza Qənbəri adlı bir dostumla əlaqə saxlayıb dedim ki, tez gəl, mənə buradan apar. Tez özünü yetirdi, uşaqların bir ikisi ilə birgə həkimlə süni mübahisəyə başlayıb diqqətini yayındırdı, mən də tez məntəqədən çıxıb Müəllimin maşınına mindim. Müəllim mənə Əbu Hamidin yanına apardı. Əbu Hamidi qucaqlayıb dedim: “Mənim halım yaxşıdır. Bir qədər axsayıram, amma qala bilərəm”. O da etiraz etmədi. Görünür, qismətimdə onun şəhadətinə şahid olmaq da varmış.

İyirmi birinci fəsil

Təll-Qərin əməliyyatı

Deyr əl-ədəs kəndində mövqelərimiz möhkəmlənəndən sonra bütün canlı qüvvə növbəti əməliyyata hazırlaşmağa başladı. Plana görə, Fatimiyyun Həbariyyə kəndini, Hizbullah da kəndin sağında yerləşən Fatimə adlı hündür təpəni ələ keçirməli idi. Vətən müdafiəsi qüvvələri də başqa bir səmtdən əməliyyata qoşulacaqdılar. Bu əməliyyatda qələbə çalsaydıq, Həbariyyə kəndindən sonra gələn Təll-Qərinə çatacaqdıq və hər iki tərəf üçün əhəmiyyətli olan Təll-Əntər ayaqlarımızın altında qalacaqdı.

Sargımı hər iki gündən bir dəyişdirməli idim. Əbu Hamidi maşınla əməliyyat bölgələrinə vəziyyəti öyrənməyə aparırdım, amma əvvəlki kimi onunla hər yerə gedə bilmirdim. Özü kiminsə onunla getməsinə istəmirdi. Biz dinməsəydik, təkbaşına maşını götürüb istədiyi yerə gedərdi. Bizsə buna razı olmur, əməliyyat bölgələrinə tək getməsinə imkan vermirdik. Buna görə də, mən gedə bilməyəndə Əbu Rüqəyyə onunla gedirdi. Əbu Rüqəyyə bir neçə dəfə yaralansa və partlayış dalğasına düşsə də, əhval-ruhiyyəsi bir yerdə oturmaqla və ofis işləri ilə uyğun gəlmirdi, həmişə gedib-gəlmək istəyirdi.

Şəxsi heyət Dəməşqdəki İzrə düşərgəsindən Dəra vilayətindəki Qasiyun və Yərmuk adlı iki universitetə köçdü. Yərmuk universiteti yeni tikilmiş, müharibə başladığına görə istifadəsiz qalmışdı. Onun elektrik və havalandırma sistemi çox modern idi, bütün pəncərələrində ikiqat şüşə vardı. Vətən müdafiəçiləri Yərmuk universitetinə, Fatimiyyunla Heydəriyyun da Qasiyun universitetinə yerləşdilər.

Əməliyyata yaxın suriyalı döyüşçülərdən təxminən min nəfər məzuniyyət vaxtlarının

gəlməsi bəhanəsi ilə silahları ilə birgə öz şəhər və kəndlərinə getdilər, Suriya ordusu da bu qədər silahlı qüvvənin qarşısını ala bilmədi. Ordu zabitlərinə görə, bu, normal bir şey idi.

Bu əməliyyatda Seyid İbrahim xüsusi təyinatlı hərbi birləşməsi və Seyid Həkim iki batalyonu ilə iştirak edirdi. Fateh əməliyyata az qalmış məzuniyyətdən gəldi. Onun daimi təbəssümünə alışmışdıq, ancaq bu dəfə maraqlı gələn müxtəlif şəraitlərdə danışdığı lətifələr idi. Ondan öncə həmişə gülürüz idi, amma nadir hallarda kiminləsə zarafat edər, daha çox ciddi olardı. Bu dəfə məzuniyyətdən gələndən sonra isə onu hər dəfə görəndə uşaqların biri ilə zarafat edirdi. Hətta uşaqlar arasında şayiə yayıldı ki, Fateh nişanlandığı üçün bu qədər şən və şuxtəb olub.

Biz Fatimiyyun döyüşçüləri Əbu Hamidlə Fatehi bir yerdə görəndə təşkilatımızın gələcəyinə ümidvar olurduq. Əbu Hamid Seyid Məhəmməd Nəqəvi də daxil olmaqla xəttat və rəssam uşaqlara tapşırırmışdı ki, Fatimiyyun briqadasına bayraq çəksinlər. Onda İran televiziyasında Fatimiyyun briqadası barədə sənədli film göstərmək qadağan idi, ancaq Əbu Hamid bəzi işlər görür, proqramlar hazırlayırdı.

Fateh Əbu Hamidin rəsmi müavini deyildi, amma bir an da sakit oturmayıb ürəkdən çalışır, daim oyan-buyana qaçırdı. Əməliyyat günü onunla birlikdə son yoxlama və razılaşdırmalardan ötrü döyüş yerinin yaxınlığına qədər getdim. Ən əvvəl tibb məntəqəsinin yerləşdiyi yeri araşdırdıq. Ora ən azı, 50 faizli təhlükəsizliklə təmin olunmalı idi. Məntəqəyə gedən yolu araşdırdıq ki, görək, təcili yardım maşını asanlıqla hərəkət edə bilər, yoxsa yox. Sonra müxtəlif nöqtələrdə yerləşən dəstək mərkəzlərini dəqiqləşdirdik, yaxın kəndlərdə yerləşən anbarlara baş çəkdik. Hər bir əməliyyat başlayanda su və yemək dolu bir neçə maşını bölgəyə ən yaxın məsafədə saxlayırdıq. Bölgə ələ keçiriləndən sonra yolda təhlükəsizlik yaranan kimi yük maşınları sürətlə özlərini şəxsi heyətə yetirir, hər şeydən öncə su paylayırdılar.

Bölük komandirlərinə də baş çəkdik ki, hərə öz yerində olsun. Fateh yolda çox şən görünürdü, maşında mənimlə zarafatlaşıb deyirdi: "Nəcib, sən də özünə görə rəis olmusan. Mənim yerimi tutmaq istəyirsən, hə?!" Zarafat edir, lətifə söyləyir, gülürdü. Qaranlıqda üzün bir an da gülümsüz qalmır, ağ dişlərinin parıltısı

əskilmirdi. Sanki sabah düşmən mövqelərinə hücumə keçməyəcəkdik.

Geri qayıtmaq istəyəndə Fatihə dedim: “Özün maşına min, qayıt, mən Hadinin yanında qalıram”. Hadi bölük komandiri idi. Fateh ayağımı göstərib gülə-gülə dedi: “Bəs Əbu Hamidə nə cavab verəcəksən?” İstədim deyəm ki, Əbu Hamid mənim özbaşinalığıma adət edib. Amma gülüb dedim: “Özü bilir. Mən adi vaxtlarda köməkçi vəzifəmi yerinə yetirirəm, əməliyyat olanda isə piyada qüvvələrlə döyüşdə iştirak etmək istəyirəm”.

Bir dəfə Əfqanıstanda ayağım sınıb gipsləndi. Bütün şəxsi heyət Talibanın pusqularını tapmaq üçün əməliyyata getdi. Ayağım sındığına görə məni aparmadılar, məcbur olub bir həftə hərbi hissədə qaldım. Bu, ömrümün ən əzabverici günləri idi. Daim hərbi hissədə gəzişirdim, amma fikrim uşaqlarda qalmışdı, otaqların səssizliyi məni dəli edirdi. O gün özümə söz verdim ki, heç bir halda geridə qalmayacaq, özümü irəli, döyüş yerinə yetirəcəyəm.

Fateh maşına minib qayıtdı. Gecənin qaranlığında şəxsi heyətin arasına girdim. Çalışırdım ki, bölük komandirləri olan Hadi ilə

Məhəmməd Tənha məni görməsin. Onlar məni əməliyyata aparmayacaq, bəhanə edəcəkdilər ki, bəs Əbu Hamidə nə cavab verərik?

Şəxsi heyət qruplara bölünürdü. Mən Hadi ilə Məhəmməd Tənhanın şəxsi heyəti arasında gedib-gəlirdim ki, heç kim duyuq düşməsin. Kim məndən “Hansı taqımdansan?” – deyə soruşduqda cavab verirdim ki, o birindənəm. “Öz taqımının yanına get” söyləyəndə deyirdim ki, bir dövrə vurub qayıdacağam.

Yavaş-yavaş ayın üzü açıldı, hər yer işıqlandı. Hazırlıq atəşi ilə Həbariyyə kəndinə top və raket mərmiləri yağmağa başladı. Eyni zamanda şəxsi heyət də kəndə yola düşdü. Mən Hadinin bölüyü ilə getdim. Torpaq yumşaq idi, ayaqlarımız topuğa qədər torpağa girirdi. Buna baxmayaraq, uşaqlar çox cəld gedirdilər, ayağım ağrıdığına görə onlardan geri qalır, axsaya-axsaya irəliləyirdim. Nəhayət, Məhəmməd Tənhanın bölüyü mənə çatdı. Məhəmməd dedi: “Sən burda neyləyirsən?” Məsələni ona danışdım. Daha orada etiraz edə bilmədi və onlarla birgə hücumə keçdim.

Artilleriya atəşinə görə düşmən qaçmışdı və biz döyüşsüz kəndə girdik. Kəndin sonunda bir

çay vardı, plan oraya çatmaq idi. Bütün şəxsi heyət və texnika, o cümlədən, tanklar və zirehli maşınlar kəndə yerləşdi. Fateh daim oyan-buyana gedirdi, telefonunun kamerası açıq idi, sevincək Fatimiyyunun Həbariyyə kəndinə girişini çəkir, uşaqlara xoşgəldin deyirdi.

Kəndin yaxınlığında Əbu Hamidi gördüm. Seyid İbrahimlə danışdı. Onlara yaxınlaşdım. Xoşbəxtlikdən, əməliyyata qoşulduğum barədə bir söz demədi. Bütün diqqəti Seyid İbrahimdə idi.

- Biz düşmənin cəld geri çəkilməsindən istifadə edib çaydan keçə bilərik. Əgər o taydakı bir neçə evi tutsaq, Təll-Qərinin aşağısına çatacağıq, - deyə Seyid İbrahim bildirdi.

Əbu Hamid bir qədər fikirləşib dedi:

- İrəliləyin, amma problem yaransa, tez qayıdın.

Seyid İbrahim şəxsi heyəti ilə cəld hərəkətə başladı. Xoşbəxtlikdən, düşmən öz qüvvələrini nizama salmadan öncə yüngül döyüşlə tərənin yamacındakı bir neçə evi də ələ keçirdilər.

Mən Əbu Hamidlə birgə kənd evlərinin birinə yerləşdim. Çoxları, o cümlədən xüsusi idarənin uşaqları könüllü şəkildə köməyə gəlmiş, evlərə

yerləşmişdilər. Seyid İbrahimdən sonra növbə Hadiyə çatdı. O, Əbu Hamidə yaxınlaşıb dedi: “Deyəsən, təpənin başında heç kim yoxdur”. Əbu Hamid tez dilləndi: “Daha artıqtamahlıqdır. Hələ burayacan da plandan artıq gəlmişik”. Hadi israr etdi: “Siz necə deyirsizsə, elə də edərik. Ancaq düşmən bu axşam məğlub olub. Nə qədər ki nizam-intizamı pozulub, çaş-baş qalıb, təpəni asanlıqla tuta bilərik”.

Hadi də Əbu Hamidi razı saldı. Qərara gəldilər ki, təcrübəli döyüşçülərindən on nəfərlə təpəyə çıxsın, ancaq problemlə üzləşən kimi geri çəkilsin.

Çox çəkmədən Hadi ratsiyadan dedi: “Mən təpənin başındayam, heç bir problem yoxdur”. Düşmənin bir pulemyotu onlara atəş açdı. Əbu Hamid tez səngərin koordinatlarını aldı, tanklara əmr etdi ki, irəli gedib atəş açsınlar. T-90 tankları idi, gecə dürbinləri vardı. Asanlıqla nişan alıb səngəri vurdular.

Dostlarımdan biri mənə Əli Şarjini çox xatırladırdı. Onun kimi qorxmaz və cəsur idi, hər növ topla işləməyi bacarırdı. O, 14,5 mm çaplı topla düşmən mövqelərini vururdu.

Düşmənin səngəri və pulemyotu vuruldu, amma Hadigil hələ bir qrup düşmənlə vuruşurdu. Səhərin ala-toranlığında ratsiyadan bildirdi ki, təpəni uğurla ələ keçiriblər. Təpənin başında bir neçə panel bina vardı, oraya yerləşmişdilər. Seyid İbrahimlə şəxsi heyəti dərhal təpəyə qalxıb qarşı tərəfdən bir qədər aşağıdakı daş-qayaların arxasında mövqə seçdilər. Vətən müdafiəsi döyüşçülərindən bir qrupu da minaatanlarla təpənin başına çıxdı.

Döyüş zamanı uşaqların çoxu əllərindən gələni edirdi, halbuki vəzifələri deyildi. Fazil adlı bir döyüşçü əməliyyat və mühafizə rəisi idi. Hələ günəş çıxmamış ekskavator və buldozerlərlə gəlib təpə ilə kəndin arasında torpaq istehkam qurmağa başladı. Sağ tərəfdə düşmənin nəzarətində olan Kəfər-Nasic kəndi yerləşirdi. Həmin səmtdə də hündür bir istehkam quruldu ki, düşmənin gözü kor olsun.

Təll-Qərin ələ keçiriləndən sonra Fateh o qədər məşğul idi ki, daim çıxıb-düşür və daha video çəkməyə vaxt tapmırdı.

İyirmi ikinci fəsil

Əlvida, Əbu Hamid

Həbariyyə kəndinin içində Əbu Hamiddən ayrıldım. Ayağımın vəziyyətinə görə onunla gedə bilmədim. Əbu Rükəyyə yanında idi, hara istəyirdisə, aparırdı. Mənə də geri qayıtmağı əmr etmişdi. Axşama qədər onu tapa bilmədim. Bir qədər uzanmaq üçün evlərin birinə girdim. Adyalı başıma çəkib gözlərimi yuman kimi bir neçə nəfər içəri girdi. Həzrət Zeynəb qərargahının komandiri və başqa bir neçə rəis idi. İclas keçirmək istəyirdilər. Otaq qaranlıq olduğuna görə mənə görmədilər. Çox sakitcə

adyalı toplayıb yandakı otağa keçdim, bir tərəfdə uzanıb yatmaq istəyəndə Əbu Hamidin səsini eşitdim:

– O otaq yaxşı deyil, bura işıqlıdır. Gəlin bu otağa.

Mənim uzandığım otağı göstərirdi. Doğru deyirdi, içəri bir qədər ay işığı düşürdü.

Hamı bir-bir otağa girdi. Həmin qaranlıq küncdə adyalı kənara çəkib oturdum. Əbu Hamid məni görən kimi danlamağa başladı: “Sən hələ burdasan?! Bu ayağınla?! Nə üçün qayıtmamısan?”

Ayağımı tərpətməyə məcbur olanda çox ağrıdırdı. Oturmaq üçün tərpənəndə çalışırdım ki, Əbu Hamid yaramın ağrıdığını bilməsin. Dedim: “Hamı bura gəlib. Adam burda rahatdır. Arxada qalmaq olmur”.

Bir söz demədi. Mən də iclasda iştirak etdim. Hamı sevinirdi. Çünki yalnız plan üzrə qələbə çalmamışdıq, planda olmayan Təll-Qərini də düşməndən almışdıq. Hamımız əmin idik ki, düşmən təpəni və kəndi geri almaqdan ötrü əks-hücuma keçəcək. Qərara gəldilər ki, mövqeyi bərkitmək və düşmənin əks-hücumuna qarşı vuruşmaq da öz boynumuza olsun, 48 saatdan

sonra bölgəni Suriya ordusuna təhvil verərik. Mən bununla çox da razı deyildim. Təcrübə göstərmişdi ki, Suriya ordusunun bəzi batalyonları iki həftəyə qədər bölgəni təhvil almağa gəlmirdilər. İstəyirdilər ki, düşmənin əks-hücumlarını da biz dəf edək. Bu isə döyüşçülərimizin yorğunluğuna və inciməsinə səbəb olurdu. Mən düşünürdüm ki, hücumçu qüvvələrlə mövqeyi bərkidən qüvvələr ayrı olmalıdır. Yorğun döyüşçülər geriyyə istirahət etməli, təzə nəfəsli döyüşçülər onları əvəzləməlidir. Əl-Nüsrə cəbhəsinin dəfələri belə etdiyini görmüşdük.

Əbu Hamid otaqdan çıxdı. Mən də arxasınca getdim. Seyid Həkimlə Fədaiini çağıraraq tapşırıqlarını verdi. Təpənin başındakı Seyid İbrahimlə də ratsiya ilə danışdı. Şəxsi heyətini münasib mövqelərə yerləşdirməyə getmiş Süleymanla da bu şəkildə əlaqə saxladı. O, snayperlərin komandiri idi.

Əbu Hamid hər kəsin vəzifəsini müəyyən edəndən sonra dedi: “Geri gedək, bir qədər istirahət edək”.

Həbariyyə kəndindən öncəki kənddə yerləşən tibb məntəqəsinə getdik. Sübh azanına bir saat

qalırdı. O vaxta qədər heç nə yeməmişdik. Məntəqənin uşaqları bir neçə yumurta sındıraraq qayğanaq bişirdilər. Yeyəndən sonra hərə bir tərəfdə uzanıb yatdı.

Azan veriləndə oyandım. Məncə, Əbu Hamid yatmamışdı. Mən oyananda yerində oturub mobil telefonundan Quran oxuyurdu. Səbh namazından sonra ürəyi dözmədi, bizi də yatmağa qoymayıb dedi ki, gedək döyüş yerinə, əgər hər şey yerində olsa, orada istirahət edərik.

Bir-bir bütün uşaqlara baş çəkib vəziyyətlə maraqlandı. Hər şey normal idi. Yalnız gecə bir buldozer minaya düşmüşdü, yol çəkmək üçün yeni buldozeri gözləyirdilər.

Əbu Hamid ratsiya ilə Seyid İbrahimdən vəziyyəti soruşdu. Seyid İbrahim dedi: "Vəziyyət dördlə beşdir!"

Ratsiya arxasından deyilən bu söz vəziyyətin normal olduğunu bildirirdi.

Təpənin aşağısında bir quşçuluq fabriki vardı. Sahibi qapısını qıfıllayıb getmişdi. Uşaqların bəzisi binanın ətrafını yoxlayırdı. Biz yaxınlaşdıqca toyuqların qaqqıltısı çoxalırdı. Uşaqlar Əbu Hamidi dövrəyə alıb dedilər: "Əgər bu yazıq toyuqları yeməsək, tələf olacaqlar. İcazə

olar, qapını açaq?” Əbu Hamid içəri baxdı. Çoxlu toyuq-cücə vardı. Dedi: “Gedin, mədəni-tərbiyəvi işlər üzrə rəisdən soruşun. Əgər mənim fikrimi soruşursunuzsa, mənə, əl vura bilmərik”. Uşaqlar etiraz etdilər ki, belə olmaz. Əbu Hamid dedi: “Biz Əfqanıstanın çöllüklərində olanda günlərlə çörək və su gəlmirdi. O vəziyyətdə bir dəvə görəndə kəsib yeyir, sonra pulunu sahibi tərəfindən sədəqə verirdik. İndi isə problemimiz yoxdur ki, camaatın malına əl uzadaq. Səhər, günorta və axşam yeməklərimiz vaxtında çatır, ac qalmırıq.

Əbu Hamid haqlı idi. Hətta bizə artıq xörək də verirdilər ki, kimsə bir porsiya ilə doymasa, əlavə edək.

Seyid İbrahim yüz nəfərlik şəxsi heyəti ilə birgə Qərin təpəsinin başında ön xətdə dayanmışdı. Suriyalı qüvvələr və bir neçə minaatan da orada idi. Kəşfiyyatçı uşaqlar da tez-tez təpədən enib-qalxırdılar. Təxminən səhər saat 10 idi. Təpənin başından ardıcıl partlayış səsləri gəlirdi. Əbu Hamid ratsiyadan vəziyyəti soruşdu. Seyid İbrahim dedi: “Minaatanla atəş açırlar. Atəş hər an güclənir”.

Əbu Hamid tez ayağa qalxıb dedi: “Gedək yuxarı. Gərək uşaqların yanında olaq”.

Hələ təpənin başına yol çəkilməmişdi. Mən, Əbu Rükəyyə və başqa bir neçə nəfər Əbu Hamidlə yola düşdük. Kələ-kötür yolu vardı, amma uzun deyildi. Bəzi yerlərdə sərtləşən nisbətən mülayim bir yoxuşdan qalxmalı idik.

Suriyada bahar tez gəlir. Mart ayı olsa da, sanki Məşhədin apreli idi. Çöllük yamyaşıl olmuşdu, xırda sarı gülləri olan kollar görünürdü. Əbu Hamid bir neçə dəfə kolların yanında oturdu, güllərinə yaxından tamaşa etdi. Hərdən partlayış səsi gəlib ortamı həyəcanlandırırdı, ancaq Əbu Hamid çox sakit idi, təpəyə çıxaxçıxamamacın gözəl mənzərəsinə baxıb deyirdi: “Bu gün necə də gözəl gündür! Necə gözəl mənzərədir!”

Zirvəyə yaxınlaşdıqca sürətimiz azalırdı. Bəzən atəş azalanda sürətimizi artırırırdıq. Düşmən mərmiləri bir-birinin ardınca ora-bura düşüb partlayırdı. Nəhayət, bir səngərə çatıb içinə girdik. Tam bəlli idi ki, düşmən əks-hücuma keçmək üçün gecə bütün gücünü toplayıb. Təpənin yamacından başına qədər hər yeri 23 mm çaplı topla vururdular. Bizim

pulemyot və avtomatımız vardı, ancaq atış məsafəsi qısa olduğuna görə çox da işə yaramırdı. 23 mm çaplı topumuz da vardı, amma hələ yol çəkilmədiyinə görə aşağıda qalmışdı.

Suriyalı döyüşçülərin bir neçəsi 60 mm çaplı minaatanla təpəyə qalxdı, amma minaatanı qoyub özləri təpədən endilər. Mən onda bildim ki, Əbu Hamid bir müddət Əfqanıstanda artilleriya rəisi olub, minaatanla işləməyi bacarır. Tez bizə dedi ki, mərmiləri gətirin. Çox böyük bir daşın arxasına keçib minaatanı yerə bərkitdi və atəş açmağa başladı.

Öz artilləriyamız bir iş görə bilmirdi, topları düşmənin yerləşdiyi Kəfər-Nasic kəndinə çatmırdı. İrəli gəlib hazırlaşana qədər bir sutka ötəcəkdi. Əbu Hamid ratsiyadan Əbu Yəhya ilə danışdı. Əbu Yəhyanın suriyalı komandirlərlə yaxşı əlaqəsi vardı, özü də tərcüməçi idi. Ona dedi ki, Suriya artilləriyası bizə atəş dəstəyi versin. Onların topları da Kəfər-Nasic kəndinə çatmırdı, təpədən azca irəlini vururdu.

Partlayışlar bir an da səngimirdi. Daş-qayalar xüsusi səslə ovulub havaya səpələnir, üz-başımıza tökülürdü. Təəccüblənirdik ki, hələ

mərmiləri bitmir. Düşünürdük ki, düşmən Qərin təpəsini əldən verdiyinə görə hirsənib, top və minaatanlarla qəzəbini soyudur. Onların Kəfər-Nasic kəndindən təpəyə yola düşəcəkləri ağlımıza gəlmirdi. Hər halda, biz təpənin başındaydıq və onlara nisbətən üstünlüyümüz vardı.

Az sonra düşmən piyadalarını gördük. On-on kənddən çıxıb qaça-qaça təpənin aşağısındakı pərakəndə tikililərə girirdilər. Əbu Hamid minaatanı tənzimləyib atəş açdı. Yerə bir snayper düşmüşdü. Əbu Rükəyyə onu götürüb bir qayanın arxasında mövqe seçdi. Dəqiq nişan almağa çalışdı, çünki patron az idi. Pulemyotçu dayanmadan aşağıyı gülləbaran etdiyi yerdə birdən “ax” səsi gəldi. Yaralanmışdı. Uşaqların ikisi onu apardı. Mən cəld pulemyotun arxasına keçdim. Amma yaralanmış pulemyotçu kimi bir-bir atəş aç bilmirdim. Əlimi tətiyə qoyan kimi beş güllə açılırdı. O yazıq da patron azlığına görə bir-bir atırdı. Bundan ötrü həm xüsusi məharət lazım idi, həm də düşmən onu snayper zənn edir, qorxu və həyəcanı artırırdı.

Bu zaman Şeyx Əli və başqa bir ruhani təpəyə qalxdı. Belə bir yerə gəlmək onların vəzifəsi

deyildi, amma daş-qayaların arasından qorxmadan düşməyə atəş açırdılar. Film və xəbər hazırlamaq üçün iki iranlı jurnalist gəlmişdi. Onlar da qorxmadan işlərini görürdülər.

Biz üzü Kəfər-Nasic kəndinə doğru olan çox böyük və möhkəm bir qayanın arxasındaydıq. Qayanın bir tərəfində Əbu Hamid dayanmışdı, o biri tərəfində Əbu Rükəyyə ilə mən. Düşmənin buradan atəş açıldığını duymuşdu. Birdən mənim ətrafıma bir neçə mərmir düşdü. Bir neçə dəfə qoluma xırda daşlar batdı. Əvvəl elə bildim ki, qəlpədir, sonra gördüm ki, daş ovuqlarıdır. Həmin qayanı iki dəfə tankla da vurdular, amma o qədər möhkəm idi ki, heç nə olmadı.

Cəmi on iki minaatan mərmisi vardı, Əbu Hamid hamısını atdı. Ratsiyadan geriye bildirdi ki, nə üçün yaxşı atəş dəstəyi vermirlər. Öz artilleriyamız münasib yerdə yerləşməmişdi, amma ağır texnika Həbariyyədən Kəfər-Nasici vururdu. Əbu Hamidə dedilər ki, sursat çatışmazlığı var. Qərin təpəsinin başında özümüz də bu problemə üz-üzə qalmışdıq.

Sığındığımız qaya ikinci dəfə tankla vurulanda oradan enib başqa bir mövqe seçdik.

Günorta olmuşdu. Əbu Hamid ətrafımıza mərmi düşdüyü halda qalxıb namaza başladı. Biz sığındığımız yerdən çıxmağa cürət etmirdik. Əbu Hamidi görəndən sonra isə ayaq üstə və ya oturduğumuz yerdə namazlarımızı qıldıq.

Seyid İbrahimin döyüşçülərindən biri qarşıdan qaça-qaça təpəyə çıxıb özünü bizə yetirdi və Əbu Hamidə dedi: “Təpəyə çıxırlar... Təpəyə çıxırlar...”

Şeyx Əli o saat güclü atəş altında olan qayanın ən hündür nöqtəsinə çıxıb pulemyotun arxasına keçdi, qalan patronları da təpəyə çıxanlara boşaltdı. Həmin iki jurnalist də kameranı kənara qoyub yamaca doğru atəş açmağa başladı.

Əbu Hamid durbinlə təpənin aşağısına baxdı, soyuqqanlı halda dedi: “Narahat olmayın. Biz artıq yerləşmişik. Onlar heç nə edə bilməzlər”.

Öndən gələn gənci ruhlandırdı, o da öz mövqeyinə qayıtdı. Bir qədər sonra Əbu Hamid də Seyid İbrahimin yanına getdi.

Fateh daim bizimlə Seyid İbrahimin yanına gedib-gəlir, bir qayanın arxasından digərinə keçir, düşməne atəş açırdı. Biz ən hündür yerdə idik, Seyid İbrahimlə döyüşçüləri isə bizdən öndə, düşmənin qarşısında, təpənin qarşı

yamacındakı iri daşların arxasına yerləşmişdilər. Birdən uşaqların biri qalxıb ayaq üstə qışqırdı:

– Düşmən yuxarı çatdı... Düşmən yuxarı çatdı...

Silahını aşağıdakı qayalara tuşlayıb dayanmadan atəş açdı.

– Nə edirsən?! Seyid İbrahimgilə atəş açırsan! - deyib silahını əlindən aldım.

Silahı dartıb qışqırdı:

– Vallah, düşməndir! Qurana and olsun, düşməndir!

Aşağı baxıb gördüm ki, uzun saçlı bir nəfər daşların üstündən bu tərəfə hoppanır. Tez ona doğru atəş açdıq. Artıq inandım ki, düşmən döyüşçüləri bir-bir özlərini yuxarı yetirir, daş-qayaların arasından aramıza girirlər.

Birdən Seyid İbrahimin uşaqlarını gördüm, hamısı birlikdə geri çəkildirdi. Onlar daş istehkamın o tərəfinə əl qumbarası atırdılar. Bu isə düşmənin bir addımlıqlarına çatması demək idi. Bu zaman dəhşətli bir gurultu da qopdu. Döyüş çox qızıışmışdı. Hər kəs öz avtomatı ilə atəş açır, düşməni yaxınlaşmağa qoymurdu.

Seyid İbrahimin müavini Mehdi Sabirinin sinəsinə güllə dəydi. O, yerə yıxıldı, ancaq elə

şiddətli döyüş gedirdi ki, bir anlığa da dayanıb yaralının başı üstə getmək mümkün deyildi.

Ratsiya səsləndi:

– Geri çəkilin! Geri çəkilin!

Bu zaman Seyid İbrahimin xüsusi təyinatlılarından Mürtəza Ətayinin səsi gəldi, ucadan və qüdrətlə deyirdi:

– Geri çəkilmək olmaz! Səngərini qoru! Səngərini qoru!

Buna baxmayaraq, Seyid İbrahimin döyüşçülərinin bir qrupu geri çəkilməkdən ötrü bir neçə dəfə yamaddan təpəyə qalxdı, ancaq yuxarıda Əbu Hamidin vuruşduğunu görənlər kimi utanırdılar. Əbu Hamid də əsla üz vurmurdu; onlara salam verir, butulkada su uzadıb deyirdi: “Çox yoruldunuz. Burada oturun, bir az istirahət edin...”

Onlarla zarafatlaşır, ruh düşkünlüklərini aradan qaldırırdı. Uşaqlar Fatimiyyun komandirini döyüş yerində görüb ruhlanır, kimsə bir söz demədən öz mövqelərinə qayıdırdı. Əbu Hamid hərarətlə ratsiyadan danışır, Əbu Yəhyaya deyirdi ki, düşməni raketlə vursunlar. Çoxlu raket atıldı və düşmənin qarşısı alındı.

Təxminən bir-iki saatdan sonra yavaş-yavaş səs-küy yatdı, vəziyyət sakitləşdi. Seyid İbrahim ratsiyadan dedi:

– Axırını da vurduq.

Yuxarıdan aşağı doğru atəş açdığımız yerdə düşmənin sağ qalmış döyüşçülərinin ziqzaq şəklində təcürdən endiklərini gördük.

Əbu Hamid ratsiyadan dedi:

– Allaha şükür! Düşmənin belini sıdırdıq. Bu da onların əks-hücumu!

Seyid İbrahim öz döyüşçüləri ilə danışib dedi: “Yorulmayasız! Əsas işi siz gördünüz”.

Vəziyyət sakitləşəndən sonra cəld Mehdi Sabirinin və digər yaralı dostlarımızın başı üstə getdik. Mehdi şəhid olmuşdu. Şəhid və yaralıların sayı çox idi və get-gedə artırdı. Çünki düşmən geri çəkilsə də, hələ minaatanlardan atəş açırdı. Yaralıları aşağı göndərdik.

Əbu Rüqəyyə ilə birgə həmin möhkəm qayanın arxasında oturmuşdum. Birdən qorxunc bir səs gəldi və üzüm üstə təxminən 4 metr kənara düşdüm. Hiss etdim ki, qulaqlarımdan nəsə töküldü. Tank mərmisi idi, bu dəfə qayaya daha möhkəm dəymişdi. Gözümü açanda Əbu Hamid başımın üstündə idi, həyəcanla məni çağırırdı.

Mən yalnız dodaqlarının bir-birinə dəyməsini görürdüm. Bir qədər sonra qulaqlarım açıldı və səsini eşitdim.

– Halın necədir? Bir şey oldu?

Başımı yelləyib dedim: “Hə, yaxşıyam...”

Az sonra var-gücü ilə qışqıran bir nəfərin səsini eşitdim. Əbu Hamid yanımdan getmişdi. Ayağa qalxan kimi Əbu Rükəyyəni gördüm. Əlləri ilə başını tutmuşdu, ağzını açıb qışqırırdı. O, beşinci dəfə idi partlayış dalğasına düşürdü. Əbu Hamid yanında idi. Tez mənə dedi ki, onu təpədən endirim.

Əbu Rükəyyəni sürüyə-sürüyə bir qədər geri apardım. Halı çox pis idi, yırıla-dura gedirdi. Hələ əllərini qulaqlarından götürməmişdi, dayanmadan qışqırırdı. Həmin qayanın yaxınlığında nisbətən böyük bir çala vardı. Əbu Rükəyyəni oraya apardım, sakitləşsin deyə yerə uzatdım.

Hava yavaş-yavaş qaralırdı. Əllərim Əbu Rükəyyənin çiynləri üzərində idi. Əbu Hamidin nə etdiyini görmək üçün boylandım. Hərbi geyimdə arxası qayaya oturmuşdu, ratsiyadan Əbu Yəhya ilə danışırdı. Bu zaman Fateh qaça-qaya özünü ona yetirdi, yanında oturub dedi:

“Biz səhər idmanı məsələsində daha ciddi olmalıyıq. Uşaqların ciyərləri zəifdir”.

Özümdən asılı olmadan, ürəkdən arzuladım ki, kaş mən də yanlarında olaydım. Bilirdim ki, getsəm, Əbu Hamid deyəcək ki, niyə təpədən enməmişən. Buna baxmayaraq, onların yanına getmək üçün çaladan çıxdım. Bir addım atan kimi uzun fit səsi gəldi, yanan qırmızı bir şey sol tərəfdən sürətlə gəlib Əbu Hamidlə Fatehin oturduğu yerə dəydi. Mən də zərblə çalanın içinə yığıldım. Havaya çoxlu toz-torpaq qalxdı. Yenə özümə gələnə və nə baş verdiyini bilənə qədər bir müddət keçdi. Çox qorxdum. Raketin Əbu Hamidlə Fatehin oturduğu yerə düşmə görüntüsü beynimə yapışib qalmışdı. Ürəyim istəyirdi ki, hamısı xəyal olaydı. Ürəyim istəyirdi ki, həmişəlik orada uzanaydım, Əbu Hamidlə Fatehin boş yerini görməyəydim. Ancaq Əbu Rüqəyyənin səsinə yerimdən qalxdım. Bu dəfə qışqırmırdı, şivən qoparırdı. Raketin düşdüyü yerə getmişdi. Toz-torpaq arasında oyan-buyana qaçır, başına vurub “Vay! Vay!” deyirdi. Bildim ki, arzuolunmaz hadisə baş verib, ancaq inanmaq istəmirdim. Yerimdə donub qalmışdım,

yerdəki iki insan qaraltısına baxırdım. Biri başsız idi.

Ayaqlarımda taqət qalmamışdı. O tərəf-bu tərəfə baxdım. Məni bu çaşqınlıqdan çıxarmağa bir nəfər axtarırdım. Oradan uzaqlaşmaq istəyirdim, baş vermiş hadisə ilə üzləşməyi bacarmırdım. Tövşüyə-tövşüyə “Yox! Yox! Bu, mümkün deyil!” deyə-deyə təpədən endim.

Günəş batırdı. Yamac sanki daha da gözəlləşmişdi. Ürəyim od tutub yanırdı. Əbu Hamidlə təpəyə çıxdığımız anların hər biri gözlərim önünə gəlirdi, səsi daim qulaqlarımda təkrarlanırdı: “Uşaqlar! Necə gözəl mənzərədir! Yaxşı baxın. Bəlkə bir də belə çiçək dolu yamac görməyəcəyik!”

Onların şəhid olduğunu nə qədər yaddan çıxarmağa çalışırıdım, daha çox yadıma düşürdü və inanırdım ki, artıq yetim qalmışıq. Bütün bu müddətdə Əbu Hamidlə Fatehin şəhadətini bir saniyə belə fikirləşməmişdim. Çünki Fatimiyynü onlarsız təsəvvür edə bilmirdim. Elə bilirdim ki, onlar həmişəlik bizimlə qalacaqlar.

Təpənin aşağısına çatdım. Özümdə deyildim, hara getdiyimi bilmirdim. Ağlaya-ağlaya, aşı-

aşa özümçün gedirdim. Axırda yanımda bir maşın dayandı. Mühafizə rəisi Fazil sükanın arxasında oturmuşdu. Məni çağırıdı. Gəlib qarşısında dayandım. Ağlaya-ağlaya ona baxırdım. Bir neçə dəfə soruşdu.

– Axı nə olub? Danış!

Boğazımda ilişib qalmış bir neçə söz vardı. Nəhayət, ağzımdan çıxdı:

– Əbu Hamid şəhid oldu... şəhid oldu...

Bunu deyib yerə yığıldım, zar-zar ağlamağa başladım. Məni qaldırıb maşına oturtdu. Ratsiyanı götürüb tez Fatehi çağırıdı. Bir neçə saniyə ona qulaq asdım:

– Fateh, Fateh, seyid! Fateh, Fateh, seyid! Fateh can...

Və onda növbəti müsibət yadıma düşdü. Başımı pəncərənin şüşəsinə dayayıb dedim:

– Kimi çağırırsan, ay kişi?! O da şəhid oldu...

Əbu Hamidin adını çəkib şəhid olduğunu söyləyəncə çox əzab çəkmişdim. Daha Fatehin də adını çəkməyə gücüm yox idi. Yalnız “o” deyə bildim. Fazil inanmadan soruşurdu ki, kim? Mənsə yalnız ağlayırdım. Nəhayət, o da inandı və başına vurub ağlamağa başladı.

Geri qayıtdıq. Fazil uşaqların bir qismini, o cümlədən Fədai, Seyid Həkim, Süleymanı və kəşfiyyat rəisi Əbuzəri iclasa topladı. Mən artıq gözlərimi boşaltmışdım, heyrətlə ağlayan uşaqlara baxırdım. Qərara gəldik ki, tərənin başına çıxıb cəsədlərini gətirək.

Hava qaralmışdı. Yaxınlaşdıqca öz-özümə deyirdim ki, bəlkə də şəhid olmayıblar, bəlkə mən səhv görmüşəm. Ancaq gördüm ki, hər şey həqiqətdir və daha əldən bir şey gəlmir.

Əbu Hamidin başı yox idi, Fatehin də gözüne qəlpə dəymişdi. Artıq inandım. Qəhərimi udub uşaqlarla birgə cəsədlərin qalanını və əşyalarını toplamağa başladım. Uşaqların ağlar səsi və Əbuzərin “Va müsibəta! Va müsibəta!” fəryadı altında cəsədlərini adyala bükdük. Əbu Hamidin dəftərçəsini, mobil telefonunu və kiçik kamerasını topladım. Özümü saxlaya bilmədim, hıçqıra-hıçqıra üzüklərini də barmaqlarından çıxarıb sellofana qoydum.

Seyid Həkim peşəkar silahşünas idi, müxtəlif mərmə və raketləri tanıyırdı. Araşdırıb dedi ki, bu raket İsrail istehsalıdır. Hətta o vaxta qədər Təll-Qərinə atılan mərmilər də İsrailə məxsus idi. Hər 30-40 saniyədə bir mərmə atırdılar, bitmək

bilmirdi. Təll-Qərin onlar üçün çox əhəmiyyətli idi. Ondan 40 km sağda bir təpə vardı, onun da arxasında İsrail sərhədi yerləşirdi.

Həmin raket düşmən əlində olan Təll-Əntərdən atılmışdı. Təll-Əntər bizdən çox uzaqda idi, düşmənin oradakı artilleriyası bizi vura bilmirdi, məsafə çox olduğuna görə mərmiləri çatmırdı. Buna görə də, o tərəfdən bizə təhdid yox idi. Oradan yalnız bir raket atıldı, o da məhz arxasında Əbu Hamidlə Fatehin oturduğu qayaya doğru.

Cəsədləri tibb məntəqəsinə apardıq. Məntəqədə sıxlıq vardı. Şəhidləri bir-birinin yanında yerə düzmüşdülər. Dəhlizin bir hissəsində səs-küy eşitdim. Gördüm ki, Əbu Rükəyyə özündə deyil, gördüyü hər kəsin yaxasından tutub silkələyə-silkələyə söyür. Qaçıb onu sakitləşdirdim. Məni qucaqladı, başını çiynimə qoyub ağladı. Onu maşına mindirib sürətlə Dəməşqə sürdüm. Yolda qəza keçirdim. Maşınını əzdiiyim suriyalı sürücü əl çəkmirdi. Mənim də əsəblərim çox korlanmışdı, onunla danışa bilmirdim. Allah Rizvan adlı bir dostumu yetirdi. Suriyalı sürücü ilə danışib razılığını aldı.

Bu zaman Əbu Rüşeyyəninin yanına gedib dedim ki, çalış, Əbu Hamidin şəhadətindən bir söz demə. Seyid İbrahim və digərləri hələ xəbərsiz idilər. Fazil demişdi ki, onların şəhid olduğunu hələ heç kimə söyləməyə, cəbhədə nizam-intizam pozulmasın.

Seyid İbrahim bir neçə saatdan sonra Əbu Hamidlə Fatehin şəhid olduğunu eşitsə də, səngərini tərk etmədi. Onun ruhiyyəsi çox fərqli idi. Kiminsə şəhid olmasından narahat olmurdu, hətta ona qibtə də edirdi. Nübl və əl-Zəhra uşaqlarında da bu ruhiyyə çox görünürdü. Onlar dostlarının şəhid olduğunu eşidəndə yalnız belə deyirdilər: "Allah rəhmət eləsin!" Xarakterləri ilə tanış olmayanlar onlara etiraz edəndə cavab verirdilər ki, dostlardan kiminsə şəhadətindən ötrü ağlayıb başa vurmazlar.

Düşərgəyə çatanda gecədən çox keçmişdi. Hərəməz bir tərəfdə uzandıq. Yuxuya getməyimiz çox çəkdə.

Gözlərimi açanda hava hələ ala-toranlıq idi. Ürəyim istəyirdi ki, bütün gecə bir kabus kimi olaydı, amma xatirələr dayanmadan beynimə hücum edirdi. Acı qəhər içində uzanıb Əbu Hamidin səsinə eşitməyi gözləyirdim. İstəyirdim

gəlib desin ki, Nəcib, qalx, bilmirəm mən sənin köməkçinəm, yoxsa sən mənim. Ya da Fateh qapının önündə dayanıb həmişəki təbəssümü ilə desin: “Saat altıdır. Məgər bizim səhər proqramımız yoxdur?!” Ancaq nə qədər gözlədimsə, heç bir tanış səs eşitmədim. Yalnız Əbu Hamidin şeir oxumaq səsi çox uzaqdan beynimdə təkrarlanırdı:

*Qürub çağı yolun isti nəfəsində gəzəcəyəm,
Piyada gəlmişəm, piyada da gedəcəyəm.
Qürbət tilsimim bu axşam sınacaq,
Boş süfrə məhz bu gecə bağlanacaq.
Hər bir şeyimi burda qoyub gedəcəyəm,
Piyada gəlmişəm, piyada da gedəcəyəm.
Bu imama and olsun, mən ölsəm də
yanmaram,
Hərəmin tozundan başqa bir şey aparmaram.*

Uşaqlar bir-bir otağa girdilər. Onlar xəbəri yenicə eşitmişdilər. Lal-dinməz ayağa qalxdım. Gözlərindən oxuyurdum ki, hadisənin necə baş verdiyindən çox, bu xəbərin həqiqət olmadığını eşitmək istəyirlər.

Maşına minib Həbariyyə kəndinə qayıtdım. Böyük beton bir səngərdə yerləşən qərargaha getdim. Qərargah komandiri Fatimiyyun döyüşçüləri ilə danışdı. Çox ağladığı bilinirdi. Çoxları fikirləşirdi ki, Əbu Hamid şəhid olsa, onun yerini Fateh tutacaq. Amma artıq Fateh də şəhid olmuşdu və bu, uşaqları daha çox yandırırdı.

Bir neçə gündən sonra Dəməşqdə Fatimiyyun komandirləri ilə iclas keçirildi. Qərargah komandiri dedi:

– Mən bilirəm ki, siz Əbu Hamid üzərində çox həssas idiniz. Bəlkə daha onun kimisi gəlməyəcək. Ancaq əmin olun ki, onun və Şəhid Fatehin qanı sayəsində bu hərbi birləşmə ayaqda duracaq. Mən təşkilatınıza qarışmaq istəmirəm, işlərinizi özünüzdə həvalə edirəm, yalnız Fatimiyyundan bir nəfəri öz nümayəndəm kimi təqdim edirəm.

Və bu vəzifə Fazilin üzərinə düşdü.

İlk dəfə düşmən silahlıların mediası böyük sevinclə Fatimiyyun briqadasının komandiri Əlirza Təvəssülinin Dərada öldürüldüyünü elan etdi.

Mən bir neçə gün narahat oldum, əsla gülə bilmədim. Kiminsə güldüyünü görəndə də onunla dalaşmamaq üçün özümü güclə saxlayırdım. Lakin zaman ötdükcə və Əbu Hamidin Fatimiyyunla bağlı arzularının bir-bir həyata keçdiyini gördükcə sakitləşirdim. Fatimiyyunun bayrağı rəsmən təqdim olundu, mediaya hərəm şəhidlərindən reportaj verməyə, Fatimiyyundan sənədli filmlər yayımlamağa icazə verdilər. İranda şəhidlər üçün təntənəli tədbirlər keçirildi. Fatimiyyun döyüşçüləri böyük məharətlər qazanıb əsaslı sahələrdə, məsələn, Suriya ordusunun kəşfiyyatında və ya PUA istehsalında işləyə bildilər. İranlı komandirlər artilleriya, zirehli texnika, kəşfiyyat, rabitə və digər sahələrdə Fatimiyyundan özlərinə müavin seçirdilər və bu bizim hamımız üçün böyük fəxr idi.

İyirmi üçüncü fəsil

Büsr əl-hərir əməliyyatı

Bir neçə günlüyə İrana məzuniyyətə getdim. Qayıdanda daha Əbu Hamid yox idi ki, mən də köməkçisi olum. Briqadanın əşya və ərzaq xidməti rəisi Rizvan idi. Bu sahədə təcrübəli olduğuma görə məni öz yanına dəvət etdi. Mən də orada işə başladım.

Dəməşqdə bir iclas keçirildi. Qərargah komandiri dedi: “Həbariyyə kəndini almaq çətin deyildi. Çünki düşmən bizim artilleriya atəşlərimizdən geri çəkilmışdi. Gördüyümüz mühüm iş Təll-Qərini almaq və saxlamaq oldu.

Əlbəttə, bundan ötrü böyük şəhidlər verdik. İndi isə Dərada növbəti əməliyyata hazırlaşmalıyıq”.

Dəra vilayəti Dəməşqə yaxındır. Dəməşq şəhərinin Şərqi Qutə bölgəsində yerləşmiş silahlılara dəstək oradan gəlirdi. Bizim və silahlıların əlində olan bölgələr qərribə və təhlükəli formadaydı. Misal üçün, biz bir yolu ələ keçirirdik, ancaq onun iki tərəfi hələ silahlıların əlində qalırdı. Dəra vilayəti belə vəziyyətdə idi. Asfalt magistral bizdə idi, ancaq düşmənlərin ortasından keçirdi. Bizim qüvvələrimizin yerləşdiyi Qasiyun və Yərmuk universitetləri həmin yolun kənarında yerləşirdi, İzrə düşərgəsi də yolun sonunda idi.

Hələ yerləşdiyimiz mövqedən xəbərsiz ikən avtomobillə magistraldan bir yola döndüm. Xoşbəxtlikdən, bir hadisə baş vermədi, amma dostlarımdan biri dedi: “Təhlükəli iş görmüsən. Çünki həmin yol silahlıların 2 km-liyində yerləşir”. Ondan sonra kəşfiyyat rəisimiz Əbuzərin yanına gedib mənə xəritəni göstərməsini istədim. Gördüm ki, bizim yalnız bir magistralımız var, onun da iki tərəfi düşmənlərin əlindədir. Əgər bu magistraldan dönsən, işin bitmişdir.

Əməliyyat planına görə, bu magistralı paralel çəkilmiş digər magistralla H şəklində birləşdirməli idik. Bu baxımdan, canlı qüvvə düşmənin içinə girməli idi. Düşməni qəfil yaxalamaqdan ötrü əmr verilmişdi ki, kəşfiyyatçılar bölgəyə girməsinlər, lazımi informasiya yalnız xəritə üzərindən və göydən çəkilən şəkillərdən əldə olunsun. Ancaq bəzi komandirlər düşünürdülər ki, bunlarla kifayətlənib əməliyyata getmək olmaz. Seyid İbrahimin dediyi kimi, əməliyyat bölgəsinə müştəri gözü ilə baxmaq lazım idi.

Fatimiyyun komandirlərindən Əbu Abbasın ısrarı ilə qərargah bir qrupun kəşfiyyata getməsinə razılıq verdi. Bu qrup Seyid İbrahimdən, Seyid Həkimdən, Fədaidən, Sədaqətdən və Əbu Abbasın özündən ibarət idi.

Axşam gedib sübhə yaxın qayıtdılar, yorğun halda uzanıb yatdılar. Səhər yeməyi yeyəndə dedilər ki, alçaq-hündürlüklərdə azıbmışlar, qayıdış yolunu tapana qədər çox vaxt itiriblər. Ümumiyyətlə, xəritə ilə yol getmək asan iş deyil. Yer də irili-xırdalı daşlarla doluydu, onların üzərindən keçmək çox çətin idi.

Əməliyyat planını xəritə üzərindən araşdıranda iş çox asan görünürdü. Büsr əl-hərir böyük bir qəsəbədir. Oranı ələ keçirmək planda deyildi, əməliyyat zonası bu qəsəbəyə yaxın olduğuna görə adını belə qoymuşdular. Bir-birindən 2 km məsafə ilə ayrılan üç kəndi ələ keçirmək Fatimiyyuna tapşırıldı. Plana görə, Vətən müdafiəçiləri hərbi birləşməsi də Hacı Hadi Kəcbafın rəhbərliyi ilə digər səmtdən hücumla keçib Fatimiyyuna birləşəcəkdi.

Əbu Abbasla Seyid İbrahim bir də kəşfiyyata getməyə icazə istədilər, amma qərargah razılaşmadı. Onlar düşmənin duyuyq düşməsini istəmirdilər. Təll-Əntərdə olduğu kimi, canlı qüvvəni artırma bilərdilər. O zaman düşmən həssas olub canlı qüvvəsini artırmış, tanklarını tərənin başına çıxarmışdı və oranı ələ keçirmək mümkün olmamışdı.

Əbu Abbas Fatimiyyun tərəfindən əməliyyat komandiri təyin olundu. O bir müddət Livan Hizbullahı ilə işləmişdi, sonra snayper təlimi keçməkdən ötrü Fatimiyyuna gəlmiş, komandir kimi orada qalmışdı.

Avtobuslar axşamüstü saat 5-6 radələrində Qasiyun universitetinə şəxsi heyəti əməliyyat

zonasına aparmağa gəldi. Fatimiyyun qüvvələri təxminən 500 nəfər idi, Vətən müdafiəçiləri də 1000 nəfər. Dəstək üçün iki yük maşını sursat və qida maddələri yükləmişdilər. Başçılarına dedim ki, arxamca gəlin, şəxsi heyət birinci kəndi ələ keçirib ikinciyə yola düşən kimi birinci kəndə girib yerləşəcəyik.

Yetərli məlumat olmadığına görə işin əvvəlindən problem yarandı. Döyüşçülərimiz yolun bir hissəsini avtobuslarla, qalanını da piyada getməli oldular. Belə şəraitlərdə silah-sursat və yemək aparmaq üçün düşmənin hədəfində olmayan yerdən təcili yol salınır. Ancaq kəşfiyyat işi tamamlanmadığına görə bu iş də görülmədi.

Top, silah-sursat və ərzaq maşınlarından ibarət otuza yaxın maşınla yolumuza davam etdik. Ancaq qarşıda 3 metr dərinliyində uzun bir dərə ilə rastlaşdıq. Bütün maşınlar dayandı. Dönüb qayıtdıq. 500 metr irəlidə başqa bir maneə ilə rastlaşdıq. Bu hal dəfələrlə təkrar olundu və biz bir yol tapa bilmədik. Mən tez-tez ratsiya ilə kəşfiyyat rəisi Sədaqətlə danışib bələdçilik etməsini istəyirdim. O bəzi yollar göstərirdi, hərəkət edirdik, amma yenə həmin

dərənin davamı ilə rastlaşdıq. Beləliklə, gecə vaxtı maşınları keçirməyə yol tapa bilmədik. Bu müddətdə uşaqlar birinci kəndi alıb ikinciyə doğru yola düşmüşdülər. Mən çox narahat idim. Hava yavaş-yavaş işıqlanırdı, o vaxta qədər təkcə dəstək maşınları deyil, döyüş texnikamız da birinci kəndə yerləşib piyada qüvvələrə kömək etməyə başlamalı idi. Nəhayət, hava işıqlaşandan sonra bir yol tapıb birinci kəndə gedə bildik. Təxminən səhər saat 7 idi. İrəlindən sevindirici xəbərlər gəlirdi; uşaqlar ikinci kəndi də ələ keçirib üçüncüyə yola düşmüşdülər.

Kənd evlərindən birini seçib yerləşdik. Uşaqlara dedim ki, yükləri boşaltsınlar, generatoru endirsinlər, axşam düşməmiş elektrik kabellərini çəksinlər. Özüm xidmətin uşaqlarından Sərvər adlı bir nəfərlə bir qədər silah-sursat və yemək götürüb irəli döyüşçülərin yanına yollandım.

Yol iri daşlarla dolu idi, maşın çətinliklə gedirdi. O yolda yalnız traktor sərbəst hərəkət edə bilərdi.

Üçüncü kəndə çatana qədər hər şey adılşmışdı, şübhəli bir şey görmədik. Axırınıcı nöqtədə maşını saxladıq. Batalyon komandiri

olmuş dostum Həsən Tənhanı gördüm. Bir dəfə təkbaşına bir torpaq istehkamı düşməndən qoruduğuna görə Tənha ləqəbi ilə məşhurlaşmışdı. Şəxsi heyətindən bir qrupla birgə arxayın şəkildə bir divarın arxasında oturmuşdu. Ətrafa göz gəzdirdim. Pikap avtomobilləri və snayperlər lazımı yerlərində idilər. Uşaqlarla birlikdə səhər yeməyi yedik. Sərvərə dedim ki, sən burada qal, mən geriyyə baş çəkib qayıdıram. Maşına minməzdən öncə təpənin başına çıxıb ətrafa yaxşıca baxdım. Uşaqların bir qismi oradaydı. Baxdığım yerdə birdən bir neçə qara paltarlıının atəş aç-aça irəlilədiyini gördüm. Biri qoruyur, başqa biri on addım irəliləyib bir daşın arxasında gizlənirdi. Uşaqlarla birgə atəş açıb tez qarşılarını aldıq. Hamı elə bilirdi ki, bu, təbii bir hadisədir, düşmənin hər tərəfdən bu minvalla irəlilədiyi ağlımıza gəlmirdi.

Mən təpədən enib maşına mindim. Yol eniş-yoxuşla dolu idi. Bir təpənin başına çıxanda gördüm ki, oradakı uşaqlar Həsən Tənhagilin oturduğu yerə atəş açırlar. Tez şüşəni aşağı salıb dedim: “Vurmayın! Onlar bizimkilərdir”. Atəş aç-aça dedilər: “Oradan bizə atəş açılır”.

Mübahisə etdiyimiz yerdə maşının ön şüşəsinə bir güllə dəydi. Tez sükanı döndərib təcürdən endim və düz yola çıxdım. Ratsiyadan mənə deyilirdi ki, yolu səhv gedirsən, amma başımı itirmişdim. Bir divarın arxasında mövqe seçmiş üç döyüşçümüzü görüb maşının sürətini azaltdım. Onlar da qışqıra-qışqıra demək istəyirdilər ki, maşından en, bura maşın yeri deyil. Bir söz demək istədiyim yerdə maşına bir neçə güllə dəydi. Onda güllənin hara dəydiyini bilmədim. Sürətlə sükanı döndərdim, axırda yolu tapıb geriye sürdüm. Güllələr qapı tərəfdən dəymiş, ayaqlarımın arasından keçmişdi. Bir qədər irəliləyəndə təkərlərin birinin havasının boşaldığını hiss etdim. Ancaq dayanmaq olmazdı. Həmin vəziyyətdə özümü birinci kəndə yetirdim.

Düşmən qəfil yaxalandığına görə üç kənd asanlıqla ələ keçirilmişdi, amma onlar bilirdilər ki, digər səmtdən gələn Vətən müdafiəçilərinə birləşsək, çoxu mühasirəyə düşəcək. Buna görə də, kəndləri geri almaq üçün Büsr əl-hərirdən var-gücləri ilə hərəkətə başlamışdılar.

Geridə qalmağa ürəyim dözmədi. Dərhal başqa bir maşın götürüb yola düşdüm. Yol

təhlükəli olmuşdu. İkinci kəndlə üçüncünün arasında ilişib-qaldım. Silahlılar bölgənin coğrafi mövqeyindən və çoxsaylı təpələrdən istifadə edərək qarışqa kimi hər tərəfdən aramıza girmişdilər. Ratsiyada çox səs-küy vardı. Əbu Abbas uşaqları çağıraraq deyirdi ki, geri çəkilsinlər. Lakin onların bir qismi mühasirəyə düşmüşdü, geri qayıda bilmirdi. Bir qismi isə dərələrin arasından geri çəkilməmişdi. Uşaqlar ruhdan düşmüşdülər. Qayıdanda bildim ki, ikinci kənd də zəbt olunub. Qayıdanda uşaqlara deyirdim ki, maşına minsinlər, amma minmirdilər. Çünki hər tərəfdən atəş açılırdı, maşınla qayıtmaq daha təhlükəli idi. Lakin mən tez özümü birinci kəndə yetirməli və oranı boşaltmalı idim.

Çatan kimi uşaqlara dedim ki, hər şeyi yenidən maşınlarla yükləyin. Kənddə vəziyyət gərginləşmişdi, suriyalı və digər qüvvələrin çoxu geri çəkilirdi. Keçən hər bir maşının üstü və yanları da adamlarla dolu idi. Onlar deyirdilər ki, çoxlu avtomobil və sursatlarımız üçüncü kənddə qalıb, düşmənin əlinə keçdi. Eşitdiyim ən pis xəbər Seyid İbrahimin şəhid olması idi, amma doğru deyildi. O, yaralanmış və geri göndərilmişdi.

Bu zaman bölük komandirlərindən biri oyan-buyana qaçıb şəxsi heyətin qayıtmasına mane olmaq istəyirdi. Çalışırdı ki, müdafiə mövqeyi seçib həmin kəndi saxlayaqsın, amma heç kim qulaq asmırdı. Silahlılar elə güclü hücumla keçmişdilər ki, hamı qorxurdu.

Geridən gələn uşaqların biri qaça-qaça mənə yaxınlaşıb dedi: “Əbu Abbas geridə qalıb...”

Tez maşına minib ikinci kəndə sürdüm. Yol geri çəkilən piyada əsgərlərlə dolu idi. Bəzən güllə və mərmə atəşlərindən yerə uzanır, sonra qalxıb qaçırdılar. Mən maşını sürətlə sürür, təpələrdən qalxıb-düşürdüm. Allahın köməyi ilə maşına güllə və qəlpə dəymədən Əbu Abbası tapdım. Təpənin başında dayanıb məyus halda oyan-buyana gedir, başını yelləyirdi. Ətrafında bir neçə nəfər də vardı. Tez maşından enib onlara yaxınlaşdım. Halı əsla yaxşı deyildi və daim “Vay! Vay!” deyirdi. Nə qədər israr edirdim ki, maşına minsin, geri qayıdaq, razılaşmayıb deyirdi: “Uşaqlar... Uşaqlar qalıb... Vay! Vay!”

Yanıdakılara işarə verdim, hamımız onu dövrəyə alıb zorla maşına mindirdik.

Birinci kənd boşaldılmışdı. Əşya və ərzaq xidmətindən Cavid adlı birisi maşınla hücum nöqtəsindən tələsik birinci kəndə doğru sürür, piyada qayıdan uşaqları mindirib geri qaytarır və yenə sürətlə kəndə qayıdırdı. O, bir neçə dəfə gedib-gəldi və demək olar ki, yolda heç kim qalmadı.

Uşaqların biri dedi: “Üçüncü kəndi almağa getmiş xüsusi təyinatlıların çoxu qayıtmayıb”. Elə bilirdim ki, dostum Sərvər də orada qalıb. Ancaq onu iki silahlının hücumu macərasını danışanda gördüm. Halı yaxşı idi, hətta düşməndən bir silah da ala bilmişdi.

Düşərgədə vəziyyət yaxşı deyildi. Gözlərimi yumdum, amma nə qədər etdimsə, yata bilmədim. Hamımız narahat idik. Bu əməliyyatda Hacı Hüseyn Badha və Hacı Hadi Kəcbaf da şəhid olmuşdu. Əməliyyatın belə başa çatacağını heç kim gözləməirdi. Məleyhə, Laziqiyyə, Deyr əl-ədəs və Təll-Qərində qazandığımız qələbələrədən sonra bu əməliyyatda da qələbə çalacağımıza əmin idik. Özümüzə təlqin etmişdik ki, biz məğlubedilməzlik və artıq qürurumuzun fərqi nə varırdıq. Əməliyyatda qalıb gələcəyimizə o

qədər əmin idik ki, yerləşdiyimiz universitetdə heç bir hava hücumundan müdafiə qurğusu və torpaq istehkam yox idi. Bu qayıdandan sonra diqqətimizi çəkdi. Halbuki düşmənin bizimlə məsafəsi cəmi 5 km idi. Əgər düşmən şəxsi heyətin ruh düşkünlüyündən xəbərdar olsaydı, universitetə hücum edərdi və mütləq ələ keçirərdi. Ancaq Allahın istəyi ilə bu hadisə baş vermədi.

Dərhal bir nəfər müdafiə mövqeyinin komandiri seçildi, universitetin bütün ətrafında torpaq istehkam qurmaq və bir qədər aralıda minaatan yerləşdirmək üçün lazımı işlər görüldü. İstiqaməti möhkəmlətməkdən ötrü bütün işlər görüldü. Çünki universitet zəbt edilsəydi, bütün Dəra vilayətini əldən verərdik.

Sayandan sonra bəlli oldu ki, bu əməliyyatda 84 nəfər şəhid olub. Onların çoxu xüsusi təyinatlı birləşmənin uşaqları idi. Uşaqların bir neçəsi on beş gündən sonra tapıldı. Çöllükdə itmiş, Süveydə vilayətinə gedib-çıxmışdılar. Xoşbəxtlikdən, ora ordunun əlində idi. Ordudan əlaqə saxlayıb dedilər ki, sizin döyüşçülərinizin bir qrupu bizim xəstəxanamızda yatır. Mən gedib onları gətirdim. Piyada batalyondan dörd

nəfər də əsir düşmüşdü. Onları bir il yarımından sonra düşmənlər əsirləri ilə dəyişdirdik.

Əməliyyatın məğlubiyyəti barədə şayiələr yayılır, hərə bir söz deyirdi. Bəziləri deyirdilər ki, günah vaxtında yerində olmayan əşya və ərzaq xidmətində olub. Halbuki mən hər bir əməliyyatdan qabaq döyüşçülərə deyirdim: "Siz 24 saat heç bir şey gözləməyin. Gərək bel çantanızda su və yeməyiniz olsun, sursatınızı da yaxşı idarə edəsiniz. Çünki yol çəkilənə qədər 1 saatdan 24 saata qədər vaxt ötə bilər".

Bəziləri də deyirdilər ki, bu, Seyid İbrahimin günahıdır, üçüncü kənddə təyin olunmuş yerdən önə gedibmiş. Sonralar Seyid İbrahimi görəndə zarafatlaşıb dedim: "Ay kişi, bizi ələ salmışan?! Mən elə bilirdim sən şəhid olmusan. Bilirsən səndən ötrü nə qədər kədərlənmişəm?!"

Şayiələrdən xəbərdar idi, amma incimirdi. Deyirdi ki, mənim üçün təyin olunmuş yerdən bir metr də irəli getməmişəm.

Düşməni istədiyimiz kimi qəfil yaxalaya bilməmişdik. İyirmi avtobus canlı qüvvəni aparmaq üçün universitetin önünə gələndə silahlıların gizli şəbəkəsi onlara xəbər ötürmüşdü. Harada əməliyyat olacağını

bilməmiş, amma hər yerə həyəcan signalı vermiş, haraya hücum etdiyimizi biləndə də bütün imkanlarını cəld oraya səfərbər etmişdilər.

Bizim tərəfdə casus ehtimalı da çox yüksək idi. Bəzi suriyalı döyüşçülərin qohumları o tərəfdən vuruşurdular. Bir dəfə onların biri bizim bədgümanlığımızı aradan qaldırmaq üçün əl-Nüsrə cəbhəsinin üzvü olan əmisi oğlu ilə əlaqə saxlayıb bizim yanımızda ona ağzına gələni dedi. Bundan əlavə, qəfil hücum məsələsində düşmənin üsulu bizimkindən fərqli idi. Onlar intihar maşınıyla içimizə girir, uşaqların qəlbində vahimə yaradır, sonra piyada qüvvələrini göndərirdilər.

2015-ci ilin baharı yaxşı xəbərlərlə gəlmədi. Həmin günlərdə elan olundu ki, Suriya ordusunda olan İdlib şəhəri süqut edib. Ondan sonra Tədmur şəhəri də İŞİD tərəfindən ələ keçirildi. Suriya ordusu çoxlu çatışmazlıqlarına görə bölgələri prioritetlərə ayırmağa məcbur oldu, paytaxtdan çox uzaqda yerləşən və qorunması çox çətin olan şəhərləri, o cümlədən, bir tərəfində kürdlər, bir tərəfində də İŞİD olan Riqqə şəhərini tərk etdi.

Ancaq İdlib barədə bunu demək olmurdu. Çünki mühüm şəhər idi, onun işğalından sonra ordunun bir çox imkanları silahlıların əlinə keçdi. İdlibin işğalı barədə çox söz-söhbət gəzirdi. Hər halda, Suriya əhalisinin 80 faizi Əhli-sünnə ardıcılı idi, bir suriyalı gəncin İŞİD, əl-Nüsrə cəbhəsi, İxvan əl-müslimin və ya başqa bir təşkilatın təsiri altına düşmə ehtimalı həmişə vardı. Hətta maddi səbəbdən öz cəbhələrini satmaları da mümkün idi. Çünki silahlılar bizim qüvvələrimizi ələ almaqdan ötrü bütün yollardan istifadə edirdilər.

Əbu Yəhya adlı bir dostum Hələb vilayətində qalmış şəhidlərimizin cəsədlərini almaq üçün bir müddət silahlılarla müzakirə apardı. O deyirdi: “Mənə deyirlər ki, cəbhəmiz barədə onlara informasiya versəm, Küveytdə və ya Dubayda hesabıma çoxlu pul köçürəcəklər”.

Kəşfiyyatçı uşaqların söylədiyinə görə, o zaman Suriyanın cəmi 11 faizi ordunun və müqavimət cəbhəsinin əlində idi. Təxminən 19 faizi kürdlərdə, 24 faizi əl-Nüsrə cəbhəsində, böyük hissəsi səhralıq olan digər ərazilər də İŞİD-in nəzarətində idi.

İyirmi dördüncü fəsil

Tədmur zəfəri

Büsr əl-hərir əməliyyatından sonra Seyid İbrahimi gördüm. Onda bunun son görüşümüz olacağını bilmirdim. Mənə dedi:

– Döyüşün qızgın çağında daim səni düşünürdüm, yerin çox görünürdü. Qərargah komandirinə dedim ki, batalyonların birini sənə versin. O razılaşdı, amma qərargahın arxa cəbhə xidmətinin rəisi razılıq vermədi.

Onda Rizvan məzuniyyətə getmişdi və arxa cəbhə xidməti rəisinin onun yerinə təyin etməyə

məndən başqa adamı yox idi. Odur ki, mən eləcə əşya və ərzaq xidmətində qaldım.

Vaxtilə həzrət Zeynəb qərargahının komandiri olmuş Hacı Heydər İrandan Suriyaya gəldi. Fatimiyyun Tədmurun ələ keçirilməsi üçün qərargahın nəzarətindən çıxıb Zeynəbiyyun və Heydəriyyunla birgə onun başçılığı altında xüsusi birləşmə yaradacaqdı. Fatimiyyun üçün Dəməşq şəhərində, Livanla sərhədin yaxınlığında Şeybani adına yeni bir düşərgə nəzərdə tutuldu və şəxsi heyət oraya köçürüldü. Hacı Heydər Fatimiyyunun sistemini dəyişdirdi. Öncədən Fatimiyyunda müstəqil bir snayper və ya hərbi nəqliyyat birləşməsi vardısı, ondan sonra diviziyanın hər bir batalyonunun özünün on snayperi və üç hərbi avtomobili oldu.

Şeybani düşərgəsində lazımi təlimləri keçəndən sonra Tədmura yola düşdük. Tədmur şəhərinin 40 km-liyində Biyarat adlı düzənlik bölgə vardı. Fatimiyyun qüvvələri oraya yerləşdilər. Hacı Heydər işinin çoxluğuna görə daim gedib-gəlirdi, ancaq birinci müavini həmişə orada idi. O, müharibə əlili olan, təqaüdə çıxmış bir pasdar idi. Bəzən halı çox pisləşirdi, amma fəaliyyətini dayandırmırdı; daim ya

uşaqların arasında idi, ya əməliyyat bölgəsinə baş çəkirdi, ya da plan hazırlayırdı.

Bütün sutka boyu külək əsir, hər yerdə toz-torpaq qopurdu. Gecələr də çox soyuq olurdu. Küləyin dayanmasını arzulayırdıq. Nəhayət, dayandı, ancaq külək yerinə xırda ağcaqanadlar hücum edib bizi sancmağa başladı. Bəzi uşaqlar ağcaqanadlardan qorunmaq üçün üz və əllərinə dizel sürtürdülər. Biz onda bildik ki, orada küləyin hansı hikməti varmış.

Tədmurun ələ keçirilməsi üçün böyük bir əməliyyat hazırlanmışdı, hamının, o cümlədən, ordunun və Vətən müdafiəsi qüvvələrinin iştirakı nəzərdə tutulmuşdu. Bu əməliyyat o qədər əhəmiyyətli idi ki, Hacı Qasimin özünü dəfələrlə motosikletdə əməliyyat bölgələrini araşdırarkən görmüşdüm.

Diplomatik fəaliyyətlərdən sonra artıq Rusiya da silah və logistika xidməti ilə Suriya ordusuna köməyə başlamışdı. Bu zaman Hələb şəhərində yaşayan fələstinlilərdən ibarət Liva əl-Qüds adlı bir neçə yarımmilitarist birləşmə yaradıldı. Onlar rusların nəzarəti altında fəaliyyət göstərdilər, sonra isə yavaş-yavaş Suriya ordusunun nəzarətinə keçdilər.

Bizim dəstək bazamız Biyaratdan 30 km aralıda yerləşən T4 aerodromunda idi. Mən Əfqanıstan ordusunda işləyəndə deyirdilər ki, maddi-texniki imkanlar almaqdan ötrü bölüyün əşya xidməti üzrə məsul şəxsi həmişə batalyonda, batalyonunun əşya xidməti üzrə məsul şəxsi həmişə briqadada, briqadanın əşya xidməti rəisi də həmişə diviziyada olmalıdır. Məhz buna görə bu yolla gündə bir neçə dəfə gedib-gəlirdim. Bir müddətdən sonra uşaqlardan birini Biyaratda nümayəndə təyin edib özüm T4-ə yerləşdim. Buna baxmayaraq, ürəyim dözmür, gündə bir dəfə bölgəyə baş çəkirdim.

T4-də təyyarə dayanacaqları vardı, iki-iki yan-yana düzülmüşdü. Onların arasında damının üstünə təxminən beş metr hündürlüyündə torpaq tökülmüş otaq kimi bir yer əmələ gəlmişdi. Düşərgənin rəhbərinə dedim ki, oranı otaq kimi mənə versin. Əvvəlcə razılaşmadı, dedi ki, bura əlverişli deyil, sonra isə başqa çarə olmadığını görüb razılıq verdi.

Aerodromdakı anbarlar doluydu, canlı qüvvə korluq çəkmirdi və biz yaxşı dəstək xidməti göstərə bilirdik. Xörəyi canlı qüvvəyə soyumadan, vaxtında çatdırmaq bizim

borcumuz idi. Mətbəx günorta yeməyini saat 10-da bişirirdi ki, 1-ə qədər hamı naharını yemiş olsun. Hər gün xörəklə birgə qazlı içki də verilirdi. Həftədə iki dəfə də meyvə şirəsi verirdilər.

Mən bir gün xörək alanda məsul şəxsə təşəkkür etdim. O dedi: “Həftədə iki dəfə nədir ki?! İstəsən, mən şəxsi heyətinə gündə iki dəfə meyvə şirəsi verərəm”. Təəccüblə soruşdum ki, bu, mümkündür? Dedi ki, niyə də olmasın?! Şəxsi heyətin yerləşdiyi yeri soruşdu və yarım saatdan sonra bir TIR yük avtomobili ilə Biyarata meyvə şirəsi göndərdi. Sursat baxımından da heç bir problemimiz yox idi. Əşya və ərzaq xidmətinin bir çox uşaqları yorğunluqdan bizdən ayrılırdılar. Çünki bir-birinin ardınca qida məhsulları və ya silah-sursatla dolu TIR yük maşınlarını boşaltmalı olurdular.

Qərargahın mərkəzi anbarının rəisi Əbu Meysəm adlı yaxşı bir kişi idi. O, İranın şimalına xas şirin ləhcə ilə danışanda adamın yorğunluğu çıxırdı. Şəxsi heyətə çox ürək yandırırdı. İş çox olanda anbarın açarını mənə verirdi. Bilirdi ki, siyahıda yazılandan artıq götürməyəm, ancaq yenə deyirdi: “Nə istəyirsən, özün götür. Hətta

artıq götür. Ancaq elə et ki, heç nə israf olmasın, istifadəsiz qalmasın". O qədər bolluq vardı ki, bir porsiya ilə doymayanlar üçün əlavə xörəklər verilirdi.

Vəzifəsi olmasa da, Əbu Meysəm neçə gündən bir ön xəttə baş çəkirdi. Hətta bundan ötrü bölgənin çətin yollarından keçməyi də gözə alırdı. O, şəxsi heyətin gözlərinin içinə baxıb, "Yemək və digər imkanlar vaxtında və tam şəkildə sizə çatırmı?" – deyə soruşurdu. Bunu etməyəndə ürəyi sakitləşmirdi, elə bilirdi ki, işini düzgün görmür.

Tədmur vilayətində bizim yalnız bir şose yolumuz vardı; T4 aerodromundan Biyarata qədər oradan gedib-gəlirdik. Şosenin sağından 5 km aralıda İŞİD, solundan 10 km aralıda da əl-Nüsrə cəbhəsi yerləşmişdi. Onlar bir neçə dəfə yolu almağa cəhd etmiş, amma bacarmamışdılar.

Bir axşam yolun yaxınlığında yerləşən T4 aerodromunda həyəcan signalı verildi. Düşmən sol tərəfdən irəliləyib bir neçə təpəni almışdı. Təyyarələr bir-birinin ardınca qalxıb həmin bölgəni bombalamağa başladı. Hücum ehtimalı böyük olduğuna görə biz bir neçə gecə hazırlıqlı vəziyyətdə olduq.

Biyaratda şosenin iki tərəfində hündür təpələr vardı. Onları 1200 və 1800 sayılı təpələr kimi tanıyırdıq. Bizim qüvvələrimiz bu təpələri almışdılar, onlardan sonra gələn təpələr isə İŞİD-in əlində idi. Tədmur şəhəri ilə məsafəmiz təxminən 35 km idi. Onu bir əməliyyatda qət edə bilməzdik. Plan belə idi ki, birinci mərhələdə qarşıdakı təpələri alıb özümüzü şəhərin 5 km-liyinə yetirək, Fatimiyyun sağdan, Heydəriyyunla Vətən müdafiəçiləri də soldan hücumə keçib İŞİD-i iki tərəfdən qayçılasınlar. İkinci addımda da Tədmur şəhərini ələ keçirməyə çalışacaqdıq.

Dəra və Hələbdən fərqli olaraq, bu bölgənin yeri çox yumşaq torpaq idi. Təpələrdə avtomobil yolu yox idi, əşya və ərzağı piyada və ya heyvanların köməyi ilə uşaqlara çatdırırdıq. Avtomobil yolunu da çətinliklə keçirdik. Pəncərələr bağlı olsa da, maşının içinə toz-torpaq dolur, nəfəs almaq çətinləşirdi. Maşın hərəkətə başlayandan bir müddət sonra təkərləri yarıyacan torpağa batır və havası boşalırdı. Oraya gedən hər bir maşın üç ehtiyat təkər götürürdü. Yol olduqca kələ-kötürlü idi, bir neçə dəfə maşınların diski xarab olmuşdu. Arxa cəbhə

xidmətində bir nəfərə tapşırılmışdı ki, hər gün Hums şəhərinə gedib disk və təkər alsın. Əlbəttə, bu, asan iş deyildi, çünki Toyota Hilux avtomobilinin ehtiyat hissələri tapılmırdı.

Bir gün ratsiyadan bildirdilər ki, altı yük maşını torpağa batıb. Tez özümü yetirib gördüm ki, altısı da çevrilib. Onları BMP-nin köməyi ilə çıxarıb geri gətirdik və bir də həmin yolla göndərmədik.

Yay idi. Hava çox isti keçirdi. Toz-torpağa görə maşının şüşələrini də endirə bilmirdik. Ancaq istidən yananda üz-başımızı şalla bağlayıb şüşələri endirirdik.

Əməliyyat zamanı yaxınlaşdıqca Biyaratda daha çox qalmalı olurdum. Bu səbəbdən Əbu Meysəm lazımı razılaşdırmaları edib məni arxayınlaşdırdı ki, özü lazım olanları Biyarata göndərəcək və daha mənim T4-ə qayıtmağım lazım deyil.

O zaman Fatimiyyun diviziyasının mədəni-tərbiyəvi işlər üzrə xidmət rəisi döyüş yerinə getməkdən əsla qorxmayan Şeyx Məhəmməd adlı enerjili bir ruhani idi. O, dəfələrlə 1800 saylı yüksəkliyin ən hündür nöqtəsinə uşaqların yanına çıxmışdı. Bu yol xəritədə çox qısa, ancaq

o qədər çətin idi ki, səhər getsəydin, axşam qayıda bilməzdin, gərək qalıb ertəsi gün gələydin. Şeyx Məhəmməd bu yolu əliboş getmirdi. Buz və meyvə şirəsi ilə dolu böyük bir qazanı maşına qoyur, yandırıcı Tədmur düzənliklərinə gedib uşaqlara paylayırdı.

Əməliyyat iclaslarında bəziləri deyirdilər ki, düşməni hər tərəfdən mühasirəyə alıb qaçmağa qoymayaq. Ancaq komandir təkidlə deyirdi ki, onlara mütləq bir qaçış yolu qoymalıyıq. O deyirdi:

– Əgər bir pişiyi də şkafda saxlasan, qapısını açan kimi üzünə atılıb cırmaqlayar. Biz yeri istəyirik, müqavimət göstərməyən düşmənlə işimiz yoxdur. İmkan daxilində çalışmalıyıq ki, itki az olsun.

Əməliyyatın birinci mərhələsi uğurla başa çatdı. Fatimiyyun sağ tərəfdən, Heydəriyyunla Vətən müdafiəçiləri də sol tərəfdən hücumla keçib magistralın müəyyən edilmiş nöqtəsində birləşdilər. Dərhal yol bağlandı və böyük bir ərazi bizdə qaldı. Tədmur şəhərinə də çox yaxınlaşdıq. Artilleriya çox yaxşı dəstək verdi və komandirin proqnoz etdiyi kimi, İŞİD yaraqlıları uzun yolu qaça-qaça geri çəkildilər.

Qələbə elan ediləndən sonra bir pasdar soyuduculu bir yük maşını meyvə şirəsi ilə doldurub uşaqlara aparır. Uşaqlar yolda meyvə şirəsi aparan maşın gördükdə adətən, əl yelləyirdilər ki, saxlayıb onlara da versin. Ancaq o, qərara gəlmişdi ki, meyvə şirəsini yalnız döyüş yerindəki uşaqlara aparsın. Hələ magistralda istehkam qurmağa buldozer gəlməmişdi. Buna görə də, uşaqların bir neçəsi orada qarovul çəkirdi. Bu pasdar da oraya çatanda qarovullar nə qədər əl yelləyirlərsə, meyvə şirəsi istədiklərini zənn edib saxlamır və əsas döyüşçülərə çatmaq üçün qaza basır. Ancaq bir qədər irəliləyəndən sonra birdən ona atəş açılır. Tez maşını saxlayıb yerə enir, bilir ki, düşmənin içinə girib. Atəş aç-aça özünü qoruyub çox çətinliklə hücum nöqtəsinə qayıdır. Qarovullar yaxınlaşıb görürlər ki, iki ayağı qanayır. Onda ağrını hiss edir və ayaqlarına üç güllə dəydiyini bilir.

Mən xəstəxanaya onu görməyə getdim. Hamı zarafat edib deyirdi: “Sərin meyvə şirəsi ilə dolu bir maşını pulsuz-parasız İŞİD yaraqlılarına verdin, getdi!”

Əməliyyatın birinci mərhələsindən sonra rahat gecəmiş yox idi. İŞİD döyüşçülərinin üsulu belə idi ki, hər gecə təxminən 10-12 nəfərlə təpələrin hətta kiçik bir hissəsinə hücum edirdilər. İtki versələr də, növbəti gecə yenə gəlirdilər. Əl qumbarası atıb uşaqların bir neçəsini yaralayır və ya şəhid edib qayıdırdılar. O vaxta qədər bu üsulla bəzi bölgələri Suriya ordusundan geri ala bilmişdilər. Çünki ordu çox tez geri çəkilirdi.

İŞİD bu dəfə müqavimətlə üzləşəcəyini düşünmürdü. Uşaqlar geri çəkilməyəndə başa düşdülər ki, daş qayaya rast gəlib və qarşılarındakı müqavimət cəbhəsidir. Suriya ordusu məhz buna görə bəzən müqavimət cəbhəsinin bayraqlarını öz səngərlərinə sancırdı.

Bu müddətdə Seyid İbrahim yalnız bir axşam təpədən endi. O deyirdi: “Biz gündüzlər yatır, gecələr İŞİD-in əks-hücumlarını dəf edirik. Onların əksər hücumları şəhərin alatoranlıqında, şəxsi heyətin yorğun və yuxulu vaxtında baş tutur”.

Bir müddət idi mövqe möhkəmlənmişdi. Rizvan İrandan qayıdandan sonra mənim məzuniyyət vaxtım çatdı. İşləri ona təhvil verib

İrana getdim, orada toy hazırlıqları ilə məşğul oldum. Qayınatam toy xərcinin yerinə Quma gedib müştərək həyata başlamağımızı təklif etsə də, həyat yoldaşımın razılığı ilə kiçik bir məclis keçirdik. Toydan sonra heç kimə borclu olmadığımıza görə özümü rahat hiss edirdim. Əfqanıstanda kürəkən toy etməkdən ötrü çoxlu borc alır.

Ailələrimiz bir müddət mənə Suriyaya getməyə icazə vermədilər, amma bu ayrılığa çox dözə bilmədim. Elə olmuşdum ki, bədənim evdə idi, ruhumsa döyüş bölgələrində uşaqların yanında. Yoldaşımın anamı birtəhər razı saldı. Bilirdim ki, qayınatamın öhdəsindən gələ bilmərəm. Qaynıma dedim ki, onunla danışsın, amma razılaşmadı. Mən də məcbur olub onunla sağollaşmadan Suriyaya yola düşdüm.

İyirmi beşinci fəsil

Hələbin Buhus düşərgəsi

Mən Hələbə çatanda Tədmur azad edilmişdi. Fatimiyyun qüvvələri Hələb şəhərində Buhus düşərgəsinə yerləşmişdilər. 2015-ci ilin payızında, təxminən mənim Hələbə getdiyim zaman müqavimət cəbhəsi Hələbdə çoxlu kəndləri azad etmişdi; o cümlədən Xantuman, əl-Hazir, əl-Eys, Zeytan, Sabiqiyyə, Xəlsə və Həmrə kəndlərini. Beləliklə, Hələb şəhərinin böyük bir bölgəsi üçün təhlükəsiz zona yaranmışdı. Mən uşaqların biri ilə azad edilmiş kəndlərdən əl-Hazirə getdim. Kəndin bir hissəsində çox

qələbəlik vardı. Yaxınlaşanda gördüm ki, uşaqlar bir pikapın başına toplaşblar. Hacı Qasim maşının arxasında dayanıb uşaqlarla söhbət edirdi. Qaç-a-qaça özümü onlara yetirdim. Həmin gün hamımız üçün yaddaqalan bir gün oldu.

Xantumandan Fuə və Kəfəriya kəndlərinə qədər təxminən 40 km məsafə vardı. Bu iki kənd mühasirədə idi. Onları azad etmək üçün daha çox birliyə ehtiyac vardı. Suriya ordusu Laziqiyyədən hücumə keçməli idi, biz başqa səmtdən. Fuə və Kəfəriya kəndlərinin mühasirəsi Nübl və əl-Zəhranın mühasirəsindən də çətin idi. Çünki orada heç olmasa, kürdlərə doğru bir yol vardı, Fuə və Kəfəriya isə tam şəkildə mühasirədə idi. Camaata helikopterlə qida məhsulları atılırdı. Amma çox təhlükəli idi, çünki helikopteri asanlıqla vururdular. Suriya ordusu bu iki kəndin azadlığından daşındı və elan etdi ki, Dəməşqdə vuruşduğuna görə bunlar prioritet deyil. Biz də qərara gəldik ki, azad etdiyimiz kəndləri saxlayaq.

Qərara gəlmişdilər ki, Hələb şəhərinin Buhus düşərgəsi Fatimiyyun qüvvələrinin mərkəzi maddi-texniki bazası olsun. Qərargah komandiri

bu düşərgəni yenidən qurmağı mənə tapşırıldı. Ərəblər Buhus düşərgəsinin böyük binasına qəsr deyirdilər. İkimərtəbəli idi, çoxlu otaqları vardı, təxminən 600 nəfəri yerləşdirə bilərdik. Ancaq təxminən yarıuçmuş halda idi, hər otağın tavan, pəncərə və ya divarlarında bir nöqsan vardı. “Bismillah” deyib təmirə başladıq.

Buhus düşərgəsinin komandiri “Əbu Kumeyl” çağırduğumuz iranlı müharibə veteranı idi. İmanlı və başadüşən adam idi. Hərbi sistemdə deyirlər ki, siz rəisinizi sevməyə məcbur deyilsiz, amma ona hörmət etməyə məcbursuz. Ancaq aşağı rütbələrdən yüksək vəzifələrə qədər hamı Əbu Kumeyli çox sevir, ona ürəkdən hörmət edirdi. Bir neçə il idi təqaüd zamanı gəlmişdi, amma hər il təxirə salırdı.

Əşya və ərzaq xidmətinin uşaqları gecəyə qədər işlədiklərinə görə Əbu Kumeyl onlara səhər proqramlarına qatılmamağa icazə vermişdi. O, Buhus düşərgəsinin komandiri olduğu müddətdə yalnız bir dəfə anbarlara baş çəkib tövsiyələrini verdi, sonra da təkidlə dedi: “Mən sizin işlərinizə müdaxilə etmək istəmirəm. İşsizə tapşırırmışam, gözləyirəm ki, şəxsi heyət sizdən razılıq etsin”. Tabeliyində olanlara belə

etimadı mənə Əbu Hamidi xatırladırdı. Mən də problemləri aradan qaldırmaq üçün mümkün olduqca onu narahat etmirdim. Yalnız Hələb-Dəməşq magistralı düşmən tərəfindən bağlananda və sobalara dizel tapmayanda vəziyyəti söylədim, o da Dəməşqdən yanacaq təmin etdi.

İyirmi altıncı fəsil

Nübl və əl-Zəhranın azadlığı

2015-ci ilin fevralında İranda məzuniyyətdə olanda Nübl və əl-Zəhra qəsəbələrinin azad edildiyini eşitdim. Bu qəsəbələrin azadlığında bütün qüvvələr iştirak etmişdilər: Vətən müdafiəçiləri, Heydəriyyun, Zeynəbiyyun, Fatimiyyun... Bizdən Malikin başçılıq etdiyi batalyon hücumda iştirak etmişdi. Malik əvvəlcə snayper idi, bir müddət şəxsi heyətə təlim keçəndən sonra bu əməliyyatda hücumçu batalyonun komandiri olmuşdu.

Snayper uşaqlar çox hazırlıqlı və təcrübəli idilər. Onların komandiri olan Süleyman həm döyüşçü seçimində çox həssaslıq göstərirdi, həm də onlara çox ağır təlimlər keçirdi. Bu səbəbdən Fatimiyyun diviziyasının ən yaxşı bölük və batalyon komandirləri adətən onların arasından seçilirdi. Malik də bu əməliyyatda yaxşı çıxış etdi və adı dillərə düşdü.

Artilleriya dayanmadan piyada qüvvələrə atəş dəstəyi vermiş, əhali də uşaqlarımızın irəlilədiyini görüb qəsəbənin içindən düşməyə hücum etmişdi. Bu səbəbdən səhərə qədər bütün mövqelər ələ keçirilmişdi.

Bizim uşaqlarımız qəsəbəyə girəndə əhali şükür namazı qılırmış, gördükləri hər bir əsgəri dərhal evlərinə aparıb qonaq edirmişlər. Bir ilə qədər Nübl və əl-Zəhraya gedəndə şirniyyat və çörək mağazaları məndən pul almırdı.

Qəsəbələr azad ediləndən bir neçə gün sonra dostum İsa Mətuqu görməyə getdim. Yola düşməzdən öncə mənimlə əlaqə saxladı. Bildim ki, nə isə demək istəyir. Peşman olub dəstəyi qoymadan xahiş etdim ki, sözünü desin. Mənə dedi: “Mənim yaxınlarım dörd ildir balıq

yemirlər. Anbarınızda konserv varsa, bir neçəsini gətir”.

Mən kiçik yük maşınını müxtəlif konservlərlə doldurdum, bazardan da bəzi şeylər alıb əl-Zəhraya yola düşdüm. Qəsəbə çox gərgin və dağınıq vəziyyətdə idi. Əkin sahələrinin arasında pərakəndə evlər vardı, mərmilər daha çox torpağa düşmüşdü. Qəsəbə əhalisinin gözütoxluğu mənə çox qərribə gəldi. Yeməklə dolu bir maşını görsələr də, hətta uşaqlardan da bir nəfər yaxınlaşıb heç nə istəmədi. Bir nəfər mənim gəlişim münasibəti ilə havaya atəş açmaq istəyəndə bir qoca yaxınlaşıb dedi: “Sən Allah, atma. Bu dörd ildə kifayət qədər atışma səsi eşitmişik. Daha bəsdir”. Sonra mənimlə bir qədər dərdləşdi, bu illərdə su və xörəyin çatışmadığını, yalnız Türkiyə yolunun açıq olduğunu və kürdlərin onlara qida məhsulları gətirib on qat bahasına satdığını söylədi. Bəziləri də qarşılıqsız kömək edirmiş, hətta istəyənləri bu yolla mühasirədən çıxarıb Türkiyəyə də aparırmışlar.

Qəsəbənin cavanları qida məhsullarını ailələr arasında böldülər. Onların bəziləri ilə söhbət imkanı yarandı. Onlar deyirdilər: “Mühasirə

zamanı düşmənin hücumuna qarşı müqavimət göstərirdik. Dəfələrlə oldu ki, nəyin bahasına olursa-olsun, bir tankın da qəsəbəyə girməsinə imkan vermədik. Onlarla insan şəhid olurdu, amma tanka yaxınlaşıb içinə əl qumbarası atmağa, onu partlatmağa müvəffəq olurdular”.

İsa da çox sevinirdi. Uzun müddətdən sonra ata-anasını, ev-eşiyini görürdü. Hər bir mövzudan danışır, zarafat edirdi. Anası çox əziyyət çəkmiş, dadlı ərəb xörəkləri bişirmişdi.

İyirmi yeddinci fəsil

Xantumanın işğalı

2016-cı ilin may ayında İrana məzuniyyətə getdim, ancaq qardaşımı görməyib təəccübləndim. Anam yavaşca dedi: “Bir neçə gün qabaq Suriyaya getdi”.

Gözləri həyəcanla dolu idi. Həm onun yanında qalmağımı istəyirdi, həm də tez bir zamanda qardaşımın arxasınca getməyimi. Həmin günlərdə Xantumanın işğal olunduğunu, Fatimiyyundan və iranlı pasdarlardan təxminən 65 nəfərin şəhid olduğunu eşitdim. Çox üzücü xəbər idi. Tez bir zamanda sənədlərimi sahmana

salıb Suriyaya qayıtdım. Bilmirdim ki, orada qardaşımın dirisi ilə rastlaşacağam, yoxsa ölüsü ilə.

Düşərgədə uşaqların vəziyyəti yaxşı deyildi. Xantumanda olmuş Fatimiyyun komandirlərindən Qulam-Abbasla danışdım. Qardaşımdan xəbəri yox idi. Xantumanın vəziyyətini soruşanda dedi:

- Kəndə təxminən səkkiz dəfə hücum oldu. Əl-Nüsrə cəbhəsi hücumla toplaşan kimi bizim artilleriyamız onları vurur, irəliləməyə qoymurdu. Ancaq son hücumlarında intihar əməliyyatı etdilər. Bir BMP sürətlə irəliləyib istehkamdan keçdi. Uşaqlar pulemyot və avtomatla qarşısını ala bilmədilər. Kəndə girib küçə-küçə gəzdi və komandir qərargahı olan evin düz önündə bir neçə maşının yanında dayanıb özünü partlatdı. Partlayış o qədər güclü oldu ki, uşaqlar ruhdan düşdülər. Düşmənin tankları və hücumçuları dərhal irəlilədilər, ev-ev, küçə-küçə gedən döyüş səhərə qədər uzandı. Axırda çoxlu şəhid verməyimizə baxmayaraq, kənd işğal olundu.

Araşdırandan sonra bildim ki, qardaşım da bir müddət Xantumanda olub, amma kompüter

proqramlarını bildiyinə görə Buhus düşərgəsinə aparılıb. Kadrlar bölməsindən dedilər ki, qardaşın oradadır. Tez anama xəbər verdim ki, onu tapmışam, vəziyyəti yaxşıdır.

Bu zaman Fatimiyyunun Seyid Əlinin başçılığı altında İmam Həsən (ə) adlı ilk briqadası yaradıldı və mən bir müddət onun kadrlar bölməsinin rəisi oldum. Seyid Əli Əbu Hamidlə birgə Əfqanıstanda Talibana qarşı vuruşmuş, cəbhələrdə böyük təcrübə toplamışdı. O, gözəl əxlaqı ilə hamının sevgisini qazanmışdı; gec hirslənirdi, çox səbirli idi.

Bizim düşərgəmiz Hələbin şimalında, Nübl və əl-Zəhranın yaxınlığında yerləşən Mayir kəndində idi. Çox səfali kənd idi, böyük və gözəl villaları vardı. Evlərin zahirindən görünürdü ki, sakinləri çox varlı olub, kəndi tələsik boşaldılar. O kənddə olduğumuz müddətdə ehtiyacımız olanları Nübl və əl-Zəhra qəsəbələrindən alırdıq.

Kadrlar bölməsində mənə notbuk lazım olurdu. Buna görə imkan yarananda Buhus düşərgəsinə qardaşımı görməyə gədirdim. O da düşərgənin kadrlar bölməsində işləyirdi, mən onun notbuk və printer kimi avadanlıqlarından istifadə edirdim.

Orada şəxsi heyətə çoxlu zaman və enerji sərf edən iki nəfərlə tanış oldum. Onların biri düşərgənin kadrlar bölməsinin sədri Mənsuri idi. O, şəxsi heyətin işləri ilə məşğul olarkən gecə-gündüz bilmirdi. Bir dəfə mən otağında olan Fatimiyyun gənclərindən biri gəlib dedi: "İndicə mənə xəbər verdilər ki, anam İranda xəstədir". Çox narahat idi. Mənsuri onu sakitləşdirdi, evlərinin ünvanını soruşdu, bir neçə telefon zəngi ilə anasına təcili yardım göndərdi.

İkinci adam da gözəl insan idi, düşərgədə hakimlik edirdi. İxrac edilmiş adamları onun yanına gətirəndə imkan yaradırdı ki, istədikləri qədər danışib özlərini müdafiə etsinlər. Çox vaxt üzrlərini qəbul edir, öhdəlik almaqla qalmalarına icazə verirdi.

O günlərdə Hələbin cənubunda Fatimiyyunun İmam Hüseyn (ə) adlı ikinci briqadası yaradıldı. Bu briqada Bilas kəndində bir məktəbə yerləşmişdi. Bir gün Buhus düşərgəsindən Mayir kəndinə qayıdanda bildim ki, İmam Həsən (ə) briqadasına Hələbin cənubuna getmək əmri verilib. Xantumandan sonra düşmən Həmrə kəndini də işğal etmişdi. Əks-hücuma keçib

kəndi geri almaqdan ötrü canlı qüvvəni Hələbin şimalından cənubuna çağırıbmışdılar.

Düşərgədə sakitlik idi. Şəxsi heyət bir neçə saat idi getmişdi. Uşaqların əks-hücumunun necə olduğunu bilmirdim. Tez qərargahdakı komandir otağına getdim. Hələ qapını açmamış Süleymanın ağlamaq səsinə eşitdim. O, briqada komandirinin birinci müavini olmuşdu, uşaqlar arasında tələbkarlığı və sərtliyi ilə məşhur idi, ancaq qapını açanda gördüm ki, zar-zar ağlayır. Xəbər vermişdilər ki, əks-hücüm uğurlu olmayıb, uşaqlardan Seyid Həkim və başqa bir neçə nəfər şəhid olub.

Otaqdan çıxdım. Seyid Həkimə bir də görməyəcəyimə inana bilmirdim. Onunla birlikdə keçirdiyimiz gecə və gündüzlər aydın şəkildə gözlərim önündən keçirdi. Sanki o anda yanımda dayanmışdı, mənə deyirdi ki, otağıma gedək, qəhvə içək. Kəşfiyyat işlərinə görə gecələr yatmırdı. Bizim rəqəmsal proqramlarımızın mütəfəkkir beyni idi. Müxtəlif mobil proqramlarla işləməyi bacarır, hər kəsə öyrədirdi. Alpine Quest naviqasiya proqramını ilk dəfə mobil telefonuna o yükləmiş, onunla işləməyi öyrənib digərlərinə də öyrətmişdi.

Qəmgin halda maşına minib Bilas kəndinə İmam Hüseyn (ə) briqadasının yerləşdiyi yerə getdim. Uşaqların ruhiyyəsi əsla yaxşı deyildi; həm kənd əldən çıxmışdı, həm də şəhidlərimizin cəsədi orada qalmışdı. Uşaqlar cəsədləri gətirmək üçün plan düşünürdülər.

Səhər çağrı batalyon komandirləri Qulam-Abbasla Seyid Cəlal, 20 yaşlı bir ruhani, saçları ağardığına görə uşaqların “Ağbaş” çağırdığı bir döyüşçü, Zeynəbiyyundan bir nəfər və uşaqlardan başqa bir neçəsi BMP-yə minib Həmrə kəndinə şəhidləri gətirməyə getdilər. Şəhidlərə çatana qədər bir hadisə baş verməmişdi. Ancaq cəsədləri götürmək üçün BMP-dən enəndə hər tərəfdən atəş açılmışdı. Qulam-Abbasın ürəyinə bir güllə dəymiş, Seyid Cəlal da yaralanmışdı. Bir neçə nəfər canını qurtarıb qayıtmışdı. Nəticədə nəinki şəhidlərin cəsədlərini gətirə bilmədilər, hətta Qulam-Abbasın, Ağbaşın və gənc ruhaninin cəsədi də kənddə qaldı.

Kadrlar bölməsində üzərimə düşən işlərdən biri də şəhidlərin qovluqlarını tamamlamaq idi. Cəsədi qayıtmamış şəhid üçün dörd şahid lazım idi. Bu işə adətən çox çətin olur, vaxt alırdı.

Ancaq mən bu işlə ciddi məşğul olurdum. Bilirdim ki, cəsədi itkin düşmüş şəhidin şəhadəti sübut olunmasa, Şəhid fondunda qovluğu olmayacaq və ailəsi maddi baxımdan çətinlik çəkəcək.

Qulam-Abbasın, Ağbaşın və gənc ruhaninin qovluqlarını diviziyanın kadrlar bölməsinə aparanda məsul şəxs soruşdu:

– Qulam-Abbas Fatimiyyundan idi?

– Hə.

– Demək istəyirəm ki, əsl fatimilərdən idi?

Məqsədini yaxşı başa düşdüm. Qulam-Abbas iranlı idi, amma özünü əfqanıstanlı kimi qələmə verib Suriyaya gəlmişdi. Sonralar iranlıların Suriyaya gəlişi mümkün olanda da Fatimiyyun briqadasından getməmişdi. Özümü bilməzliyə vurub əminliklə cavab verdim:

– Hə, əsl fatimi idi, ondan da əslə yoxumuzdur.

Ancaq o öz bildiyini etdi. Gördüm ki, Qulam-Abbasın qovluğunu o birilərdən ayırdı. Məlum idi ki, onun işi yaxşı irəliləyəcək və Şəhid fondunda qovluğu açılacaq. Ona İranda təntənəli mərasim də keçirildi. Mənsə hətta kadrlar bölməsindən çıxandan sonra da Ağbaş və o

gənc ruhaniyə qarşı özümü borclu hiss edirdim. Şəhadət yerinin təxmini rəsmi ilə birgə dörd şahidin imzasını alana qədər bir il ötdü.

Xantumanın işğalından sonra əl-Nüsrə cəbhəsi iki intihar əməliyyatıyla əl-Xəlsə kəndini də tutdu. Ondan sonrakı Zeytan adlı kənd də öz-özünə süqut etdi. Düşmən intihar əməliyyatı edəndə şəxsi heyət ruhdan düşürdü, onları döyüş yerində saxlamaq çox çətin olurdu.

Zeytan kəndi işğal olunanda qərargahda idim. Uşaqların biri tələsik ratsiyanı mənə verib dedi: "Tərcüməçi yoxdur. Gör bu adam nə deyir".

Zeytan kəndindəki Fətimiyun uşaqlarından biri idi. O gərgin vəziyyətdə mənə deyirdi: "Suriyanın Vətən müdafiəçilərindən olan bir komandır mənim yanımdadır. Bundan əərbəcə soruş ki, şəxsi heyətin hardadır". Dedişini soruşdum. Cavab verdi ki, yaxınlıqdadır. Bunu Fətimiyun döyüşçüsünə söyləyəndə hirsələnib dedi: "Hansı yaxınlıqda?! Vallah, bizim 30 km-lik məsafəmizdə milçək də uçmur. Bu, motosikletlə gəlib, motosikletdən düşmək də istəmir. Gözləyir ki, bir şey olsun, qaza basıb getsin".

Doğru deyirdi. İntihar əməliyyatıyla cəbhədə nizam-intizam pozulanda hamı geri çəkilirdi.

Suriya ordusu və müqavimət cəbhəsi intihar əməliyyatlarına əl atmırdı. Ancaq ordu partladıcılıq qabiliyyəti olmayan, yerə dəyəndə vahiməli səs çıxarıb qorxu yaradan partlayış çəlləkləri düzəltmişdi. Livan Hizbullahı da su kolonkasına bənzəyən bir silah düzəltmişdi, silahlılar arasında kolonka raketi və ya fil nərəsi kimi məşhur idi. Bir yerə dəyəndə qorxunc səs çıxarırdı, elə bil, bütün bölgə partlayırdı.

Düşmən öz qələbələrindən məst ikən biz güclü müdafiə mövqeyi yaradıb onun qarşısını almağa macal tapdıq. Bu müdafiə mövqeyi bir neçə torpaq istehkam qurmaqdan, artilleriya və texnikanı lazımi yerlərə yerləşdirməkdən ibarət idi. Bu iş bir neçə ay öncə, Xantuman kəndi azad ediləndə görülməli idi. Amma o zaman vəziyyət fərqli idi. Düşünürdük ki, biz Xantumanda qalmayacağıq, başqa bir əməliyyatla Fuəyə və Kəfəriyaya gedəcəyik. Hücüm halında olduğumuza görə müdafiə mövqeyinə ehtiyac duymurduq, düşünürdük ki, ehtiyac yaransa, arxadakı artilleriyanın köməyi ilə həll olunacaq.

İyirmi səkkizinci fəsil

Tədmur şəhərinin işğalı

Rauf Fatimiyyun briqadalarının biri ilə Tədmurda olanda bu şəhərin qəfil işğal məsələsi qarşıya çıxır. O, Əbu Hamidlə birgə Əfqanıstanda Məhəmməd (s) ordusunda vuruşmuş, bir müddətdən sonra Əfqanıstan ordusunda mayor kimi xidmət etmişdi. Fatimiyyunda isə İmam Həsən (ə) briqadasının komandiri idi.

Tədmurdan Deyr əl-zur vilayətinə və İraq ərazisinə doğru bir tranzit yolu çəkilmişdir. Deyr əl-zur şəhəri o zaman İŞİD-in mühasirəsində idi.

Onlar bu şəhəri heç vaxt tam şəkildə ələ keçirə bilmədilər, əksər hissəsi və hava limanı həmişə Suriya ordusunda qaldı. İŞİD şəhərin bir hissəsini mühasirəyə almışdı, ancaq əhalinin müqavimətinə görə işğal edə bilmirdi. Suriya ordusu ərzağı və digər əşyaları helikopterlə şəhərə töküüb xalqa çatdırırdı.

Əl-Məyadin şəhəri də İŞİD-in mühüm şəhərlərindən idi, onun iqtisadi paytaxtı sayılırdı. Ondan sonra Bukamal şəhəri gəlir, daha sonra İŞİD-in nəzarət etdiyi ərazilər İraqın Mosul şəhərinə qədər davam edirdi. O zaman Riqqə şəhəri də İŞİD-in əlində idi və kürdlər onlarla vuruşurdular.

Deyr əl-zurla Tədmurun arasında Süxnə adlı kiçik bir şəhər vardı, Tədmurdan 70 km aralıda yerləşirdi və Suriya ordusunun nəzarətində idi. İŞİD ildırım sürətli hücumla Suriya ordusunu geri qovub bu şəhəri işğal etdi. Bu hadisədən sonra Tədmur şəhərindəki canlı qüvvə təşvişə düşdü. Ruslar İŞİD-in hücumundan qabaq geri çəkildilər. Şəhərdə onların böyük silah anbarları vardı, geri aparmağa macal olmadığına görə partlatdılar. Bu partlayışlar müqavimət cəbhəsi və Suriya ordusu ilə razılaşdırmadan baş verdi,

döyüşçülər elə bildilər ki, İŞİD şəhərdə intihar hücumlarına başlayıb. Bundan sonra Suriya ordusu da geri çəkildi. Ertəsi gün İŞİD bir neçə pikapla və piyada qüvvələrlə şəhərə hücum etdi. Canlı qüvvə ruhdan düşdüyünə görə güclü müqavimət göstərilmədi. Rusların və suriyalıların geri çəkilməkdə olduğuna görə Fatimiyyun uşaqları da qalıb mühasirəyə düşməyi uyğun görmədilər, bir yolla özlərini T4 aerodromuna yetirdilər. Rauf o gərgin vəziyyətdə nə qədər etmişdisə, piyada batalyonunu Biyaratda qalıb bir müdafiə mövqeyi qurmağa razı sala bilməmişdi. Bütün döyüşçülər avtobuslara minmiş, sürücüləri Dəməşqə sürməyə məcbur etmişdilər.

Tədmur şəhəri işğal olundu, İŞİD geri çəkilməmiş döyüşçüləri və müxalif əhalini qətlə etdi, görüntülərini internetdə yaydı. Fatimiyyun uşaqlarından bir neçəsi evlərdə gizlənmişdi. Ertəsi günə qədər onlarla telefon əlaqəsi saxlayırıdıq. Sonra isə əlaqəmiz kəsildi, hətta şəhid olduqlarını da öyrənə bilmədik.

Həmin günlərdə döyüş yoldaşlarımdan birinin şəhadət xəbərini eşitdim. Dəyərli ruhani olan Seyid Məhəmmədmehdi Haşiminejad bir

müddət kəşfiyyatda xidmət etmiş, sonra Fatimiyyunun tribunal hakimi olmuşdu. O, Büsr əl-hərir əməliyyatından sonra İrana qayıdıb təhsilini davam etdirmək qərarına gəlmişdi. Gedəndə elə getmişdi ki, sanki bir də qayıtmayacaq. Ancaq bir il ötmədən qayıtdı. Qərribə mənəvi halı vardı, sanki özündə deyildi. Uşaqlar onu tanıyıb komandirlərə qayıtdığını söyləmişdilər. Onu tapıb bölmələrin birinə rəhbər təyin etmək istəyəndə isə piyada qüvvələrdən ayrılmağa razılıq verməmiş, əməliyyat gününə qədər adi döyüşçülərin yanında qalması üstün tutmuşdu. Seyid Həkim israr etmişdi ki, siz mədəni-tərbiyəvi işlər üzrə rəis olmalısınız. O isə qəbul etməmiş, demişdi ki, bu dəfə piyada batalyonda vuruşmağa gəlmişəm. O, əməliyyat zamanı batalyonla birgə Tədmura getmişdi. Əməliyyat komandiri orada Seyid Həkimlə birgə onu qarşılayıb demişdi: "Məgər sən döyüş yerində olmaq istəmirsən?! Gəl, kəşfiyyat bölmələrindən birinə başçılıq elə, piyada qüvvələrin də getmədiyi yerlərə get". Ağa Həşiminejad yenə qəbul etməmişdi. Onlar demişdilər ki, başqa yolun yoxdur, komandirin əmrinə tabe olmalısan. O da bir müddət fikrə

getmiş, sonra on gün möhlət istəyib demişdi: “On gündən sonra hara desəniz, gedəcəm”. Seyid Həkim də bundan artıq israr etməmişdi.

Sonralar fikirləşəndə təxmin edirdik ki, Haşiminejad bəlkə də yuxuda şəhid olacağını görüb birdən-birə, özü də belə bir şəkildə qayıtmışdı. O, İŞİD-in Tədmur yüksəkliklərinə ardıcıl hücumlarından birində beş nəfərlə birgə şəhadətə qovuşdu. Sonralar həmin yüksəklikləri ələ keçirəndə dörd şəhidin cəsədini tapdıq, amma ondan əsər-əlamət tapılmadı.

Şəhərin işğalından sonra qərara gəldilər ki, Biyarat bölgəsi qorunsun. Bu məqsədlə Salehinin komandirlik etdiyi yeni bir briqada Dəməşqdən Biyarata göndərildi.

İyirmi doqquzuncu fəsil

Yaraqlıların Həmaya hücumu

Bir müddətdən sonra silahlılar Həma şəhərinə geniş hücumə keçdilər. Rauf şəxsi heyəti ilə birgə Həmaya göndərildi, bir neçə uğurlu əməliyyatla şəhərin işğalının qarşısını ala bildilər. Həmanın yaxınlığında Qumhanə adlı bir yaşayış məntəqəsi var, əhalisi sünnilərdən ibarətdir. Silahlılar Murikdən sonra bu şəhərə yola düşəndə əhali sünni olduğuna görə onu döyüşsüz ələ keçirəcəyini düşünürmüşlər. Ancaq şəhərin kişili-qadınli, uşaqli-böyükli bütün əhalisi silahlanıb onları şəhərlərinə

buraxmadılar. Qumhanənin müqaviməti mənə fələstinlilərin yaşadığı Muxəyyəm məhəlləsini xatırlatdı. Əhli-sünnə olduqlarına görə silahlılar elan etmişdilər ki, sizinlə işimiz yoxdur, amma icazə verin məhəllənizə girək. Məhəllə sakinləri isə razılaşmayıb onları buraxmamışdılar.

Raufun gözlərində həmişə xüsusi sakinlik, soyuqqanlılıq vardı. O, heç bir həyəcansız minlərlə insan qarşısında çıxış edə bilirdi. Çox aktiv idi. Həmişə israr edirdi ki, Dəməşq qərargahındakı mühüm icaslardan sonra Fatimiyyun öz arasında da bir iclas keçirsin, komandirlər bir-birinin planlarından xəbərdar olsunlar. Şəhadətindən bir müddət qabaq Fatimiyyuna nizamnamə hazırlayırdı. O deyirdi: “Düzdür ki, Fatimiyyun müxtəlif briqadalara bölünüb, hər biri bir qərargahın əmrində vuruşur, amma öz aramızda qanunlarımız olmalı, Fatimiyyun təşkilatını daha da nizam-intizamlı etməliyik”.

Şəhid olduğuna görə hamımız çox heyfsiləndik. Suriyanın şərq səhralarında avtomobil qəzası keçirmişdilər. O, şəhid olmuş, digər sərnişinlər ağır yaralanmışdı. Belə dəyərli bir şəxsi bəlkə də döyüşdə itirsəydik, bu qədər

təəssüflənməzdik. Qərargahın qərarına görə, sürücülük vəsiqəsi olmayan sükan arxasında oturmamalıydı. Ancaq həqiqət bu idi ki, əfqanıstanlılar İranda sürücülük vəsiqəsi ala bilmirdilər. Bizim də sürücülərimizi bu uşaqların arasından seçməkdən başqa yolumuz yox idi. Raufun şəhadətindən sonra Fatimiyyunda qərara alındı ki, sürücülük etmək istəyən döyüşçünün yaşı 23-dən az olmamalı və müvafiq imtahanı verməlidir.

Otuzuncu fəsil

Təll-əl-İmarə əməliyyatı

İmam Həsən (ə) briqadasının komandiri Seyid Əli məni briqadanın qərargah rəisi təyin etdi. Əksər iclaslarda onunla birlikdə iştirak edirdim. Təll-əl-İmarə əməliyyat iclasında qərara alındı ki, müqavimət cəbhəsi Hələb vilayətindəki bu təpəni almaq üçün səkkizinci cəhdini etsin; Heydəriyyun Qərası kəndinə hücum etsin, İmam Həsən (ə) briqadası da eyni zamanda əl-İmarə təpəsində əməliyyata başlasın.

Əməliyyat günü dostlarımdan Məhəmməd-baqirlə birlikdə hücum nöqtəsinə gedib vəziyyəti

araşdırdıq. Oradan əl-İmarə təpəsinə qədər 1 km yol vardı. Piyada qüvvələr təpənin başına çıxmışdılar, BMP və maşınlar isə yuxarı qalxa bilmirdilər, düşmənin onları vurma ehtimalı çox yüksək idi.

Məhəmmədbaqlarla birlikdə əyilə-əyilə təpəyə qalxdıq. Səs-küy olduqca çox idi. Uşaqlar oradakı pərakəndə evlərin içində və arxasında mövqe seçmişdilər. Bizə hər tərəfdən atəş açılırdı. Hiss etdim ki, oradakı döyüşçülər bir qədər yorğundurlar. Uşaqların arasında nə qədər gəzdimsə, batalyon komandirini tapmadım. Onun cəsur bir müavini vardı. Ondən soruşdum ki, batalyon komandiri hardadır? “Hücum nöqtəsindədir” – deyib yenə atəş açmağa başladı. Onu saxlayıb dedim: “Niyə oraya atəş açırsan?” Dedi: “Məgər onları görmürsən?! Düşmənlərdir”.

Halbuki bizim sol tərəfimizdə Qərasi kəndi yerləşirdi və Heydəriyyun oranı tutmuşdu. Onda bildim ki, batalyon komandiri müavini əməliyyat bölgəsinin vəziyyəti barədə məlumatlandırmayıb. İclaslarda deyilənləri başa salıb ondan uzaqlaşdım.

Beş nəfərlə birlikdə bir evə girib düşmənin çox yaxındakı torpaq istehkamına atəş açmağa başladıq. Bir müddətdən sonra bildim ki, o evdə qalmaq düzgün deyil, çünki düşmən hər an minaatanla vura bilər. Qapıdan da çıxıb çıxa bilmirdik, düşmən pulemyotu imkan vermirdi. Uşaqların biri stulun üstünə çıxıb hündür pəncərəyə yaxınlaşdı. Silahının lüləsini çərçivəyə qoyub dayanmadan atəş açmağa başladı. Düşmənin diqqətinin bu atəşlərə yönəldiyi qısa müddətdə evdən çıxıb bir qədər geridə başqa bir evə girdik. Dərhal biz atəş açdıq və o da imkan tapıb evdən çıxdı.

Hər an evə doğru top mərmisinin atılacağını gözləyirdim, amma bu, baş vermədi. Bildim ki, təpənin başındakı düşmən qüvvələrinin ağır silahı yoxdur; olsaydı, o ana qədər dəfələrlə istifadə etmişdilər. Batalyonun komandir müavininə dedim ki, nə qədər gec deyil, ratsiyadan tank və ya pikap göndərmələrini istə. Çünki düşmən bizim ağır silahımızın olduğunu görsə, qorxacaqdı və biz istehkamlarını asanlıqla ələ keçirəcəkdik.

Bir müddətdən sonra suriyalı bir sürücünün idarə etdiyi tank təpəyə çıxdı, ancaq birinci evin

arxasında dayandı, ondan irəli getmədi. Nə qədər yalvardım, hətta silah qaldırdımsa, irəli gedib özünü göstərmədi. İstəyirdim ki, getsin, döyüşçülər də dərhal arxasınca irəliləsinlər. Ancaq pulemyot və avtomat səsi bir an da dayanmır, hamını çox qorxudurdu.

Bu zaman öz döyüşçülərimizin idarə etdiyi və 106 mm çaplı topun yükləndiyi bir pikap təpəyə qalxdı, ancaq hələ bizə çatmamış düşmən mərmisinə tuş gəlib vahiməli gurultu qopardı. Tez özümüzü yetirdik. Maşın yanırdı. O şəraitdə kədərlənməyə imkan yox idi. Qatı tüstü arasında maşındakı üç nəfərin cəsədini toplayıb başqa bir maşınla geri göndərdik.

Bu hadisədən sonra uşaqlar çox ruhdan düşdülər. Axırncı evin düşmən istehkamı ilə 10 metr məsafəsi vardı. Uşaqlar yavaş-yavaş oradan və digər evlərdən geri çəkildilər. Batalyon komandirinin müavini nə edirdisə, uşaqları toplaya bilmirdi. Axırda onlara dedi ki, evlərdə nə qədər sursat varsa, geri aparsınlar. Mən də o tərəf-bu tərəfə qaçır, qışqırıb deyirdim ki, bir yerə toplaşmayın, evlərə girməyin, ətrafa səpələnin. Axırda bir nəfər qarşımda dayanıb qışqırdı: "Sən kimsən axı?" Haqlı idi. Mən

komandirləri deyildim və şəxsi heyətin vəzifəsi komandirin əmrinə tabe olmaqdır.

Bütün sursatı bir BMP-yə yüklədik. Yer doluncaya qədər uşaqlar da mindilər. Düz hərəkət zamanında sürücü qeyb oldu. Gördüm ki, piyada qayıdır. Ardınca qaçıb dedim ki, gəl BMP-ni də apar. Nə etdimsə, razılaşmadı, deyirdi ki, təhlükəlidir, piyada getmək daha yaxşıdır. Halbuki dəstək xidmətinin uşaqlarından biri həmin təhlükəli yolu Hilux avtomobili ilə gedib-gəlir, yaralıları daşıyırdı.

BMP-nin yanına qayıdıb ucadan dedim: “Bunu heç kim sürə bilmir?” Hamı bir-birinə baxdı. Bu zaman aralarından bir nəfər çıxıb dedi ki, mən gedirəm. Hamı bu cümləni gözləyirmiş kimi onun arxasınca yola düşdü. Təxminən hamı qayıtdı. Komandir müavini evlərin arasında qalmışdı; bir neçə nəfərlə birlikdə son güllələrini atırdı. Onlar da yavaş-yavaş geri çəkildilər. Biz təcridən enəndə düşmən silahlıları evlərin damından bizə atəş açdılar. Yolda sığınacaq yox idi, bacardığımız qədər ziqzaq şəklində qaçırdıq. Güllələr vıyıldaya-vıyıldaya yan-yörəməzdən keçirdi, hər an birimizin vurulacağını gözləyirdik.

Təxminən 1 km qaçandan sonra hücum nöqtəsindəki torpaq istehkamımıza çatdıq. Təmiz paltarda və arxayın şəkildə dayanmış ilk adamı görəndə çox hirsləndim, yaxasından yapışıb qışqırdım: “Siz burda nə edirsiniz? Niyə heç biriniz təpəyə çıxmamısınız? Əgər uşaqların başı üstə komandir olsaydı, o istehkamı almışdıq”.

Hər kəs deyirdi ki, mənim vəzifəm deyil. Yavaş-yavaş hirsim soyudu, bildim ki, daha iş-ışdən keçib. Reallıq bu idi ki, çoxlu komandirlər ilk dəfə idi vəzifəyə təyin edilmişdilər, hələ vəzifələri barədə tam təlimat almamışdılar. Təxminən bütün Fatimiyyun uşaqları iş və təcrübə əsnasında vəzifələrinin nə olduğunu öyrənirdilər. O anda görülməli olan yeganə iş təpənin başında qalmış BMP-ni partlatmaq idi. Onu dərhal raketlə vurdular.

Bu əməliyyatdan sonra Buhus düşərgəsində Sarəllah birləşməsinin bir batalyonu mənə tapşırıldı. Bir müddət şəxsi heyətə təlim keçdim. Təzəlikdə İmam Hüseyn (ə) briqadasının komandiri olmuş Süleyman bir gün müavini Sədaqətlə birgə məni görməyə gəldi. Dedilər ki, səni İmam Hüseyn (ə) briqadasının qərargah

rəisi seçmişik. Dedim ki, hələlik burada məşğulam, gələ bilmərəm. Qərara gəldilər ki, özləri Sarəllah birləşməsinin komandiri ilə danışib mənə icazə alsınlar. O da etiraz etmədi və mən İmam Hüseyn (ə) briqadasının qərargah rəisi oldum.

Otuz birinci fəsil

İmam Hüseyn (ə) briqadası

Briqadanın qərargah rəisi idim, amma vəzifələrimin nə olduğunu bilmirdim. Süleyman və onun birinci müavini Sədaqət də bilmirdi. Çoxlu vəzifələr kimi bu vəzifənin də məsuliyyət və səlahiyyətləri bəlli deyildi, özümüz təcrübə əsasında öyrənirdik.

Baxırdım ki, görüm iranlı pasdarlar öz qərargahlarında hansı işləri görürlər. Bildim ki, arxa cəbhə xidməti, kadrlar bölməsi və digər çoxlu bölmələr qərargahın nəzarəti altındadır. Buna görə də, briqadanın müxtəlif sahələrini

nizama salmağa çalışdım. Hər kəsin vəzifələrini müəyyən etdim, əməliyyat bölməsi kimi hələ rəisi olmayan bölmələr barədə Süleymana məlumat verdim.

İmam Həsən (ə) briqadasının komandiri Seyid Əli çox səbirli və sakit adam idi, çox gec əsəbiləşərdi. Mülayim əxlaqına görə Fatimiyyunun köhnə və təcrübəli kadrları İmam Həsən (ə) briqadasında xidmət etmək istəyirdilər. Ancaq Süleymanla işləmək asan deyildi. Onun tələbkarlığı və ciddiliyi hələ snayper birləşməsinin komandiri olduğu zamandan Fatimiyyun döyüşçüləri arasında məşhurlaşmışdı. Snayperlərin otağı həmişə digər otaqlardan təmiz və səliqəli olurdu. Süleyman tez-tez əsaslı təmizlik əmri verir, döyüşçülərinə çətin qayda-qanunlar qoyurdu. İndi də həmin tələbkarlığı briqadada icra etmək istəyirdi. Bəziləri razılaşmır, bunu qeyri-mümkün sayırdı. Çünki snayper birləşməsi 25 nəfərdən ibarət idi, briqadada isə 600 döyüşçü vardı, özü də könüllü cihad döyüşçüsü. Çoxları düşünürdü ki, bunların nazıyla oynamaq lazımdır. Ancaq Süleyman öz işini görə bildi.

Birinci addımda otaqlarda siqaret çəkmək qadağan edildi. Bəzən gecə saat 3-də qəfil “Qalx” komandası verib bir-bir otaqlara baş çəkir, balışların altına baxırdı. Siqaret tapılanda qaydanı pozanları palçığın içində uzandırıb irəli sürünməyi əmr edirdi.

Sonra əmr etdi ki, hamı saçını qısaltsın. İlk olaraq, özü bunu etdi. Ondan sonra İmam Hüseyn (ə) briqadasının uşaqları saçlarından tanındılar.

Müxtəlif birləşmələr yaratmaqdan ötrü İmam Həsən (ə) briqadası kimi təcrübəli kadrlarımız yox idi. Bəzən bizə deyirdilər: “Sizin briqadanızda məharətli kadr yoxdur. Əgər əməliyyat olsa, ciddi problemlə üzləşəcəksiz”.

Süleymanla iclas keçirdik, qərara gəldik ki, iranlı kadrlardan istifadə etmək yerinə özümüz kadr yetişdirək. İstedadları tanımaqda Süleymanın xüsusi məharəti vardı. Üç gün bir adamla oturub-durur, onun hansı işə yaradığını bilirdi. Seçilmiş döyüşçülərə qərargahın köməyi ilə təlimlər keçdik və çox tez bir zamanda məqbul səviyyəyə çatdırdıq.

Batalyon komandirləri təcrübəsiz olsalar da, çox enerjili idilər. Onlar üçün gecə-gündüzün

fərqi yox idi, yorulmadan saatlarla məşq edirdilər. Axırda onlar da özlərini ideal səviyyəyə çatdırı bildilər.

Bu batalyon komandirlərindən biri 22 yaşlı bir gənc idi. Yorulmaz xarakterlərinə və iri cüssəsinə görə ona “Briqadanın BMP-si” deyirdilər. Seyid İbrahimlə ortağ dostlarımız olan Məhəmməd Möhsüni də bir batalyonun komandiri oldu. O, Seyid İbrahimin şəhadətindən sonra çox narahat olmuşdu. Mən hər bir yolla, zarafat və ciddi söhbətlərlə onu sakitləşdirməyə çalışırdım.

Ən yüksək səviyyəyə çatdırdığımız hərbi birləşmə snayper bölüyü idi. Süleyman briqada komandiri olduğuna görə bütün snayper uşaqlar bu briqadaya gəlmişdilər. Ancaq silah problemləri vardı. Hər 150 atışdan sonra tüfənglərin lüləsi dəyişilməli idi. Süleyman onları yoxlayıb gördü ki, sıradan çıxmışlar. Ancaq yeni silahlar verilmirdi və uşaqlar həmin snayper tüfəngləri ilə idarə etməyə məcbur idilər.

Könüllü piyada qüvvələrdən idman və müqavimət imtahanı aldıq, lazımi təlimlərdən sonra hücumçu bölüyü yaratdıq. Onlar sonrakı əməliyyatlarda yaxşı çıxış etdilər.

İmam Hüseyn (ə) briqadasının düşərgəsi Əzzan təpəsinin yaxınlığında üç quşçuluq fermasından ibarət idi. Tikililəri verilən büdcə həddində təmir etməyə çalışdıq. Qışda istilik problemi yaranırdı. Pəncərələrə sellofan çəkmiş, zalın iki tərəfində generatorla işləyən soba qoymuşduq. Çünki bizə verilən dizel miqdarı kifayət etmirdi. İki qarlı qışı orada keçirdik. İkinci qışda şəxsi heyətə çarpayı da aldıq.

Otuz ikinci fəsil

Qərasi kəndi

Dəməşq-Hələb magistralına baxan əl-İmarə təpəsi düşmənin işğalında olan Qərasi kəndinin şimalında yerləşirdi. Qərasi kəndi bizim çoxumuza acı xatirəni yada salırdı: Seyid İbrahim həmin kənddə kəşfiyyat zamanı şəhadətə qovuşmuşdu. Onun dəfələri təpənin hündür yerində dayanıb fikrə getdiyini görmüşdüm. Üzünə külək əsir, saçını qarışdırırdı. Belə olanda uşaqlar onu fikrə dalmağa qoymur, dövrəyə alıb zarafata başlayırdılar.

– Bu şəhadət jestləri ilə bizi ələ salmısan?! Əşi, birdəfəlik şəhid ol, canımız qurtarsın!

Seyid İbrahim də gülüb deyirdi:

– Mən şəhid olan deyiləm. Gedin işinizin dalınca.

Çoxsaylı hücumlarla da əl-İmarə təpəsini ala bilmədik. Qərara gəldik ki, torpaq istehkam əməliyyatı ilə irəliləyək. Zirehli buldozerlər istehkamı hər gecə 100 metr irəli aparırdı, canlı qüvvə də dərhal arxasına doluşurdu. Qərargah komandirləri hər gecə həmin təhlükəli yerlərdə olur, işin irəliləyişini yaxından izləyirdilər.

İmam Hüseyn (ə) briqadasının bir batalyonu da o istehkamın arxasına göndərilmişdi. Bölgədə peşəkar ordu birləşmələri və digər batalyonlar da vardı. Adətən batalyon bir yerə göndəriləndə öz texnikasını, snayper, minaatan və digər birləşmələrini də aparırdı. Daha yaxşı əməkdaşlıqdan ötrü biz də belə etmişdik.

Briqadamızın ilk şəhidlərini orada verdik. Topdaşıyan pikapların biri üç sərnışinlə birgə elə ilk günlərdə Qərasi kəndindən atılan raket atəşinə məruz qaldı, iki nəfər şəhid oldu, maşın sıradan çıxdı.

Qərasi kəndini azad etməkdən ötrü İmam Həsən (ə) briqadasının, Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadasının və Vətən müdafiəçilərinin iştirakı ilə bir əməliyyat planlaşdırılmışdı. Əməliyyat səhərin ala-toranlığında başlandı. Biz İmam Həsən (ə) briqadasının ratsiya şəbəkəsini dinləyirdik. Canlı qüvvə uğurla Qərasi kəndinə girib qələbəsini elan etdi. Üç saatdan sonra isə ratsiyadan narahatedici səs-küy qopdu. Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadasının komandir maşını bir təpənin başına çıxmış və raketlə vurulmuşdu. Əməliyyat komandiri dayanmadan deyirdi: “Bizi qayçılayırlar”. Dərhal İmam Hüseyn (ə) briqadasına həyəcan signalı verildi. Yarım batalyon döyüşçü maşınlarla minib əməliyyat yerinə yola düşdü.

Vəziyyət sakitləşəndən sonra İmam Hüseyn (ə) briqadasına qayıtmaq əmri verildi. Bu zaman evlərin birinə raket düşdü və uşaqlarımızdan ondan çoxu şəhadətə qovuşdu. Süleyman çox narahat oldu və hirsləndi. Uşaqlara dəfələrlə demişdi ki, belə şəraitlərdə bir yerə toplaşmayın, bir-birinizdən aralı şəkildə geri qayıdın. Çünki düşmən bir nəfərdən ötrü raket atmır, uzaqdan

bir toplantı gördükdə isə raketlərindən istifadə edirdi.

İstehkam əməliyyatı ilə gecə ikən əl-İmarə təpəsinin 500 metrliyinə çatdıq. Qərara alındı ki, qalan ərazini piyada qüvvələr alsınlar. Bu əməliyyat İmam Hüseyn (ə) briqadasına tapşırıldı. Bölgənin coğrafi mövqeyinə görə tank və BMP aparmaq mümkün deyildi. Buna görə də, hücumçu bölüyümüzdən istifadə etdik. Uşaqlar irəliləyəndən sonra ratsiyadan eşitdik ki, düşmən onları gözləyirmiş. Onlar düşmənin atəşi altında çox tezliklə ağır zərbələrə məruz qaldılar, gecənin sonlarına qədər müqavimət göstərdilər, təpəni almağa ümidləri vardı, geri çəkilmə əmri verilməyincə qayıtmadılar.

Bu zaman biz hücum nöqtəsinə yerləşmişdik. Bizim arxamızdan oraya yeddi mərmə atıldı, uşaqlarımızın ikisi şəhid oldu. Mərmilər özümüzünkülər tərəfindən yanlışıqla atılmışdı. Cəld kəndin içinə minaatanlarımızın yanına getdik. Dedilər ki, biz atmamışıq. Süleyman bir-bir lülələrə əlini vurdu; soyuq idi. Araşdıranda öyrəndik ki, ordu, Hizbullah, Vətən müdafiəçiləri və hər bir briqada öz minaatan bölüklərini kəndə yerləşdiriblər. Biz də bir-bir

hamısına baş çəkib mərmiləri kimin atdığını öyrənə bilmədik.

Bu, əl-İmarə təpəsində son əməliyyat oldu. Gecə istehkamı əməliyyatı ilə, həmçinin artilleriya və minaatan bölüklərinin köməyi ilə düşməni tədricən təpədən çıxara bildik.

Otuz üçüncü fəsil

Şeyx Səid və Ramusə bölgələri

Fatimiyyun briqadaları yaranandan sonra qayda belə idi ki, qərargahdan briqada komandiri ilə əlaqə saxlayıb deyirdilər: “İndicə bir batalyon hazırla, filan bölgəyə apar və təhvil ver”. Belə vaxtlarda Süleyman hirslənirdi, düşünürdü ki, qərargah bir neçə gün öncədən xəbər verməli, əvvəlcə kəşfiyyatçılarımızı əməliyyat bölgəsinə göndərməliyik. Həmçinin kəşfiyyat rəisimiz qərargahın iclasında iştirak edib əməliyyat barədə təlimatlandırılmalıdır.

Süleymanla və birinci müavini Sədaqətlə iştirak etdiyimiz bir iclasda Hələbdəki Həzrət Rükəyyə qərargahının yeni komandiri dedi ki, kəşfiyyat rəisimizi bölgəyə göndərək, gələcək əməliyyat üçün bizim briqadadan istifadə ehtimalı var. Buna çox sevindik. Hətta əməliyyat baş tutmasaydı belə, bizimçün yaxşı təcrübə olurdu.

Ondan sonra bizə deyildi ki, bir tapşırıq üçün canlı qüvvə hazırlayaq. Süleyman etiraz edib dedi: "İndi hazırlığımız yoxdur. Briqadanın bir batalyonu əl-İmarə təpəsində mövqeyi möhkəmlətməyə gedib, həftəlik olaraq, bir batalyonla yerini əvəz edir. Peşəkar birləşmələrimiz və kəşfiyyat rəisimiz də daim ordadır, vəziyyətləri çox ağırdır, hər gün şəhid verirlər". Çox maraqlı idi ki, qərargah komandiri israr etmədi, o andaca əlaqə saxlayıb bildirdi ki, İmam Hüseyn (ə) batalyonu hazırda bu tapşırığı yerinə yetirə bilməz.

Süleymanla birlikdə məzuniyyətdə olduğumuz müddətdə Hələbin Şeyx Səid bölgəsində bir əməliyyat baş tutmuş, Sədaqətin rəhbərliyi ilə orada bir bölüyümüz iştirak etmişdi. Onlar silahlıların ağır müqaviməti ilə

üzləşmişdilər, briqadamızın uşaqlarından altı nəfəri itkin düşmüşdü. Hizbullah kəşfiyyatçıları durbinlə onların ikisinin əsir tutulduğunu görmüşdü. Biz nə qədər gözlədiksə, itkin düşənlərdən xəbər çıxmadı. Silahlılar 40-dan çox qruplaşmanı təmsil edirdilər. Əl-Nüsrə cəbhəsi ilə Əhrar əl-Şam qruplaşmaları adətən əsirlərin filmini dərhal internetdə yayır, Livan Hizbullahına mesaj verirdilər ki, öz əsirləri və ya cəsədləri ilə dəyişdirməyə hazırdırlar. Bu dəfə isə həmin beş nəfərdən heç bir xəbər çıxmadı.

Şeyx Səid yaşayış məntəqəsində uğursuzluqla üzləşdikdən sonra qərara alındı ki, yaxınlıqdakı Ramusə bölgəsində əməliyyatı davam etdirək. Bu ardıcıl əməliyyatlar Hələb şəhərini azad etməkdən ötrü idi. Onun qərb hissəsi bizdə idi, şərqinə isə düşmən nəzarət edirdi. Ramusə əsas Dəməşq-Hələb magistralına çox yaxın idi, düşmən oranı tez-tez raketlə vururdu, günboyu snayperlərin hədəfində idi. Ramusəni almaqla bu magistraldakı təhlükə də aradan qalxacaqdı. Bu əməliyyatda bizim briqadadan əlavə Fatimeyi-Zəhra briqadası və Suriya ordusu da iştirak edirdi.

Hələ yola düşməmiş hamımız Məhəmməd Möhsününin başına toplaşdıq. Növbə ilə alnını öpür, onunla şəkil çəkdirir, gülə-gülə deyirdik: “Bu dəfə gərək gedəsən, Seyid İbrahim səni gözləyir”. O da sevincək cavab verirdi: “Siz ki məni ötürə-ötürə şəhid etdiniz. Allah ağzınızdan eşitsin!”

Ramusədə bir-birinə bitişik bir neçə ev vardı, onları təmizləmək lazım idi. Uşaqlar birinci evə girib gürzlə və digər alətlərlə divarları dəldilər, bu yolla bir-bir o biri evlərə keçib irəlilədilər. Sonuncu evdən sonra küçəyə çıxan kimi düşmən pusqusu ilə üzləşdilər, ətraf evlərin zirzəmisindən açılan atəşlərə məruz qaldılar. Məhəmməd Möhsüni orada şəhid oldu. BMP ləqəbli 22 yaşlı gənc ratsiyadan Süleymana dedi: “Mən burdan çıxı bilərəm, amma ətrafımda üç-dörd yaralı var. Bunları nə edirəm?” Bu ondan eşitdiyimiz son sözlər oldu. Geri qayıtmadı, həmin küçədə şəhadətə qovuşdu.

Süleyman axşam qərargahda çox narahat və hirsli idi. Qərargahla əlaqə saxlayıb dedi ki, biz şəhidlərimizi gətirməkdən ötrü bölgəyə qayıdırıq. Qərargah komandiri də razılaşdı, bizə

bir tank və 23 mm çaplı topun yükləndiyi bir pikap göndərdi.

Ertəsi gün səhər çağı təxminən 40 nəfərlə Ramusə bölgəsinə getdik, bir-birinə yapışmış və divarları uçurulmuş evlərdən keçdik. Küçədə şəhidlərimizin cəsədlərini görürdük, amma yaxınlaşa bilmirdik. Hər tərəfdən atəş açılırdı. Düşmənin haradan atəş açdığını da görə bilmirdik. Küçəni və ətrafındakı evləri tank və topla nə qədər vurdularsa, xeyri olmadı, atəşin həcmi azalmadı və biz şəhidlərimizi gətirə bilmədik.

Otuz dördüncü fəsil

Əl-İmarədə mövqeyimizin möhkəmlənməsi

Şəxsi heyətimiz mövqeyi möhkəmlətməkdən ötrü beş aya yaxın əl-İmarə tərəsində qaldı. Düşmənlə məsafəmiz təxminən 100 metr idi. Hər iki tərəf bir-birinin get-gəlini asanlıqla görürdü. Qərargahdan təmas xəttinə qədər iyirmi dəqiqəlik yol vardı. Biz hər gün avtomobillə bu yolu gedəndə düşmən oranı minaatanla vurmağa başlayırdı. Hər üç-dörd gündən bir şəhid verir və ya yaralanırıdıq. Batalyon komandirlərindən birinin soyadı Bustan idi,

oturduğu səngərə mərmə düşməsi nəticəsində şəhadətə qovuşdu.

İyirmi yaşlı bir gənc də vardı, hər iki ayağı kəsildi. Xəstəxanaya onu görməyə gedəndə necə təskinlik verəcəyimi bilmirdim. Ailəsi Əfqanıstanda yaşayırdı. Belə yaralılar adətən həmişə eyni halda olurdular; bəzən yüksək əhval-ruhiyyə ilə deyib-gülürdülər, bəzən isə özlərinə qapanırdılar, danışmağa hövsələləri olmurdu. O, zarafatlaşıb gülüşəndən sonra narahat halda mənə dedi: “Mən cəhənnəmə, bilmirəm anama nə deyim. Əgər bilsə, infarkt olacaq”.

Yalnız sözlərimlə onu bir qədər sakitləşdirə bilirdim. Əlimdən başqa bir şey gəlmirdi və bu mənə çox əzab verirdi.

Əl-İmarə təcridində təmizlik və sursat baxımından yaxşı vəziyyətdə deyildik. Bir gün bir batalyon komandiri əlimdən tutub məni uşaqların yanına apardı, dedi ki, mən nə deyəcəyimi bilmirəm, bunlara özün cavab ver.

Əməliyyat günlərindən fərqli olaraq, bizə olduqca az imkanlar çatırdı, uşaqlar çox şikayətlənirdilər; nə yuyunmağa şampun vardı, nə də paltarlarını yumağa yuyucu tozu. Dedim:

“Əşya xidməti rəisi qərargaha o qədər gedib əliboş qayıdıb ki, bir də getsə, onu həbs edəcəklər”. Onlar “Yoxdur” deyəndə daha bizim əlimizdən bir şey gəlmir. Hər kəs gözə ala bilmir ki, işi kadrlar bölməsinə getsin və İrana göndərsin”.

Uşaqlarla belə danışmağa məcbur idim. Halbuki onlar haqlıydılar.

Suriya ordusu mövqeyi bizdən təhvil alacaqdı, amma bugün-sabah edirdi. Hər həftə elan olunurdu ki, ordu komandirlərindən biri baxış keçirməyə gəlir. O da adamları ilə gəlib bir qədər gəzişir, gedəndən sonra daha xəbər çıxmırdı.

Ordu sözünü tutmadığına görə Süleymanla qərargah komandiri çox mübahisə edir, amma bir-birinin öhdəsindən gəlirdilər. Qərargah komandirinin çox gözəl xasiyəti vardı; axşam onunla dalaşırdın, səhər yadından çıxarırdı. O düşünürdü ki, mübahisələr normaldır, şəxsi zəmində deyil, ümumi işə və şəxsi heyətə görədir.

Nəhayət, bizim briqadamızı bölgədən azad etdilər, amma yenə də mövqeyi Suriya ordusu təhvil almadı, bizim yerimizə Sarəllah birləşməsi göndərildi. Onlar hələ tam yerləşməmiş iki şəhid

verdilər. Sarəllah komandiri mövqeyi təhvil aldığına peşman oldu, ancaq geriyə yol yox idi. Süleyman əməliyyat komandirimiz Əli Yavəri onun yanında saxladı ki, həm ruhlandırsın, həm də təhlükəli yerləri göstərsin.

Bundan sonra bizə təcrübə oldu ki, əməliyyat zamanı əşya bolluğu olanda, istədiklərimiz artıqlamasıyla veriləndə bacardığımız qədər alıb əməliyyatdan sonrakı günlərə saxlayaq və mövqeyi möhkəmlətmə zamanında şəxsi heyətə cavab verə bilək.

Bu hadisələrdən sonra Sədaqət briqadanın komandir müavini vəzifəsindən istefa verib məzuniyyətə getdi. O deyirdi: “Mən artıq qocalmışam. Əgər qayıtsam da, vəzifə qəbul etməyəcəm, sadə döyüşçü kimi vuruşacam”.

Süleyman komandir müavini vəzifəsini mənə təklif etdi. Dedim ki, mən indiyə qədər belə bir iş görməmişəm. Dedi: “Mən də bundan öncə heç bir briqadaya komandirlik etməmişdim. Bu da belə! İnşallah, öhdəsindən gələrsən!”

Otuz beşinci fəsil

Təll-Ərbəin

Təll-Ərbəin Hələb vilayətində bir-birinə bitişik yüksəkliklərin adı idi, orada mövqeyi möhkəmlətmək Suriya ordusuna tapşırılmışdı. Bizim briqadamız ehtiyat qüvvə kimi ondan öncəki kəndə yerləşmişdi. Orada olduğumuz üç ay ərzində qərargahdan ezam olunmuş təcrübəli hərbcilər batalyonlarımıza təlim keçdilər. Hər həftə bir batalyona manevr təyin olunur, manevrlərdə döyüş patronlarından istifadə edilirdi. Təlimçilər gedəndən sonra özümüz məşqləri davam etdirdik. Süleyman hər bir neçə

gündən bir tərənin başına çıxıb qəfildən həyəcan signalı verirdi. Fərz belə idi ki, düşmən hücumu keçib, şəxsi heyət ən qısa zamanda özünü tərənin başına yetirməlidir. Bir neçə nəfərin işi bölüklərin tərəyə çıxdıqları zamanı qeyd etmək idi. Bu sahədə bacarıqlarımızı artırırıdıq.

Süleyman məzuniyyətdə olduğu qısa müddətdə də istedadlı kadrlar axtarırdı. O, İrandan ağa Şəfəqi gətirib briqadanın əməliyyat komandiri təyin etdi. Biz dedik ki, o indiyədək yalnız bölük komandiri olub. Süleymansa deyirdi ki, mən onda bu bacarığı görürəm. Şəfəq əməliyyatdan öncə şəxsi heyətə rəhbərliyi yaxşı yerinə yetirdi, sonrakı hücumlarda da Süleymanın gözlədiyi kimi çıxış etdi.

Otuz altıncı fəsil

Yeni məsuliyyət

Bu bir neçə ildə Hizbullah komandirlərindən olan ağa Zülfüqarla və onunla işləyən İsa Mətuqla əlaqəmi kəsməmişdim. Bəzən onların Hələbdəki düşərgələrinə baş çəkir, söhbətləşirdim. İsağilin əl-Zəhradakı evlərinə də gedirdim. O həmişə mənə çox yaxşı qulluq edirdi.

İrana məzuniyyətə getmişdim. Ağa Zülfüqar mənimlə əlaqə saxlayıb dedi ki, Hacı Qasimin əmri ilə Fatimiyyundan, iraclılardan, suriyalılardan və iranlılardan ibarət bir diviziya

yaradacaq, onlara altı ay xüsusi təlimlər keçəcəklər. Mənə dedi ki, onun Fatimiyyuna aid bölməsinə rəhbərlik edim. Dedim ki, indi İmam Hüseyn (ə) briqadasındayam və Süleymanı tək qoya bilmərəm. Dedi ki, mən Süleymanla danışıb onu razı salacağam.

Bir neçə gündən sonra bir düşərgəyə getdim və oradakı Fatimiyyun döyüşçülərinə komandir təqdim olundum. Bu bir neçə batalyon təzəlikcə təlimə başlamışdı və mütləq Fatimiyyun diviziyasında olmaq istəyirdilər. Onlara başa saldım ki, şübhəsiz, Fatimiyyundandırlar, amma Livan Hizbullahına ezam olunublar. Axşamlar təlimdən sonra otağıma gəlirdilər, onlarla söhbətləşirdik. Onların bir qismi birbaşa Əfqanıstandan gəlmişdi, orada müharibə təcrübələri vardı. Düşərgə rəhbəri mənə çox hörmət edir, otağımın soyuducusunu həmişə meyvə ilə doldururdu. Mən də axşamlar otağıma gələn uşaqlara meyvə verirdim.

Hələ bu vəzifəni tam qəbul etməmişdim. Qərara gəlmişdik ki, ağa Zülfüqar yazda gəlsin və iş barədə ətraflı danışaq. Ancaq onun tərəfindən düşərgəyə iki livanlı gəldi. Onlardan Cihad adlı birini öncədən tanıyırdım. Onlar

uşaqlardan idman imtahanı aldılar. Hamısı imtahandan yaxşı çıxdı. Döyüşçülərin hamısı gənc və əksəri təhsilli idi.

Ağa Zülfüqara məktub yazıb nəzərdə tutduğu briqadanı yaratmağın şərtlərini qeyd etdim. Yazdım ki, ən azı altı pikap, iki 120 mm, iki 82 mm və on 60 mm çaplı minaatan, bir minikatyuşa, bir Suv avtomobili və artilleriya bölməsi təmin olunsun. Bundan əlavə, mən yalnız ağa Zülfüqarın əmri altında işləyəcəyəm, başqa bir şəxsin yox. Çünki bu bir neçə ildə bəzi qüvvələrin təkəbbürlü olduqlarını görmüşdüm, onlarla işləməyin çox çətin olacağını bildirdim.

Hizbullahın arxa cəbhə xidməti öz üzərinə düşürdü. Bəzi Hizbullah komandirlərinin şəxsi heyətə nisbətən daha yüksək rifah imkanları vardı. Əlbəttə, onlara da yaxşı baxırdılar. Soyuq qış gecələrinin birində bir binaya getdim. Onun bir mərtəbəsində Hizbullah qüvvələri, bir mərtəbəsində də suriyalı döyüşçülər yerləşmişdi. Livanlı qüvvələrin üç cür sobası vardı, içərini çox yaxşı qızdırırdı: dizel, elektrik və qaz sobaları. Halbuki suriyalı döyüşçülərin qaldığı birinci mərtəbədə soba yanmırdı, özlərinə adyal büküb oturdular. Onlara

gündəlik cəmi 3 litr dizel verilirdi, sobanı yalnız axşam və səhərə yaxın yandırmağa məcbur olurdular. Mən belə səhnələri yadıma salıb ağa Zülfüqardan başqa bir şəxslə işləmək istəmirdim. Ancaq axırda başqa bir adam rəhbər təyin olundu, aramızda razılıq baş tutmadı və mən öncəki işimə, yəni İmam Hüseyn (ə) briqadasında komandir müavini vəzifəsinə qayıtdım.

Otuz yeddinci fəsil

Ailəvi ziyarət

Qərara alınmışdı ki, şəhid ailələri komandir ailələri ilə birlikdə Suriyaya ziyarətə getsinlər. Bir neçə dəfədən sonra bu proqramın eyibləri üzə çıxdı. Bu səfərdə şəhid övladları ataları sağ olan uşaqlarla birgə iştirak edirdilər. Bu isə onların həsrətli baxışlarına səbəb olurdu. Heç kəs bu vəziyyətdən məmnun deyildi. Sonra qərara gəldilər ki, hərəm şəhidlərinin ailələri ayrıca gəlsin, hərəm müdafiəçilərinin ailələri də ayrıca.

Hər səfərdə hər briqadaya beş ailə nəzərdə tutulmuşdu. Bu səfərlər əvvəllərdə həvəsləndirici xarakter daşıyırdı. Hər briqadanın komandiri Suriyada daha çox xidmət etmiş döyüşçünün ailəsini ziyarət siyahısına salırdı. Onların biri qərargahda təmizlik işlərinə baxan Kərbəlayi ləqəbli qoca bir kişi idi. Yaşı çox olsa da, bir an da boş durmurdu. Bir küncün çirkli olduğunu görəndə kimi oradan başlayırdı, bir də görürdün ki, piyada batalyonların qaldığı yerlərin sonuna qədər hər yeri təmizləyir. Halbuki batalyonun öz xidmətçisi vardı. Ona “Bu qədər işləməyə ehtiyac yoxdur” deyəndə cavab verirdi ki, ürəyim dözmür. Hər gələndə dörd-beş ay qalırdı. Yoldaşı İranda xəstə idi, üç oğlunun ikisi Fatimiyyunda vuruşurdu. Biri snayper, digəri də bölük komandiri idi. Üçüncü oğlu isə anasının yanında qalmışdı. O, ailəsinin Suriyaya ziyarətə gələcəyini eşidəndə inana bilmir, ağlayıb deyirdi: “Məni ələ salmayın!”

Mən anamla həyat yoldaşımın adlarını verəndə yoldaşım səkkizaylıq hamilə və tam istirahət rejimində idi. Həkim ona səfərə çıxmağa icazə vermirdi, ancaq həm mən, həm də özü israrla ziyarətə getmək istəyirdi. Sonuncu dəfə

qayınanamla danışanda dedi: "Başına nə gəlsə, səndən biləcəm!" Çox həyəcanlı idim, amma bu işi həzrət Zeynəbə tapşırıdım.

Düşərgədə onları gözləyirdim. Uçuşları iki saat gecikmişdi, yoldaşım isə ayaq üstə çox dayanmamalı, oturmamalı idi. Axırınıcı dəfə zəng vuranda telefonu sönmüşdü. Bildim ki, təyyarəyə miniblər.

2016-cı ilin payızı idi. Narın, amma güclü yağış yağırdı. Çox həyəcan keçirir, yoldaşımın başına bir iş gəlməsindən qorxurdum. Düşərgənin ruhanisi halımı görüb məni sakitləşdirməyə başladı.

– Yağış altında dua qəbul olur. Nə üçün dua etmirsən?

Sevincək dama çıxdım. Üzümü yağışa, əllərimi də göyə qaldırdım. Hələ bir söz deməmiş qəlbimin sakitləşdiyini hiss etdim. Allahdan istədim ki, yoldaşımın anam bu səfəri salamatlıqla başa vursunlar. Başdan-ayağa islanmış halda və qəribə rahatlıq içində otağıma qayıtdım. Bir aydan sonra qızım dünyaya gələndə həmin yağışlı gecəni xatırlayıb adını Baran (yağış) qoyduq.

Səhər saat 5-də Dəməşqə yola düşdüm. Ancaq Xənasir-Əsəriya yolunu bağlamışdılar. Bu yolun bir tərəfi İŞİD-in, digər tərəfi də əl-Nüsrə cəbhəsinin nəzarətində idi, bəzən təhlükəsizliklə bağlı bağlanırdı. Saat 07:30 dəqiqəyə qədər gözlədim, yol açılan kimi maşını saatda 180 km sürətlə sürüb tez özümü Dəməşq hava limanına yetirdim. Mən çatanda dedilər ki, təyyarə çatıb, qonaqları Zeynəbiyyəyə ziyarətə aparıblar. Onları hərəmdə görüb çox sevindim. Yoldaşımın vəziyyəti yaxşı idi. Anam da məni yaxşı qarşıladı. Ərbəin səfərinin narahatlığı qəlbindən çıxmışdı. Həmin il ərbəində Kərbəlaya getmək istəyirdi, amma onu apara bilməmişdim. Orada həzrət Zeynəbin ziyarəti ilə gözlərinə işıq gəlmişdi. Səhərlər və axşamüstülər ziyarətə gedir, gecənin yarısına qədər həzrət Rüqəyyənin hərəmində qalırdıq.

Birinci səfərlərdə karvanın təhlükəsizliyini Livan Hizbullahı təmin edirdi, ancaq sonralar Fatimiyyundan otuz döyüşçü bu işi öz üzərinə götürdü. Səfərin ən çətin hissəsi ailələrin üstüörtülü Şam bazarına alış-verişə getmələri idi. Fatimiyyun qüvvələri ailələri bir saat yerinə bir neçə saat gözləməli olurdular. Bir dəfə

yoldaşım la anam təyin olunmuş vaxtda gəlib avtobusa oturdular, amma digər sərnişinlər bir saat yarım dan sonra gəldilər. Karvan rəhbəri ilə danışib yoldaşımın vəziyyətini başa saldım. O da onları ziyarətə minik avtomobili ilə aparıb-gətirməyimə icazə verdi.

Otuz səkkizinci fəsil

Sin əməliyyatı

Bir gün qərargah komandiri Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadasının komandir müavini ilə birlikdə xəbərsiz yanıma gəlib birlikdə bir yerə getməyimizi istədilər. Hələb şəhərindən çıxıb altı saatdan sonra Dəməşq vilayətinə girdik. Sin bölgəsində müqavimət cəbhəsinin və Suriya ordusunun iştirakı ilə böyük bir əməliyyata hazırlıq gedirdi. Ərəblər orada tikilmiş hava limanına Sin hava limanı deyirdilər. Bizdən öncə bütün canlı qüvvə oraya yerləşmişdi. Qərargah komandiri dedi ki, gedib bölgəni görməli, öz

briqadanıza yer tapmalısınız. Bərəhut çölünə bənzəyən o ənginlikdə bütün binalar və ordunun hərbi hissələri dolmuş, təxminən boş yer qalmamışdı.

Fatimiyyunun yeni yaradılmış İmam Rza (ə) adlı dördüncü briqadası hava limanından 100 km irəliləmiş, magistral üzərində 10 km-lik məsafələrlə postlar qurmuşdu.

Bu əməliyyatdan ötrü Sin hava limanında mühüm bir iclas keçirildi. Yüksək vəzifəli komandirlərin hamısı iştirak edirdi. Süleyman məzuniyyətdə olduğuna görə onu mən əvəzləyirdim. Qərargah komandiri həmişə israr edirdi ki, biz də belə iclaslarda iştirak edib vəziyyəti öyrənək, hər hansı çatışmazlıq olanda yaxından şahid olaq, imkanların olduğunu və bizə verilmədiyini düşünməyək.

Bu iclasda Suriya ordusunun komandirləri və bir neçə rus zabıt də iştirak edirdi. Onda şayiə yayılmışdı ki, Əsəd hökuməti kimyəvi silahdan istifadə edir. Bu baxımdan, Amerikanın müharibəyə qoşulma ehtimalı vardı. Amerikanın görəcəyi ilk iş də Suriyanı uçuşun qadağan olunduğu zona elan etmək olacaqdı. Əgər belə olsaydı, biz imkanlarımızı daha hava yolu ilə

gətirə bilməyəcək, bundan ötrü quru yol düşünməli olacaqdıq.

Sin hava limanı bölgəsində İraq sərhədinə gedən bir tranzit yolu vardı, amma İŞİD-in əlində idi. Əməliyyat planı belə idi ki, biz bu yolu alaıq, İraq daxilində də Həşd əl-şəbi qüvvələri sərhədə qədər yola nəzarət etsinlər. Bölgədəki hərəkətliliyimizə görə Amerika İraq sərhədinin yaxınlığında, Suriya ərazisindəki Tənəf magistralının kənarında bir hərbi baza qurmuş, Rusiyaya elan etmişdi ki, bu bazanın 30 km-liyindəki hər bir hərəkət vurulacaq.

Suriya ordusunun buldozerlərindən biri xarab olub həmin sahədə qalmışdı. Amerika Rusiya tərəfinə elan etmişdi ki, bu buldozeri götürməyə bir saat vaxtınız var, götürməsəniz, vuracağıq. Axırda onu vurdular. Ondan öncə də həmin ərazidə bir zirehli avtomobil, İraq ordusunun bir maşını və bir pilotsuz uçuş aparatı hədəf seçilmişdi. Buna görə qərara alındı ki, planla irəliləyək, Amerika bazasının 30 km-liyinə yaxınlaşmayaq, çöllükdən İraq sərhədinə gedək.

Dəməşqdən Sin hava limanına qədər bir saatlıq yol vardı. Həzrət Zeynəb qərargahı Sin hava limanından 100 km irəliləyib yolda postlar

qurmuşdu. Digər Fatimiyyun briqadaları da bu 100 km-də öz binalarına yerləşmişdilər. Mən İmam Hüseyn (ə) briqadası üçün elə münasib yer axtarırdım ki, maddi-texniki dəstək bazasından çox da uzaq olmasın və problemlə üzləşməyək.

Ətraf biyabanlarda çox gəzəndən sonra orduya məxsus bir quşçuluq fabriki tapdım. Onun hər tərəfinə tikanlı məftillər çəkilmiş, önünə qarovul qoyulmuşdu. Ordu oranı hərbi hissəyə çevirmişdi, amma hələ boş idi. İçəri girib generalla danışdım. Briqadamızın oraya yerləşməsinə razılıq verdi.

Hələbə qayıdanda Fatimiyyunun qərargah rəisi dedi ki, batalyonu oraya aparım, amma razılaşmadım. Qərara gəlmişdim ki, hər şeydən öncə əşya və ərzaq xidməti rəisini səkkiz nəfərlə birgə oraya aparım, binanı bir batalyonun yerləşməsi üçün lazımı imkanlarla təmin etsinlər.

Sin hava limanına çatanda batalyonu gətirmədiyimə görə Allaha şükür etdim. Çünki Baş qərargahdan dedilər ki, quşçuluq fabriki dəstək dayağından çox uzaqdadır, axtarın, başqa bir yer tapın.

Yenə axtarmağa başladım. Bu dəfə daha yaxında bir yer tapdım. Böyük dəmir qapıları və hündür tavanları olan bir neçə anbar idi. Onların üçünü özümüzə ayırdıq. Əşya xidməti rəisinə və yanındakılara dedim ki, tez işə başlayın, su çənini, səyyar hamam və tualetləri təhvil alın və ən birincisi elektrik xətti çəkin.

Bir neçə saatdan sonra İmam Rza (ə) briqadasının uşaqlarından biri dedi ki, başqa bir yer də var. İordaniya sərhədindən 50 km aralıda Ərəb Əmirliklərinin tarlası adlanan bir ərazi vardı, binaları Suriya ordusunun ixtiyarına verilmişdi. Ora baxış keçirəndə gördüm ki, bütün imkanları yerindədir. Anbarları təmir etmək isə çox zaman aparacaqdı. Odur ki, Əmirliklərin tarlasına yerləşmək qərarına gəldik.

İlk olaraq, Ülyaniyyə kəndinə baxan təpəni, onun ardınca da kəndin özünü azad etdik. Kəndin azadlığından bir gün sonra isə İŞİD-in 80 avtomobillik bir hərbi karvanı kəndə doğru hücumla başladı. Ancaq Rusiya təyyarələrinin və Suriya ordusunun vaxtında bombardmanı nəticəsində karvan məhv edildi.

Ülyaniyyə kəndində də dörd böyük otağı olan bir evi İmam Hüseyn (ə) briqadası üçün seçdik.

Əmirliklərin tarlasına yerləşmiş batalyondan əlavə bir batalyonu da ağa Şəfəqlə oraya göndərdim. Artilleriya və tibb birləşmələri də kəndə yerləşdi. Yay fəsli idi, uşaqlar həyətdə də özlərinə yer hazırladılar və təxminən hamı yerləşdi. Su problemimiz yox idi, elektrik məsələsini də generatorla həll etdik.

Canlı qüvvənin yerbəyer olmasına görə bu müddətdə daim Dəməşq-Hələb yolunda get-gəldə idik. Hələbdən Dəməşqə mobil rabitə əlaqəsi yox idi. O zaman problemlərimizdən biri mobil operatorların anten xidmətinin olmaması idi.

Mən Hələbdə olanda Şəfəq bir yolla mənimlə əlaqə saxlayıb dedi: "Biz Ülyaniyyə kəndinə yerləşmişik. İndi bizə deyirlər ki, əməliyyatda iştirak edin". Nə deyəcəyimi bilmədim. "Əməliyyata qoşulmayın" desəydim, vaxt itkisi ola bilərdi. Allaha təvəkkül edib dedim: "Problem yoxdur. Razılaşın, mən də gəlirəm".

Gecikmədən maşına minib Dəməşqə yola düşdüm. Sin hava limanından 100 km-ə qədər irəliləyib amerikalıların bazasının 30 km-liyinə çatdım. Qadağan olunmuş zonaya girməmək üçün torpaq yolla getməli idim. Təxminən

günorta olmuşdu. Günəşli gün idi, maşının pəncərəsindən isti külək gəlirdi. Qarşıdan bir maşın yaxınlaşdı. İmam Rza (ə) briqadasının kəşfiyyat rəisi Şahid idi. Salamlaşandan sonra dedim:

– Başlanmış əməliyyatdan nə xəbər var?

– Sizin batalyonunuz səhərdən əməliyyata gedib, amma onlarla heç bir əlaqə saxlaya bilməmişik.

Birdən ürəyimə həyəcan doldu, beynimə min cür fikir gəldi. Özümü tez uşaqlara yetirmək istəyirdim. Şahid çöllükdə itməyim deyə naviqasiya proqramı olan planşetini mənə verdi.

Kəndə doğru sürətlə sürməyə başladım. Kənddəki uşaqlardan İmam Hüseyn (ə) briqadasını soruşdum. Bir istiqaməti göstərib dedilər: “Onlar səhər tezdən Fatimiyyunun qərargah komandiri ilə çöllükdən getdilər”. Göstərdiyi istiqamət başqa yerlərdən fərqlənmirdi. Hər yer təpəli çöllük idi, baxanda adam özünü azmış hiss edirdi.

Maşına minib bitib-tükənməyən qum və çınqıllar üzərində sürməyə başladım. Çalaya düşməmək üçün sükanı daim fırladırdım. Nə

qədər gözümü qıyıb ətrafa diqqətlə baxırdımsa, az canlı görürdüm, daha çox ilğim gözə çarpırdı.

Bir müddətdən sonra kəndin qaraltısı da yox oldu və bütün ətrafımı eyni şəkildə əhatə edən əngin biyabanda tamamilə itdim; başdan-başa mavi rəngli səma kimi yer də büsbütün torpaq rəngində idi. Naviqasiya proqramı da işimə yaramırdı, çünki hara getdiyimi bilmirdim.

Qarşıma bir şey çıxacağını gözləyirdim. Axırda elə də oldu. Uzaqdan mənə doğru qara bir maşın gəlirdi. Bilmirdim İŞİD yaraqlısıdır, yoxsa bizimkilərdən. “Bismillah” deyib tez silahımı hazırladım, ayağımı yavaş-yavaş qazdan götürüb yaxına buraxdım. Hiss elədim ki, o da sürətini azaldıb və mənim kimi tərəddüd edir. O işıqda nəhayət, bir-birimizi tanıya bildik və yenə qaza basıb bir-birimizə yaxınlaşdıq. İran-İraq müharibəsi əlillərindən olan pasdarlardan idi. Vəziyyəti elə idi ki, gündə on beş cür dərman içirdi. Maşının arxasını qida maddələri ilə doldurub uşaqlara aparmış, ancaq onları tapa bilməmişdi. Ondan kəndə qayıtmasını xahiş edib, “Əgər Allah istəsə, onları tapacağam” dedim və yeyinti məhsullarını öz maşınma yükləyib yola düşdüm.

Günəş qərbə doğru gedir, alçaq təpələrin kölgəsi yavaş-yavaş uzanırdı. Yolu düzgün gedib-getmədiyimi bilmirdim, uşaqların hansı vəziyyətdə olduqlarından xəbərsiz idim. Yorulmuşdum, çox həyəcanlı idim. Birdən uzaqdan başqa bir maşın da peyda oldu. Sürətlə gəlirdi. Bir neçə dəfə işıqı yandırıb-söndürdüm. Sürətini azaldıb mənə əl yellədi. Bildim ki, bizimkilərdəndir. Maşından enib tələsik ona yaxınlaşdım. Sürücü enən kimi deyilməyə başladım.

– Məlum deyil mənim briqadamın uşaqları hardadırlar. Bəlkə bu Bərəhut çölündə itiblər!

Bütün həyəcanımı o yazığa boşaltdığım yerdə birdən maşının arxa oturacağından bir səs gəldi: “Sakitləş! Sakitləş!”

Yaxınlaşıb pəncərədən baxdım. Hacı Qasim idi, təbəssümlə narahatlığımı aradan qaldırmağa çalışırdı. Onu tanıya bilmədiyimə görə üzr istədim. Dedi: “Eybi yoxdur. Biz indicə uşaqların yanından gəlirik. Bu yolla düz get, bir ağaca çatacaqsan. Onlar oraya yerləşəcəklər”.

Sağollaşib maşına mindim. Gündüzün aydınlığı azalan vaxtda uşaqlara çatdım. Onlar öncə Qurab adlı bir təpəyə getmişdilər, ancaq

amerikalıların təyin etdiyi dairəyə yaxınlaşdıqlarına görə Hacı Qasim demişdi ki, təpədən ensinlər. Amerika təyyarəsi bir neçə dəfə uşaqların ətrafına raket atıb xəbərdarlıq etmiş, özünü göstərmişdi, Fatimeyi-Zəhra (ə) batalyonunun kəşfiyyatçılarından ikisi də minaya düşüb şəhid olmuşdu.

Orada bir quyu vardı, ətrafında bir neçə ağac bitmişdi. Maddi-texniki baza üçün nəzərdə tutulan bu yer aramızda Quyu bölgəsi adı ilə məşhurlaşdı. Uşaqlar ac-susuz idilər. Su və konservləri onlara payladım. Əməliyyat komandiri olan Şəfəqin yanına getdim, birlikdə ərazini araşdırdıq. Çadırları tez qurmuşdular. Ağa Şəfəq qarovula ehtiyac olan həssas nöqtələri müəyyən edib bir neçə nəfəri ora göndərdi. Artilleriyanı da münasib bir yerə yerləşdirdi ki, düşmənin intiharçı qüvvələri hücum etsələr, vursunlar. Kəşfiyyat rəisi öz şəxsi heyəti ilə birgə ətraf təpələrə yerləşdi, durbinlərini quraşdırdılar ki, düşmən görünsə, tez xəbər versinlər. Generatorumuz olsa da, düşmən görməsin deyə işə salmadıq. Onunla yalnız ratsiyanın batareyasını doldururdular.

Rabitə sistemi üçün problemimiz vardı. Ratsiyanın əhatə dairəsi məhduddur. Rabitə rəisi hər bir yeni bölgədə ərazini araşdırır ki, ratsiya antenini yerləşdirmək üçün ən yaxşı yeri tapsın. Sonra signalı yoxlayır ki, lazım olsa, yerini dəyişdirsin. Ancaq o zaman irəliləmələr o qədər sürətlə baş verirdi ki, rabitəçi belə işlərə macal tapmırdı. Ülyaniyyədən Sin hava limanına qədər 150 km yol vardı. Bu yolda bir neçə qüllə ucaldılmalı idi. Bu baxımdan, nə ratsiya işləyirdi, nə də mobil telefon. Baş qərargah yeganə yol kimi qülləli avtomobillərdən istifadə edirdi. Bu avtomobillər bir-birindən 20 km aralıda bir təpənin başında dayanıb rabitə sistemini təmin edirdi. Bu şəbəkənin bir ratsiyasını da bizim briqadaya verdilər. Özüm gedib-gəldiyimə görə onu Şəfəqə verdim.

Əşya xidməti rəisi anbarlarda idi. Buna görə qərara gəldim ki, həmin gecə Ülyaniyyə kəndinə qayıdıb uşaqlara yemək və sursat gətirim. Maşına mindim. Qaranlıq gecələrdən idi. Yalnız maşının işıqlarının düşdüyü bir neçə metr irəlini görürdüm. Bu dəfə naviqasiya proqramının köməyi ilə kəndə asanlıqla qayıtdım. Proqram təxminən 50 km məsafəsi olan düz yol göstərirdi,

ancaq yol yumşaq torpaqdan olduğuna görə getmək uzun zaman alırdı. Maşını doldurub eyni yolla uşaqların yanına qayıtdım.

Şəfəqin orada olduğuna görə arxayın idim. Odur ki, yenə Ülyaniyyə kəndinə digər iki batalyonla məşğul olmağa qayıtdım. Əmirliklərin tarlasına yerləşmiş batalyonu Ülyaniyyə kəndində bir neçə evə gətirdim. Digər birləşməni də gətirmək istəyirdim. Çünki təmas xətti çox irəli keçmişdi, ona yaxınlaşmalı idik ki, ehtiyac olduqda tez köməyə gedək.

Uşaqlar düzənlik yolu döyüxsüz irəlilədiklərinə görə məndə bu təsəvvür yaranmışdı ki, ətraf təhlükəsizdir. Ancaq baş verən bir hadisə batalyonun sayıqlığını artırdı.

Bəzən çöllükdə dörd taxta ilə qurulmuş çadırlar görünürdü. Bu kiçik çadırlar köçərilərə məxsus idi. Düşərgə saldıığımız yerin 1 km-liyində də belə çadırlardan biri vardı. Taqım komandirlərinin ikisi motosikletlə ətrafı gəzərkən onunla rastlaşmışdılar. Birdən iki İŞİD maşını gizləndiyi yerdən çıxmışdı. Biri sürətlə motosikleti vurub uşaqlarımızı aşmışdı. Sonra döyüş başlamışdı. Bu döyüşdə biri şəhid olmuş, biri də yaralanmışdı. İŞİD silahlıları yaralını

maşına mindirib aparmışdılar. Uşaqlar bunu bilib tez bir maşınla həmin iki Land Cruiser pikapının arxasınca getmişdilər. Uşaqlarımız onların birini getdiyi yerdə vurub dayandıra bilmişdilər. Ancaq sənişinlər tez maşından enib bizim uşaqlardan götürdükləri motosikletə minmiş və qaçmışdılar. Axırda uşaqlar iki şəhidimizin cəsədini düşərgəyə gətirə bilmişdilər.

Bu hadisədən sonra uşaqlar çox ehtiyatlı davranırdılar ki, çöllükdə, alçaq və hündürlükdə İŞİD-in pusqusuna düşməsinlər. Çünki onların bəlli yerləri yox idi, hər yerdə ola bilərdilər. Çöllüyün coğrafi mövqeyi elə idi ki, qarşı tərəf 10 metrə qədər hamar görünürdü, amma yaxınlaşanda görürdün ki, çox çökəkdir və orada bir avtomobil gizlənə bilər.

Fatimiyyunun qərargah rəisi həmişə Quyu bölgəsində uşaqların yanında olurdu. O, əməliyyat zamanı daim piyada qüvvələrin yanında olmağı sevirdi. Bir iş olanda Ülyaniyyəyə gedib tez qayıdırdı.

Qərara alınmışdı ki, növbəti mərhələdə bu düzənlikdə 30 km irəliləyək və dərə kimi bir yerə çatıb yerləşək. Kəşfiyyatçı uşaqlar lazımı

hazırlıqları gördülər və biz hərəkət etdik. Minaçı uşaqların ikisi motosikletlə hamıdan öndə, digərləri də müəyyən məsafə ilə onların arxasınca gedirdi. Problem yaşamadan deyilən yerə çatdıq. Orada da bir quyu vardı, ətrafı çəmənlik və yaşıllıq idi. Dərhal Baş qərargahdan əmr gəldi ki, 60 km də irəliləyib asfalt yolun kənarında düşərgə salın.

Şəxsi heyəti quyunun yanında saxladıq. Mən qərargah komandiri və kəşfiyyat rəisi ilə birgə bir maşına mindim və bölgəni öyrənməyə başladım. Biyabanın alçaq-hündürlüklərində o qədər qalxıb-endik ki, axırda deyilən yolu tapdıq. Çatan kimi yolda bir yük maşını gördük. Bizi görən kimi tez dövrə vurub qayıtdı. Sonralar bildik ki, bu maşınlar qaçaq mal daşıyan və İŞİD-lə əlaqələri ehtimal olunan sürücülərindir. Bir neçə əsirət adamı ilə rastlaşıb soruşduq:

- Bu ətrafda İŞİD silahlıları var?

- İŞİD-in çöllükdə nə işi var?! Bu bölgə tam şəkildə İŞİD-in əlində olanda da ayda bircə İŞİD maşını ancaq görürdük, – deyə cavab verdilər.

Haqlı idilər. O çöllükdə su tapılmırdı, orada önümüzü kəsmək də İŞİD-in prioritetlərindən deyildi. Ancaq pərakəndə şəkildə diversiya

hücumları edir, yenə çöllükdə itib-batırdılar. Həmin yolun kənarında müdafiə mövqeyi seçdik.

Ülyaniyyə kəndi ilə təxminən 80 km məsafəmiz vardı. Problemlə üzləşməyə dəstək bazasını və anbarları oradan birinci quyunun yanına gətirdik. Uşaqların cidd-cəhdlərinə baxmayaraq, çox vaxt bir yemək növbəsi geri qalırdıq; nahar yeməyini axşam, axşam yeməyini də ertəsi gün çatdırırdıq.

Maşınların çöllükdə azmaması üçün rəngli çəlləklərdən istifadə edirdik. Ancaq bölgənin coğrafi vəziyyətinə görə çəlləklərin yeri dəyişirdi. Bir dəfə uşaqlara şam yeməyi gətirən maşın ratsiyadan dedi ki, sizi tapa bilmirəm. Hava qaralmışdı. İstehkamın üstünə çıxdım. Təhlükəsizliklə bağlı olaraq, maşınlar gecə işıqlarını yandırmırdılar. Mən “Bismillah” deyib istehkamın üstündə fənəri yandırıb-söndürdüm. Yenə bizi tapa bilmədi. Gecə saat bir oldu. Dedim ki, haradasansa, orada da qal, səhər gələrsən. Hava işıqlaşanda görüb ki, bizdən cəmi 300 metr aralıdaymış.

İki günə qədər bizə ekskavator və buldozer gəlmədi. Ətrafımızda istehkam yox idi və bu,

çox təhlükəli idi. Bir gün ağa Şəfəq dedi: “Gəl, batalyon komandiri ilə danış, mən daha yoruludum”. Onunla danışanda gördüm ki, ağıllı söz deyir.

- Nə qədər ki istehkam qurmamışıq, İŞİD üçün əsl hədəfik. Mən burda qala bilmərəm. Gərək burda on maşın olsun ki, bizə hücum etsələr, minib özümüzü xilas edə bilək.

O zaman da yalnız iki Hilux avtomobilimiz vardı; biri Şəfəqin gedib-gəlməsi üçün idi, biri də yemək və sursat daşımaq üçün. 150 nəfərlik bir batalyon isə orada istehkamsız qalırdı. İki saat danışandan sonra batalyon komandirini sakitləşdirib qane etdim ki, bütün ətrafı kilometrərlə gəzmişik, İŞİD-dən əsər-əlamət yoxdur. Sonra tez maşına minib buldozer ardınca getdim. Yolda gördüm ki, buldozer gətirən TIR yük avtomobillərindən biri xarab olub, biri aşıb və buldozer də bir tərəfə düşüb. Qərargaha gedib çox mübahisə etdim, dedim ki, mənim batalyonum istehkamsız çöllükdə qalıb, tez bir iş görün.

Ertəsi gün buldozer gəldi və biz hər tərəfdə hündür istehkam qurduq. Xoşbəxtlikdən, İŞİD-in intihar maşını ondan sonra gəldi. Uşaqlar

düzgün mövqe seçmişdilər. Maşın zirehli olsa da, təkərlərini vurub dayandıra bildilər. Sürücü də orada maşını partlatdı. Bizə dəyən xəsarət bu oldu ki, bir neçə çənimiz deşildi, üç günə qədər yuyunmağa su tapmadıq.

Ülyaniyyə kəndində olduğum bir gecə bildim ki, tibb maşını öndən yaralı gətirib. Qaçıb özümü yetirdim. Gördüm ki, batalyonumuzun minaatan heyətinin komandiridir. Özündə deyildi. O biri yaralıdan nə baş verdiyini soruşanda sızlaya-sızlaya dedi: “Hücum elədilər”.

Həyəcanla maşına mindim və çox sürətlə ön xəttə doğru sürdüm. Mən çatanda uşaqlar düşmənin hücumunu təzəlikcə dəf etmişdilər, toz-torpaq içində və yorğun idilər. İŞİD on pikapla və çoxlu piyada qüvvə ilə düşərgəyə hücum etmişdi. Fatimiyyunun qərargah rəisi də istehkamda idi, dərhal kömək istəmişdi. İki düşmən pikapını köməkçi hava qüvvələri, birini də bizim artilleriya birləşməmiz vurmuşdu. Düşmənin mərmə atəşində uşaqlarımızın bir qismi şəhid olmuş, bir qismi yaralanmışdı. Ağa Şəfəqin yaxşı komandirliyi altında uşaqlar fədakarcasına müqavimət göstərmişdilər. Bir

tərəfdən də bilirdilər ki, düşərgə ələ keçirilsə, bu çöllükdə qaçmağa yerləri olmayacaq.

Bu əməliyyatdan sonra İmam Həsən (ə) briqadası bizi əvəzlədi. Qərara alındı ki, asfalt magistrala qədər irəliləyib başqa bir quyunun yanında dayansınlar. Dairəvi irəliləmələr nəticəsində İŞİD mühasirəyə düşmədən ortadakı kiçik kəndləri boşaltmışdı. Fatimiyyunun Fatimeyi-Zəhra (ə), İmam Həsən (ə) və İmam Hüseyin (ə) briqadaları həmin kəndlərdən olan Xineyfisə yerləşdi. Bu kənd Ülyaniyyə kəndinin 20 km qərbində yerləşirdi və boş idi.

Asfalt yoldan İraq sərhədinə qədər 20 km məsafə vardı. Fatimiyyunun bir batalyonu bu yolla gedib İraq sərhədinə çatdı, yolda bir neçə post qurdu. Biz Xineyfist kəndində olanda Süleyman məzuniyyətdən gəldi və mən İrana getdim.

Otuz doqquzuncu fəsil

Hələbin azadlığı

Hələb şəhəri Suriyanın iqtisadi paytaxtıdır. Orada çoxlu sənaye şəhərcikləri var, müharibədən öncə ərəb ölkələrinə məhsul ixrac edirdilər. Hələb vilayətinin şimalı və şərq Aralıq dənizi bölgəsidir, məhsuldar torpaqları, maldarlığı var, əhalisi varlıdır.

Hələbin azadlığı üçün nəzərdə tutulmuş plan bu idi ki, şəhər tam mühasirəyə alınsın. Suriya ordusu ilə müqavimət cəbhəsi mühasirəyə şəhərin şimalından başlayacaq, Məsakin adlı bölgəni tutandan sonra şəhər tam mühasirəyə

düşəcəkdi. Rus təyyarələri güclü bombardman edir, Fatimiyyunun artilleriyası gecə-gündüz atəş açırdı.

Şeyx Nəccar bölgəsi Suriya ordusu tərəfindən azad ediləndən sonra silahlılar öz qüvvələrinə ümumi çağırış etdilər ki, var-gücləri ilə müqavimət göstərsinlər. Çünki Hələb şəhəri əllərindən çıxırdı. Nurəddin Zəngi adlı bir qruplaşma Hələbin cənub-qərb hissəsində şəhərə gedən magistrala hücum etdi. Oranı uzun müddət saxlaya bilməyəcəklərini bilsələr də, bütün qüvvələrini cəmlədilər ki, yol bir neçə gün açıq qalsın, Hələb şəhərində mühasirəyə düşmüş bir çox türk müstəşarları qaça bilsinlər. Magistralın onlarda olduğu bir həftədə yolun hər iki tərəfində təkər yandırırıdılar ki, Suriya və Rusiya təyyarələri heç nə görməsinlər. Bununla bərabər, təyyarələr və artilleriya ərazini bombalayırdı. Bir neçə ardıcıl əməliyyatla yolu ala bildik.

Silahlılar mühasirəni yarmaq üçün öz döyüşçülərinə və müttəfiqlərinə ikinci dəfə çağırış edəndə Türkiyə və ona bağlı olan Nurəddin Zəngi qrupu bunu dəstəkləmədi. Onların hərbi ekspertləri başa düşürdülər ki,

daha oranı saxlaya bilməyəcəklər. Buna görə də, İdlib şəhərinə yerləşmiş silahlılar Nurəddin Zəngi qruplaşmasına qarşı nifrət püskürdülər, elan etdilər ki, bu qrup xaindir, dinini və imanını Türkiyənin puluna satıb.

Biz öz mövqelərimizi bərkidib silahlılara mühasirəni yarmağa imkan vermədik. Onlar Benyamin bölgəsinə yaxınlaşanda Fatimiyyun briqadaları oraya çağırıldılar. Ərəblər bu bölgəyə Minyan deyirdilər. Şəhərin ələ keçirilmə ehtimalı olduğuna görə əhali təmtəraqlı evlərini tələsik boşaldır, çoxlu əşyalarını qoyub gedirdi. Biz şəhərə girəndə düşmən böyük miqyasda geri çəkildi. Fatimiyyun qərargahının mina xidmətinin rəisi Hüseyn Hüreysi, iranlı jurnalist Xüzai və Fatimiyyun uşaqlarından iki nəfər əməliyyatın əvvəlində bir evə partlayış qurğusunu zərərsizləşdirməyə girdilər, amma hamısı şəhadətə qovuşdu.

Biz şəhərin işğalının qarşısını alandan sonra əhali yavaş-yavaş evinə qayıtdı. Fatimiyyunun yerləşdiyi evin sahibi də gəldi. Onunla danışib halallıq istədik. Mən dedim ki, razı deyilsənsə, namazlarımızı bayırda qılaq. O da evindən heç bir əşyanın azalmadığını görüb hörmətlə dedi:

“Mən çox sevinirəm ki, evimə başqa bir qrup gəlməyib. Çünki bu zaman onlara siqaret, qəhvə və çaydan əlavə, pul da verərdim ki, əşyalarımı yükləyib aparmasınlar”. Biz bir neçə gün orada qaldıq.

Qərara alınmışdı ki, əməliyyatın davamında küçələri təmizləmək üçün BMP ilə hərəkət edək. Şəhərə çoxlu BMP gətirildi. Bu maşınlar işə salınanda və motorlarının səsi gələndə düşmənlər bizə doğru balon atmağa başladı. Bu balonlar yerə və BMP-yə dəyəndə partlayırdı. Balon yağışında Fatimiyyun uşaqlarının bir qismi şəhid oldu, bir qismi yaralandı.

Suriya ordusu əhəlinin şəhərdən çıxması və orduya qoşulması üçün bir neçə yolu açıq qoymuşdu. Bəziləri qaça bilir, bəziləri də silahlıların mühasirədən qaçanlara açdıqları atəş nəticəsində şəhid olurdu. Ordu şəhəri bombalayır, elan etmişdi ki, silahlılar avtobuslarına minib şəhəri boşaltsınlar. Halbuki müqavimət cəbhəsi onların Fuə və Kəfəriyada mühasirəyə düşənlərlə dəyişdirilməsini istəyirdi.

Avtobuslar silahlıları aparmağa gələndə Baş qərargahın əmri ilə müqavimət cəbhəsinin bütün qüvvələri avtobusların ətrafına toplaşdılar,

bəziləri havaya atəş açdılar. Nübl və əl-Zəhra uşaqları yolu bağlayıb avtobusları hərəkət etməyə qoymadılar, dedilər ki, Fuə və Kəfəriya əhalisi buraxılmayınca sizi şəhərdən çıxmağa qoymayacağıq. Həmin gün silahlılar döyüşsüz şəhərin içinə qovuldular, amma axırda Suriya ordusu dəyişdirməyə razı olmadı. Onlar məsələnin çox tez bir zamanda bitməsinə istəyirdi. Çünki Qərbin, ərəb ölkələrinin və Türkiyənin mediası ciddi şəkildə məşğul idi, Bəşşar Əsəd hökumətinə qarşı ictimai rəy yaradırdılar ki, ordu Hələb əhalisini mühasirədə saxlayıb acından öldürür. Halbuki Fuə və Kəfəriya əhalisi veclərinə deyildi. Nəhayət, Suriya ordusu beynəlxalq təzyiqlərdən qorxub yolu açdı və silahlılar şəhərdən qaçdılar.

Silahlılar hər yerdən sürətlə İdlibə toplaşdılar. İdlib şəhəri get-gedə müxtəlif qruplardan olan silahlıların mərkəzinə çevrildi, aralarında çəkişmələr başlandı, yüzlərlə silahlı bir-birini öldürdü.

Silahlılar Hələbdə çox zəifləmişdilər. Belə bir vəziyyətdə canlı qüvvə bölgələri azad etmək uğrunda yarışırırdı. Məsələn, biz Şeyx Səid bölgəsinə əməliyyata yollananda Suriya ordusu

bizdən qabaq hərəkətə keçib oranı tutdu. Suriya ordusunun Süheyl Həsən birləşməsi də çox tez bir zamanda Hələb vilayətinin şərqinə doğru irəliləyib kəndləri azad etdi.

2017-ci ilin yanvarında Hələb şəhəri azad ediləndən sonra Şeyx Səid və Ramusə bölgələrindəki şəhidlərimizi gətirə bildik. Şəhid Məhəmməd Möhsüni və iri cüssəsinə görə Fatimiyyunun BMP-si adlandırılan şəhid də onların arasında idi. Əhalidən bəziləri orada olub silahlıların şəhidləri harada dəfn etdiklərini görmüşdülər. Biz onların dəfn yerlərini tapdıq. Bəzi şəhidlərin cəsədləri başqa yerə aparılmışdı, onları təxminən bir aydan sonra tapa bildik. Hələb şəhidlərinin cəsədləri uzun müddət sonralar da tapılırdı. Dəfələrlə Suriya ordusundan zəng vurub deyirdilər: “Bir şəhid cəsədi tapılıb, cibində möhür (və ya İran pulu) var. Gəlin, aparın”. Belə vaxtlarda Fatimiyyun, Heydəriyyun və Zeynəbiyyun birləşmələrinin aidiyyəti şəxsləri şəhidin kimliyini təyin etməyə gedirdilər. Kimliyi bilinməyəndə isə DNA testi götürürdülər.

Qırxıncı fəsil

Bukamal şəhərinin cənubu

Əmr verildi ki, İmam Hüseyn (ə) briqadası bütün batalyon və birləşmələri ilə birgə Hələbdən Tədmur şəhərinə getsin. Biz Biyaratdan irəli getməmişdik, ilk dəfə idi Tədmura girirdik. Şəhərin bütün ətrafı heç bir dağ və təpə olmayan düzənliklərdən ibarət idi. Küçələr geniş, binaların çoxu birmərtəbəli idi. Çoxlu tarixi yerlər vardı, axşamlar bəzilərini görməyə gedirdik. İŞİD bütün qədim abidələri dağıtmışdı. Filmi İŞİD tərəfindən internetə yüklənmiş məşhur muzeyə də getdik. Həmin

filmdə bir neçə İŞİD yaraqlısı oraya girib fəxrlə, təkbir deyə-deyə tarixi abidələri aşırır, büt sındırdıqlarını düşünürdülər. Hər halda, muzeydən qalanlara baxmaq da qənimət idi.

Bir batalyonu xüsusi birləşmələrlə birgə Tədmurdan təxminən yarım saatlıq məsafədə yerləşən İsmayılbadada, birini də 50 km irəliyə Sultaniyyə bölgəsinə apardıq. İsmayılbadada iki bina vardı, uşaqlar istifadə edirdilər. Sultaniyyədə isə hər tərəf düzənlik idi, batalyon bir asfalt yolun sonuna yerləşdi. Dairəvi bir istehkam, içində də bir neçə çadır qurdular.

Əvvəldə briqadamızın vəzifəsi mövqeyi qorumaq idi. Ancaq həmin əməliyyatın davamında İraq sərhədinə çatmaq üçün bir əməliyyat da planlaşdırıldı. Biz İraq sərhədinə çatmışdıq, amma İŞİD hələ sərhədin o tərəfində fəal idi, Həşd əl-şəbi qüvvələri bölgədə tam təhlükəsizliyi təmin edə bilməmişdilər. Məqsəd bu idi ki, biz sərhəd nöqtələrdə – həm Suriya, həm də İraq ərazisində beş hərbi post qurub Bukamal şəhərinə çataq.

Bukamal şəhəri Fərat çayının İraq sərhədinə çatdığı nöqtədə yerləşir. Bu əməliyyatın maddi-texniki dəstək bazası Sultaniyyədə idi. İmam

Hüseyn (ə) briqadası orada Qasimabad adlı mərkəzi baza yaratmışdı. Bu adı Hacı Qasimin şərəfinə seçmişdilər, özü də oraya çox gedib-gəlirdi. Qasimabaddan sonra Abbasabad bölgəsi gəlirdi, təxminən 40 km-dən sonra da Bukamal şəhərinin cənubuna doğru gedən postlar başlayırdı. Bu əməliyyatda əsas rol müqavimət cəbhəsində sayları çox olan Heydəriyyunun üzərinə düşürdü. Fatimiyyundan yalnız Seyid Cəfərin başçılıq etdiyi Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadası iştirak edirdi.

Heydəriyyunun düşərgəsi T3 adlı ərazidə yerləşirdi. Onlar bir gün əməliyyat yerinə getmək üçün avtobuslara minəndə İŞİD-in bir intihar avtomobili sürətlə özünü yetirib partlatdı. İki avtobusun içindəki iraqılıların bir qismi şəhid oldu, bir qismi yaralandı. Lakin bu hadisə əməliyyat prosesinə təsir etmədi, iraqılı qüvvələr sərhəddə nəzərdə tutulmuş postları qura bildilər. Bu postlar arasında məsafə təxminən 20 km idi. Hər bir postun dairəvi istehkamu vardı. Çünki İŞİD hər tərəfdən hücumu keçə bilərdi. İstehkamin içində də 50 döyüşçü yerləşirdi.

Bukamal şəhərinin ən cənub nöqtəsində sonuncu postu qorumaq Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadasına tapşırıldı və uğurla icra edildi. Bu əməliyyat 40 gün sürdü.

İŞİD yaraqlıları çöllərə səpələnmişdilər, bütün alçaq-hündürlükləri tanıdıqlarına görə arabir bizim postlara hücum edirdilər. Adətən səhərin ala-toranlığında, uşaqların yuxulu olma ehtimalı çox olanda iki-üç pikapla və on piyada ilə hücumu keçirdilər.

Suriya ordusunun Abbasabadda hərbi mərkəzi vardı. Səhə çağı üç İŞİD pikapı istehkamdan keçib oradakı bütün iyirmi nəfəri şəhid etdi, sonra da qaçıb çöllükdə itdilər. Onlar Heydəriyyənin İraqla Suriya sərhədindəki iki postuna da belə diversiya hücumları etmişdilər.

Bu hücumlardan sonra Heydəriyyunda ruh düşkünlüyü yarandı. Komandirləri elan etdi ki, mənim döyüşçülərim postlarda qalmaq istəmirlər. Onlar birdən-birə bütün dörd postu boşaldıb geri çəkildilər. Halbuki Seyid Cəfər Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadasıyla ən öndə yerləşən beşinci postda qalmışdı, hər an İŞİD tərəfindən tam mühasirəyə düşə bilərdi. Onda iraqlıları

əvəz edəcək canlı qüvvə yox idi, Fatimiyyunun bütün briqadaları məşğul idi.

Arxalarındakı yol təhlükəli olduğuna görə Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadası qayıda bilmədi, qərargahın razılığı ilə üç gündən sonra qərbə doğru gedib Sədd əl-vər adlı bir yerdə post qurdu. Orada təxminən yüz əlli döyüşçü, iki BMP, dörd pikap, bir tank və on iki minik avtomobili vardı.

Qırx birinci fəsil

Sədd əl-vər bazası

Qırx gündən sonra İmam Hüseyin (ə) briqadasına əmr verildi ki, İsmayılabad və Sultaniyyədəki postlarını təhvil verib Sədd əl-vər bazasına Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadasını əvəzləməyə getsin. Briqadanı aparmazdan öncə əməliyyat rəisi Şəfəqlə və kəşfiyyat rəisi Mustafa ilə birlikdə gedib mövqeyi yaxından gördük, Seyid Cəfərlə söhbət edib təcrübələrini öyrəndik.

Bazanın ətrafında üç dairəvi istehkam qurmuşdular, amma qısa görünürdü. Şəfəq hər yerə baxıb top və minaatanları haraya

yerləşdirməli olduğumuzu təyin etdi. Mustafa durbinlərə münasib yer tapmaq üçün ətrafı diqqətlə araşdırdı. Mən də Seyid Cəfərlə son qırx gün barədə danışdım. Çox yorğun idi. Deyirdi: “Allah bizə rəhm elədi. İraqlılar postlarını boşaldandan sonra İŞİD bizə hücum etsəydi, nə irəli gedə biləcəkdik, nə də geri. Üç sutka yatmadıq, tam hazırlıqlı vəziyyətdə olduq. Üç gündən sonra da bura gəldik. Yolda hər an gözləyirdik ki, İŞİD-in pusqusuna düşəcəyik”.

Sədd əl-vər bazasının çatışmazlıqlarını və görülməli işləri qeyd edib qərargah komandirinə verdim. Torpaq istehkamlar qısa idi. Ekskavatorla buldozer istədik ki, onları hündürləşdirsinsən və ikiqat etsin, istehkamlardan sonra da bir kanal qazsın. Daha çox tank, BMP və bir səyyar rabitə qovşağı istədik. Orada böyük bir gölməçə vardı. Suyu içməli deyildi, amma yuyunmaq üçün istifadə etmək olurdu. Bundan ötrü də bir neçə çən istədik və tədricən hamısı təmin olundu.

Məqsəd bu idi ki, Sədd əl-vər hər bir halda qorunsun. O bazaya iki batalyon yerləşdirildi. Öz artilleriyamızdan, top və minaatanlarımızdan

əlavə, İmam Həsən (ə) briqadasından da iki raket qurğusu istədik.

Əsas düşərgəmiz Tədmur şəhərində idi. Şəfəq həmişə Sədd əl-vərdə olurdu. Briqada komandiri Süleyman məzuniyyətdə idi. Orada telefon xətti çəksək də, bir çox işlər telefonla görülmürdü və mən düşərgədən oraya gedib-gəlməyə məcbur olurdum; bir gecə Tədmurda, bir gecə Sədd əl-vərdə qalırdım. Bütün bazaya baş çəkib iclas keçirir, vəziyyəti öyrənirdik. Bəzən piyada batalyon məni dövrəyə alırdı. Çoxu yandırıcı günəş şüalarından qaralmışdı. Hava çox isti olduğuna görə gündüzlər yata bilmirdilər. Gecələr sərinləşəndə də düşmənin hücum ehtimalına görə hazır vəziyyətdə olurdular. Mənə çatışmazlıqlardan, problemlərdən danışdılar. Onlara təskinlik verməyə çalışırdım. Belə vaxtlarda Əbu Hamid yadıma düşürdü. Uşaqlarla münasibətdə onu özümə nümunə seçməyə çalışırdım, amma heç vaxt onun kimi ola bilmədim. Mən bir dəfə görmədim ki, uşaqların biri Əbu Hamidə yaxınlaşsın, o da desin ki, indi yorğunam, get, sabah gələrsən. O ən yorğun halında da belə etmirdi.

Ertəsi gün bazadakı problemləri aradan qaldırmaq üçün Tədmurdakı qərargaha gedib aidiyyəti şəxsləri görürdüm. İmkan daxilində çalışırdım ki, lazımi imkanlar təmin olunsun.

Sədd əl-vərdən Tədmura qədər yolu hər gün köməkçimlə gedib-gəlirdim. Bu yolu getmək səhərdən günortaya qədər vaxt alırdı, bir qədəri asfalt, bəzi yerləri isə torpaq yol idi. Hər tərəf çöllük olduğuna görə sürücünün azmaması üçün yola rəngli çəlləklərlə nişan qoyulmuşdu. O çöllüklərdə səhra adamlarından başqa heç kim olmurdu.

Bir dəfə bir maşını təqib etdim. Sürətlə bizdən uzaqlaşmağa çalışırdı. Onun İŞİD yaraqlısı olduğunu güman edirdim, saxlayanda isə gördüm ki, səhra ərəbidir, yalvarıb deyir ki, onunla işim olmasın, arvad-uşaqları yaxınlıqda çadırdadırlar. Ona ürək-dirək verdik. Getməzdən öncə bizə dedi ki, traktorla çənini ona qaytaraq. Bildik ki, Suriya ordusu onları alıb. Lazımi razılaşdırmalardan sonra onları qaytara bildik.

Zaman ötdükcə yol daha təhlükəli olurdu. Düşmən pusqusu ilə üzləşmək, ya da maşının uzaqdan vurulma ehtimalı vardı. Şəxsi heyətin

xörəyi və digər imkanlar Tədmurdan həmin yolla gətirilirdi. Bir dəfə İŞİD Sədd əl-vərə tank aparan bir TIR yük maşınını saxlamış, sürücü ilə mühafizəçini öldürmüş, maşınla tankı aparmışdı. Bir dəfə də qərargahın əməliyyat komandirinin olduğu maşına hücum etmişdi. Xoşbəxtlikdən, bizimkilər qaça bilmişdilər. Üçüncü dəfə də uzaqdan iki avtomobilimizi vurub içindəkiləri şəhid etmişdilər.

Bundan sonra əmr verildi ki, heç kim yolda təkbəşinə gedib-gəlməsin. Biz şəxsi heyətin gediş-gəlişini minimuma endirdik. Bu məqsədlə Sədd əl-vərə əməliyyat otağı kimi bir konteyner gətirdik. Mətbəxi də oraya köçürdük. Bir modern radar aparatı da quraşdırıldı ki, 20 km-ə qədər ətrafda düşmənin toplaşmasını göstərsin.

Hər neçə gündən bir Tədmurdan Sədd əl-vərə maşın qatarı hərəkət edirdi. Konserv və çörəklə dolu maşınlar, habelə içməli su və digər lazımı əşyaları daşıyan bir TIR yük avtomobili öndən və arxadan silahlı pikaplarla müşayiət olunurdu. Yol o qədər təhlükəli olmuşdu ki, hər dəfə bir maşın minaya düşürdü. Bu maşınların biri hərbi karvana rəhbərlik edən iranlı pasdarın pikapı idi. O, yaralandı və partlayış dalğasına düşdü.

Bu hadisədən sonra mina bölüyünün uşaqlarından ikisi motosikletlə maşınların önündən gedirdi, yolda mina olsaydı, zərərsizləşdirirdi. Əslində, bu iki nəfər sözün əsl mənasında canlarından keçmiş olurdular.

Çox lazımlı bir şeyi gətirmək mümkün olmayanda Suriya ordusunun helikopterindən istifadə edirdik. Əlbəttə, bunun da öz problemləri vardı. Suriyalı pilot ürəyi istədiyi kimi uçurdu. Bəzən briqadanın arxa cəbhə xidmətinin rəisi Höccət onu Sədd əl-vərə uçmağa razı salmaqdan ötrü bütün pullarını verirdi. O, silah-sursat gətirmək istəmirdi. Yalnız yeyinti məhsulları gətirir, qayıdanda bir neçə yaralı aparırdı.

Yol təhlükəli olduğuna görə bəzən içməli su gec gəlirdi. Odur ki, başqa bir şey fikirləşməyə məcbur idik. Bazanın təxminən 5 km-liyində bir quyu vardı. Su çəkmək üçün oraya bir dizel motoru qoyulmuşdu. Orada həmişə bir neçə kanistr dizel də olurdu; ya biz qoyurduq, ya da İŞİD silahlıları. Həmin quyudan müştərək şəkildə istifadə edirdik, hər iki tərəfin ehtiyacı olduğuna görə heç kim motoru xarab etmirdi. Təkrarlı çənlərimizi su doldurmağa aparanda

minaçı uşaqlar öndən gedirdilər. Ancaq bu baxımdan heç vaxt problem yaranmadı. Orada olduğumuz müddətdə quyunun sərin və dadlı suyundan içirdik.

Bir müddətdən sonra qərara alındı ki, bu mövqeyi İmam Həsən (ə) briqadası ilə birlikdə növbəli şəkildə qoruyaq. İŞİD də arabir hücum edirdi. Qurduğumuz üç torpaq istehkamın birinə artilleriya uşaqları yerləşmişdilər. Bir gecə bir İŞİD döyüşçüsü bombalı jiletlə sürətlə istehkamdan keçib özünü top mərmilərinin yanında partlatdı. Çox güclü partlayış baş verdi, amma bazanı ala bilmədilər. İŞİD silahlılarının adətən bir intihar kəməri olurdu, mühasirəyə düşəndə və ya buna bənzər vəziyyətlərdə düyməyə basıb partladırıdılar. Onların bəzi avtomobillərində də özünü partlatma imkanı vardı. Uşaqlar belə şübhəli maşınların birini raketlə vurmuşdular.

Sədd əl-vər bazasının 30 km-liyində kiçik bir post qurulmalı idi. Möhsün Həcəcinin də olduğu bir neçə iraqılı və iranlı bu məqsədlə Tədmurdan oraya yola düşdü. Yolun uzunluğuna və uyğunsuz olduğuna görə onlar təxminən axşam saat 10-da çatmışdılar. İstehkam qurmalı olan

adam buldozerlə işini görürmüş. Həmin gecə Şəfəq Sədd əl-vər bazasında oyaq idi. Sonralar danışdı ki, səhərə yaxın atışma səsi eşidib, amma ratsiya ilə nə qədər axtarıbsa, bir şey öyrənə bilməyib. Səhər saat 9-da öyrəndik ki, oraya hücum edib bütün döyüşçüləri şəhadətə yetirmiş, Möhsün Höcəcini də əsir tutmuşlar.

İyirmi gündən sonra mövqeyi İmam Həsən (ə) briqadasına təhvil verib istirahət etmək üçün Tədmura yola düşdük. Seyid Cəlal şəxsi heyəti bazaya yerləşdirib bir işdən ötrü bizimlə geri qayıtdı. Maşınlar çöllükdə saatda 70 km sürətlə gedirdi. O qədər toz-torpaq qopmuşdu ki, öndəki maşını görmürdük. Sürücü qorxurdu ki, dayanar, arxasındakı ağır maşın onu tapdayar. Bir müddətdən sonra qum fırtınası qopdu. Maşınların sürəti azaldı, hamı dayandı. Əvvəlcə ətrafımız dumanlandı, sonra qırmızı rəngə boyandı və yavaş-yavaş zülmət qaranlığa qərq oldu. Sanki birdən-birə gecə olmuşdu. Küləyin gücündən maşınlar yavaşca tərpənirdi. Ratsiyalar da işləmirdi. Bu minvalla beş dəqiqə ötdü, sonra vəziyyət yavaş-yavaş normallaşdı. Fırtına keçdi və maşının pəncərələrindən yenə gözqamaşdırıcı işıq görünməyə başladı. Yərə

enəndə gördük ki, maşın 180 dərəcə yerini dəyişib və üzü Sədd əl-vərə dayanıb.

Minib yolumuza davam etdik. Bir qədər gedəndən sonra bir kiçik yük maşınının torpaq yolda dəli kimi sürətlə getdiyini gördük. Süleyman çox hirslənib sürücüsünə dedi: “Qaza bas, ona çat. Nə qədər ki, uşaqların başına bir iş açmayıb, durduraq”. Saatda 140 km sürətlə gədirdik, yenə ona çata bilmirdik. Nəhayət, onu dayandırdıq. Dördümüz Süleymanı güclə saxladığımız ki, sürücünü vurmasın. Hirsle deyirdi: “Bu necə sürməkdir?! Maşına iyirmi adam mindirmisən, maşını aşırısan, hamı yerindəcə şəhid olacaq!” Ona maşın sürməyə icazə verməyib başqa birini yerinə oturtdu. Həqiqət bu idi ki, səhranın vəziyyəti bəzilərini çox yorur, hirsləndirirdi, sonu görünməyən biyabandan tez qurtulmaq istəyirdilər.

Axşam Sultaniyyə postuna çatdıq. Ratsiyadan Seyid Cəlala xəbər verdilər ki, Sədd əl-vər bazasına bir neçə mərmə atılıb, uşaqlardan beşi yaralanıb. Seyid Cəlal çox narahat oldu, Tədmurdakı qərargahla əlaqə saxlayıb yaralıları gətirmək üçün helikopter istədi. Pilot getmək istəmir, Seyid Cəlal da ratsiyanın arxasından

qışqırırdı. Qorxurdu ki, helikopter gedənə qədər gec olar. Mən öz təcrübəmdən bilirdim ki, uçuş razılaşdırmaq çox çəkir və pilotun dərdi başqa bir şeydir. Onun ovcuna bir 50 dollarlıq qoysaydılar, uçardı. Amma bunu ratsiyadan deyə bilmirdik.

Gecə saat 3-də Tədmura çatdıq. Seyid Cəlal birbaşa qərargaha gedib helikopterin hələ uçmadığına görə etirazını bildirdi. Bir neçə saatdan sonra pilot uçmağa razılıq verdi.

İŞİD ondan sonra bir dəfə də İmam Həsən (ə) briqadasına hücum etdi. Dörd Land Cruiser avtomobili ilə sürətlə istehkama doğru gəlmiş, ancaq kanaldan xəbərsiz olmuşdular. Maşınlar kanala düşüb qalmışdı. İŞİD silahlıları maşınlardan enib atəş açmışdılar. Onların bəzisi öldürülmüş, bəzisi çöllüyə qaçmışdı, həmin dörd maşın da qənimət götürülmüşdü.

Məhərrəmlik gəldi. Qərara gəldik ki, ilk on gündə axşamlar Tədmurda məclis keçirək. Batalyonlarımızın biri bir məktəbə yerləşmişdi. Məktəbin həyətini döşədik. Bütün uşaqlar pul qoyub məclisin xərclərini öz öhdələrinə aldılar. Hər briqadada beş ruhani vardı, hüseyniyyəyə gəlib xütbə oxuyurdular. Məddahımız da çox idi.

Yeddinci axşamdan başlayaraq gündə bir qoyun kəsib ətli plov növlərindən olan və Kabiliplov adlanan məşhur Əfqanıstan xörəyini bişirdik. İlk məhərrəmlik idi ki, ələmlə yürüş də keçirdik, komandir qərargahından Hüseyniyyəyə qədər getdik. Aşura günü mən Tədmurda qaldım, Süleymansa iki batalyonla birlikdə həzrət Zeynəbi (ə) ziyarət etməyə getdi.

Bir müddətdən sonra İmam Həsən (ə) briqadası Sədd əl-vər bazasından qayıtdı. Mövqeyi Vətən müdafiəçilərinə təhvil vermişdilər. Məzuniyyətdə olanda eşitdim ki, Sədd əl-vər işğal olunub və bazadakı bütün imkanlar İŞİD-in əlinə keçib. Bu xəbərə o qədər üzüldüm ki, bir neçə gün yata bilmədim. Mənə bir daha sübut olundu ki, müharibənin taleyini maddi-texniki imkanlar deyil, döyüşçülərin ruh yüksəkliyi təyin edir.

Qırx ikinci fəsil

Deyr əl-zur və əl-Məyadin şəhərlərinin azadlığı

Məzuniyyətdən qayıdıb Tədmur şəhərinə yerləşdim. Biz Sədd əl-vərdə olanda Fatimiyyun, ruslar və Suriya ordusu birlikdə Hums vilayətindəki Süxnə şəhərini azad etmişdilər. Oradan Deyr əl-zur şəhərinə qədər 250 km-lik səhralıq gəlirdi. Onlar bu məsafəni qət edib Deyr əl-zura çatmışdılar. Uzun müddətdən sonra bu şəhərin mühasirəsini yarmaq Suriya ordusu üçün çox önəmli idi. Xoşbəxtlikdən, buna nail olub şəhəri azad etmişdilər. Lakin ağır döyüş baş

tutmuş, Fatimiyyunun çoxlu döyüşçüsü, hətta bir rus generalı həyatını itirmişdi. İŞİD məhvə doğru gedir, onlardan çoxlu qənimətlər qalırdı: hərbi maşınlardan tutmuş silah-sursata və tibbi avadanlıqlara qədər.

Fərat çayı Deyr əl-zurun şimalından Bukamal şəhərinə qədər axandan sonra İraq ərazisinə girir. Bu çayın iki tərəfində 5 km-ə qədər yaşıllıq və tək-tük evlər var, ondan sonra çöllüklər, quru və boş torpaqlar başlayır. Deyr əl-zur şəhəri şimalda, əl-Məyadin şəhəri ortada, Bukamal da aşağıda İraq sərhədinin yaxınlığında yerləşir.

Əl-Məyadin şəhəri azad ediləndən sonra İmam Hüseyn (ə) briqadası mövqeyi möhkəmlətmək və hücumları davam etdirmək üçün bu şəhərə köçdü. Onda əl-Məyadin şəhəri cəbhənin ön xətti sayılırdı. Biz oradakı iki hərbi düşərgəyə yerləşdik.

Bir gün bildim ki, Vətən müdafiəçilərinin qərargahında İŞİD üzvü olan bir əsiri dindirirlər. Söhbətlərini yaxından eşitmək üçün oraya getdim. Diqqətimi cəlb edən ilk məsələ suriyalıların onunla mülayim rəftarı oldu. Əlbəttə, hamı onu İŞİD silahlısı zənn etdiyinə görə hirsələnirdi. O deyirdi: “Mən İŞİD üzvü

deyiləm, Dəməşqdən əl-Məyadinə gəlmişəm". Üstündə sənədi olmadığına görə suriyalılar ona inana bilməzdilər. Çünki Dəməşq şəhərində hərəkət yalnız sənədlə mümkün idi, yolda çoxlu postlar qurulmuşdu, avtobus və maşınlardakı adamların sənədlərini yoxlayırdılar. Onun İŞİD üzvü olduğu bəlli idi, amma İŞİD-dən qaçmışdı və bizdən qorxduğundan bunu gizlədirdi. Halbuki uşaqlar onunla çox mədəni davranır, onu incitmirdilər.

İŞİD-in iqtisadi paytaxtı olmuş əl-Məyadin şəhəri çox maraqlı yer idi. Onlar sərvət və imkanlarının bir çoxunu orada qoymuşdular. Orada neft çıxarır, dizel və benzin istehsal edirdilər. Onların böyük gümüş sikkə və külçə aparatları vardı. Sursat və tibbi avadanlıq anbarları da çox idi. Əksər məhsulların üzərinə Türkiyə markası vurulmuşdu. İnək və qoyunlar hər yerə səpələnmişdi. Şəhər sakinləri ordu girməzdən öncə qurudan və çaydan Bukamala qaçmışdı.

Çayın hər iki tərəfindəki çöllüklərdə çoxlu neft quyuları vardı. Bu quyuların kənarında İŞİD-in özünəməxsus nəhəng cihazları yerləşirdi. Biz onların necə işlədiyini bilmirdik. Hər halda,

ehtiyacları olan dizeli özləri istehsal edirdilər. Hətta biz Hələbdə olanda İŞİD dizeli oraya da gəlirdi, amma keyfiyyəti zəif idi, maşınların yanacaq nasosunu yandırırdı. Onlar ancaq soba üçün əlverişli idi. İŞİD üzvləri ağır zirehlərlə təchiz olunmuş maşınlarına iki nasos qoşurdular ki, gücü artsın. İŞİD-in belə kreativ işləri çox olurdu. Pilotsuz aparatların alt hissəsində yerləşən durbini götürüb yerinə başqa bir şey qoymuşdular, onunla başımıza əl qumbarası və 60 mm çaplı mərmə yağdırırdılar.

Korpus orada öz qərargahını yaratdı. Qərargah komandiri Hacı Əziz çox gözəl və şuxtəb insan idi. Hər axşam Süleymanla birlikdə bir bəhanə ilə onu görməyə gedirdik. Bölgəyə rus generallarının gəlişi də çoxalmışdı. Onların çox gözəl ləhcələri olan tacikistanlı mütərcimləri vardı.

Bir gün bir rus generalı, mütərcimi və Hacı Əzizlə birgə maşına minib bir mövqeyə baş çəkməyə yola düşdük. Hacı Əziz həmişəki kimi zarafat edir, Süleymanla mən də gülürdük. Birdən rus generalı bir cümlə dedi və mütərcim onu hacıya tərcümə etdi: "Gülmə!" Hacı Əziz təəccüblə sakit qalıb dedi: "Nə dedi?" Mütərcim

yenə dedi: “Gülmə! Döyüşə gedirik!” Bunu tacik ləhcəsi ilə deyən kimi birdən hamımız gülməyə başladıq. Hacı Əziz sonra çox ciddi şəkildə oturub biz üç nəfərə heyrlə təməşə edən rus generalının könlünü aldı.

Qərara alınmışdı ki, əməliyyat olsun, düşmən əlində qalmış evlər təmizlənsin və beləcə Fəratla paralel şəkildə irəliləyək. Əl-Məyadin şəhərini qorumaq əmri verildiyinə görə İmam Hüseyn (ə) briqadası bu hücumda iştirak etməirdi. Əməliyyatda üç birləşməmiz iştirak edirdi. Biri Heydər birləşməsi idi. Onlar ən təhlükəli mövqe olan çayın kənarında yerləşəcəkdilər, sağlarında və qarşılarında düşmənin əlində olan evlər vardı. Sol tərəfdə də çay yerləşirdi, eni 100 metr idi. Kalaşnikov avtomatının atış məsafəsi 800-1000 metr olduğuna görə, düşmən istəsəydi, çayın o tərəfindən də onlara atəş aç bilərdi.

Süleymanla birgə rabitə otağına getdim. Ratsiyaların yanında oturub həyəcanla əməliyyatın gedişini dinləməyə başladıq. Hər bir batalyon komandirinə hücum keçəcəyi bölgənin planını vermiş, nəzərdə tutulmuş ev və hədəfləri böyüdüb nömrələmişdilər. Batalyon komandiri problemlə üzləşdikdə ratsiyadan

müvafiq evin nömrəsini verib deyirdi ki, məsələn, 10 nömrəli bizi incidir, onu vurun. Fatimiyyunun artilleriyası, hətta ruslar da oranı vururdu. Bir müddətdən sonra Heydər birləşməsi sıradan çıxarıldı, əməliyyat uğurla başa çatmadı və nəzərdə tutduğumuz evləri təmizləyə bilmədik.

Bu əməliyyatdan sonra Süleyman iki bazamızdakı uşaqlara qarşı çox tələbkarlıq edirdi, təkidlə tapşırırdı ki, həmişə, xüsusən də sübhə yaxın çox sayıq və hazırlıqlı olsunlar. O, saat 2-dən 3-ə qədər ratsiyanın dəstəyini götürüb batalyon komandirini çağırırdı, 10 saniyədən gec cavab eşidəndə danlayıb deyirdi ki, yəqin, yatmışdın.

Həmin gecələrin birində İŞİD bir bazamıza hücum etdi. Bizim istehkamımızın önündə böyük bir dərə vardı, içindən maşın keçirdi. Maşın sürətlə qalxanda 8 saniyə ərzində istehkama çata bilirdi. Məhz belə də olmuşdu. Bir neçə pikap və zirehli maşın istehkamımıza hücum etmişdi. Onlar maşınların təkərlərinə də zireh bərkitmişdilər ki, güllə dəyəndə havası boşalmasın. Maşınların banını kəsmişdilər, başlarını çıxarıb atəş açmışlar.

Uşaqlar bu hücumdan bir gün öncə qərara gəlmişdilər ki, istehkamın girişini bağlayıb başqa bir tərəfdən açsınlar. Buldozer gəlib yolu bağlamışdı. İŞİD silahlıları isə öncədən öyrəndikləri məlumat əsasında köhnə yolla istehkama girmək istəmiş, ancaq bağlı qapı ilə üzləşmişdilər. Onlar iki maşının içindən bizi güclü atəşə tutanda uşaqlar başlarını qaldıra bilməmişdilər. Bu zaman üçüncü maşın sürətlə istehkama doğru gəlmişdi, ancaq giriş bağlı olduğuna görə sürücü tələsik dönüb qayıtmaq istəmiş, maşının təkərləri istehkamın aşağısındakı yumşaq torpağa girmişdi. Uşaqlar dərhal istehkamın başından bənsiz maşının içinə əl qumbarası atıb hamısını məhv etmişdilər. Digər iki maşın da qaçmaq üçün dövrə vuranda birini qumbaraatanla, o birini də avtomat atəşləri ilə saxlamışdılar. İŞİD üzvləri maşınlardan enib piyada qaçmağa başlamışdılar.

Bu hadisə baş verəndə mən qərargahda idim. İyirmi dəqiqəyə özümü ora yetirdim. Mən çatanda İŞİD üzvləri on dəqiqə idi qaçmışdılar. Minaatanla vurulmuş maşın yanırdı. Bazada üç rus əsgəri də vardı. Biz İŞİD-in qoyub qaçdığı maşına iki gün yaxınlaşmadıq. Çünki bomba

qoyula bilərdi. Ancaq ruslar həmin gecə sürünə-sürünə gedib maşınları və cəsədləri yaxından görmüşdülər. Vəziyyət sakitləşəndən sonra gecə vaxtı getdik, sağlam qalmış maşını yedəkləyib geri gətirdik. Güclü maşın idi. Zirehlərini qoparıb kuzovunu təmir etdik və uzun müddət sürdük.

Korpusa məxsus bir PUA daim ətrafda fırlanırdı. O, 24 saat göydə qala, uzun məsafələri qət edə və gördüyü hərəkətililikləri xəbər verə bilirdi. Mən qərargahda bu əməliyyatın göydən çəkilmiş görüntülərini izlədim. Əl qumbarası ilə öldürülən İŞİD üzvlərindən biri başının üstünə kamera yerləşdirmişdi. Kamera sağlam qalmışdı. Biz onu götürüb filminə tamaşa etdik. Onlar bu əməliyyata gəlməzdən öncə bayram etmişdilər. Dərədə maşınları saxlayıb yerə enmiş, bir-birini qucaqlayıb ərəbcə demişdilər: “Ya qələbə çalacağıq, ya da şəhid qardaşlarımıza qovuşacağıq!” Bu kamera maşının istehkama dəydiyi ana qədər hər şeyi çəkmişdi.

Bir neçə gündən sonra bildirdilər ki, Deyr əl-zura gedən magistral bağlanıb. On iki İŞİD üzvü gecə ikən yola hücum etmişdi; bir neçə maşını qənimət götürmüş, bir neçə nəfəri şəhid

etmişdilər. Ölənlərin çoxu Suriya ordusundan idi. Silahlılar sonra çöllüyə qaçmışdılar.

Bu magistral bizim arxamızda yerləşirdi. Hamıya qərribə idi ki, onlar necə cürətlənib bir neçə maşının qarşısını kəsə biliblər. Tibb məntəqəsinin uşaqlarından eşitmişdim ki, öldürülmüş İŞİD üzvlərinin cibindən bəzi dərmanlar tapılıb. Bu dərmanlar adama psixoloji təsir edib qorxularını aradan qaldırır.

Bu hadisə bizim briqadamızın dörd döyüşçüsünün bir maşınla itdiyi bir zamanda baş vermişdi. Onlardan heç bir xəbərimiz yox idi. Bir neçə saatdan sonra uşaqlar yolu açdılar. Həmin axşam itkin düşənlərimizdən məlumat öyrənmək üçün dostların biri ilə hücum ərazisinə getdim. Yolun ətrafında vəziyyət qarışıq idi. Hələ şəhidlərin cəsədlərini aparmamışdılar, yaralılar da yerdə qalmışdı. Ordu hərbiçiləri bizə əl yelləyirdilər ki, saxlayıb yaralıları tibb məntəqəsinə aparaq. Ancaq o anda bizim tapşırıgımız başqa bir şeydən ibarət idi.

Hava qaralmışdı. Düzənliyin bir yerinə çatanda ordu qüvvələri dedilər ki, bundan irəli getməyin, təhlükəlidir. Ancaq biz məsuliyyəti öz üzərimizə götürüb irəlilədik. Bir qədər gedəndən

sonra uzaqdan bir maşın qaraltısı gördük. Dayanmışdı. Ay işığı onu gümüşü rəngdə göstərirdi. Ehtiyatla yaxınlaşıb maşını bir qədər aralıda saxladıq. Silahlarımızı hazırladıq, maşından enib ona yaxınlaşdıq. Axtardığımız maşın idi. Onu dövrə vurdum, təhlükəsiz olduğuna əmin olandan sonra içini axtardıq. Boş idi. Ətrafı da gəzdik, ancaq uşaqlardan əsər-əlamət tapmadıq.

Hava işıqlaşanda ordu qüvvələri uşaqlarımızdan ikisini yolun ətrafındakı çöllükdə bir çalanın içində yaralı halda tapıb tibb məntəqəsinə aparmışdılar. Özümü tez onlara yetirdim. Onların biri Deyr əl-ədəsdə yaralananda qoltuğumun altına girib məni geri aparan kişi idi. Çox narahat oldum. Qucaqlayıb üzr istədim ki, həmin gecə hava qaranlıq olduğuna görə onları tapa bilməmişik.

Vəziyyəti çox da ağır deyildi, danışa bilirdi. İki aya qədər orada baş verənləri danışanda gözlərindən qərribə vahimə yağırdı. O, dostu ilə birlikdə bizim arxa istiqamətimizdəki magistral yolda maşınla arxayincasına gedirmiş. Birdən uzaqdan yolun kənarında dayanmış bir maşın görürlər. Bizim həmişəki problemlərimizdən biri

bu idi ki, çox vaxt öz maşınlarımızla düşmən maşınlarını ayırd edə bilmirdik. Onlar maşına yaxınlaşanda bir nəfər yolun ortasına gəlib onlara əl yelləyir. Gecənin qaranlığında onun kim olduğunu bilmirlər. Maşını yolun ortasında saxlayanda o adam sürətli və əmin addımlarla irəliləyir, maşının qapısını açır, içəri qoyulmuş kalaşnikov avtomatını götürüb ərəbcə deyir: "Maşından enin!" Hər ikisi mat-məəttəl qalır, nə baş verdiyini bilmir. İŞİD üzvü hər ikisinə "İndi qaçın!" deyəndə nə baş verdiyini bilib çöllükdə sürətlə qaçmağa başlayırlar. Adam da arxalarından atəş açır. Dostu birdən hiss edir ki, gözəgörünməz bir əl onu çox qüdrətlə qaldırıb bir neçə metr kənara çırpdı. Bu onun belinə dəyən iki güllənin qüdrəti imiş. Amma görünür, Allah-Taala onun sağ qalmasını istəyibmiş.

Qırx üçüncü fəsil

Bukamal şəhərinin azadlığı

Qərara alındı ki, Bukamalı azad etməkdən ötrü çayın kənarı ilə ev-ev irəliləyək. Bu isə aylarla sürə bilərdi. O ana qədər İŞİD ciddi müqavimət göstərmişdi və biz bir əməliyyatda irəliləyə bilməmişdik.

Həmin günlərdə bizə bir tapşırıq verildi. Bir kəndi almaq lazım idi. Bir piyada batalyonunu və xüsusi birləşmələrimizi hazırlayıb əməliyyat yerinə apardıq. Şəhər vaxtı gördük ki, əməliyyat bölgəsində çox qələbəlik var. Suriya ordusunun səkkiz BMP və on altı tankı mövqeyə

yerləşdirilmişdi. Tez qərargaha məlumat verdim. Təxmin etdiyim kimi, xəbərsiz idilər. Mənə əmr verildi ki, hələlik gözləyim.

Yeni əmr gələnə qədər Suriya ordusu hücumla keçdi. Onlar kəndə girmək yerinə öndə BMP və tanklar, arxada da piyada qüvvələr olmaqla çöllükdən evlərin kənarı ilə kəndin o başına doğru yola düşdülər. İŞİD döyüşçüləri mühasirəyə düşəcəklərini görüb kəndi boşaltdılar. Bu baxımdan, kənd heç bir atışma olmadan azad edildi.

Bu hadisədən sonra qərara alındı ki, İmam Hüseyn (ə) briqadası və müqavimət cəbhəsinin çoxu bölgədən çıxsın və əməliyyatların davamı Suriya ordusuna həvalə olunsun. Qərara alındı ki, biz T3 mövqeyinə yerləşək və Tədmurdan Bukamala gedən magistralla irəliləyək. Hizbullah qüvvələri və Vətən müdafiəçiləri böyük miqyasda irəliləyib Bukamal şəhərinin yaxınlığına çatmış, yolda bir neçə post qurmuşdular.

İmam Hüseyn (ə) briqadasını Tədmura aparmaqdan və Bukamalı digər qüvvələrlə birlikdə tezliklə azad etməkdən ötrü çox sürətlə işə başladıq. Qərargah İŞİD-in Amerika ilə

razılaşaacağından qorxurdu. Fikirləşirdi ki, birdən İŞİD Bukamalı boşaldar, Amerika da orada baza qurub özünə hərbi zona təyin edər və biz şəhərə yaxınlaşa bilmərik. Belə olduqda isə şəhəri azad etməkdən və İraqa tranzit yolunu birləşdirməkdən ötrü çəkilən bütün əziyyətlər hədəf gedərdi.

Briqadanı aparmaqdan ötrü TIR yük maşını istəmişdim. İki gündən sonra iki TIR gəlib bütün döyüş texnikasını yüklədi və Tədmura yola düşdü. Ancaq hələ bəzi texnika və avadanlıqlarımız qalmışdı. Yenə TIR istədim. Bu zaman Süleyman zəng vurub dedi ki, tez özümü Tədmura yetirim. Arxa cəbhə xidmətinin uşaqlarından birini öz yerimə qoyub Tədmura yola düşdüm.

Mən Tədmura çatanda Şəfəqin başçılığı altında bir piyada batalyonu və xüsusi birləşmələr Bukamala yola düşmüşdü. Dərhal bir maşına minib getdim. T2 adlanan magistral yolda ilk dəfə idi maşın sürürdüm. Biz əl-Məyadində olanda bu yol azad edilmiş, orada çoxlu postlar qurulmuşdu. Hizbullahın bu yolun kənarındakı postlarına bir neçə dəfə hücum da olmuşdu.

Ön xəttin Bukamal şəhəri ilə cəmi 1-2 km məsafəsi vardı. İmam Hüseyn (ə) briqadasını tapdım. Maşınlara benzin doldurdular. Plan belə idi ki, şəhərə girib ev-ev vuruşmaq yerinə kənarından irəliləyib o başdan gələn Heydəriyyəyə çataq. Bizim briqadamız əməliyyata başlamazdan öncə İmam Rza (ə) briqadası bu işi görmüş, çöllükdə çoxlu məsafə qət edib Sükkəriyyə kəndinə qədər irəliləmişdi. Bizim briqadaya əmr verildi ki, gedib Sükkəriyyəyə yerləşək.

Yer qumlu olduğuna görə maşınlar çətinliklə gedirdi. Şəxsi heyətlə dolu bir yük maşınının təkəri yarıya qədər yerə batıb qaldı. Sürücü nə qədər qaz verirdisə, maşın tərpənmirdi. Günbatan çağı idi, hava yavaş-yavaş qaralırdı. Digərlərinə dedim ki, yollarına davam etsinlər, vəziyyəti ratsiyadan bildirmək üçün özüm yük maşınının yanında qaldım. Aidiyyəti üzrə cavabdeh şəxs dərhal ratsiyadan yerimi öyrəndi və köməkçi göndərəcəyini bildirdi. Başqa bir yük maşını gəldi, onu zəncirlə yedəkləyib torpaqdan çıxardıq. Yük maşını yola düşəndən sonra tez-tez qərargahdan əlaqə saxlayıb soruşurdular ki, problem həll olundu, yoxsa yox.

Sükkəriyyə kəndində şəxsi heyətin yerləşdiyi yerdən öndə hündür minarələri olan bir məscid vardı. Bu məscid qərargah üçün nəzərdə tutulmuşdu. Korpus komandirləri çox vaxt oraya toplaşırdılar. Bir axşam Hacı Qasim başında şal oraya gəldi. Üz-gözündən yorğunluq yağırdı, soyuqlamışdı, amma uşaqların hamısı ilə bir-bir hal-əhval tutdu və yadigar şəkil çəkdirdi.

Növbəti addımı İmam Hüseyin (ə) briqadası atmalı idi. Bukamal şəhərindən əl-Məyadinə çəkilməmiş və Sükkəriyyə kəndinin kənarından keçən magistralı bağlayıb Bukamalı mühasirəyə almalıydıq.

Bu magistrala doğru gedəndə sağ və soldan İŞİD-in hücum təhlükəsi altında idik. Sağ tərəf Bukamal şəhəri idi, sol tərəf əl-Məyadinə gedən və hələ tam təmizlənməmiş magistral. Odur ki, tez ekskavator və buldozer gəldi, hər iki tərəfdə hündür və uzun torpaq istehkam quruldu.

Yolla məsafəmizin təxminən 800 metr olduğu bir yerə çatdıq. Yol hədəfimizdə idi, buna baxmayaraq, İŞİD silahlıları maşın və motosikletlərlə qorxmadan gedib-gəlirdilər. Bu bizə çox qərribə görünür, bizi hirsələndirirdi. Snayper və pulemyotlarla yola doğru mövqe

seçmiş uşaqlara dedim: “Kim yoldan keçsə, vurun”. Dedilər ki, bəzi məşinlarda mülki əhali ola bilər. İŞİD yaraqlıları xüsusi jilet geyinirdilər. Dedim: “Əgər İŞİD-dən olduqlarına əmin olsanız, dərhal atəş açın. Əgər şübhələnsəniz, havaya atəş açın ki, bir də cürətlənib bu yolla gəlib-getməsinlər”.

Yola çatmaqdan ötrü yan-yana tikilmiş evlərdən keçməli idik. Təxminən 300 metr uzunluğunda bir əkin sahəsindən qaça-qaça keçib dörd divardan ibarət ilk sığınacağa çatırdıq. Əkin sahəsində gizlənməyə heç bir yer yox idi, hər iki tərəfdən düşmənin hədəfində idi. Uşaqlar bir qədər tərəddüd edirdilər. Batalyon komandiri Seyid İshaq qorxmadan qaçib əkin sahəsinə girən ilk adam oldu. Digərləri də dərhal onun ardınca yola düşdülər. Xoşbəxtlikdən, təsadüfi güllələr heç kimə dəymədi.

Birinci evə girib divarı uçurmağa başladıq. Bu yolla ev-ev irəliləyirdik. Evlərdə heç kim yox idi. Biz heç bir döyüşsüz çatıb yolu uğurla bağladığımız və yandakı ikimərtəbəli evə yerləşdik. Tank və məşinlarımız da yaxında idi. Ekskavator və buldozerin istehkam qurmağa gəlməsi isə üç gün sürdü. Bu müddətdə məşinların uzaqdan

minaatanla və ya topla vurulma ehtimalı olduğuna görə yeməyi və digər imkanları uşaqlara piyada çatdırırdıq.

Bu zaman pis bir hadisə baş verdi: Öz raketlərimizin biri Hizbullahın düşərgəsinə düşdü və üç nəfər şəhid oldu. Bizim briqadamızı günahlandırıdılar ki, atəşi siz açmısınız. Halbuki biz hələ artilleriyamızı quraşdırmamışdıq. Hər halda, cəbhədə bəzən belə səhvlər baş verir və əksər hallarda təqsirkar bəlli olmurdu.

Əməliyyatın növbəti mərhələsində Zeynəbiyyun bir neçə tank, BMP və pikapla birlikdə yolla Bukamala doğru hərəkət etdi. Hizbullah qüvvələri yolun sağından irəlilədi, bizim briqadamız da çayın kənarından.

Biz çayın kənarından irəliləyərkən sağ və soldan açılan atəşlərə məruz qalırdıq. İŞİD döyüşçüləri çayın o tərəfindən bizə atəş açırdılar. Güllələr fit verə-verə ətrafımızdan keçir, yolla irəliləyən Zeynəbiyyun döyüşçülərinə çatırdı. Onlar da cavab atəşi açırdılar və biz ortada hər iki tərəfin atəşi altında qalmışdıq. Ratsiyadan Zeynəbiyyun komandirinə deyirdim ki, atəş açmayın, biz burdayıq. Deyirdi ki, şəxsi heyətin qarşısını ala bilmirəm, atəş gələn səmti vururlar.

Xoşbəxtlikdən, güllələrdən salamat çıxıb əkin sahələrindəki pərakəndə evlərə çatdıq. Hamıdan tez getmiş batalyon komandiri ratsiyadan dedi: “Hələ əhali burdadır, nə edək?” Dedim: “Hələlik hamını bir evə topla, gəlirik”.

Mən mədəni-tərbiyəvi işlər üzrə xidmətin rəisi və mühafizə uşaqlarından biri ilə bir əkin sahəsinin ortasında sıxışib qaldım. Hər iki tərəfdən güclü atəş yağdı, başımızı qaldıra bilmirdik. Evlərə çatana qədər təxminən 500 metr süründük. Uşaqlar çox yorulmuş, acmışdılar. Dəstək yolu çəkilməmişdi, əşya və ərzaq xidmətinin maşını gələ bilmirdi. Yol çəkməkdən ötrü ekskavator və buldozer istəməli idik. Əməliyyat böyük idi, yalnız ratsiyadan istəmək kifayət etmirdi, gərək özün işin ardınca gedəydin. Bu məqsədlə uşaqlardan ayrılıb Zeynəbiyyunun gəldiyi yolla geri qayıtdım.

Bu dəfə də Tunuki bağında sıxışdım. Yenə hər iki tərəfdən atəş açılırdı. Arabir atəş səngiyəndə qaz yerişi ilə və ya sürünə-sürünə irəliləyirdim. Bu zaman ratsiyadan bir nəfər məni çağırır dedi: “Nəcib, bağın ortasından gələn sənsən?” Dedim ki, hə. Dedi: “Diqqətli ol, İŞİD silahlıları bağa giriblər”. Daha uzun olan başqa bir yolla özümü

magistrala yetirdim. Uşaqların bir neçəsi orada idi. Dedilər ki, səkkiz silahlının mindiyi bir İŞİD maşını bağa girib, maşından enib ətrafa səpələniblər. Bildim ki, uşaqların bir neçəsini şəhadətə yetirmiş, axırda da özləri həlak olmuşlar.

Magistralın kənarında bir ekskavatorla buldozer vardı. Tez sürücüyə yaxınlaşıb dedim ki, sür, gedək. Bir adamın adını çəkib dedi ki, səni o göndərib? Dediylə adamı tanımırdım, ancaq “hə” deməyə məcbur oldum. Çünki bu buldozer əldən çıxsaydı, dəstək yolu Allah bilir, nə vaxt çəkiləcəkdə. Biz evlərin yaxınlığındakı əkin sahələrinə çatanda artıq hava qaralmışdı. Sürücüyə dedim ki, belini yerə qoy və yavaş-yavaş irəlilə. Buldozerin önünə keçib fənərlə yeri işıqlandırdım, hamarlanmalı olan yolu göstərdim. Buldozerin arxasında ərzaq xidmətinin dolu bir maşını vardı, demişdim ki, yavaş-yavaş irəliləsin.

Çayla məsafəmiz çox olmasa da, su götürmək üçün yaxınlaşa bilmirdik, o taydan bizə atəş açılırdı. Uşaqlar deyirdilər: “Fəratın qaydası belədir; öz yanındakıları susuz saxlayır!”

Ertəsi gün səhər çağı əhalini aparmağa bir neçə maşın gəldi. Çünki İŞİD-in hücum ehtimalı böyük idi, bəzən yüngül minaatanla evləri də vururdu. Əhaliyə dedik ki, aparmaq istədikləri əşyaları toplayıb maşınlara minsinlər. Çox çalışdıq ki, əhaliyə hörmətsizlik olmasın və uşaqlar qorxmasınlar. Ancaq yenə də bir çox uşaqlar bərkdən ağlayırdı, anaları onları sakitləşdirə bilmirdilər. Bu zaman seyid dostlarımdan birini gördüm. Bir tərəfdə dayanıb ağlayırdı. Ona yaxınlaşıb nə üçün ağladığını soruşdum. Əlini alına qoymuşdu, çiyinləri tərpənirdi. Mənə dedi: “Məgər görmürsən?! Biz bu insanlara nə qədər hörmət edirik, çalışırıq ki, narahat olmasınlar, amma yenə uşaqlar qorxudan ağlayırlar. İndi gör Kərbəladə İmam Hüseynin övladları nə çəkiblər!”

Qəlbinin paklığına görə alından öpüb bir neçə dəqiqə yanında qaldım.

Əhalini yerləşdirmək üçün nəzərdə tutulmuş yer uzaqda deyildi, cəmi on beş dəqiqəlik məsafə vardı. Aylar sonraya qədər kəndin kişiləri arabir toplaşıb bizə deyirdilər ki, onları evlərinə aparaq, istədiklərini götürsünlər.

Bəzən Hacı Qasim ratsiyadan uşaqlarla danışır, onları ruhlandırır. O, əməliyyat bölgəsində olsa da, təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı olaraq, ratsiyadan çox danışa bilmirdi. Qara rəngli Amerika PUA-ları daim göydə uçuşurdu. Onları İraq və Suriyadakı hərbi bazalarından qaldırırdılar. Kəşfiyyat uşaqları deyirdilər: “Ratsiyadan Hacı Qasimin dilindən bir kəlmə çıxan kimi tez yeri təyin edirlər və başı üzərində dörd PUA peyda olur”. Buna görə hacının yerini tez-tez dəyişdirirdilər.

Bu əməliyyatın komandiri fəal və enerjili pasdar olan iranlı Əbu Baqir idi. O, Fatimiyyun, Zeynəbiyyun və Heydəriyyun döyüşçüləri ilə çox mehriban, amma pasdar həmyerlilərinə qarşı tələbkər idi. Qərargahda yaxşı və böyük otaqlar olsa da, özünə ən kiçik otağı seçmişdi. Mən çox vaxt bir bəhanə tapıb onun otağına gedir, sanki dostumu və ya qohumumu görürdüm. O da məni gülərüzlə qarşılayırdı. Problemimiz olanda onun yanına gedirdik, məsələ həll olmayınca rahat oturmurdu.

Bir dəfə torpaq istehkam qurmaq üçün buldozer istədim. Gecə saat 3-də məndən soruşdu ki, buldozer çatdı, yoxsa yox. Dedim ki,

hələ çatmayıb. Həmin anda ratsiyadan bu iş üzrə məsul adamın başına qışqırırdı ki, buldozer nə üçün getməyib. İstehkam qurulandan sonra onun bəzi nöqsanlarını bildirdim, amma mühəndis razılaşmadı. Əbu Baqirin bir ayağı yaralı idi, çəliklə gəzirdi. Dedi ki, mənə bir motosiklet gətirin, gərək gedib yaxından görüm. Ətrafındakılar dedilər ki, ayağınız üçün motosiklet münasib deyil, bölgə də təhlükəlidir, getməyin. O isə razılaşmadı, motosikletə minib mövqeyə getdi, istehkamın nöqsanlarını qeyd etdi və həmin axşam onları aradan qaldırmaq üçün mühəndisi çağırırdı.

Zeynəbiyyunla Hizbullah qüvvələri Bukamal şəhərinə girdilər, üç gün sürən döyüşlərdən sonra şəhəri azad etdilər. İraqlılar da sərhəddən keçib Bukamala gəldilər. Suriyanı İraqa birləşdirən magistral bu zaman tam azad olundu.

Bukamalı azadlığı xəbəri yayılanda hər yeri hədsiz sevinc bürüdü. Sanki o gün günəş də həmişəkindən daha gözəl saçırdı. Uşaqlarla birgə Sükkəriyyə məscidinin önündə dayanıb hal-əhval tuturduq. Birdən bir maşının uzaqdan bizə yaxınlaşdığını gördüm. Əbu Baqir idi.

Maşını saxladı, salamlaşandan sonra mənə dedi ki, ardımca gəl, səninlə işim var. Briqadamızın rövzəxanı Seyid Bülbüllə birgə maşına minib Əbu Baqirin arxasınca yola düşdük. Yolda fikirləşirdim ki, yəqin, qarşıda yeni bir əməliyyat olacaq. Beynimdə özümün və briqadamın imkanlarını araşdırırdım. Qırx dəqiqədən sonra Bukamal şəhərindən təxminən 2 km aralıda yerləşən bir binaya çatdıq. Binanın ətrafında çoxlu maşın dayanmışdı. Mühafizə uşaqlarından biri həyəcanla oyan-buyana qaçır, təzə gəlmiş sürücülərə deyirdi: “Siz Allah, maşınızı aparın, uzaqda saxlayın. Bura bu qədər maşın yığılıb. Allah eləməmiş, birdən düşmən binanı vurur”.

Binaya girdik. Seyid Bülbül bayırda qaldı, mənsə iclas keçirilən otağa girdim. Bütün korpus, Fatimiyyun, Zeynəbiyyun, Heydəriyyun və Hizbullah komandirləri iclasda iştirak edirdilər. Korpusun yüksək rütbəli komandirləri bir-bir gələndə və iclas hələ başlamayanda bildim ki, Hacı Qasim də gələcək. Elə də oldu.

O, içəri girəndə sevindiyimdən az qala ürəyim dayanacaqdı. Bir-bir hamını qucaqlayıb öpdü. Məni qucaqlayanda ruhuma qəribə rahatlıq çökdü. Yavaşca əlimi sıxdı, başını qulağıma

yaxınlaşdırıb dedi: “İrana gələndə mənə də baş çək”.

O anda ürəyimdə dedim: “Bu necə mümkün ola bilər?! Məgər mən İranda sizi görə bilərəm?!” Ancaq mənə bu həddə diqqət və sevgi ayırmasından vəcdə gəlirdim.

Hacı Qasim söhbətə başladı, hamıya təşəkkür edəndən sonra dedi:

– İŞİD bitdi. Düzdür, pərakəndə şəkildə çöllüklərdə qalıblar, amma daha əllərində heç bir şəhər yoxdur, bütün bazaları məhv edilib.

Hacı Qasim iclasdan sonra otaqdan çıxdı. Seyid Bülbül hələ qapının arxasında idi. Yaxşı istedadı vardı, o müddətdə bir şeir yazmışdı. Onu oxumaq üçün Hacı Qasimdən icazə istədi. Hacı dedi: “Əgər məni tərifləməyəcəksənsə, oxu”.

Seyid Bülbül əlini ağ saçına çəkib öskürdü və ucadan oxumağa başladı:

*Özüm gördüm ki, səhra bu gün canlı idi,
Fatimiyyun gənci büsbütün qanlı idi.
O, şəhadətdən öncə fəryad edirdi,
Zikr deyir, “Ya Hüseyn” səsləyirdi.
Hüseyn kimi can verdi din yolunda,*

*Dedi anam ağlamasın sonunda.
Hücum zamanı görürdüm səngərlərdə,
Ana vəsiyyəti yazırdılar gedəndə.
Get, ey dostum, İran səmtinə,
Anam məndən sual verərsə sənə.
Gözləməsin anam mənim yolumu,
Əgər tapmasanız bədənimi, qolumu,
Ölümdən sonra əsla kədərlənməyin,
Siz yalnız Aşura rəhbərinə qəm eyləyin.
Zeynəb Şam şəhərində tək deyil bu gün.
Bizə yalnız Hüseyni örnəkdir bu gün.*

Hacı Qasimin dediyi kimi, İŞİD Fərat çayının o tərəfindən bizə pərakəndə şəkildə atəş açır, bəzən mövqelərimizi 60 mm çaplı minaatanla vururdu. Bir dəfə onlardan dördü çaydan keçdi, amma əllərindən bir iş gəlmədi, axırda həlak oldular.

Bir axşam da ratsiya arxasında çoxlu səs-küy vardı. Öyrəndik ki, İŞİD-in bir neçə BMP və pikapı əl-Məyadin şəhərinin yaxınlığındakı Salehiyyə kəndinə yerləşmiş İmam Rza (ə) briqadasına hücum edib. Uşaqların bir qismi ilə iki pikapla özümüzü oraya yetirdik. Hücum bitmişdi. İŞİD silahlıları diversiya

əməliyyatından sonra çöllüyə qayıtmışdılar. İmam Rza (ə) briqadasının uşaqlarından təxminən 30 nəfər şəhid olmuşdu, üç nəfəri də əsir aparmışdılar.

Sükkəriyyə kəndindəki briqadamıza həyəcan signalı verdim. Çünki hər an bizə də hücum edə bilərdilər.

Əmr verildi ki, çayın təxminən 10 km uzunluğunda olan sahilində torpaq istehkam qurulsun. Bu istehkam təxminən iki-üç aya tamamlandı. Sonra ruslar, Suriya ordusu, Hizbullah və Fatimiyyun qüvvələrinin bir qismi çayın kənarındakı evlərdə və çöllükdə təmizləmə əməliyyatına başladılar. Çöllükləri təmizləmək üçün çoxlu imkan və canlı qüvvə lazım idi, bəlli məsafələrlə hərbi postlar qurulmalı idi. Buna imkan olmadığına görə qərara alındı ki, hərbi patrulumuz olsun. Hər dəfə benzin gələndə maşına minib ətraf düzənliklərdə gəzirdik. Bəzən biz İŞİD-in pusqusuna düşürdük, bəzən də onlar bizim. Məqsəd düzənliyi onlar üçün təhlükəli zonaya çevirmək idi.

Seyid Cəfərin rəhbərlik etdiyi Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadası sahilin bir hissəsində mövqe

seçmişdi. Qərara görə, Hizbullah qüvvələri oranı təhvil alacaqdı. Onlar uzun müddət idi oraya yerləşmişdilər, istirahətə ehtiyacları vardı.

Bir axşam Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadası bildirdi ki, böyük bir piyada və maşın karvanı bizə yaxınlaşır, atəş açaqmı? Qərargah nə cavab verəcəyini bilmədi. Çünki İŞİD-in hücum taktikası belə deyildi. Bir qədər sonra uşaqlar durbinlə görmüşdülər ki, karvanda çoxlu qadın və uşaq var. Onları saxlamaq üçün havaya atəş əmri verildi. Ərəb döyüşçülərin bir qrupu məsələni öyrənmək üçün irəli getdi. Evlərindən didərgin düşüb çöllüyə qaçmış insanlar idi. Müqavimət cəbhəsi Bukamal şəhərinin bir hissəsini hazırlayıb onları yerləşdirdi və təhlükəsizliklərini təmin etdi.

Hizbullah qüvvələri Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadasının mövqeyini təhvil almağa gələ bilmədi və nəzərdə tutulan təmizləmə əməliyyatı bu briqadanın üzərinə düşdü. Əməliyyat uğurla başa çatdı, ancaq işin sonunda briqada komandiri Seyid Cəfər motosikletlə İŞİD-in minasına düşüb şəhadətə qovuşdu.

Bir müddətdən sonra əmr gəldi ki, Fatimiyyunun yerləşdiyi səhra bölgələri Suriya

ordusuna təhvil verilsin və Fatimiyyun bundan artıq itki verməsin. Fatimeyi-Zəhra (ə) briqadası Tədmura getdi, İmam Həsən (ə) və İmam Hüseyin (ə) briqadaları və Sarəllah birləşməsi Sükkəriyyə kəndinə yerləşdi. İmam Rza (ə) briqadasının Hələbə gedəcəyini biləndə arzu edirdik ki, kaş biz də oraya gedəydik. Hələbin təbiəti çox gözəl idi. Halbuki Bukamal bölgəsində həftədə bir sutka tozanaq olurdu. Pəncərələri bağlayırdıq ki, toz-torpaq otaqlara girməsin, amma onda da istidən tələf olurduq. Bəzən uzaqdan böyük bir burulğanın bizə doğru gəldiyini görəndə tez evlərə girib qapı-pəncərələri möhkəm bağlayırdıq. Burulğan çatanda bir neçə dəqiqəliyə pəncərənin arxası tam qaranlıq olur, sanki birdən-birə gecə düşürdü. Tez-tez təmizlik etsək də, üz-başımızdan və evlərdən həmişə toz-torpaq yağırdı.

Bahar fəslində xırda milçəklər peyda oldu. Onlar yalnız adamın başının ətrafında fırlanır, danışan kimi bir neçəsi ağzına girirdi. O istidə üz-başımızı şalla bağlamağa məcbur olurduq. Buna görə istəyirdik ki, tez bir zamanda

mövqeyimizi Suriya ordusuna təhvil verib başqa bir yerə gedək.

Süleymanın məzuniyyətdə olduğu zaman üç gün ərzində briqada uşaqlarının bir neçəsi şəhid oldu, bir neçəsi yaralandı. Uşaqların biri gövdəsinə İŞİD tərəfindən bomba quraşdırılmış bir ağaca yaxınlaşmışdı. Bomba partlamış və o, şəhid olmuşdu. Ertəsi gün İŞİD çayın o tərəfindən SPQ raketini atıb uşaqların ikisini şəhadətə yetirdi. Üçüncü gün də uşaqların bir qrupu yaxınlıqdakı məktəbin həyətində futbol oynamaq üçün məndən icazə aldı. Ancaq yolda maşınları çevrildi və bir neçəsi yaralandı. Bu hadisələrə cavab verməkdən ötrü mənə Dəməşqə çağırıldılar. Üç gün orada qaldım. Bu müddətdə Fatimiyyunun qərargah rəisi mənə şəhərə ziyarətə göndərirdi. Axırda Baş qərargahdan gəlməli olan inspektor məruzəmi uzaqdan qəbul etdi və mən düşərgəyə qayıtdım.

Qırx dördüncü fəsil

Kərbəla ziyarəti

Qərargahdan deyildi ki, hər briqada Kərbəla ziyarəti üçün beş nəfərin adını versin. Bu səfərlər növbə ilə baş tutacaqdı. Uşaqların beşinin adını verdik, ancaq avtobusa gedəndə gördük ki, beş nəfərin yerinə səkkiz-on nəfər dayanıb və getmək üçün xahiş edir. Səfər rəhbəri deyirdi ki, avtobuslar dolub, yer yoxdur. Uşaqlar da ağlayıb deyirdilər: “Avtobusun yerində, ya da üstündə oturarıq, lazım olsa, arxasınca qaçarıq, ancaq bizi də aparın”. Axırda iki oturacaqda üç nəfər oturdu, hətta avtobusun yeri də doldu. Üç avtobus ziyarətçi mühafizəçi avtomobillərin müşayiəti ilə salam və salavatla İraqa yola düşdü. Bu səfər üç gün çəkdi.

Növbəti səfər üçün batalyon komandirləri ilə öz adımlı verdim. Qərargahdan qayıdanda bölük komandirlərindən birinin səngər düzəltmək üçün küllüglə böyük bir çəlləyi dəşdiyini gördüm. O, briqadanın bacarıqlı və zəhmətkeş döyüşçülərindən idi. Batalyon komandirinə dedim ki, onun adını da qeyd elə, alınsa, axşam xəbər verərəm, gətirərsən.

Səhər çağı avtobusların yanında həmin bölük komandirini də gördüm. Halbuki onun səfər məsələsi həll olunmamışdı. Təmiz və səliqəli geyinmişdi, ətri uzaqdan duyulurdu. Böyük ümidlə gəlmişdi, geri qaytarmaq olmazdı. Bir nəfər Zeynəbiyyun avtobusunun önündə ziyarətçilərin adlarını oxuyub avtobuslara mindirirdi. Hamı minəndən sonra avtobusun qapısını bağlayıb Fatimiyyunun avtobusuna yaxınlaşdı. Bildim ki, indi ən yaxşı fürsətdir. Tez ona dedim ki, gedib Zeynəbiyyunun avtobusuna minsin. Görünür, qismətində varmış. Gedib mindi, Zeynəbiyyun uşaqları da onu ələ vermədilər.

Bu səfərin qəribə ab-havası vardı. Azadlığında iştirak etdiyimiz yeni yolla gedirdik. Ayağım yaralı olduğuna görə uzun müddət bir yerdə oturma bilmirdim. Belə edəndə keyiyirdi və daha yeriye bilmirdim. Doqquz saatdan sonra Kərbəlaya çatanda isə ayaqlarımda zərrə qədər də ağrı və keyimə hiss etmədim. Yeganə səbəb bu səfərin başqa səfərlərlə fərqi idi.

Ziyarətdən qayıdandan sonra nəhayət, gözəl təbiətli Hələb şəhərinə getmək bizə də qismət oldu. Bütün

briqadanı aparmazdan öncə özüm gedib uşaqların yerləşəcəyi yeri hazırladım. Qərara alınmışdı ki, daha Fatimiyyunun mövqeyi olmasın, lazım olduqda birbaşa əməliyyata girsin. Suriya ordusu yetərinə güclənmişdi və biz yalnız ehtiyat qüvvə olaraq, Hələbin Buhus düşərgəsinə yerləşəcəkdik.

Düşərgənin bütün binaları dolmuşdu. Qərargah komandiri şəxsi heyəti Hələbə aparım deyə nə qədər israr edirdisə, razılaşmırdım. Düşərgə rəhbəri ilə danışdım, büdcə alıb yarımçıq bir tikilini təmir etdirdim. Bir batalyonu Hələbə gətirdim, növbəti batalyon üçün başqa bir bina axtarmağa başladım. Bütün briqadanı Buhusa köçürənə qədər bir aydan çox çəkdi. Bununla yanaşı, hələ də qışda istilik problemimiz vardı. Uşaqlara deyirdim: “Bu qədər şikayətlənməyin, siz iki il fermada yaşamış adamlarsınız. Bura hər-halda, bir binadır”.

Bu müddətdə müharibə və döyüş olmadı. Səhər çağı və günortadan sonralar dərslər təşkil edirdik. Dini-mədəni proqramlar və ziyarət ekskursiyaları çox ciddiləşirdi, hərdən uşaqları İmam Hüseyin (ə) başının bir gecə saxlandığı deyilən kilsəyə aparırıdık. Təhlükəsizlik məsələsi o qədər yaxşılaşmışdı ki, bir şəhərcik ayrılmışdı, komandirlər və məsul şəxslər ailələrini Suriyaya gətirə bilirdilər.

2019-cu ilin novruzunda İrana qayıtdım. Üç ildən sonra ilk dəfə idi bayramda evdə olurdum. Qızımın üç yaşı vardı. Mən İranda olanda anamın vəziyyəti pisləşdi, on iki gün xəstəxanada yatdı. Ağ ciyərinin 70 faizi sıradan çıxmışdı. Ona xüsusi qulluq lazım idi. İki

ay tərəddüd içində qaldım. Fikirləşirdim ki, Suriyaya qayıdım, yoxsa anamın yanında qalım. Nəhayət, qərara gəlib instaqramda bir post paylaşdım və uşaqlarla sağollaşdım. Ancaq özümə bu ümidi verirdim ki, bir də qayıtsam, Şəhid Həşiminejad kimi qayıdacağam; adi piyada döyüşçü kimi. Əks-təqdirdə, Şəhid Badpanın sözü ilə desəm, ömrümün sonuna qədər həsrət çəkməli olacağam.

Mündəricat

Giriş	3
Birinci bölmə:	6
İran-Əfqanıstan yolunda	6
Birinci fəsil	7
Qərarlıqlıq	7
İkinci fəsil	10
Əfqanıstan ordusu	10
Üçüncü fəsil	15
Səfər yaraları	15
Dördüncü fəsil	28
Türkiyə	28
Beşinci fəsil	35
Qəriblik	35
İkinci bölmə:	40
İran-Suriya yolunda	40
Birinci fəsil	41
Təlim mərkəzi	41
İkinci fəsil	46
Dəməşq hava limanı	46
Üçüncü fəsil	49
Təll-Şüğəyb	49
Dördüncü fəsil	53
Təll-Təyyara əməliyyatı	53
Beşinci fəsil	60
Unudulmaz gecə	60
Altıncı fəsil	65
Təmizləmə əməliyyatı	65
Yeddinci fəsil	72
Yol polisinin binası	72
Səkkizinci fəsil	82
Sirac düşərgəsi	82
Doqquzuncu fəsil	91
Əşya və ərzaq xidməti	91
Onuncu fəsil	97
Məleyhə əməliyyatı	97

On birinci fəsil	100
Fatimiyyun briqadasının yaradılması	100
On ikinci fəsil	105
Həma	105
On üçüncü fəsil	117
Murik Zəfəri	117
On dördüncü fəsil	120
Hələbə qayıdış	120
On beşinci fəsil	124
Həndərat-2 əməliyyatı	124
On altıncı fəsil	127
Komandır köməkçisi	127
On yeddinci fəsil	129
Dəra vilayəti	129
On səkkizinci fəsil	135
Gözlənilməz görüş	135
On doqquzuncu fəsil	137
Deyr əl-ədəs kəndi	137
İyirminci fəsil	153
Tibb məntəqəsindən qaçış	153
İyirmi birinci fəsil	155
Təll-Qərin əməliyyatı	155
İyirmi ikinci fəsil	164
Əlvida, Əbu Hamid	164
İyirmi üçüncü fəsil	187
Büsr əl-hərir əməliyyatı	187
İyirmi dördüncü fəsil	202
Tədmur zəfəri	202
İyirmi beşinci fəsil	214
Hələbin Buhus düşərgəsi	214
İyirmi altıncı fəsil	218
Nübl və əl-Zəhranın azadlığı	218
İyirmi yeddinci fəsil	222
Xantumanın işğalı	222
İyirmi səkkizinci fəsil	231
Tədmur şəhərinin işğalı	231
İyirmi doqquzuncu fəsil	236
Yaraqlıların Həmaya hücumu	236
Otuzuncu fəsil	239

Təll-əl-İmarə əməliyyatı	239
Otuz birinci fəsil	246
İmam Hüseyn (ə) briqadası	246
Otuz ikinci fəsil	251
Qərası kəndi	251
Otuz üçüncü fəsil	256
Şeyx Səid və Ramusə bölgələri	256
Otuz dördüncü fəsil	261
Əl-İmarədə mövqeyimizin möhkəmlənməsi	261
Otuz beşinci fəsil	265
Təll-Ərbəin	265
Otuz altıncı fəsil	267
Yeni məsuliyyət	267
Otuz yeddinci fəsil	271
Ailəvi ziyarət	271
Otuz səkkizinci fəsil	276
Sin əməliyyatı	276
Otuz doqquzuncu fəsil	294
Hələbin azadlığı	294
Qırxıncı fəsil	300
Bukamal şəhərinin cənubu	300
Qırx birinci fəsil	305
Sədd əl-vər bazası	305
Qırx ikinci fəsil	316
Deyr əl-zur və əl-Məyadin şəhərlərinin azadlığı	316
Qırx üçüncü fəsil	327
Bukamal şəhərinin azadlığı	327
Qırx dördüncü fəsil	346
Kərbəla ziyarəti	346